

‘Zitvolleybal is een van mijn gelukken geweest’¹

Een *oral history* onderzoek naar de geleefde ervaringen van Paralympisch zitvolleybalatleten, 1980

Elle van den Elzen, S1104035

Bachelorwerkstuk

Bachelor geschiedenis

Dr. Marjolein Van Bavel

15 juni 2025

9974 Woorden (excl. voorblad, inhoudsopgave, bibliografie en bijlagen)

¹ Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 38.

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Status quaestionis	4
Bronnen en methode.....	8
Historische context	11
Zitvolleybal in Nederland.....	11
De Tubanten	11
Zitvolleybal Paralympisch nummer	13
De vertellers	14
De Spelen	17
Praktijk	20
Sportpraktijk en routines	20
Hulpmiddelen	22
Infrastructurele voorzieningen.....	23
Maatschappelijke opvattingen en erkenning	25
Ervaringen van de atleten	25
Mediarepresentatie	26
De maatschappelijke blik op handicap – een medische kwestie	28
Conclusie	29
Bibliografie.....	31
Bijlagen	34
AI-verklaring	34
Interviewleidraad	34
Informatiedocument	37
Toestemmingsverklaringen	39
Transcript HD.....	39
Transcript JR	101
Transcript GK.....	172
Transcript JH.....	235

Inleiding

In de zomer van 1980 was Nederland gastland voor de zesde editie van de Paralympische Spelen – toen nog officieel aangeduid als de Olympische Spelen voor gehandicapten – een belangrijk moment in de geschiedenis van gehandicaptensport in het land. In Arnhem namen 1973 deelnemers uit 42 landen deel aan twaalf verschillende sporten.² Voor het eerst stond zitvolleybal op het programma, een sport die door Nederland zelf was geïntroduceerd. Dit was mede mogelijk dankzij het Nederlandse gastheerschap. Zoals een krant enthousiast vermeldde: ‘Omdat de Spelen in Nederland worden gehouden, kan het zitvolleybal eindelijk als Olympische sport worden ingevoerd. Een verheugende ontwikkeling...’³

Op 23 juni 1980 was het zover: de eerste Paralympische zitvolleybalwedstrijd werd gespeeld, waarin Nederland met 3-0 Joegoslavië versloeg. Deze sterke start bleek een voorbode voor het verdere toernooi. Op 4 juli 1980 versloeg het Nederlandse team Zweden in de finale eveneens met 3-0 en schreef daarmee geschiedenis als de eerste nationale ploeg die goud behaalde op het onderdeel zitvolleybal tijdens de Paralympische Spelen.⁴

Dit onderzoek focust zich op het Nederlandse mannelijke zitvolleybalteam dat deelnam aan de Paralympische Spelen van 1980. De keuze voor deze casus is gemaakt vanwege de unieke rol die Nederland speelde bij de introductie van zitvolleybal als Paralympische sport en het behaalde succes. Door de actieve inbreng van atleten en beleidsmakers in dit proces – waarop later dieper wordt ingegaan – en de uiteindelijke overwinning, vormt het Nederlandse Paralympische zitvolleybalteam een waardevolle casus voor onderzoek naar de relatie tussen lichamelijke sport en maatschappelijke betekenisgeving in deze periode.

De hoofdvraag luidt dan ook: hoe weerspiegelen de herinnerde lichamelijke ervaringen van Nederlandse atleten van het Paralympisch zitvolleybalteam van 1980 de sociale en culturele betekenissen die destijds aan sport en lichamelijke beperking werden toegekend? Om deze vraag te beantwoorden heb ik vier oud-atleten van het team geïnterviewd, dat totaal uit twaalf atleten bestond. Met behulp van hun verhalen poog ik inzicht te geven in de manier waarop lichamelijke beperking werd beleefd en geconstrueerd binnen de context van gehandicaptensport in deze periode.

Status Quaestionis

De historiografie van sport en die van het lichaam hebben ieder een aanzienlijke transformatie ondergaan. Sportgeschiedenis werd lange tijd als ‘een ondergeschoven kindje’ beschouwd, maar is

² Geerte Meijer, *Casus Olympische Spelen voor Gehandicapten Arnhem 1980* (Utrecht: Mulier Instituut, 2014) 26, 29.

³ Ari 't Hart, ‘Dit is nog sport’ (z.p., z.u., Oorspronkelijk gepubliceerd in 1979) opgenomen in: *Met de beide benen op de grond. Jubileumboek De Tubanten 1962-2012* (Enschede: SVG De Tubanten, z.j.) 312.

⁴ Meijer, *Casus Olympische Spelen voor Gehandicapten Arnhem 1980*, 29, 40.

inmiddels een belangrijke subdiscipline binnen de geschiedwetenschap geworden.⁵ Verschillende thema's kunnen door de lens van sport onderzocht worden, zoals politiek, gender en het lichaam.⁶

Dit onderzoek sluit aan bij drie centrale thema's: de ontwikkeling van de Paralympische Spelen, de opkomst van lichaamsgeschiedenis, en de methodologie *praxiografie*. Deze vormen gezamenlijk het historiografische en theoretische kader van dit onderzoek.

Het ontstaan van het concept voor de Paralympische Spelen kan gesitueerd worden in de periode van 1944 tot 1959. De Duitse neuroloog dr. Ludwig Guttman en zijn team in het Stoke Mandeville Hospital in het Verenigd Koninkrijk legden in deze periode de kiem voor competitieve sport op internationale schaal voor mensen met ruggenmergletsel.⁷ In deze periode na de Tweede Wereldoorlog werd sport oorspronkelijk gezien als een belangrijk onderdeel van het revalidatieproces voor soldaten en burgers met ruggenmergletsel. Hiermee poogden zij hun patiënten weer hoop te geven en hun gevoel van eigenwaarden te herstellen, maar ook om de heersende negatieve maatschappelijke houding ten opzichte van ruggenmergletsel te veranderen.⁸

Guttmans baanbrekende werk leidde uiteindelijk tot de oprichting van de Stoke Mandeville Games in 1948. Deze Games begonnen als een nationale competitie, maar toen in 1952 Nederlandse veteranen deelnamen, kregen zij een internationaal karakter. Gedurende de jaren 1950 bleven de Stoke Mandeville Games groeien in aantal deelnemende landen en sporten.⁹ Al in 1949 gaf Guttman zijn speech waarin hij stelde dat 'the Stoke Mandeville Games would one day become recognized as the paraplegic's equivalent of the Olympic Games.'¹⁰ Toen in 1959 discussies begonnen over het organiseren van de Games in de Olympische gaststad, leek deze uitspraak steeds meer realiteit te worden. Deze overleggen resulteerde uiteindelijk in een primeur: de eerste officiële Paralympische Spelen in Rome.¹¹

Na deze editie werd het concept steeds meer verfijnd en verbreed. De Paralympische Spelen werden voortaan standaard in hetzelfde land georganiseerd als de Olympische Spelen, en in de loop der jaren werden steeds meer atleten met uiteenlopende lichamelijke beperkingen welkom geheten om deel te nemen aan een groeiend aantal sporten.¹²

⁵ Niek Pas, 'Grand Départ. Nieuwe uitdagingen voor sportgeschiedenis in Nederland', *Tijdschrift voor Geschiedenis* 128:3 (2015) 453-469, aldaar 459.

⁶ Zie bijvoorbeeld: Marjet Derks, 'Building Bodies. Transnational Historical Approaches to Sport, Gender and Ethnicities,' in: Idem, *Building Bodies. Transnational Historical Approaches to Sport, Gender and Ethnicities. Yearbook of Women's History* 38 (2019) 9-23.

⁷ Ian Brittain, 'Key Points in the History and Development of the Paralympic Games', in: Ian Brittain en Aaron Beacom eds., *The Palgrave Handbook of Paralympic Studies* (Londen 2018) 125-149, aldaar 126.

⁸ Brittain, 'Key point in the History and Development of the Paralympic Games', 126, 130; Ian Brittain, 'The Paralympics Movement and the Boycott Agenda: South Africa, Apartheid and the Paralympic Games', in: Ian Brittain en Aaron Beacom eds., *The Palgrave Handbook of Paralympic Studies* (Londen 2018) 321-344, aldaar 331.

⁹ Brittain, 'Key point in the History and Development of the Paralympic Games', 127-128.

¹⁰ Ibidem, 130.

¹¹ Ibidem, 131.

¹² Brittain, 'Key point in the History and Development of the Paralympic Games', 131; David Legg, 'Development of the IPC and Relations with the IOC and Other Stakeholders', in: Ian Brittain en Aaron Beacom eds., *The Palgrave Handbook of Paralympic Studies* (Londen 2018) 151-172, aldaar 153; Mary A. Hums en

Huidig onderzoek naar de Paralympische Spelen richt zich met name op organisatorische en politieke ontwikkelingen, veelal op internationaal niveau. Over de specifieke casussen Arnhem en zitvolleybal is weinig tot geen wetenschappelijke literatuur beschikbaar, ondanks dat deze juist interessant zijn in de ontwikkeling van de Spelen. Om deze lacune in de geschiedschrijving over de Paralympische Spelen op te vullen, heb ik ervoor gekozen om mijn onderzoek hierop te richten. Hierbij heb ik gekozen voor een nationale aanpak, om zo aan te sluiten bij het verhaal van de vertellers, en een lichaamshistorische invalshoek. Voor dit laatste is de keus gemaakt wegens de huidige ontwikkelingen rondom sport- en lichaamsgeschiedenis, die hieronder uitgelegd zullen worden.

In de eerste helft van de twintigste eeuw was er al enige aandacht voor het lichaam in de geschiedschrijving, maar deze was vaak beperkt van aard. Historisch onderzoek naar het lichaam focuste zich voornamelijk op medische en biologische aspecten, waarbij het lichaam werd gezien als een vaststaand, biologisch gegeven.¹³ Hierdoor was het lichaam nog geen geïntegreerd analyse-instrument, aangezien historici het zagen als iets wat losstond van sociale, culturele en politieke processen.¹⁴

Een belangrijke verandering in deze benadering vond plaats met de opkomst van theoretische inzichten uit de geesteswetenschappen, met name het werk van de Franse filosoof Michel Foucault. Zijn discursief constructivisme en het concept *biopower* boden een nieuw perspectief op het lichaam. Het begrip *biopower* definieerde Foucault als ‘de somatisch gevormde en vormgevende kennis en praktijken die zowel gericht waren op het normeren van de gezondheid van individuen (door het definiëren, meten en categoriseren van lichamen), als op het beheren en reguleren van de menselijke populatie.’¹⁵ Foucault beschouwde machtsstructuren en discoursen rondom het lichaam niet alleen als repressief, maar ook als productief. Met andere woorden: het lichaam en de wijze waarop de samenleving daarover schreef, dacht en sprak, waren volgens hem het resultaat van sociale en politieke machtsstructuren.¹⁶ Mede dankzij deze discursief constructivistische benadering werd de *somatic turn* in gang gezet – een verschuiving in de geschiedwetenschap waarbij het lichaam wél centraal kwam te staan in de analyse van sociale en culturele fenomenen.¹⁷

Hoewel het discursief constructivisme een belangrijke rol speelde in de lichaamsgeschiedenis, kwam hier ook kritiek op, voornamelijk vanwege de verwaarlozing van individuele ervaring en *agency*. Historica Kathleen Canning betoogde dat – door het lichaam te onderzoeken als discursief construct en het te zien als een product van politieke, culturele, sociale en historische discoursen – er weinig tot geen ruimte overbleef voor lichamelijke ervaringen. Deze discursieve constructivistische benadering leidde volgens Canning tot een verwaarlozing van de materiële en emotionele aspecten van het lichaam,

Joshua R. Pate, ‘The International Paralympics Committee as a Governing Body’, in: Ian Brittain en Aaron Beacom eds., *The Palgrave Handbook of Paralympic Studies* (Londen 2018) 173-196, aldaar 181.

¹³ Roger Cooter, ‘The Turn of the Body: History and the Politics of the Corporeal’, *Arbor: Ciencia* 186:743 (2010) 393-405, aldaar 396.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Ibidem, 395.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Ibidem.

waardoor de complexiteit van de menselijke ervaring niet voldoende werd weerspiegeld in onderzoek naar het lichaam.¹⁸

Aansluitend hierop hebben onderzoekers het concept *embodied experience* geïntroduceerd als analytisch hulpmiddel om de geleefde lichamelijke te bestuderen. *Embodied experience* verwijst naar de manier waarop het lichaam niet alleen een object is van kennis, maar ook een subject van ervaring: het lichaam voelt, beweegt, ervaart en herinnert. Deze lichamelijke ervaringen zijn nauw verweven met, en mede gevormd door, de sociale context waarin het lichaam zich bevindt.¹⁹ Deze benadering biedt ruimte voor de zintuiglijke, affectieve en relationele dimensies van lichamelijke, die vaak buiten beschouwing blijven bij het discursief constructivisme. Dit concept helpt historici om historische actoren te zien als mensen die via hun lichaam betekenis gaven aan hun wereld - denk hierbij aan herinneringen aan vermoeidheid, pijn, lichamelijke grenzen, maar ook aan kracht, trots en verbondenheid: ervaringen die juist in sportcontexten intens beleefd worden.

In de trant van deze denkwijze, waarbij het belang van materiële praktijken en betrokken actoren in productie van kennis over het lichaam wordt betrokken, ontwikkelde etnografe en filosofe Annemarie Mol de methodologie *praxiografie*. In haar werk *The Body Multiple: Ontology in Medical Practice* presenteert ze deze methode. Mol verschuift de focus naar hoe kennis over het lichaam tot uiting komt in alledaagse handelingen en routines. Het lichaam wordt gezien als iets dat wordt beïnvloed door een verscheidenheid aan factoren en actoren in verschillende contexten.²⁰ Deze visie biedt een waardevolle lens voor het bestuderen van de geschiedenis van het lichaam, waarbij zowel de sociale constructies als de fysieke ervaringen en praktijken van het lichaam in overweging worden genomen.

In sporthistorisch onderzoek naar de Paralympische Spelen is deze nieuwe visie ook zichtbaar. Cultuurwetenschapster Karin Harrasser toont in haar werk 'Superhumans-Parahumans: Disability and Hightech in Competitive Sports' de complexe interacties tussen technologie, lichaam en sociale constructies. Ze kijkt naar hoe materiële praktijken en verschillende actoren samen vormgeven aan hoe we lichamen begrijpen. De ervaring van atleten en de technologieën die zij gebruiken komen samen in een sociale context die bepaalt wat hun lichaam betekent.²¹

De hierboven besproken werken, concepten en methodologieën fungeren als inspiratiebron voor dit onderzoek. Ik sluit aan bij de benaderingen die lichamelijke benaderen als een subject van ervaring, waarbij ik focus op emotionele, materiële en andere contexten waarin het lichaam wordt gecreëerd. Gezien het feit dat het huidige onderzoek naar de Paralympische Spelen veelal organisatorisch en internationaal van aard is, biedt dit een unieke invalshoek op een onderbelichte casus: het Nederlandse mannelijke Paralympische zitvolleybalteam van 1980. Door gebruik te maken van *oral*

¹⁸ Iris Clever en Willemijn Ruberg, 'Beyond Cultural History? The Material Turn, Praxiography and Body History', *Humanities* 3:4 (2014) 546-566, aldaar 548.

¹⁹ Thomas J. Csordas, 'Embodiment as a Paradigm for Anthropology', *Ethos* 18:1 (1990) 5-47, aldaar 5.

²⁰ Clever en Ruberg, 'Beyond Cultural History?', 553.

²¹ Karin Harrasser, 'Superhumans-Parahumans. Disability and Hightech in Competitive Sports', in: Anne Waldschmidt, Hanjo Berressem en Moritz Ingwersen eds., *Culture – Theory – Disability. Encounters between Disability Studies and Cultural Studies* (Bielefeld 2017).

history en het concept *embodied experience* richt ik me in dit onderzoek op de zintuiglijke, emotionele en sociale dimensies van lichamelijke, zoals ervaren en herinnerd door de atleten zelf. In lijn met Annemarie Mols *praxiografische* benadering wordt daarbij niet alleen gekeken naar wat atleten zeggen over hun lichaam, maar ook naar hoe lichamelijke ervaringen tot stand kwamen in praktijken, interacties en materiële contexten.

In het eerste hoofdstuk zal ik de bredere historische context van het Paralympisch zitvolleybal schetsen en de geïnterviewde atleten introduceren. Vervolgens zal in het tweede hoofdstuk onderzocht worden hoe de atleten hun lichamelijke ervaringen tijdens de Paralympische Spelen van 1980 herinneren, en welke zintuiglijke, emotionele en sociale aspecten daarbij een rol speelden. In het derde hoofdstuk ga ik in op sportpraktijken, hulpmiddelen en technologische of infrastructurele voorzieningen die bepalend waren voor hun lichamelijke beleving van de Spelen. Tot slot onderzoek ik in het laatste hoofdstuk hoe de atleten achteraf betekenis geven aan hun ervaringen binnen de bredere maatschappelijke opvatting over sport, lichamelijke beperking en erkenning in Nederland rond 1980. In de conclusie geef ik vervolgens antwoord worden op de hoofdvraag. Hiermee poog ik met dit onderzoek een bijdrage te leveren aan sport- en lichaamsgeschiedenis waarin *agency*, ervaring en context met elkaar worden verweven.

Bronnen en methode

Om de hoofd- en deelvragen te beantwoorden, is gebruik gemaakt van de methode *oral history*, een benadering van het verleden die gebaseerd is op de mondelinge overleveringen van mensen over hun eigen ervaringen en herinneringen.²² Omdat dit onderzoek zich niet enkel richt op feitelijke, historische gebeurtenissen, maar juist op de betekenissen die atleten toekennen aan hun lichamelijke ervaringen, sluit deze benadering goed aan bij de onderzoeksdoelen. *Oral history* biedt ruimte aan subjectieve beleving en betekenisgeving.²³ Het menselijk geheugen wordt in deze methode niet opgevat als een passieve opslagplaats van feiten, maar als een actief proces waarin herinneringen worden gevormd, geïnterpreteerd en opnieuw betekenis krijgen binnen specifieke contexten.²⁴ De focus ligt op herinnerde lichamelijke: hoe atleten hun lichaam voelden, gebruikten en ervoeren tijdens de Paralympische Spelen van 1980, en hoe zij daar achteraf op reflecteren. *Oral history* maakt het mogelijk om deze lichamelijke, emotionele en sociale dimensies van sportervaringen te bevragen en analyseren.

Naast het feit dat *oral history* aansluit bij de onderzoeksdoelen, is het ook een geschikte methode wanneer er weinig schriftelijke bronnen beschikbaar zijn over recente historische gebeurtenissen, zoals het geval is bij het Paralympisch zitvolleybalteam van 1980. *Oral history* biedt

²² Jan Bleyen en Leen van Molle, *Wat is mondelinge geschiedenis?* (Leuven 2012) 13-14.

²³ Alessandro Portelli, 'What makes oral history different?', in: Robert Perks en Alistair Thomson eds., *The Oral History Reader* (London en New York 2016) 32-42, aldaar 36.

²⁴ Bleyen en Van Molle, *Wat is mondelinge geschiedenis?*, 23, 29; Portelli, 'What makes oral history different?', 37-38.

directe toegang tot het nabije verleden en geeft een podium aan onderbelichte groepen in de geschiedenis.²⁵

Het geschiedverhaal is vormgegeven aan de hand van interviews met vier oud-Paralympisch zitvolleybalatleten van het Nederlandse zitvolleybalteam van 1980. Het Paralympisch zitvolleybalteam bestond toentertijd uit zes basisspelers en zes wisselers. Van hen heb ik twee basisspelers geïnterviewd, JR en HD, en twee wisselers die met regelmaat in het veld stonden, GK en JH. Op deze manier heb ik geprobeerd een zo gevarieerd mogelijk beeld te creëren van geleefde ervaringen. De vertellers zullen later uitgebreid voorgesteld worden.

Naast individuele sportieve ervaringen hebben de vier vertellers ook persoonlijke lichamelijke ervaringen. Om de relevante onderwerpen zo goed mogelijk te bevragen, is gebruik gemaakt van een semigestructureerde thematische vragenlijst, die vindbaar is in de bijlagen. Door een semigestructureerde thematische vragenlijst toe te passen, kwamen zeker alle relevante thema's aan bod, maar liet ik ook ruimte vrij voor doorvragen op het vertelde van de geïnterviewde.²⁶ De interviews heb ik vormgegeven aan de hand van twee hoofdthema's, onderverdeeld in subthema's. Met het eerste thema, lichamelijke en sport, ben ik voornamelijk ingegaan op de lichamelijke en sportieve ervaringen van de vertellers voorafgaand aan de Paralympische Spelen van 1980. Dit diende zowel om een band op te bouwen met de vertellers als om inzicht te krijgen in hun algemene relatie met hun lichamen en sport. Met het tweede thema, de Paralympische Spelen, ben ik aan de hand van vier subthema's dieper ingegaan op hun ervaring gedurende de Spelen. Hierbij heb ik gevraagd naar de persoonlijke (lichamelijke) ervaringen en herinneringen, sportpraktijken en sociale interacties, infrastructuur, technologie en andere hulpmiddelen, en maatschappelijke opvattingen. Zo beoogde ik een zo compleet mogelijk beeld te schetsen van hun geleefde ervaringen om daarmee mijn hoofd- en deelvragen te kunnen beantwoorden.

De interviews vonden plaats op voor de vertellers geschikte locaties. Drie van hen heb ik fysiek mogen ontmoeten – in een café, op het topsporttrainingscentrum Papendal in Arnhem en bij een verteller thuis. Eén interview heeft plaatsgevonden via videobellen. Voorafgaand aan de interviews heb ik de vertellers een informatiedocument en privacyverklaring toegestuurd die zij hebben ondertekend, allen vindbaar in de bijlagen. Zowel hierin als mondeling gaven zij toestemming dat de interviews opgenomen mochten worden, wat ik via mijn telefoon heb gedaan. Deze audio-opnamen heb ik vervolgens door een programma laten transcriberen. Deze transcripten heb ik vervolgens gecontroleerd door de audio-opnamen te luisteren en gedurende dit luisteren de transcripten te lezen en waar nodig aan te passen.

Na het transcriberen zijn de transcripten gecodeerd om relevante informatie te categoriseren en analyseren. Aan de hand van de vier deelvragen zijn de transcripten eerst op kleur gecodeerd en

²⁵ Bleyen en Van Molle, *Wat is mondelinge geschiedenis?*, 23, 29.

²⁶ Lian van der Zon, *Levende geschiedenis. Een oral history handleiding* (z.p., *Erfgoed Gelderland*, 2023) 18-19.

vervolgens voorzien van overkoepelende trefwoorden, om zo overzicht te creëren en tot één samenhangend narratief te komen. De ongecodeerde transcripten zijn vindbaar in de bijlagen.

Zowel bij het daadwerkelijk afnemen van de interviews als bij de interpretatie van de verkregen antwoorden heeft het idee van *gedeelde autoriteit* telkens een belangrijke, en bewuste rol gespeeld. Deze term houdt in dat zowel interviewer als verteller autoriteit bezitten over het verhaal.²⁷ De interviewer stuurt het verhaal door middel van vragen, terwijl de verteller bepaalt wat die wel of niet vertelt. De interviewer interpreteert vervolgens het verhaal en beslist wat uiteindelijk in de tekst terecht komt. Om zorgvuldig met de *gedeelde autoriteit* om te gaan, heb ik duidelijke afspraken met de vertellers gemaakt over de omgang met privacygevoelig materiaal, en is aan hen de mogelijkheid geboden om een conceptversie van het onderzoek door te lezen en van feedback te voorzien.²⁸ Dit vond ik belangrijk, omdat het erkenning biedt van het feit dat de interviews en de interpretatie daarvan een samenwerking was, waarbij de perspectieven en bijdragen van zowel de vertellers als van mij worden gewaardeerd.²⁹

Naast de interviews zijn er ook andere bronnen geraadpleegd. Zo ontving ik van één van de vertellers het jubileumboek *Met de beide benen op de grond. Jubileumboek De Tubanten 1962-2012*. Dit jubileumboek van De Tubanten, een sportvereniging waar in het eerste hoofdstuk dieper op zal worden ingegaan, bestaat uit 368 pagina's glimmend papier en bevat onder andere interviews, foto's en krantenartikelen over de gehandicaptensportvereniging zelf als over zitvolleybal. Het is gebruikt ter aanvulling op de interviews, bijvoorbeeld om feitelijke informatie te verifiëren en het vertelde van de atleten te onderbouwen. Daarnaast heb ik gebruikgemaakt van het rapport *Casus Olympische Spelen voor gehandicapten Arnhem* van het Mulier Instituut, afkomstig uit een onderzoeksstage, om feitelijke gebeurtenissen na te gaan.

Om de maatschappelijke opvattingen over lichamelijke en gehandicaptensport ten tijde van de Spelen te achterhalen, zijn daarnaast ook secundaire literatuur en krantenartikelen geanalyseerd. Deze zijn gevonden via Delpher, met als zoekterm *zitvolleybal* en een tijdsafbakening van 1 juni tot en met 31 juli 1980 – aangezien de Spelen plaatsvonden van 21 juni tot en met 5 juli. Al snel bleek dat er met deze tijdsafbakening vooral is geschreven over het Paralympisch zitvolleybalteam gedurende de weken van de Spelen zelf. De selectie daarom bijgesteld tot enkel die weken. Dit leverde dertien relevante krantenartikelen op. Deze zijn tekstueel geanalyseerd en op basis van inhoud gecategoriseerd in vijf thema's: publieke belangstelling, medische keuringen, uitslagen, ontwikkeling zitvolleybal, en de finale. Samen met de getuigenissen van de atleten en secundaire literatuur zijn deze artikelen gebruikt om de maatschappelijke opvattingen over lichamelijke en gehandicaptensport in 1980 te reconstrueren.

²⁷ Bleyen en Van Molle, *Wat is mondelinge geschiedenis?*, 55.

²⁸ *Ibidem*, 75.

²⁹ *Ibidem*, 43, 54-55.

Historische context

Om de betekenis van het Nederlandse zitvolleybalteam tijdens de Paralympische Spelen van 1980 goed te kunnen begrijpen, is het noodzakelijk om eerst de historische context te schetsen waarin deze sport zich ontwikkelde. In dit hoofdstuk wordt de opkomst van zitvolleybal in Nederland belicht, binnen een bredere maatschappelijke en medische benadering van sport en handicap. De invalide sportvereniging Enschede (I.S.V. Enschede) De Tubanten, waar alle vertellers uiteindelijk bij betrokken waren, speelt daarin een centrale rol. Van daaruit wordt de stap naar nationale en uiteindelijk internationale erkenning van zitvolleybal gevolgd. Tot slot worden de vertellers aan de hand van hun persoonlijke verhalen voorgesteld, om hun perspectieven op deze ontwikkeling te kunnen plaatsen.

Zitvolleybal in Nederland

Ondanks dat het staand volleybal voor gehandicapten internationaal de norm was, ging in Nederland de voorkeur uit naar het zitvolleybal.³⁰ Om dit te begrijpen, moet eerst gekeken worden naar de manier waarop in verleden in Nederland werd gedacht over lichamelijke beperking. Lange tijd werd een handicap vooral beschouwd als een zorgkwesitie, die behandeld moest worden door de overheid, maatschappelijke organisaties, medici en andere zorgprofessionals.³¹

Deze zorgbenadering was ook in de sportwereld zichtbaar. Zo werd gesteld: ‘In Nederland vinden de officials het staand volleybal voor gehandicapten – terecht – te gevaarlijk. Ook ethische motieven gaven de doorslag alleen zitvolleybal te beoefenen.’³² De voorkeur voor zitvolleybal had onder meer te maken met het feit dat ‘de belasting op het gezonde been dan te groot zou zijn, waarbij ook de rug het zwaar te voorduren zou hebben.’³³ Daarnaast speelde inclusie een belangrijke rol in de overweging voor zitvolleybal. Staand volleybal was enkel toegankelijk voor geamputeerden; mensen met een verlamming konden hier niet aan deelnemen. Hoewel overkoepelende organisaties van de Stoke Mandeville Games van mening waren dat mensen met een verlamming uitsluitend rolstoelsporten moesten bedrijven, vond de Nederlandse Invalide Sportbond (NIS) dat verschillende groepen samen zouden moeten kunnen sporten.³⁴ Deze combinatie van medische, ethische en veiligheidsgerelateerde overwegingen verklaart waarom zitvolleybal in Nederland werd beschouwd als een geschikte sport voor mensen met een lichamelijke beperking.

De Tubanten

³⁰ ‘Een gewonnen volleybaltoernooi’, *De Waarheid* (20 april 1979).

³¹ Paul van Trigt, ‘Gelijkheid zonder beperking. Over de Algemene Wet Gelijke Behandeling (1994) en de constructie van handicap in politieke instituties’, *BMNG – Low Countries Historical Review* 134:1 (2019) 3-27, aldaar 16.

³² Ari ’t Hart, ‘Dit is nog sport’ (z.p., z.u., Oorspronkelijk gepubliceerd in 1979) opgenomen in: *Met de beide benen op de grond*, 312.

³³ ‘Een gewonnen volleybaltoernooi’, *De Waarheid* (20 april 1979).

³⁴ Harry Ten Asbroek, ‘Haarlem: internationale primeur voor “gecombineerd” volleybal. Invaliden vechten voor Spelen’, *Het parool* (12 april 1979).

Eén van de sportverenigingen waarin deze Nederlandse voorkeur voor zitvolleybal tot uiting kwam, was I.S.V. Enschede De Tubanten. Deze vereniging speelde een sleutelrol in de ontwikkeling van de sport op lokaal en nationaal niveau. Op 29 januari 1962 werd de vereniging opgericht op initiatief van de stichting Revalidatiecentrum Overijssel en de gemeentelijke Dienst voor Lichamelijke Opvoeding en de Sport. Iedere vrijdagavond kwamen de destijds 23 leden samen om recreatieve sport te beoefenen, onder het motto ‘meedoen is belangrijker dan winnen.’³⁵ Aan het eind van datzelfde jaar telde de vereniging al 500 leden; dit aantal bleef in de jaren daarna groeien.³⁶

Dat De Tubanten in de jaren 1960 werd opgericht, is geen toeval. Zoals in de inleiding besproken, werd in de periode na de Tweede Wereldoorlog vanuit revalidatiecentra de georganiseerde sport voor sporters met een lichamelijke beperking opgezet, voornamelijk gericht op oorlogsslachtoffers. Sport werd een belangrijk onderdeel van het revalidatieproces. In 1948 richtte Guttman uiteindelijk de Stoke Mandeville Games op, waar in 1952 Nederland voor het eerst aan deelnam.³⁷ Deze deelname leverde nieuwe inzichten op en verrijkte het revalidatiewerk in Nederland.³⁸ In 1954 ontstond, vanuit de Bond van Nederlandse Militaire Oorlogs- en Dienstsachtoffers (BNMO), het idee voor een nationale sportclub voor rolstoelgebruikers: De Rollende Leeuwen. Deze vereniging stond ook open voor burgers, wat leidde tot een verdere groei van sportclubs voor mensen met een beperking. Rond 1960 waren er al 45 van dergelijke clubs actief in Nederland. Deze groei leidde in 1961 tot de oprichting van de NIS, mede uit de wens om ook op internationaal niveau te opereren.³⁹ In 1960 vonden de eerste Paralympische Spelen plaats in Rome, aansluitend op de Olympische Spelen, waarmee de gehandicaptensport meedraaide in de Olympische cyclus.⁴⁰ De oprichting van I.S.V. Enschede in 1962 past perfect binnen deze periode van snelle ontwikkeling en organisatiegroei van gehandicaptensport in Nederland, die werd gestimuleerd door revalidatie-inspanningen na de oorlog en internationalisering via de Stoke Mandeville Games en de vroege Paralympische Spelen.

Nationaal team

De sportieve successen van De Tubanten bleven niet onopgemerkt. Het zitvolleybalteam van De Tubanten kon volgens JR toentertijd echt gezien worden als ‘het Ajax van het zitvolleybal.’⁴¹

Van de vertellers waren er drie actief binnen het zitvolleybalteam van deze sportvereniging. Zij werden gecoacht door Ari ’t Hart, een bekend figuur in de volleybalwereld. Jarenlang was hij zelf

³⁵ *Met de beide benen op de grond*, 8.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ Brittain, ‘Key Points in the History and Development of the Paralympic Games’, 126-128, 131.

³⁸ Mark Verhaag en Fons Kemper, ‘Gehandicapten (top)sport in de jaren tachtig. Nederland als organisatorische koploper bij de spelen voor gehandicapten’, *De sportwereld. Magazine voor geschiedenis en achtergronden van sport* 68 (2013) 10-17, aldaar 12-13.

³⁹ *Ibidem*, 13.

⁴⁰ Brittain, ‘Key point in the History and Development of the Paralympic Games’, 127-128.

⁴¹ Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 3.

topspeler in het staand volleybal en heeft hij meerdere teams gecoacht.⁴² Over zijn keus om De Tubanten te trainen en het daarbij horende succes vertelde 't Hart het volgende:

‘Op een dag vroeg iemand mij om te komen kijken naar het zitvolleybal; dit heb ik gedaan en ik ben vervolgens gebleven als trainer tot 1982.

Ik behandelde iedereen als mens en dat iemand mindervalide is, doet er niet toe. Juist doordat ik het team als een “valide” team behandelde, het feit dat ik rekening hield met elk persoon op zich, gaf hen lef en flair, terwijl ik hen coachte op techniek en karakter om hen mentaal sterker te maken voor deze sport. De basis van succes was een harde training die elk lid boven zichzelf deed uitstijgen. Ze werden onverslaanbaar, maar vooral het plezier bij De Tubanten en de saamhorigheid binnen het team met de ondeugende streken die we uithaalden, gaven hen kracht.’⁴³

Uiteindelijk werd 't Hart ook bondscoach van het Nederlandse zitvolleybalteam, dat in 1978 echt vorm begon te krijgen.⁴⁴ Spelers werden geselecteerd op basis van hun prestaties bij nationale kampioenschappen en selectietrainingen. Veel van hen kwamen uit Enschede, maar ook andere clubs leverden talenten.⁴⁵ Uiteindelijk wist 't Hart een onverslaanbaar team samen te stellen bestaande uit zes basisspelers en zes wisselers.

Zitvolleybal Paralympisch nummer

Met een sterk team en een groeiende sportinfrastructuur lag de weg open om zitvolleybal ook internationaal op de kaart te zetten.

Een belangrijk moment hierin was een brief van HD in 1977, waarin hij pleitte voor de toevoeging van het zitvolleybal aan het Paralympisch programma. Jan Bolk, destijds voorzitter van de NIS, nam deze brief mee naar Engeland, waar hij werd voorgelegd tijdens een vergadering van het bestuur van de International Stoke Mandeville Games Federation (ISMGF) en de International Organization for the Disabled (ISOD).⁴⁶

Tijdens deze bijeenkomst werd besloten tot de organisatie van een pre-Paralympisch toernooi in 1979 in Haarlem, voor zowel staand- als zitvolleybal. Deze beslissing markeerde een cruciaal keerpunt: het toernooi in Haarlem zou fungeren als een internationaal experiment, bedoeld om te toetsen

⁴² *Met de beide benen op de grond*, 312-313, 325.

⁴³ *Ibidem*, 325.

⁴⁴ Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 7.

⁴⁵ Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 6-7; Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 3.

⁴⁶ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 7-9.

of zitvolleybal voldoende potentie had om als volwaardige sportdiscipline te worden opgenomen in het Paralympisch Programma van 1980.⁴⁷

Het toernooi had hierbij meerdere functies. Ten eerste bood het een podium om internationaal draagvlak voor zitvolleybal te toetsen – waren landen bereid om teams af te vaardigen voor deze relatief onbekende sport, en op basis van hun ervaringen in Haarlem konden zij zich voorbereiden en inschrijven voor het zitvolleybaltoernooi op de Paralympische Spelen. Daarnaast werd het toernooi gebruikt om het classificatiesysteem in de praktijk te testen. Als laatste toonde het de organisatorische capaciteit van Nederland.⁴⁸

Het toernooi verliep succesvol en werd bovendien gewonnen door het Nederlandse team. De brief van HD, de persoonlijke inzet van Jan Bolk, en het goed georganiseerde pre-Paralympisch toernooi in Haarlem speelden een sleutelrol in het streven naar officiële erkenning van zitvolleybal. Dit Haarlemse toernooi was geen willekeurig experiment, maar een expliciete voorwaarde van de internationale federaties om te kunnen beoordelen of de sport geschikt was voor opname op de Spelen. Mede op basis van de positieve uitkomsten van dit toernooi besloot het bestuur van de ISMGF en ISOD tot officiële erkenning van zitvolleybal als Paralympische sport. Daarmee kreeg het een vaste plek op het programma van de Paralympische Spelen van 1980 in Arnhem.⁴⁹

De vertellers

Nu de historische context is geschetst, is het van belang om stil te staan bij de persoonlijke verhalen van de vier spelers die betrokken waren bij deze ontwikkelingen. Door hun persoonlijke context te schetsen kunnen hun verhalen en ervaringen tijdens de analyse beter worden geïnterpreteerd.

Eén van de vertellers is de uit Enschede afkomstige HD. Al op jonge leeftijd was hij actief bezig met sport, waaronder atletiek en voetbal.⁵⁰ Hij groeide op in een sportieve omgeving waarbij zijn vader, die op jonge leeftijd overleed, op hoger niveau deed aan wielrennen en een broer die bij het Nederlandse selectieteam van de Koninklijke Nederlandse Atletiek Unie (KNAU) zat.⁵¹ Op dertienjarige leeftijd raakte hij betrokken bij een ongeluk, waarbij hij een rugwervelfractuur en een incomplete dwarslaesie opliep, waardoor beide onderbenen verlamd raakten. Hiernaast leed hij ook enig functieverlies elders in de benen.⁵²

⁴⁷ Persoonlijk archief HD, Besluit ISMGF en ISOD over zitvolleybal naar de Olympische Spelen voor Gehandicapten 1980, 23 juli 1977.

⁴⁸ Persoonlijk archief HD, Besluit ISMGF en ISOD over zitvolleybal naar de Olympische Spelen voor Gehandicapten 1980, 23 juli 1977; Zitvolleybal Nederland – 69 years Sittingvolleybal, <https://www.zitvolleybalnederland.nl/1979-het-jaar.php> (geraadpleegd 20 mei 2025).

⁴⁹ Persoonlijk archief HD, Besluit ISMGF en ISOD over zitvolleybal naar de Olympische Spelen voor Gehandicapten 1980, 23 juli 1977; Zitvolleybal Nederland – 69 years Sittingvolleybal, <https://www.zitvolleybalnederland.nl/1979-het-jaar.php> (geraadpleegd 20 mei 2025); *Met de beide benen op de grond*, 321-322; Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 7-9.

⁵⁰ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 2.

⁵¹ Ibidem, 3-4.

⁵² Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 2; Zitvolleybal Nederland – 69 years Sittingvolleybal – HD, <https://www.zitvolleybalnederland.nl/Interview-Henk-Dost.php> (geraadpleegd 4 juni 2025).

Al in zijn revalidatieproces begon hij weer met sport, en op veertienjarige leeftijd sloot hij aan bij I.S.V. Enschede De Tubanten.⁵³ Sport hielp hem in deze periode lichamelijk weer fit te worden en droeg bij aan zijn zelfontwikkeling, zelfstandigheid en zelfvertrouwen.⁵⁴ Bij De Tubanten beoefende HD meerdere sporten, waaronder atletiek, waarin hij meervoudig Nederlands kampioen werd en zelfs de atletiektak mede oprichtte. Pas in 1976 koos hij ervoor om zich internationaal te richten op zichtvolleybal, omdat atletiek op dat niveau door zijn specifieke handicap te beperkend was.⁵⁵

Naast de fysieke uitdaging bood zitvolleybal ook een belangrijk sociaal element. Samen trainen, op pad gaan voor wedstrijden en het kameraadschap binnen het team vormden een essentieel onderdeel van HDs sportervaring.⁵⁶

Naast zijn carrière als topsporter is HD ook op andere manieren betrokken geweest, en is hij nog steeds betrokken bij sport. De Paralympische Spelen van 1980 waren voor hem een bevestiging van zijn wens om in de sport werkzaam te zijn, iets wat hij later ook heeft gedaan, onder andere als assistent-bondscoach, teammanager van het nationale team en als voorzitter van volleybalvereniging Twente '05.⁵⁷

Ook uit Enschede afkomstig is de 67-jarige JR. JR is geboren zonder benen, waardoor hij de basisschool op een mytylschool moest volgen, wat een speciale school is voor kinderen met een lichamelijke beperking. Aangezien zijn bovenlichaam biologisch groeide, maar de protheses niet meegroeiden, kreeg hij om de twee jaar nieuwe protheses. Hierdoor werd hij regelmatig uit de klas gehaald om te oefenen met lopen met zijn protheses.⁵⁸ Op deze mytylschool was hij al actief met sport, voornamelijk voetbal. Sport speelde voor JR een belangrijke rol in de acceptatie van zijn handicap toentertijd, voornamelijk omdat het zijn sociale leefwereld verbreedde door de contacten die hij opbouwde via sport.⁵⁹

Op advies van een maatschappelijk werkster van de mytylschool begon JR op twaalfjarige leeftijd met zitvolleybal bij De Tubanten. Hij kwam hierdoor al op jonge leeftijd tussen volwassen mensen te sporten, wat hij als heel bijzonder ervoer. JR was getalenteerd en debuteerde al op zestienjarige leeftijd in het Nederlandse team, waar hij meteen in de basis mocht beginnen.⁶⁰

Naast zitvolleybal beoefende JR in de zomermaanden ook atletiek met veel van dezelfde teamgenoten. Zijn talent hierin leidde ertoe dat de bondscoach hem vroeg deel te nemen aan de Paralympische Spelen van 1976 in Canada voor atletiek. Op achttienjarige leeftijd nam hij hieraan deel en behaalde ereplaatsen. Echter, atletiek vond hij 'eigenlijk helemaal niet leuk' omdat je bijvoorbeeld

⁵³ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 2; Zitvolleybal Nederland – 69 years Sittingvolleybal – HD, <https://www.zitvolleybalnederland.nl/Interview-Henk-Dost.php> (geraadpleegd 4 juni 2025).

⁵⁴ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 2, 16-17.

⁵⁵ Ibidem, 4-6, 61.

⁵⁶ Ibidem, 17-18.

⁵⁷ Zitvolleybal Nederland – 69 years Sittingvolleybal – HD, <https://www.zitvolleybalnederland.nl/Interview-Henk-Dost.php> (geraadpleegd 4 juni 2025).

⁵⁸ Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 2.

⁵⁹ Ibidem, 3-4.

⁶⁰ Ibidem, 3, 10.

‘die speer een eind weg gooit, en hem zelf niet één keer op hoeft te halen.’⁶¹ Hierom stopte hij na de Spelen van 1976 met atletiek. Hij keerde na een pauze weer terug bij het zitvolleybal. Daarnaast heeft hij ook in het nationale rolstoelbasketbalteam gespeeld en kreeg hij zelfs een aanbod voor een professioneel contract in Italië, wat hij weigerde vanwege zijn gezin.⁶²

De keuze om zich op hoog niveau te richten op zitvolleybal kwam doordat hij er simpelweg goed in was. Het was zijn ‘beste sport.’⁶³ Zijn kwaliteiten binnen het zitvolleybal waren snelheid, inzicht, het spel kunnen lezen, en hij functioneerde vaak als een verlengstuk van de trainer.⁶⁴ Ten tijde van de Paralympische Spelen van 1980 in Arnhem schitterde hij op 22-jarige leeftijd als aanvoerder van het team. Hij werd in 1996 zelfs uitgeroepen tot ‘legende zitvolleybal’ in Atlanta.⁶⁵ In 2002 heeft hij het zitvolleybal ingewisseld voor het handbiken, wat hij tot aan zijn afscheid in 2024 op topniveau heeft beoefend.⁶⁶

De derde verteller is de Groningse GK. Ook hij was altijd al bezig met sport. Hij was met allerlei sporten actief bezig in zijn dorp, waaronder volleybal, korfbal en voetbal.⁶⁷ Toen hij op achttienjarige leeftijd betrokken raakte bij een ongeluk en daarmee één van zijn onderbenen verloor, was het voor hem enkel een vanzelfsprekendheid dat hij weer zo snel mogelijk wilde sporten:

‘Dus ja, dan word je wakker in het ziekenhuis en dan zeggen ze van ja, je mist een been. Nou ja, toen was eigenlijk het allereerste wat ik dacht: ‘‘maar ik kan niet meer voetballen. Wat kan ik nou dan?’’ [...] Ik dacht direct van nou, dan moet ik maar een andere sport doen of zo.’⁶⁸

Tijdens zijn zoektocht naar een nieuwe sport kwam een dorpsgenoot die zitvolleybal speelde, en die over GKs ongeluk had gehoord, bij hem op bezoek om hem uit te nodigen om een keer mee te spelen. Zo kwam GK bij het zitvolleybal terecht en zat hij drie maanden na het ongeluk weer in het veld.⁶⁹ GK omschrijft sport als ‘een van de grootste redenen’ waarom hij goed door de periode na het ongeluk heen kwam.⁷⁰ Het hielp hem mentaal, door hem tussen mensen te brengen die soortgelijke ervaringen hadden. Ook de fysieke activiteit in sport droeg bij aan zijn revalidatie en het weer creëren van kracht in eigen lichaam.⁷¹

⁶¹ Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 10-11.

⁶² Ibidem, 15.

⁶³ Ibidem, 17.

⁶⁴ Ibidem.

⁶⁵ Ibidem.

⁶⁶ *Met de beide benen op de grond*, 303.

⁶⁷ Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 3.

⁶⁸ Ibidem, 2-3.

⁶⁹ Ibidem, 3, 7, 22.

⁷⁰ Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 9.

⁷¹ Ibidem, 9-10, 12.

GK speelde bij een gehandicapten sportclub in Groningen. De selectie voor het nationale team gebeurde via landelijke competities en regionale kampioenschappen, waar scouts van het nationale team aanwezig waren. Via deze weg werd GK uiteindelijk in 1978 gescout voor het Nederlandse zitvolleybalteam.⁷² Ook hij heeft andere sporten beoefend, zoals tennis en rolstoelbasketbal, maar heeft uiteindelijk voor zitvolleybal gekozen omdat hij dat als socialer ervoer, er meer ruimte was voor een meer diverse groep mensen en het zijn beste sport was.⁷³

Als laatste heb ik de Hengelose JH geïnterviewd. Ook hij vertelde dat hij altijd al met sport bezig was geweest, ook voorafgaand zijn handicap: ‘sport was iets wat in wezen als een soort aorta door mijn hele leven ging.’⁷⁴ Op zijn zestiende kreeg hij een heup-exarticulatie, wat een beenamputatie is tot aan de heup. Na de amputatie ging hij kijken welke sport hij wilde beoefenen en heeft er dan ook verscheidene uitgeprobeerd voordat hij in 1969 betrokken raakte bij het zitvolleybal bij De Tubanten. Sport gaf hem niet enkel fysiek zelfvertrouwen, maar ook maatschappelijk draagvlak en zelfvertrouwen.⁷⁵ Hij voelde de steun van zijn sociale omgeving die hem stimuleerden om de sport op hoger niveau te beoefenen, ondanks de daarbij horende opofferingen.⁷⁶ Via zijn clubtrainer en bondscoach Ari ’t Hart is hij uiteindelijk uitgenodigd om bij het Nederlandse nationale zitvolleybalteam te komen spelen. Als linkshandige aanvaller bood hij een sterk verrassingselement binnen het team.⁷⁷

De Spelen

Om de hoofdvraag te beantwoorden – hoe weerspiegelen de herinnerde lichamelijke ervaringen van Nederlandse atleten van het Paralympisch zitvolleybalteam van 1980 de sociale en culturele betekenissen die destijds aan sport en lichamelijke beperking werden toegekend – is het noodzakelijk eerst te onderzoeken hoe de atleten zich hun lichamelijke ervaringen tijdens de Spelen herinneren, en welke zintuiglijke, emotionele en sociale aspecten daarin een rol speelden.

De atleten van het Nederlandse zitvolleybalteam herinneren zich de Paralympische Spelen van 1980 als een periode van intense ervaringen, waarbij de lichamelijke beleving sterk werd beïnvloed door een mix van zintuiglijke prikkels, emotionele spanning en vooral sociale interacties. Hoewel specifieke fysieke sensaties tijdens de wedstrijden, zoals momenten van extreme kracht, kwetsbaarheid of vermoeidheid tijdens het spel zelf, niet altijd even levendig worden herinnerd, speelden de omstandigheden en de bredere sfeer een belangrijke rol in hoe zij hun lichaam op dat moment ervoeren.⁷⁸

⁷²Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 6-7.

⁷³ Ibidem, 17-19.

⁷⁴ Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 3, 10, 15.

⁷⁵ Ibidem, 3, 15, 21.

⁷⁶ Ibidem, 11, 13.

⁷⁷ Ibidem, 23, 29-30.

⁷⁸ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 25; Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 29; Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 28; Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 25.

De lichamelijke inspanning tijdens de Spelen werd door de meeste spelers als intens, maar beheersbaar ervaren. Zo herinnerde GK zich de verhoogde spanning ten opzichte van reguliere wedstrijden, zonder dat dit leidde tot fysieke klachten zoals gespannen schouders. Hij kon zich goed focussen, ondanks de druk die hij ervoer omdat het Nederlandse team ‘de torenhoge favoriet’ was.⁷⁹ Ook JR en HD gaven aan zich niet fysiek kwetsbaar te hebben gevoeld; HD omdat hij omringd was met ‘allemaal gelijken’, en JR omdat ze ‘zo goed getraind’ en een ‘geoliede machine’ waren.⁸⁰ JH herinnerde zich ook geen specifieke fysieke momenten van vermoeidheid en benadrukte hierin het feit dat van de atleten verwacht werd dat ze de fysieke kracht hadden die nodig was voor het spel; je mocht je niet kwetsbaar voelen.⁸¹

De trainingsintensiteit voorafgaand aan toernooien werd soms als zwaar ervaren, maar tijdens de Spelen zelf vonden de atleten het schema goed georganiseerd, wat hen in staat stelde op hun piek te presteren.⁸² Deze goede voorbereidingen en mentale en fysieke kracht leidde ertoe dat de herinnering over de fysieke inspanning overwegend krachtig werden herbeleefd.

Ondanks dat de vertellers aangaven dat zintuiglijke aspecten weinig van invloed waren op hun herinneringen, kwamen deze wel degelijk aan bod. HD en JR benoemde beiden dat ze het geluid van het publiek, de enthousiaste aanmoedigingen en het luidkeelse gejoel, als stimulerend ervoeren. Dit onverwacht grote publiek in de Rijnhal gaf een andere spanning die positief werd ervaren en aanzette tot extra inzet.⁸³ Zoals JR verwoorde: ‘dat geeft me echt moraal.’⁸⁴ Hoewel GK aanvankelijk aangaf geen specifieke zintuiglijke herinneringen te hebben, kwam de geur van tijgerbalsem later toch naar voren als een onderdeel van zijn routine. Hij herinnerde zich een specifiek ritueel waarbij hij tijgerbalsem op één arm aanbracht om rust te creëren, en de geur hiervan was een zintuiglijke ervaring die bij de wedstrijdvoorbereiding hoorde.⁸⁵

De emotionele ervaring was sterk verbonden met het niveau van de competitie. GK voelde de druk om te moeten presteren, terwijl JR benadrukte dat het team goed getraind was om met deze spanning om te gaan. De relatie met bondscoach Ari ’t Hart speelde hierin een belangrijke rol. Voor JR was hij als een mentorfiguur, voor GK iemand bij wie hij zich begrepen voelde. Tegelijkertijd merkten zij dat niet iedereen binnen het team zich even gezien of gewaardeerd voelde, wat wijst op de emotionele complexiteit van topsport.⁸⁶

⁷⁹ Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 27-28.

⁸⁰ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 25; Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 27, 29.

⁸¹ Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 28.

⁸² Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 29; Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 28.

⁸³ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 27-28; Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 23.

⁸⁴ Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 63.

⁸⁵ Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 43-44.

⁸⁶ Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 22; Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 27, 34-35; *Met de beide benen op de grond*, 38.

Buiten het speelveld was er ruimte voor ontspanning en teambuilding, die voor veel spelers minstens zo waardevol waren als de wedstrijden zelf. Een belangrijk aspect van de herinnerde lichamelijke ervaringen van de vertellers ligt dan ook in de sociale interacties, zowel binnen als buiten het team. De sfeer binnen het team werd overwegend als positief ervaren. JR sprak van een open communicatie waarin discussies over het spel hoorden bij vriendschap, en JH typeerde de sfeer als ‘bikkelhard’ tijdens het spel, maar gemoedelijk daarbuiten.⁸⁷ De vertellers spraken van hechte banden en wederzijdse afstemming. GK en JR hadden een goed gevoel voor elkaar, wat hun samenspel versterkte.⁸⁸ HD benadrukte hoe teamleden elkaar motiveerden en ondersteunden, en hoe die samenwerking bijdroeg aan een gedeeld gevoel van kracht.⁸⁹

Ook buiten het team werden sociale ervaringen als verrijkend en vormend herinnerd. Het verblijf in het Paralympisch Dorp bracht de spelers in contact met atleten uit andere landen en met uiteenlopende beperkingen. Deze ontmoetingen maakten diepe indruk. JR vond het ‘bijzonder’ en zelfs confronterend om zoveel verschillende manieren van omgang met een handicap te zien, wat leidde tot reflectie op het eigen lichaam: ‘en dan heb je zelf geen benen, en dan zit je toch met verbazing daar naartoe te kijken.’⁹⁰ HD verwoordde dit krachtig: ‘kwetsbaar, dat voelde je niet, dat ervaarde je niet. En waarom niet? Omdat je met allemaal gelijken daar rondloopt.’⁹¹ Het zien van anderen – zoals iemand zonder armen die moeiteloos at zonder zijn kleding te bevleken – vergrootte het besef van mogelijkheden en versterkte het gevoel van lichamelijke competentie.⁹²

De aanwezigheid van een groot en enthousiast thuispubliek droeg bij aan een gevoel van erkenning. GK en HD vonden het waardevol dat familie en vrienden aanwezig waren.⁹³ Voor JR was het Nederlandse publiek zelfs een van de redenen waarom Arnhem 1980 voor hem tot de mooiste Spelen behoorden.⁹⁴ JH benoemde dat hij zich door de aandacht van publiek en media erkend voelde als topsporter, niet als ‘gehandicapt.’⁹⁵ Die erkenning van buitenaf droeg bij aan een positievere lichaamsbeleving: ze werden gezien als atleten, beoordeeld op hun prestatie, niet op hun beperking.

Het feit dat in alle vier hun vertellingen de nadruk sterk lag op de sociale interacties is opvallend, maar niet onvoorspelbaar. In het vakgebied *disability studies* wordt veel aandacht besteed aan de lichamelijke ervaring in sociale context. Onderlinge relaties en gevoelens van erkenning of uitsluiting zijn belangrijk, omdat de ervaring van het lichaam altijd mede gevormd wordt in de sociale

⁸⁷ Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 36; Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 29.

⁸⁸ Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 18, 46-47; Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 42.

⁸⁹ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 32.

⁹⁰ Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 37.

⁹¹ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 25.

⁹² Ibidem.

⁹³ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 45; Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 40.

⁹⁴ Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 64.

⁹⁵ Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 47.

context waarin iemand leeft en beweegt.⁹⁶ De verhalen bevestigen het belang van erkenning, *empowerment* en normalisering binnen een gedeelde ervaringsruimte.⁹⁷

Hoewel de fysieke sensaties tijdens het spel soms vervaagd zijn in de herinnering, waren het de zintuiglijke prikkels, emotionele lading en vooral de sociale interacties die de lichamelijke ervaring van de atleten tijdens de Paralympische Spelen van 1980 bepaalden. In contact met teamgenoten, het publiek en andere atleten ontstond een collectief gevoel van kracht, verbondenheid en erkenning. Deze ervaring vormde niet alleen hun sportieve identiteit, maar beïnvloedde ook hoe zij hun lichaam beleefden: niet als beperkend, maar als competent, verbonden en gezien.

Praktijk

Om goed te kunnen begrijpen hoe de atleten hun lichamelijkeheid tijdens de Paralympische Spelen van 1980 beleefden, is het noodzakelijk om hun ervaringen niet los te zien van de dagelijkse sportpraktijken en de materiële en sociale context waarin deze plaatsvonden. In dit hoofdstuk staat daarom de praktijk centraal: van trainingsroutines en sportieve rituelen tot hulpmiddelen, infrastructuur en de tastbare ruimte van de Spelen zelf. Deze elementen vormden niet alleen de fysieke voorwaarden waaronder gesport werd, maar hadden ook diepgaande invloed op hoe atleten hun lichaam beleefden. Door in te zoomen op deze alledaagse en tegelijkertijd uitzonderlijke context, wordt duidelijk hoe lichamelijkeheid tijdens de Spelen werd gevormd.

Sportpraktijken en routines

Over het algemeen verliepen de sportpraktijken rondom en tijdens de Spelen volgens een vast schema. Voorafgaand aan de Spelen trainde het Nederlandse zitvolleybalteam ongeveer vijftien tot twintig uur in de week. Dit trainingsschema bestond uit weekendtrainingen, en daarnaast nog drie extra trainingen doordeweeks.⁹⁸ Hoewel deze trainingen door HD en JR als intensief en vermoeiend werden ervaren, droeg deze grondige voorbereiding volgens HD bij aan extra zekerheid en vertrouwen in hun eigen lichaam en het team.⁹⁹ GK gaf daarnaast ook aan dat de voorbereidingen hem hielpen om zijn ‘hoofd cool te houden’ tijdens de wedstrijden.¹⁰⁰ Door deze grondige voorbereidingen kon het team aan de Spelen in Arnhem beginnen als, in de woorden van HD, een ‘geoliede machine.’¹⁰¹

Tijdens de Spelen zelf begon een wedstrijddag vaak met een kort moment van inspelen in de ochtend. JR herinnerde zich dat er tijdens de Spelen zelf weinig rustdagen waren. Dit sloot aan bij het intensieve Nederlandse trainingsregime voorafgaand aan de Spelen, dat GK omschreef als ‘trainen,

⁹⁶ Tom Shakespear, *Disability Rights and Wrongs* (Londen 2006).

⁹⁷ Rosemarie Garland-Thomson, ‘Disability and Representation’, *PMLA* 120:2 (Cambridge 2005) 522-527.

⁹⁸ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 33.

⁹⁹ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 30-31; Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 29.

¹⁰⁰ Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 27.

¹⁰¹ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 34.

trainen, trainen, tot je tong over de grond was gelopen.¹⁰² HD en JR bevestigden de vermoeidheid na deze zware voorbereidingstrainingen.¹⁰³ Toch werd de intensiteit tijdens de Spelen niet als vermoeiend beleefd, mede doordat het schema door GK en JR als goed georganiseerd werd ervaren, maar droeg het juist bij aan een gevoel van zekerheid en vertrouwen.¹⁰⁴ JR voelde zich goed getraind en het team functioneerde als een ‘geoliede machine.’¹⁰⁵ HD herinnerde zich vooral een gevoel van *flow* tijdens het sporten en ervoer de Spelen als prettig en leuk.¹⁰⁶

Bij het treffen van de voorbereidingen gaven JR en GK aan dat bepaalde rituelen van belang waren voor het creëren van rust in hun lichaam, gezien gedurende de Spelen de atleten aangaven een toch wat hogere spanning te ervaren.¹⁰⁷ Het inspelen was hierin een belangrijke factor, waarbij JR en GK beiden vertelden over hun vaste ritueel van het samen inspelen om zo rust en zelfvertrouwen te ervaren voor een wedstrijd.¹⁰⁸ GK had nog andere persoonlijke bijgeloven en rituelen, zoals het dragen van een korte zwarte sportbroek met daaronder een zwembroek en het aanbrengen van tijgerbalsem op één arm, waarbij de geur werd omschreven als iets wat erbij hoorde.¹⁰⁹

Naast de sportieve inspanning was er na trainingen en wedstrijden regelmatig tijd voor ontspanning en sociale interactie. Zo was er volgens GK altijd wel wat te doen in het Dorp, zoals een borrel of een feest met de teamgenoten. JR herinnerde zich specifiek de feesttent met een coverband waar het team vrijwel elke avond te vinden was. Ook was er gelegenheid om, zoals JH vertelde, met het team Arnhem in te gaan of tijd door te brengen met familie.¹¹⁰ Bondscoach Ari ’t Hart hield volgens GK ‘een beetje in de gaten’ hoe het team omging met de balans tussen ontspanning en prestatie, om zo te zorgen dat het team optimaal kon presteren.¹¹¹

Ondanks dat de lichamelijke beleving tijdens de Spelen werd herinnerd als meer gespannen dan andere wedstrijden en trainingen, hielpen bovenstaande rituelen en routines bij het creëren van rust en zelfvertrouwen in het lichaam van de vertellers, waardoor het voor hen mogelijk was om het hoofd ‘cool te houden’ in deze gespannen situatie.¹¹²

Hulpmiddelen

¹⁰² Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 45-46; Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 30.

¹⁰³ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 30-31; Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 29.

¹⁰⁴ GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 31; Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 29-30.

¹⁰⁵ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 34; Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 27.

¹⁰⁶ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 28.

¹⁰⁷ Ibidem, 27.

¹⁰⁸ Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 46-47; Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 42.

¹⁰⁹ Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 43-44.

¹¹⁰ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 45; Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 26; Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 26.

¹¹¹ Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 31.

¹¹² Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 27.

Opvallend genoeg speelden hulpmiddelen zoals protheses tijdens het sporten zelf nauwelijks een rol, juist omdat ze werden afgedaan. Voor zitvolleybal specifiek gaf het afdoen van hulpmiddelen juist meer bewegingsvrijheid.¹¹³ Er golden zelfs regels die het dragen van bepaalde hulpmiddelen in verband met veiligheidsrisico's verboden.¹¹⁴ HD vertelde over het feit dat hij zijn voethulpmiddel afdeed, omdat dit hem beperkte in bewegen; zonder bewoog hij 'makkelijker.'¹¹⁵ JR en JH vertelde beiden hun protheses af te doen tijdens het sporten, waarbij JH specifiek aangaf dat sporten met prothese juist 'een belasting' was.¹¹⁶ Het niet gebruiken van hulpmiddelen tijdens het spel droeg bij aan het creëren van een krachtig gevoel in het eigen lichaam, zoals JH verwoorde: 'probeer het uiterste eruit te halen en ga je daar [je beperking] nooit achter verschuilen.'¹¹⁷

Dit gevoel dat ontstaat wanneer Paralympische atleten hun hulpmiddelen afdoen, sluit aan bij observaties van onder andere David P. Howe, oud-Paralympisch atleet en medisch antropoloog. In zijn boek *The Cultural Politics of the Paralympic Movement: Through an Anthropological Lens* schrijft hij over hoe Paralympische atleten er soms bewust voor kiezen hulpmiddelen weg te laten, om de nadruk te leggen op hun lichamelijke prestaties in plaats van op technologische compensaties.¹¹⁸ Binnen sportcontext betekent dit dus een tijdelijke normalisering van het lichaam: een moment waarop de beperking niet wordt benadrukt door hulpmiddelen, maar wordt geherdefinieerd als lichamelijke competentie.¹¹⁹ Zo vertelde JH dat in zijn dagelijks leven hij zijn handicap zoveel mogelijk wilde camoufleren 'en in de sport was het juist andersom. Dan was het een belasting met dat ding aan.'¹²⁰ De relatie tussen hulpmiddelen en lichaamsbeleving bleek dus genuanceerd: hulpmiddelen konden zowel belemmeren als versterken, afhankelijk van de context.

Buiten het veld om gebruikten sommige atleten wel hulpmiddelen, en in deze context hadden deze dan ook een andere invloed op hun lichamelijke ervaringen. JR, GK en JH vertelden over het gebruik van hulpmiddelen, zoals protheses of een rolstoel, om zich te verplaatsen tussen de verschillende locaties binnen en buiten het Paralympisch Dorp.¹²¹ Hierbij kwamen zij in aanraking met andere atleten, die soms beperktere hulpmiddelen tot hun beschikking hadden of meer afhankelijk waren van aangepaste voorzieningen. JH merkte bijvoorbeeld op dat de medische voorzieningen in Nederland 'redelijk vooruitstrevend waren' vergeleken met de 'primitieve' middelen die hij soms bij anderen zag.¹²²

¹¹³ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 40; Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 50; Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 45.

¹¹⁴ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 41.

¹¹⁵ Ibidem, 40-41.

¹¹⁶ Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 50; Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 45.

¹¹⁷ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 19; Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 29.

¹¹⁸ David P. Howe, *The Cultural Politics of the Paralympic Movement: Through an Anthropological Lens* (Londen 2008).

¹¹⁹ Sharon Snyder en David Mitchell, *Cultural Locations of Disability* (Chicago 2006) 65, 160-162.

¹²⁰ Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 45.

¹²¹ Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 50; Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 45; Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 45.

¹²² Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 40-41.

HD vertelde dat het zien van atleten met ‘andere vormen van handicap’ en het observeren van ‘de manier waarop zij zich verplaatsten’ en ‘oplossingen hadden voor hun handicap’ zijn ‘eigen denkwijze’ en ‘wereldbeeld’ verbreedde.¹²³

Deze bewustwording van hun eigen, relatief geavanceerde medische voorzieningen ervoeren zij als positief. JH gaf aan dat het besef dat hij over ‘het beste gerij’ beschikte belangrijk voor hem was, omdat het hem hielp om ‘met het beste in wezen [te] kunnen functioneren’ in het dagelijks leven en zich zo te ‘profilieren.’¹²⁴ HD ervoer het zien van de diverse functionele oplossingen als een waardevolle leerervaring.¹²⁵

Gebaseerd op deze herinneringen en de betekenis die de atleten eraan gaven, kan worden gesteld dat hulpmiddelen niet enkel functioneerden als technische verlengstukken van het lichaam, maar ook bijdroegen aan de manier waarop zij hun eigen lichamelijke competentie en identiteit als topsporter ervoeren en uitdroegen, met name in vergelijking met anderen.

Infrastructurele voorzieningen

De fysieke en logistieke omgeving van de Spelen had directe invloed op de manier waarop atleten hun lichaam beleefden. Tijdens de Paralympische Spelen van 1980 werd veel aandacht besteed aan infrastructuur en toegankelijkheid. Arnhem wilde zich profileren als vooruitstrevende gaststad en maakte specifieke aanpassingen in transport, huisvesting en sportvoorzieningen.¹²⁶

Het Paralympisch Dorp was gevestigd in de Oranjekazerne in Schaarsbergen. Normaliter werkten daar tweeduizend militairen en vijfhonderd burgers, en voor de Spelen moesten zij twee maanden elders ondergebracht worden. De kazerne was dus nog in gebruik, en voor de Spelen moest deze flink aangepast worden om het toegankelijk te maken voor de atleten. Drempels moesten weggewerkt worden, soldatenkamers werden omgebouwd zodat er tien atleten per kamer gehuisvest konden worden, het zelfbedieningsrestaurant had een capaciteit van drie- tot vijfduizend maaltijden per dag, er waren uitgebreide parkeerplaatsen voor de aangepaste bussen, er waren aangepaste toiletten, en het Dorp was voorzien van belangrijke voorzieningen zoals een reparatiewerkplaats, tandarts, bank, en extra trainingsaccommodaties. Ook de sportlocaties, voor de zitvolleybalatleten de Rijnhal in Arnhem, moesten aangepast worden, wat onder andere gedaan werd met *ramps* en loopplanken. Alles om het verblijf van de atleten zo comfortabel, toegankelijk en stimulerend mogelijk te maken.¹²⁷

Over het algemeen gaven de vertellers aan dat er tijdens de Spelen voldoende aandacht was voor toegankelijkheid binnen het Dorp en de sportvoorzieningen. JH vond dat de aanpassingen in het Dorp zelfs ‘helemaal perfect geregeld’ waren, wat bijdroeg aan het gevoel van ‘serieus’ genomen worden

¹²³ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 60-61.

¹²⁴ Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 41.

¹²⁵ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 60-61.

¹²⁶ Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 43.

¹²⁷ Meijer, *Casus Olympische Spelen voor Gehandicapten Arnhem 1980*, 35; Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 42; Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 52; Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 46-47; Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 43-44.

en je ‘als gast’ te voelen.¹²⁸ Ook HD, GK en JR herinnerden zich weinig last te hebben gehad van praktische obstakels, vooral omdat zij goed konden lopen. GK en HD wezen er wel op dat de ervaring voor mensen met andere handicaps – zoals rolstoelgebruikers – anders kon zijn, en dat zij mogelijk wel obstakels tegenkwamen.¹²⁹

Toch waren niet alle voorzieningen optimaal aangepast. Zo ervoer JR de slaapsituatie in het Paralympisch Dorp niet als bevorderlijk. Ondanks dat de bedden relatief comfortabel en toegankelijk waren, zorgde het formaat van de slaapzalen voor enig ongemak. Door het lawaai en het verschil in slaapritme kon hij niet altijd comfortabel slapen, wat zorgde voor enige vermoeidheid.¹³⁰

Buiten het speciaal aangepaste Paralympisch Dorp en de sportvoorzieningen konden er wel degelijk praktische obstakels zijn. Over het algemeen waren horecagelegenheden vrij in hoeverre zij aanpassingen wilden treffen voor de Paralympische Spelen.¹³¹ Dit zorgde ervoor dat atleten in hun vrije tijd in de stad soms tegen obstakels aanliepen, zoals trappen zonder leuning, wat het moeilijker maakte om deze goed te bewandelen.¹³²

Samenvattend droegen de intensieve sportpraktijken en persoonlijke rituelen bij aan een gevoel van kracht, zekerheid en rust tijdens de competitie. Het afdoen van hulpmiddelen tijdens het spel leidde tot een tijdelijke normalisering van het lichaam, wat eveneens een krachtig gevoel gaf, terwijl vergelijkingen met anderen buiten het veld leidde tot bewustzijn van hun eigen relatief goede positie. De aangepaste infrastructuur en voorzieningen tijdens de Spelen gaven de atleten het gevoel serieus genomen en ondersteund te worden, wat bijdroeg aan hun algehele positieve lichamelijke beleving van de Spelen. Ondanks enkele obstakels, zoals de slaapsituatie en de toegankelijkheid in Arnhem, hebben de atleten een overwegend positieve herinnering aan de toegankelijkheid tijdens de Spelen.

Maatschappelijke opvatting en erkenning

Om antwoord te geven op de hoofdvraag van dit onderzoek is het niet alleen van belang te onderzoeken hoe atleten hun lichamelijke ervaringen tijdens de Spelen herinneren, maar ook hoe zij hier betekenis aan geven binnen een bredere maatschappelijke context. Hoe werd hun sport beoordeeld door anderen? Werden zij erkend als topsporters? En hoe beïnvloedden maatschappelijke opvattingen over handicap hun positie binnen en buiten het sportveld? In dit hoofdstuk worden de herinneringen van atleten aan publieke erkenning, media-aandacht en maatschappelijke perceptie gecombineerd met secundaire literatuur en historische krantenartikelen. Daarmee wordt zichtbaar hoe lichamelijke niet alleen individueel werd beleefd, maar ook collectief werd ontvangen, gereguleerd en gewaardeerd.

¹²⁸ Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 43-44.

¹²⁹ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 42; Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 54; Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 46-47.

¹³⁰ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 42; Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 31-32.

¹³¹ Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 44.

¹³² Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 46.

Ervaringen van de atleten

Alle vier de vertellers reflecteren vol trots op hun rol als pioniers in het zitvolleybal. Mede dankzij hun inzet en prestaties heeft het zitvolleybal zich kunnen ontwikkelen tot een erkende Paralympische discipline. Of het nou ging om internationale wedstrijden, trainingen, cursussen of het institutionaliseren van zitvolleybal, de vertellers zijn zich bewust van – en trots op – de rol die zij in deze ontwikkeling hebben gespeeld.¹³³

Deze trots werd echter niet altijd weerspiegeld in de publieke perceptie. Hoewel de meningen hierover uiteenliepen, herinnerden de vertellers zich unaniem dat gehandicaptensport in de jaren 1980 nog volop in ontwikkeling was en lang niet altijd serieus werd genomen.¹³⁴ Zoals HD omschreef, was de media-aandacht in die tijd echt een ‘aanloopproces’, waarbij de Spelen van 1980 volgens hem het moment was waarop de media ‘ontdekten dat het eigenlijk door iedereen gewaardeerd werd.’¹³⁵ Toch was deze aandacht vaak vluchtig en ongelijk verdeeld. Zoals GK vertelde was deze aandacht een kortdurende ‘hype’ en waren sommige sporten nou eenmaal meer een ‘kijksport.’¹³⁶ Hierdoor kregen niet alle sporten evenveel aandacht, en na afloop van de Spelen verdween gehandicaptensport weer grotendeels uit beeld.¹³⁷

Naast een groeiende media-aandacht, waar de atleten genuanceerd en met een relatieve positiviteit naar terugkijken, merkten zij ook op dat hun aanzien als topsporter nog in ontwikkeling was. Zo herinnerde JR zich een maatschappelijke houding waarin hij zich voortdurend moest positioneren en soms zelfs tegen moest verdedigen.¹³⁸ HDs vertelling sloot hierbij aan. Zo vertelde hij dat hem soms expliciet gevraagd werd of wat zij deden nou wel topsport was en of zij niet ‘zielig bezig’ waren.¹³⁹ Dit leidde ertoe dat de atleten zich regelmatig moesten verdedigen als hun status als topsporter.

Belangrijke bronnen van erkenning waren, zoals eerder benoemd, de aanwezigheid van publiek en de steun die zij ervoeren van hun naastenomgeving. Ondanks het gebrek aan structurele media-aandacht, gaven deze factoren de atleten een gevoel van waardering en verbondenheid. Dit werkte motiverend en werd door veel atleten als essentieel ervaren.¹⁴⁰ Ook andere momenten van erkenning werden herinnerd. Volgens JR vonden deze voornamelijk plaats wanneer mensen in aanraking

¹³³ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 7-9; Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 17, 64; Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 27; Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 8.

¹³⁴ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 53; Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 59; Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 47-49; Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 4, 20, 46.

¹³⁵ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 43; Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 47-48.

¹³⁶ Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 48.

¹³⁷ Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 59-60; Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 47.

¹³⁸ Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 62.

¹³⁹ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 47.

¹⁴⁰ Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 63; Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 20.

kwamen met gehandicaptensport. Deze zichtbaarheid leidde tot meer begrip en respect voor hun inzet en prestaties.¹⁴¹ Volgens JH droegen de Spelen daardoor bij aan een belangrijke ontwikkeling: ze vergrootte de zichtbaarheid van de sport en verschoven de aandacht van de handicap naar de sportieve prestatie.¹⁴² Daarnaast benadrukte GK en JH het belang van erkenning en trots ervaren bij het behalen en overtreffen van eigen prestaties en persoonlijke doelen.¹⁴³

Mediarepresentatie

De berichtgeving over het Paralympisch zitvolleybalteam richtte zich voornamelijk op de uitslagen van de wedstrijden. Van de dertien artikelen die via Delpher gevonden konden worden, bestonden er vijf uit korte weergaven van de uitslagen, zonder verdere toelichting of context.¹⁴⁴ Deze stonden doorgaans in klein lettertype onderaan de pagina.

Hierin is een verandering zichtbaar vanaf het moment dat het Nederlandse zitvolleybalteam de finale wist te bereiken. Voor het eerst verscheen een uitgebreider verslag over het verloop van de wedstrijd en de uitslag van de halve finale.¹⁴⁵ In het *Algemeen Dagblad* werd zelfs een live-uitzending van de finale aangekondigd, waarna *De Volkskrant* een uitgebreid verslag publiceerde over de finalewedstrijd en *De Telegraaf* hier een korte samenvatting van overnam.¹⁴⁶

Deze opbouw in de media-aandacht komt overeen met de herinnerde ervaringen van de vertellers. Het door HD zogenoemde ‘aanloopproces’ is herkenbaar, waarbij aanvankelijk minimale zichtbaarheid langzaam overgaat in bredere belangstelling.¹⁴⁷ Door de sportieve prestaties groeide de zichtbaarheid van het team, wat bijdroeg aan een bredere publieke kennismaking met de gehandicaptensport. Volgens GK en JR leidde die zichtbaarheid tot meer begrip en maatschappelijke erkenning.¹⁴⁸

De groeiende belangstelling was ook zichtbaar in het aanwezige publiek. Twee krantenartikelen vermelden de grote toeschouwersaantallen bij binnensporten, zoals zitvolleybal en rolstoelbasketbal, in de Arnhemse Rijnhal.¹⁴⁹ Dit had meerdere oorzaken. Ten eerste was er een grote sportieve aantrekkingskracht. Staand volleybal was in Nederland al populair, en Nederland stond bekend

¹⁴¹ Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 65.

¹⁴² Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 47.

¹⁴³ Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 50; Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 47.

¹⁴⁴ ‘Tafeltennissers: goud, zilver en brons’, *Algemeen Dagblad* (25 juni 1980); ‘Tweemaal goud voor Oranje bij tafeltennis op Paralympics’, *Leeuwarder courant: hoofdblad van Friesland* (26 juni 1980); ‘Record-regen in bad Veenendaal’, *De Volkskrant* (27 juni 1980); ‘Zwemploeg komt los’, *Het vrije volk: democratisch-socialistisch dagblad* (27 juni 1980); ‘Uitslagen’, *Algemeen Dagblad* (30 juni 1980).

¹⁴⁵ ‘Zitvolleybalteam bereikt finale’, *De Volkskrant* (2 juli 1980).

¹⁴⁶ ‘Twee finales gehandicapt’, *Algemeen Dagblad* (4 juli 1980); ‘Zitvolleyteam klasse apart’, *De Volkskrant* (5 juli 1980); ‘Tulpen voor deelnemers’, *De Telegraaf* (5 juli 1980).

¹⁴⁷ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 43.

¹⁴⁸ Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 65; Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 25.

¹⁴⁹ ‘Joke van Rijswijk springt naar goud op Paralympics’, *Leeuwarder courant: hoofdblad van Friesland* (24 juni 1980); ‘Eenbenige Boldt over 1.96 meter’, *Leeuwarder courant: hoofdblad van Friesland* (28 juni 1980).

als hét land van zitvolleybal.¹⁵⁰ Het feit dat het Nederlandse team als pionier werd gezien en hoge winkansen had, maakte de sport aantrekkelijk voor publiek en pers.¹⁵¹ Daarnaast speelde het slechte weer ook een rol: veel toeschouwers weken uit naar overdekte sportlocaties, in tegenstelling tot de onoverdekte tribunes bij sportcentrum Papendal.¹⁵²

Er zijn twee krantenartikelen die langer uitweiden over andere thema's omtrent het Nederlandse zitvolleybalteam. In één ervan komt een gefrustreerde Ari 't Hart aan het woord, die zich uitspreekt over de medische keuringen van de Paralympische Spelen:

‘Als je ze over de drempel naar de sport hebt gekregen en ze knokken zó dat ze in de top terecht komen, dan lopen ze de kans eruit gekeurd te worden – juist doordat ze zich via keiharde training lichamelijk hebben ontwikkeld.

Want weet je wat het is? De instanties houden zich netjes aan het boekje, maar de pest is dat de regeltjes zijn opgesteld door mensen die niet weten wat deze sport betekent.

Het blijft voor mij een veekeuring, kláár.¹⁵³

't Hart was geen vreemde van uitgesproken kritieken over de medische keuringen in de gehandicaptensport, specifiek met betrekking tot het zitvolleybal, wat zich volgens 't Hart 'zelf selecteert.'¹⁵⁴ Het was voor hem zeer pijnlijk om atleten die jarenlang voorbereidingen hadden getroffen uit te moeten sluiten, omdat zij niet 'gehandicapt genoeg' meer zouden zijn.¹⁵⁵

De maatschappelijke blik op handicap – een medische kwestie

Deze institutionele benadering van handicap – waarbij medische criteria bepalen of iemand 'beperkt genoeg' is om mee te mogen doen – komt sterk overeen met hoe atleten hun sportpraktijk ervoeren en met wat uit secundaire literatuur naar voren komt.

Historicus Paul van Trigt schrijft in zijn artikel 'Gelijkheid zonder beperking' over het feit dat in de jaren 1980 en 1990 de maatschappelijke opvatting en erkenning van mensen met een beperking voornamelijk werd bekeken vanuit een zorgperspectief.¹⁵⁶ Volgens Van Trigt was het concept 'handicap' niet iets wat als 'van nature' of los van politieke en sociale instanties gezien kon worden, maar juist als

¹⁵⁰ Ari 't Hart, 'Dit is nog sport' (z.p., z.u., Oorspronkelijk gepubliceerd in 1979) opgenomen in: *Met de beide benen op de grond*, 312; 'Een gewonnen volleybaltoernooi', *De Waarheid* (20 april 1979); Harry Ten Asbroek, 'Haarlem: internationale primeur voor "gecombineerd" volleybal. Invaliden vechten voor Spelen', *Het parool* (12 april 1979).

¹⁵¹ Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 23; Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 25; Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 5-6.

¹⁵² Meijer, *Casus Olympische Spelen voor Gehandicapten Arnhem 1980*, 30; 'Joke van Rijswijk springt naar goud op Paralympics', *Leeuwarder courant: hoofdblad van Friesland* (24 juni 1980).

¹⁵³ 'Zelfs goud maakt Arie 't Hart niet gelukkig', *Algemeen Dagblad* (25 juni 1980).

¹⁵⁴ *Met de beide benen op de grond*, 313.

¹⁵⁵ Ibidem.

¹⁵⁶ Van Trigt, 'Gelijkheid zonder beperking'.

iets wat in institutionele praktijken werd vormgegeven.¹⁵⁷ Deze vormgeving vond toentertijd voornamelijk plaats op medische basis.¹⁵⁸

Dit perspectief is goed zichtbaar in de Paralympische keuringen: deelname hing niet enkel af van inzet of prestatie, maar ook van een vastgestelde ‘graad’ van lichamelijke beperking. Meerdere atleten herinneren zich hoe deze medische benadering leidde tot een indeling in ‘gradaties’ van handicap. Zo vertelde HD over de informele categorisering waarbij spelers zonder beperking als ‘witte spelers’ werden aangeduid, spelers met een minimale beperking als ‘grijze spelers’, en atleten met een zware of chronische beperking als ‘zwarte spelers.’¹⁵⁹

JH blikte terug op het gebruik van een officieel puntensysteem, waarbij atleten op basis van hun medische status een score kregen toegekend. Zelf scoorde hij laag – in medische termen dus relatief gezond – terwijl iemand als JR juist als zwaarder gehandicapt werd geclassificeerd.¹⁶⁰ Volgens HD ging deze medische beoordeling volledig voorbij aan de daadwerkelijke functionaliteit op het veld: JR bewoog zich juist veel behendiger dan sommige teamgenoten met twee benen.¹⁶¹

De classificatieprocedures werden door meerdere atleten omschreven als ondoorzichtig. GK sprak zelfs van ‘geklooi’ en noemde het ‘een duister gebied.’¹⁶² Deze keuringen leidden dan ook regelmatig tot frustraties en controversiële situaties, zoals de plotselinge uitsluiting van atleten vlak voor aanvang van de Spelen – vaak na jarenlange voorbereiding.¹⁶³

De atleten ervoeren dit als vernederen en frustrerend. In hun herinneringen kwam regelmatig naar voren dat de sport niet op sportieve, maar op medische gronden werd ingericht. Zo vertelde HD:

‘Je moet even kijken dat gehandicaptensport zich ontwikkeld heeft meer in de geest van vanuit die beperking. Mensen met een beenamputatie die zaten bij een andere organisatie dan mensen die een rugwervelprobleem hadden. Het was heel gescheiden. [...] En overal stonden medici boven die bepaalden hoe mensen hun sport zouden beoefenen. Meer vanuit dus de medische kant belicht, dan vanuit de sportieve kant. [...] Dat was ook beperkend. [...] Als je kijkt naar de gehandicaptensportwereld, dan zie je de medici nog altijd kijken vanuit de medische bril, en dat de sporters veel meer kijken vanuit functionaliteit.’¹⁶⁴

¹⁵⁷ Van Trigt, ‘Gelijkheid zonder beperking’, 3.

¹⁵⁸ Ibidem, 15.

¹⁵⁹ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 12.

¹⁶⁰ Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 14.

¹⁶¹ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 12.

¹⁶² Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 35.

¹⁶³ Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 35; Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025)

14.

¹⁶⁴ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 10, 58.

De atleten zagen zichzelf niet als patiënten, maar als sporters, en de dominante medische benadering stond die sportieve identiteit in de weg.¹⁶⁵ Wederom HD:

‘Nou ja, als je dan kijkt naar 1980 bijvoorbeeld. Wij hebben het zitvolleybal geïntroduceerd, maar op dat moment hadden wij geen classificatie bij het zitvolleybal. Iedereen mocht in Nederland meedoen met zitvolleybal. [...] Dat is de omgekeerde integratie! [...] Toen hebben ze dat geminimaliseerd tot er een soort gebied ontstaat tussen wat valide is en niet valide is.’¹⁶⁶

De herinneringen van de atleten maken duidelijk dat erkenning als topsporter in de jaren 1980 geen vanzelfsprekendheid was. Hoewel zij zich vol overgave aan hun sport wijdden en met trots terugkijken op hun prestaties, voelden zij zich genoodzaakt om zich voortdurend te positioneren binnen een samenleving die gehandicaptensport voornamelijk vanuit een medisch perspectief benaderde. Deze maatschappelijke opvattingen beperkten niet alleen hun zichtbaarheid, maar ook hun status als volwaardige atleten.

Conclusie

De herinnerde lichamelijke ervaringen van de geïnterviewde Nederlandse zitvolleybalatleten die deelnamen aan de Paralympische Spelen van 1980 weerspiegelen hoe sport en lichamelijke beperking destijds werden begrepen binnen het destijds dominante sociaal en cultureel kader.

Voor de atleten zelf stond het lichaam in de eerste plaats in het teken van prestatie, doorzettingsvermogen en sportieve ontwikkeling. Hun herinneringen laten zien dat lichamelijke beperking voor hen vooral functioneel en sportief van betekenis was. Ze ervoeren hun lichaam niet als beperkt, maar als een middel tot expressie, competitie en zelfontwikkeling. Deze persoonlijke beleving botste echter met de dominante maatschappelijke en institutionele visies op lichamelijke beperking. In plaats van erkenning als topsporter kregen zij te maken met een medische benadering waarin de classificatie van handicap leidend was voor deelname en waardering. Dit leidde tot frustratie, onzekerheid en soms uitsluiting, wat de atleten als vernederend en beperkend ervoeren.

De collectieve sportbeleving – in trainingen, wedstrijden en samenspel – bood een tegenwicht aan deze maatschappelijke blik. Binnen het team ontstond een gedeeld gevoel van kracht, gelijkwaardigheid en verbondenheid. Toch werd ook deze collectieve ervaring ingekaderd door bredere

¹⁶⁵ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 12-13; Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025) 61-62; Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025) 35; Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025) 14.

¹⁶⁶ Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025) 11.

institutionele structuren, waarin sport voor mensen met een beperking nog primair werd beoordeeld vanuit zorg en medische geschiktheid, niet vanuit sportieve ambitie of prestatie.

De herinneringen aan media-aandacht en publieke erkenning laten een voorzichtig verschuivend cultureel besef zien. De zichtbaarheid van de Spelen van 1980, en het succes van het Nederlandse zitvolleybalteam, droegen bij aan een groeiende zichtbaarheid en publieke belangstelling. Toch bleef deze aandacht vaak vluchtig en ongelijk verdeeld. Volwaardige erkenning als topsporter bleef uit. De atleten moesten zich voortdurend verhouden tot vragen over legitimiteit.

De herinneringen van de atleten laten daarmee niet alleen zien hoe zij hun lichamelijke belevden, maar ook hoe zij hun sportieve identiteit voortdurend moesten bevechten binnen een samenleving die hun prestaties langs andere, vaak medische, meetlatten legde. Sport werd zo een gebied waarin sociale betekenissen van handicap zichtbaar werden, maar ook actief werden bevraagd en heronderhandeld. Hun ervaringen weerspiegelen de spanningen én mogelijkheden van die transitie: van zorgobject naar sporter, van medisch geval naar atleet.

Dit onderzoek biedt waardevolle inzichten in de persoonlijke herinneringen en maatschappelijke positionering van Nederlandse zitvolleybalatleten tijdens de Paralympische Spelen van 1980, maar biedt ook mogelijkheden tot vervolgonderzoek. Zo zou vergelijkend onderzoek naar andere edities van de Paralympische Spelen – zowel voor als na 1980 – inzicht kunnen geven in hoe het door de atleten beschreven ‘aanloopp proces’ van maatschappelijke erkenning zich heeft ontwikkeld. Daarnaast verdient het classificatiesysteem binnen de gehandicaptensport nader onderzoek. Een diepgaande analyse hiervan kan de machtsverhoudingen tussen atleten, medische professionals en sportinstituten blootleggen en laten zien hoe medische normen sportieve inclusie al dan niet bevorderen.

Bibliografie

Primaire bronnen

- Ari 't Hart, 'Dit is nog sport' (z.p., z.u., Oorspronkelijk gepubliceerd in 1979).
- 'Eenbenige Boldt over 1.96 meter', *Leeuwarder Courant: hoofdblad van Friesland* (28 juni 1980).
- 'Een gewonnen volleybaltoernooi', *De Waarheid* (20 april 1979).
- Harry Ten Asbroek, 'Haarlem: internationale primeur voor "gecombineerd" volleybal. Invaliden vechten voor Spelen', *Het parool* (12 april 1979).
- Interview GK door Elle van den Elzen (8 mei 2025).
- Interview HD door Elle van den Elzen (28 april 2025).
- Interview JR door Elle van den Elzen (1 mei 2025).
- Interview JH door Elle van den Elzen (13 mei 2025).
- 'Joke van Rijswijk springt naar goud op Paralympics', *Leeuwarder Courant: hoofdblad van Friesland* (24 juni 1980).
- Persoonlijk archief HD, Besluit ISMGF en ISOD over zitvolleybal naar de Olympische Spelen voor Gehandicapten 1980, 23 juli 1977.
- 'Record-regen in bad Veenendaal', *De Volkskrant* (27 juni 1980).
- 'Zelfs goud maakt Arie 't Hart niet gelukkig', *Algemeen Dagblad* (25 juni 1980).
- 'Tafeltennissers: goud, zilver en brons', *Algemeen Dagblad* (25 juni 1980).
- 'Tulpen voor deelnemers', *De Telegraaf* (5 juli 1980).
- 'Twee finales gehandicapten', *Algemeen Dagblad* (4 juli 1980).
- 'Tweemaal goud voor Oranje bij tafeltennis op Paralympics', *Leeuwarder Courant: hoofdblad van Friesland* (26 juni 1980).
- 'Uitslagen', *Algemeen Dagblad* (30 juni 1980).
- 'Zitvolleybalteam bereikt finale', *De Volkskrant* (2 juli 1980).
- 'Zitvolleyteam klasse apart', *De Volkskrant* (5 juli 1980).
- 'Zitvolleybalploeg van Nederland klasse apart', *Leeuwarder Courant: hoofdblad van Friesland* (27 juni 1980).
- 'Zwemploeg komt los', *Het Vrije Volk: democratisch-socialistisch dagblad* (27 juni 1980).

Secundaire literatuur

- Bleyen, J. en Van Molle, L., *Wat is mondelinge geschiedenis?* (Leuven 2012) 13-14.
- Brittain, I., 'Key Points in the History and Development of the Paralympic Games', in: Ian Brittain en Aaron Beacom eds., *The Palgrave Handbook of Paralympic Studies* (Londen 2018) 125-149.
- Brittain, I., 'The Paralympics Movement and the Boycott Agenda: South Africa, Apartheid and the Paralympic Games', in: Ian Brittain en Aaron Beacom eds., *The Palgrave Handbook of Paralympic Studies* (Londen 2018) 321-344.

- Clever, I. en Ruberg, W., 'Beyond Cultural History? The Material Turn, Praxiography and Body History', *Humanities* 3:4 (2014) 546-566.
- Cooter, R., 'The Turn of the Body: History and the Politics of the Corporeal', *Arbor: Ciencia* 186:743 (2010) 393-405.
- Csordas, T.J., 'Embodiment as a Paradigm for Anthropology', *Ethos* 18:1 (1990) 5-47.
- Derks, M., 'Building Bodies. Transnational Historical Approaches to Sport, Gender and Ethnicities,' in: Idem, *Building Bodies. Transnational Historical Approaches to Sport, Gender and Ethnicities. Yearbook of Women's History* 38 (2019) 9-23.
- Garland-Thomson, R., 'Disability and Representation', *PMLA* 120:2 (Cambridge 2005) 522-527.
- Harrasser, K., 'Superhumans-Parahumans. Disability and Hightech in Competitive Sports', in: Anne Waldschmidt, Hanjo Berressem en Moritz Ingwersen eds., *Culture – Theory – Disability. Encounters between Disability Studies and Cultural Studies* (Bielefeld 2017).
- Howe, D.P., *The Cultural Politics of the Paralympic Movement: Through an Anthropological Lens* (Londen 2008).
- Hums, M.A. en Pate, J.R., 'The International Paralympics Committee as a Governing Body', in: Ian Brittain en Aaron Beacom eds., *The Palgrave Handbook of Paralympic Studies* (Londen 2018) 173-196.
- Legg, D., 'Development of the IPC and Relations with the IOC and Other Stakeholders', in: Ian Brittain en Aaron Beacom eds., *The Palgrave Handbook of Paralympic Studies* (Londen 2018) 151-172.
- Meijer, G., *Casus Olympische Spelen voor Gehandicapten Arnhem 1980* (Utrecht: Mulier Instituut 2014).
- Met de beide benen op de grond. Jubileumboek De Tubanten 1962-2012* (Enschede: SVG De Tubanten, z.j.).
- Pas, N., 'Grand Départ. Nieuwe uitdagingen voor sportgeschiedenis in Nederland', *Tijdschrift voor Geschiedenis* 128:3 (2015) 453-469.
- Portelli, A., 'What makes oral history different?', in: Robert Perks en Alistair Thomson (eds.), *The Oral History Reader* (London en New York 2016) 32-42.
- Shakespeare, T., *Disability Rights and Wrongs* (Londen 2006).
- Snyder, S. en Mitchell, D., *Cultural Locations of Disability* (Chicago 2006).
- Van Trigt, P., 'Gelijkheid zonder beperking. Over de Algemene Wet Gelijke Behandeling (1994) en de constructie van handicap in politieke instituties', *BMNG – Low Countries Historical Review* 134:1 (2019) 3-27.
- Van der Zon, L., *Levende geschiedenis. Een oral history handleiding* (z.p., Erfgoed Gelderland, 2023).
- Verhaag, M. en Kemper, F., 'Gehandicapten (top)sport in de jaren tachtig. Nederland als organisatorische koploper bij de spelen voor gehandicapten', *De sportwereld. Magazine voor geschiedenis en achtergronden van sport* 68 (2013) 10-17.
- Yow, V.R., *Recording Oral History: A Guide for the Humanities and Social Sciences* (Lanham 2014)

105-111, 115-116.

Websites

Zitvolleybal Nederland – 69 years Sittingvolleybal,

<https://www.zitvolleybalnederland.nl/1979-het-jaar.php> (geraadpleegd 20 mei 2025).

Zitvolleybal Nederland – 69 years Sittingvolleybal – HD,

<https://www.zitvolleybalnederland.nl/Interview-Henk-Dost.php> (geraadpleegd 4 juni 2025).

Bijlagen

AI-verklaring

Voor het schrijven van dit bachelorwerkstuk is gebruik gemaakt van AI – generator ChatGPT – voor het corrigeren van mijn spelling, zinsopbouw, interpunctie en algehele tekststructuur. Als ik een deel van het bachelorwerkstuk af had, vroeg ik aan AI of die dit taalkundig voor mij wilde corrigeren. Vervolgens vergeleek ik mijn eigen tekst met die van AI en paste op basis van de feedback waar nodig mijn tekst aan.

Interviewleidraad

Naam interviewer: Elle van den Elzen
Datum van het interview:
Onderwerp van het interview: Onderzoek naar de ervaringen van de Nederlandse paralympische zitvolleybalatleten tijdens de Paralympische Spelen van 1980 te Arnhem.
Doel van het interview: Het interview maakt deel uit van mijn bachelorwerkstuk Geschiedenis aan de Radboud Universiteit, waarin ik gebruikmaak van mondelinge geschiedenis als methode. Door middel van gesprekken met oud-atleten wil ik onderzoeken hoe zij zich hun deelname aan de Paralympische Spelen van 1980 herinneren, met bijzondere aandacht voor hun lichamelijke beleving van sport. Die herinneringen zijn niet alleen waardevol op individueel niveau, maar werpen ook licht op de sociale en culturele opvattingen over sport en lichamelijke in die tijd.
Gegevens geïnterviewde/verteller (naam/pseudoniem, plaats en locatie)
Introductietekst voor geïnterviewde Voor mijn bachelorwerkstuk aan de Radboud Universiteit doe ik onderzoek naar de Paralympische Spelen, met een focus op de editie van 1980 in Arnhem. In het bijzonder richt ik mij op de ervaringen van de Nederlandse zitvolleybalatleten die toen deelnamen. Daarom zou ik u graag willen interviewen over uw herinneringen aan die tijd. Ik ben benieuwd hoe uw ervaringen en perspectieven als zitvolleybalatleet zich verhouden tot bredere maatschappelijke ideeën en veranderingen rond sport en erkenning van mensen met een lichamelijke beperking in het Nederland van toen. We beginnen met enkele algemene vragen over hoe u betrokken raakte met sport, zitvolleybal in het algemeen en uw deelname aan de Spelen. Vervolgens wil ik dieper ingaan op de meer lichamelijke en praktische ervaringen. Denk hierbij aan hoe u uw lichaam inzette tijdens het sporten, hoe u trainingen en wedstrijden ervoer, maar ook aan de rol van infrastructuur, sociale interacties en de algehele sfeer. Als laatste zou ik deze ervaringen en herinneringen wat maatschappelijker willen

betrekken door te bevragen hoe u uw ervaringen binnen bredere maatschappelijke opvattingen over sport, lichamelijke beperking en erkenning in Nederland in 1980 zou plaatsen.

Alle gegevens worden vertrouwelijk behandeld. Er zijn documenten opgesteld waarin we vastleggen dat uw privacy wordt gewaarborgd – deze zullen we beide ondertekenen. Het interview wil ik graag opnemen met mijn telefoon, uitsluitend voor transcriptie en analyse in het kader van dit onderzoek. De opnames en transcripties worden veilig opgeslagen op de computersystemen van de Radboud Universiteit en alleen voor dit project gebruikt.

Lichamelijkheid en Sport

- Kunt u mij vertellen hoe u betrokken bent geraakt met sport?
 - o Heeft sport een belangrijke rol in uw leven gespeeld? Op welke manier?
 - o Had uw directe omgeving hier invloed op? Voelde u zich gesteund of juist beperkt?
 - o Wilde u altijd op topniveau sporten?
 - o Heeft u voorafgaand aan de Spelen aan andere, voor u belangrijke evenementen meegedaan?
 - o Hoe reageerde uw directe omgeving hierop?
- Ik zou dit stukje graag willen betrekken op lichamelijkheid. Ik vroeg me daardoor af of u bent opgegroeid met een lichamelijke beperking, of dat dit iets is wat op latere leeftijd in uw leven kwam?
 - o Zou u mij iets meer kunnen vertellen over uw lichamelijke beperking? (Even aanvoelen)
 - o Heeft sport een rol gespeeld in uw ervaring met uw lichamelijke beperking?
- Heeft u altijd zitvolleybal gespeeld, of waren er ook andere sporten die u beoefende?
 - o Indien u andere sporten heeft gespeeld, zat er verschil voor u tussen de verschillende sporten als het gaat om lichamelijkheid en sociale interacties?
 - o Welke betekenis heeft het zitvolleybal voor u?
 - o Hoe komt het dat u ervoor gekozen heeft om deze sport (zitvolleybal) op hoog niveau te beoefenen?
 - o Gezien het een teamsport is, welke rol heeft de daarbij behorende interacties voor u? Zijn deze belangrijk geweest in uw overweging om deze sport te beoefenen?
 - o Heeft u nog andere sporten op hoog niveau beoefend? Zo ja, hoe waren deze ervaringen voor u in vergelijking met het zitvolleybal?

De Paralympische Spelen

Persoonlijke (lichamelijke) ervaring/ herinnering

- Wat heeft uiteindelijk geleid tot uw deelname aan de Paralympische Spelen?

- Zou u mij wat meer kunnen vertellen over uw ervaringen tijdens de Spelen?
 - Kun u zich herinneringen hoe het voelde om op dat moment met uw lichaam te sporten?
 - Waren er momenten waarop u zich fysiek sterk of juist kwetsbaar voelde?
 - Speelden zintuigen zoals geur, geluid of aanraking een rol in uw herinnering aan het sporten?
 - Waren er specifieke momenten van pijn, kracht, vermoeidheid of *flow* die u zich goed herinnert?

Praktijk en sociale interacties

- Hoe ervoer u de samenwerking met teamgenoten tijdens trainingen en wedstrijden?
- Hoe was de omgang met coaches, vrijwilligers of andere atleten?
 - Op welke manier zijn deze sociale interacties van invloed geweest op uw ervaring tijdens de Spelen?
 - Voelde u zich gesteund door deze interacties? Of juist niet?
 - Waren er dingen die u met uw teamgenoten of coaches kon delen die waardevol voor uw ervaring zijn geweest?
 - Hebben deze interacties invloed gehad op uw lichamelijke ervaringen?
- Waren er bepaalde rituelen, routines of gewoonten tijdens de Spelen die u zich herinnert?
 - Sport- en trainingsschema's
 - Rituelen, persoonlijke bijgeloof, etc.?
 - Hielpen deze bij het creëren van een bepaald gevoel in uw lichaam, zoals krachtig voelen of rust ervaren?

Infrastructuur, technologie en andere hulpmiddelen

- In hoeverre waren hulpmiddelen (zoals protheses, rolstoelen, sportuitrusting) bepalend voor uw sportervaring?
- Hoe waren de sportlocaties en voorzieningen (zoals douches, kleedkamers, het Olympisch Dorp) ingericht? Voelde u zich daarin ondersteund of juist beperkt?
 - Wat betekende het voor u om in het Olympisch dorp te zijn, samen met andere atleten?
- Was er aandacht voor toegankelijkheid of liep u tegen praktische obstakels aan?

Maatschappij

- Had u destijds het gevoel dat de Paralympische Spelen serieus genomen werden door het publiek of de media?
- Hoe werd uw deelname aan de Spelen ontvangen in uw directe omgeving?
 - Voelde u zich gehoord/ gesteund door u directe omgeving, of juist niet?
- Voelde u zich destijds erkend als topsporter, of speelde uw beperking daarin een rol?

- Heeft u later anders naar uw deelname gekeken dan op het moment zelf?

Afsluitende vragen:

- Hebben de Spelen invloed gehad op uw relatie met sport en uw lichaam?
- Terugkijkend, wat heeft u als het fijnst en het minst fijn ervaren aan uw deelname aan de Paralympische Spelen?
- (Is er een bepaald beeld, gevoel, gebeurtenis of geur die terugkijkend als eerste in u opkomt?)

Afsluiting

Dit waren mijn vragen. Bedankt dat u bereid was om deze vragen beantwoorden en open stond voor het interview, en bedankt voor uw waardevolle antwoorden. Als ik het allemaal goed heb begrepen, dan (*korte samenvatting van het vertelde*). Kunt u zich hierin vinden en heeft u mogelijk nog belangrijke aanvullingen?

Heeft u (verder) nog vragen naar aanleiding van dit interview, of andere dingen die u nog wilt vertellen?

Indien u dat op prijs stelt, kan ik de opname van het interview naar u doorsturen.

Informatiedocument

Radboud Universiteit

INFORMATIE OVER HET ORAL HISTORY INTERVIEW

Bachelorwerkstuk

De ervaring van Paralympisch zitvolleybalatleten, 1980

Inleiding

Voor mijn bachelorwerkstuk vraag ik u mee te doen aan een *oral history* interview. Meedoen is vrijwillig. Voordat u beslist of u wilt meedoen aan dit project door het geven van een interview, krijgt u in deze brief uitleg over wat het project inhoudt. Lees deze informatie rustig door en contacteer mij gerust als u vragen heeft. Mijn contactgegevens, en die van de begeleidende docent vindt u onderaan de brief.

Beschrijving en doel van het onderwijsproject

Voor het afronden van mijn bacheloropleiding Geschiedenis aan de Radboud Universiteit ben ik momenteel bezig met het schrijven van een scriptie. Het doel van deze scriptie is dat ik onder begeleiding, semi-zelfstandig een historisch onderzoek kan opzetten en uitvoeren dat binnen mijn interesse en de expertise van de begeleidend docent ligt.

Voor mijn bachelorwerkstuk heb ik ervoor gekozen om onderzoek te doen naar de Paralympische Spelen van 1980 te Arnhem (toen nog Olympische Spelen voor Gehandicapten genaamd). In het bijzonder wil ik me focussen op de ervaringen van Paralympische zitvolleybalatleten. Door middel van interviews met oud-atleten wil ik onderzoeken hoe zij hun deelname aan de Paralympische Spelen van 1980 herinneren, met bijzondere aandacht

voor hun lichamelijke beleving van sport. Deze herinneringen zijn niet alleen waardevol op individueel niveau, maar werpen ook licht op de sociale en culturele opvattingen over sport en lichamelijke in die tijd.

Met behulp van *oral history* ga ik op zoek naar de vertellers van dit verleden. In dit kader heb ik u benaderd met de vraag of u geïnterviewd wilt worden over uw ervaring aan Paralympische Spelen van 1980.

Door wie wordt het onderzoek uitgevoerd?

Het interview wordt afgenomen door Elle van den Elzen. Deze student wordt begeleid door een docent van de opleiding geschiedenis: dr. Marjolein Van Bavel.

Wat houdt deelname aan het onderzoek in?

Ik vraag u om deel te nemen aan het project door een interview te geven en een toestemmingformulier in te vullen. Ik maak een afspraak met u om een interview af te nemen met behulp van een semi-gestructureerd vragenlijst. Het interview zal ongeveer 1/1,5 uur duren en zal worden opgenomen op audio. Vervolgens zal ik hier een transcript van maken en zal het interview geanalyseerd en gebruikt worden voor het schrijven van mijn bachelorwerkstuk.

Vrijwilligheid

U doet vrijwillig mee aan dit onderzoek. Daarom kunt u op elk moment tijdens het onderzoek uw deelname stopzetten en uw toestemming intrekken. U hoeft niet aan te geven waarom u stopt. Ook na afloop van het *oral history* interview kunt u uw toestemming intrekken tot 4 weken nadat het interview heeft plaatsgevonden. Afzien van of stoppen met deelname heeft geen nadelige gevolgen voor u.

Welke gegevens verzamelen we en hoe gaan we hiermee om?

Tijdens het interview worden geluidsopnames gemaakt. Deze opnames zijn nodig om het interview te kunnen transcriberen en analyseren. De geluidsopname wordt uitgeschreven en de uitgeschreven tekst gebruik ik voor analyse. Herkenbare zaken, zoals namen en andere persoonsgegevens, worden indien u dat wenst uit de tekst gehaald en pseudo-anoniem gemaakt door het gebruik van pseudoniemen¹⁶⁷. Voorafgaand het interview zal ik met u de keuze bespreken om uw gegevens al dan niet te anonimiseren.

De audio-opname wordt na de onderwijs cursus niet bewaard maar vernietigd. Het interview-transcript wordt gebruikt voor de onderwijs cursus. Op basis van het interview zal ik een onderzoeksverslag schrijven dat gedeeld wordt met de begeleidend docent. De transcripten en onderzoeksverslagen worden maximaal 7 jaar bewaard voor onderwijsdoeleinden.

Het interviewtranscript en/of onderzoeksverslag wordt alleen met uw toestemming gebruikt voor andere onderwijsdoeleinden en/of voor wetenschappelijk onderzoek in de vorm van congressen en wetenschappelijke publicaties door de studenten of docenten van de cursus.

We bewaren alle interviewtranscripten op beveiligde wijze volgens de richtlijnen van de Radboud Universiteit.

Uw toestemming

Uw gegevens mogen alleen voor ons project gebruikt worden als u hier toestemming voor geeft in het toestemmingsformulier. Uw toestemming mag u intrekken, ook nadat u heeft meegedaan. U kunt tot *vier weken* na deelname uw onderzoeksgegevens en persoonsgegevens laten verwijderen. Dit kunt u doen door een mail te sturen naar marjolein.vanbavel@ru.nl.

Heeft u vragen?

¹⁶⁷ Onherkenbaar door het gebruik van pseudoniem betekent in deze context dat namen in het transcript worden vervangen door een pseudoniem en dat andere persoonsgegevens als adressen, werkgegevens, data, etc. niet worden opgeslagen of herleidbaar zijn tot de naam van de geïnterviewde.

Als u vragen heeft of meer informatie over het onderzoek wilt hebben, kunt u contact opnemen met Marjolein Van Bavel: Marjolein.vanbavel@ru.nl

Voor overige vragen over dit onderzoek (bijvoorbeeld de verwerking van gegevens) kunt u contact opnemen met privacy@let.ru.nl

Ethische toetsing en klachten

Heeft u klachten over het onderzoek, dan kunt u contact opnemen met Marjolein Van Bavel.

Ook kunt u een klacht indienen bij de secretaris van de ETC-GW Radboud Universiteit (etc-gw@ru.nl).

Toestemmingsverklaring

Als u aan dit onderzoek mee wilt doen, vragen we u de toestemmingsverklaring te ondertekenen. Door uw schriftelijke toestemming geeft u aan dat u de informatie heeft begrepen en instemt met deelname aan het onderzoek.

Met vriendelijke groet,

Elle van den Elzen

E-mail : Elle.vandanelzen@ru.nl tel.nr. : [REDACTED]

Begeleidend docent : Marjolein Van Bavel

E-mail : Marjolein.vanbavel@ru.nl

Toestemmingsverklaringen

Voor mijn scriptie hebben alle vertellers een toestemmingsverklaring ondertekend. Hierin hebben zij toestemming gegeven voor het schrijven en publiceren van deze scriptie, waarin zij herkenbaar voorkomen. Vanwege privacygevoeligheid heb ik er toch voor gekozen om in de scriptie voor in het scriptie repository met afkortingen te werken. Daarnaast heb ik de toestemmingsverklaringen verwijderd, omdat hierin ook persoonlijke gegevens, zoals adres en telefoonnummer, van de vertellers stonden. Zoals vermeld heb ik dus wél hun toestemming om dit te delen, maar heb ik vanwege privacygevoeligheid ervoor gekozen hen op deze manier te anonimiseren.

Transcript HD

H: Ik ben op dit moment voorzitter van de volleybalclub.

E: Ik zet 'm aan hoor. Oh, nog steeds? U bent nog steeds actief in de sport zo te horen?

H: Ja, nog steeds.

E: Oké. Uhm, nou. Dan gaan we beginnen.

H: Ja.

E: Effe eerst een kort stukje, uhm, ja, introductie.

H: Ja.

E: U heeft denk ik een stuk al gelezen hè, waar ik onderzoek naar doe voor m'n bachelorwerkstuk. Uhm, dus dat zou een beetje een herhaling zijn, denk ik, als ik dat zo ga herhalen, zonde van de tijd.

H: Ja.

E: Uh, even een stukje over het interview zelf. Uh, ik wil dadelijk gewoon beginnen met een beetje algemene vragen. Hoe bent u begonnen met sport? Met zitvolleybal zelf, de Spelen? Uhm, en daarna wil ik iets dieper ingaan op de lichamelijke en praktische ervaringen.

H: Hmhm.

E: Dus bijvoorbeeld een stukje, uhm, trainingsschema, wedstrijdschema, infrastr. Infra. Infrastructuur. Zo. En ook gewoon de sfeer, bijvoorbeeld ook in het Olympisch Dorp, uh, dat soort zaken. Uhm, en daarna zou ik ook nog een beetje willen ingaan op bijvoorbeeld de maatschappelijke opvattingen die u op dat moment ervaarde. Uhm, dus dat.

H: Hmhm.

E: Uhm ja, zoals hierop staat, alle gegevens worden gewoon vertrouwelijk behandeld in de Radboud Universiteitssystemen. Uhm. De opnames en de transcripten worden ook alleen voor dit onderzoek gebruikt. Uhm. Dus dat eigenlijk in het kort. Ik weet niet of u vooraf nog, al vragen heeft?

H: Nee, dat is goed hoor. Nee, dat is geen probleem.

E: Nee? Oké. En anders laat het vooral weten. Dan eh.

H: Ja.

E: Ik beantwoord ze graag. Nou, dan beginnen we gewoon bij het begin. Uhm, kunt u mij vertellen hoe u betrokken bent geraakt met sport?

H: Uhm, met sport is het eigenlijk heel breed natuurlijk. Ik ben aanvankelijk toen ik jong was al aan het, eh, met atletiek en voetbal bezig geweest. En, eh, ook al een beetje met honkbal. Maar toen ik op dertienjarige leeftijd een ongeluk kreeg, eh, een rugwervelfractuur, ben ik in feite terechtgekomen bij, bij sport.

E: Oké.

H: Ook geweest omdat iemand die bij me, mijn vader en mijn moeder op het werk was. Die, eh, die zei van God eh, ik eh, ik heb een beenamputatie, en er is ook sport voor mensen met een beperking. Met een handicap.

E: Ja.

H: Nou, in dit geval ben ik toen bij, eh, de ISV Enschede gekomen, de Invalidesportvereniging Enschede.

E: Oké.

H: Dus op dertienjarige leeftijd overgegaan naar die club, maar die club die over het algemeen ja, naast zitvolleybal ook dingen had als eh, atletiek. Nee atletiek niet zelf, die heb ik later zelf opgericht daar.

E: Oh! Cool.

H: En, eh, daarbij ook wat andere dingen, tafeltennis, zwemmen en, en, dat soort dingen meer. Dus heel breed waren die bezig en betrokken bij sport.

E: Ja.

H: Ja.

E: Dus vooraf het ongeluk dan was u wel al betrokken m-, in sport.

H: Ja.

E: Uhm, maar na het ongeluk heeft u natuurlijk dan, ja, iets moeten omvormen.

H: Ja. Een kwestie van je, uh, je zegt je wilt toch doorgaan.

E: Ja.

H: En op die manier kon ik toch in feite gewoon als dertienjarige jongen lekker, lekker nog blijven sporten.

E: Ja, fijn.

H: Ja.

E: Dus, als ik het zo hoor in ieder geval, heeft sport denk ik wel een belangrijke rol in uw leven dan gespeeld of niet?

H. Hoofdzakelijk, ja.

E: Ja.

H: Het is hoofdzakelijk sport is geweest binnen mijn leven wat ik heb gedaan.

E: Oké.

H: Zowel werk als eh, als in dit geval dan de Spelen.

[Ober komt drinken brengen]

E: Maar dus heel praktisch gezien inderdaad gewoon werk, sport, op die manier.

H: Ja. Ik zat nog op school, dertien jaar, dus ja, dan begin je. Eh, in 1963 direct met sport, omdat je al sportminded was.

E: Ja.

H: Ja.

E: Oké. Uhm, en had uw directe omgeving hier ook invloed op? Eh, was uw vader bijvoorbeeld heel actief in sport of vriendjes of iets in die richting?

H: Mijn vader was al vroeger overleden. Dus dat was, die is. Hij was al voor mijn eh, voor mijn handicap overleden. Die is in 1961 overleden. Maar die was ook sportminded. In de zin van dat die ook altijd met sport betrokken was.

E: Ja, oké.

H: Mijn broer was ook heel erg met sport betrokken. Die was wat ouder. En hij was zelf altijd al met de atletiek bezig, dus.

E: Oké.

H: Het was een sportieve omgeving in ieder geval.

E: Ja, dus ik denk dat er dan wel een bepaalde steun of iets dergelijks gebeurde.

H: Ja, je gaat dan daarmee eigenlijk gewoon door.

E: Ja, met de paplepel ingegoten eigenlijk.

H: Ja. Ja.

E: Uhm, en het stukje topniveau, was dat altijd al een doel van u om te bereiken? Of is dat gewoon gaandeweg de jaren toevallig zo ontwikkeld?

H: Het sportniveau zat er ook al in bij vader. Hij zat op een hoger niveau te wielrennen vroeger. Mijn broer was ook al driftend bezig met, eh, het topniveau sportbedrijven, atletiek. Hij zat ook een Nederlands team, een Nederlandse selectie van Atletiek, van KNAU.

E: Oh, kijk eens.

H: Dus in die zin zat er eigenlijk al heel veel in.

E: Ja.

H: En ik moest me nog ontwikkelen.

E: Ja, oké.

H: Ik ben 13 jaar, dus dan ben je eh, natuurlijk nog niet helemaal bezig met sport op die manier.

E: En is dat wel altijd voor u voor het zitvolleybal geweest? Of heeft u ook nog andere sporten uitprobeerd vooraf?

H: Ik heb andere sporten ook geprobeerd. Ik heb, ik ben ook meerdere malen Nederlands kampioen geweest met atletiek.

E: Oké.

H: Omdat ik atletiek was, heb ik zelf bij die vereniging, ISV Enschede. Ik had de kennis uit de eh, atletiekwereld, eh, heb ik daar trainers gevraagd of zij niet ook bij De Tubanten, bij de ISV Enschede dan, atletiek training zouden willen geven. En op die manier is die ook die tak van atletiek daarbij opge, eh, opgepakt en uitgevoerd. Ja.

E: En was dat stukje atletiek dan echt vanuit uw eigen interesse of ook, want als ik u nou goed heb gebreken, uw broer zat ook in de atletiek toch?

H: Ja, ja.

E: Dat u van daaruit dat eigenlijk gewoon.

H: Ja, ik, ik zag het gewoon als een mooie mogelijkheid om te zeggen van ook atletiek is een mooi onderdeel voor de gehandicapt sport.

E: Oké, ja, zeker. Ja. Uhm. En voorafgaand dan aan de Spelen. Uhm, waren er nog andere belangrijke evenementen voor u te horen dan met atletiek, maar?

H: Ja, evenementen is wat anders natuurlijk. Ik heb jarenlang bij het Nederlands kampioenschap atletiek meegedaan. Dus in de beginfase. En dat was meer van eh, '72 tot '76.

E: Ja.

H: Dan zat ik ook in de landelijk atletiekcommissie.

E: Oh, kijk eens. Wat cool.

H: Ja, dat deed ik eigenlijk min of meer omdat ik vanuit die situatie een beetje kon sturing kon geven aan de nieuwe reglementering van atletiek in eh, Nederland.

E: Oké

H: Ja, maar dat hadden ze eigenlijk niet, dus dat moest ontwikkeld worden.

E: En dan atletiek algemeen of dan inderdaad voor gehandicapten?

H: Specifiek voor gehandicapten. Want eh, het KNAU, het Koninklijke Nederlandse Atletiek Unie had een reglement, een boek waar het allemaal in stond. Maar dat was alleen op de valide sport georiënteerd en niet op de gehandicaptensport. En die heb ik dus herschreven.

E: Oh, interessant!

H: En eh, ja, in dat kader dan ook elke keer bij nieuwe Nederlandse kampioenschappen georganiseerd en dergelijke. Voor dus mensen met een beperking.

E: Ja.

H: Maar daar heb ik zelf aanvankelijk ook al mee gedaan, want toen was ik denk ik 20, 21 jaar toen ik ook atletiek heb gedaan.

E: Ja.

H: Maar toen moest ik in 1976 eigenlijk een min of meer een keuze maken van ga ik door met atletiek of ga ik door met zitvolleybal omdat ik ook bij Nederlandse kampioenschappen zitvolleybal. Ik ben na de competitie ook al meerdere keer een Nederlands kampioen geworden.

E: Ja.

H: En daarvoor een keuze waarvan ik kan niet bij atletiek, want mijn handicap was te beperkt. Maar bij zitvolleybal kon ik dat wel. Dus ik ben, vandaar dat je ook ziet in het boek. In 1975 hadden we de eerste interland ontmoetingen. Zijn we van daaruit door ontwikkeld naar de Olympische Spelen.

E: Oké. Want van welke leeftijd tot welke leeftijd bent u dan voornamelijk actief geweest met atletiek? En vanaf wanneer moest u dan voor die keuze maken?

H: Dat moet ik even kijken. Ik denk dat ik tot mijn, even kijken, twintigste, vierentwintigste, bezig ben geweest met atletiek.

E: Oké.

H: En toen ben ik eigenlijk overgestapt naar gehandicaptensport, of naar eh, zitvolleybal

E: Oké. Leuk dat we. Ja, ik heb hiervoor, voordat ik dit onderzoek ging doen, heb ik onderzoek gedaan naar Foekje Dillema

H: Ja.

E: Ik denk ook al een bekende naam voor u in de atletiekwereld natuurlijk. Dus eh, ik vind het heel leuk om te horen dat u daar ook allemaal betrokken bent.

H: Ja. Ja.

E: Uhm Ja, eens effe denken. En dan die overgang van atletiek naar zitvolleybal? Uhm.

H: Nou, dat was niet zozeer een overgang. Kijk, bij de gehandicaptensportvereniging deed men meerdere takken van sport. En in het begin deed iedereen anders. Ik ging op de tafeltennissen gedaan, ja.

E: Dat had ik ook al gelezen, inderdaad.

H: Precies, ja.

E: Dat je dat best wel ziet in de gehandicaptensport, dat veel mensen meerdere sporten doen.

H: Toernooien, gewoon eigenlijk toernooien en dergelijke. Iedereen die overal wat het leukste was, die deed daaraan mee. En wij waren daar over het algemeen eh. Ja, wij bij wijze van spreken overal aan mee. We gingen overal naar het buitenland of samen met andere mensen.

E: Hmhm.

H: Dus in die zin was het eigenlijk een normale overgang. Omdat ik al bezig was met de kant van de top van de top, met het zitvolleybal.

E: Ja.

H: Zei ik van, oké, nu ga je daar eh, nog meer tijd in besteden om te zorgen dat dat omhoogging. Maar toen was nog niet bekend, toen in '76, dat de Olympische Spelen of Paralympics er zouden komen voor.

E: Ja, want die zouden eigenlijk in de Sovjet-Unie ook hebben plaatsgevonden dat jaar toch?

H: Ja. Moskou zou in 1980 de Olympische Spelen organiseren, maar in Rusland hadden ze geen gehandicapten.

E: Nee, utopisch beeld hè?

H: Dus die hadden daar niks.

E: Oké.

H: En toen hebben we gezegd, we moeten kijken of we dat internationaal kunnen krijgen. Of althans eh, bij de gehandicaptensport op de Olympische Spelen. Ik heb toen die tijd ook een stuk geschreven, waarin ik heb voorgesteld om dat te doen.

E: Oké

H: Dat heb ik laten vertalen in het Engels door een Engels leraar, want ik denk dat die, die kan een beetje beter Engels kan dan ik. En er was een Enschede, op dat moment Jan Bolken, die was voorzitter van de Nederlandse Invalidesportbond. En die ging ook naar de International Stoke Mandeville Games. Ik weet niet of je dat ook gelezen hebt.

E: Hm, nee, dat niet.

H: ISMGF. Dat zijn de International Stoke Mandeville Games. De speciale, eh, wedstrijden voor gehandicapten in Engeland.

E: Oké.

H: Eh, dat was Guttman, dat was daar een arts die dat voor de revalidatie eigenlijk-

E: Ja, jawel, nu komt het me wel bekend voor.

H: Heeft ontwikkeld.

E: Ja, ja.

H: En omdat hij daar naartoe ging ik eh, ja, dat voorstel had geschreven van oké, er zijn op dit moment zijn er zoveel landen bezig met zitvolleybal. Eh, dat zou dus ook een interessant idee zijn om dat bij de Olympische Spelen te presenteren in Nederland.

E: Ja.

H: Dus dat er een, een tak van sport werd toegevoegd aan de Olympische Spelen.

E: Ah.

H: Want afhankelijk hadden de Paralympische Spelen zitvolleybal niet.

E: Nee, dat-

H: Toen is dat toegevoegd aan, aan eh, het programma van de Olympische Spelen.

E: Ja, dat had ik inderdaad wel gelezen. Dat dit het eerste jaar is dat ook zitvolleybal inderdaad meedeed.

H: Ja. Ja.

E: Ehm. Maar was dat sowieso iets gebruikelijk dat ieder land dan een nieuwe sport mocht introduceren?

H: Het is wel vaak zo dat landen nieuwe sporten introduceren.

E: Ja.

H: Men heeft op dit moment dan ook meer demonstratiesporten bij de gehandicaptensport, maar ook bij eh, zeg maar de normale Spelen, dat kan iemand een demonstratiesport zijn.

E: En hoe bedoelt u een demonstratiesport?

H: Ik denk dat het een sport is, eh, denk maar karaten. Ja? Ik noem bijvoorbeeld, die zit, die is nog niet bij de Olympische Spelen.

E: Hmhm.

H: Nou daar kan een land op dat moment zeggen van wij stellen voor om karaten een demonstratiesport te maken.

E: Oh op die fie- ah, ja.

H: Met de bedoeling, de intentie om dat vier jaar later op de Olympische Spelen op te nemen.

E: Ja, een soort eh, soort van generale repetitie idee haast zeg maar.

H: Ja, ja.

E: Oké.

H: Maar in dit geval hebben we dat rechtstreeks kunnen doen. Dus toen heeft eh, Jan Bolken denk ik in 1978 het voorstel gedaan om eh, zitvolleybal op te nemen in de, op de Olympische Spelen.

E: Ja. En daar heeft u dan ook aan meegeholpen aan het schrijven van die brief?

H: Ik heb die brief geschreven toen en Jan heeft dat meegenomen en dat daar gepresenteerd.

E: Dus deels heeft u gewoon mede eigenhandig het zitvolleybal geïntroduceerd?

H: Klopt, ik heb geprobeerd om dat in ieder geval een beetje te ondersteunen en dan eigenlijk een soort voorstel te maken.

E: Oh, wat cool. En, hoe ging dat proces, dat ze dat deden accepteren, als in brief ingeleverd en jullie hoorden al meteen van, nou prima dit gaan we doen, of zijn er veel overleggen, weet u dat?

H: Nou er zijn veel overleggen, hoor. Kijk het is heel direct natuurlijk, als je iemand uit Enschede hebt waar je vaak mee praat, die bij je werkt dan is – we zaten op hetzelfde bedrijf - dan praat je regelmatig over deze dingen en wat zou je kunnen doen. En Jan was ook betrokken bij de eh, zeg maar de programma van Olympische Spelen, de organisatie daarvan, ja dan ben je natuurlijk heel direct bij de mensen al betrokken.

E: Ja.

H: En eh, het was alleen vooral belangrijk dat in Engeland werd gezegd van ja, wij gaan dat doen.

E: Ja.

H: Hè, je zit nog een beetje meer aan vast omdat de eh, zeg maar gehandicaptensport eigenlijk in die tijd in ontwikkeling was. Ik geloof dat in 1902 is eh. Nee, er is over het algemeen gehandicaptensport geweest als een soort Paralympische Spelen. Maar dat was vroeger stond dat eigenlijk elke keer apart. Eh, ik dacht dat in Rome en Heidelberg en eh, noem maar op, er zijn verschillende plekken geweest waar de gehandicaptensport wel begon, maar dat was nog los van de gewone Spelen.

E: Oké. Ja want het had sowieso ook wel een andere naam vroeger toch?

H: Eh, ja.

E: Maar dat is dan weer een andere ontwikkeling?

H: Dat is een ontwikkeling die langzaam doorontwikkeld is naar de Paralympische Spelen.

E: Ja, oké.

H: Want je had eigenlijk de Olympische Spelen voor Gehandicapten.

E: Ja, zo heette het toentertijd-

H: Zo heette het vroeger.

E: Toen u meedeed, toch?

H: Ja. En toen eh, dat eigenlijk dat doorontwikkeld is. Ik denk dat in, even goed bekijken. In Seoul zaten wij voor het eerst, dacht ik, in dezelfde locatie als waar de normale Spelen ook plaatsvonden.

E: Ah, oké. Ja.

H: Ik wil zeggen, de huisvesting en de hele housing, alles wat daarmee eh, adex was. Ook de accommodaties, die waren meestal hetzelfde. Maar in '84 waren we nog eh, in New York in plaats van dat wij in Los Angeles zaten, bijvoorbeeld.

E: Oh.

H: Wij speelden in Los Angeles en wij zaten in New York. Ja?

E: En waarom was- Ja, omdat het toen twee aparte dingen waren dan zeker, of?

H: En er waren nog erger, er waren nog meer dingen. Zelfs één deel zat in New York en één deel zat meer in Engeland.

E: Huh?!

H: En dat kwam omdat, eh. Je moet even kijken dat gehandicaptensport zich ontwikkeld heeft meer in de geest eh, van vanuit die beperking.

E: Ja.

H: Mensen met een beenamputatie die zaten bij een andere organisatie dan mensen die een rugwervel eh, probleem hadden.

E: Ja, heel gescheiden dan?

H: Het was heel gescheiden. En Engeland was daar nogal sterk in, heel erg sterk. Maar die had voor de blinds, voor de CP'ers, de cerebrale parese, voor de doven, voor de, eh. Voor elke organisatie had zij wel een eigen visie en eigen idee.

E: Ja.

H: En overal stonden ehm, medici boven die bepaalden hoe mensen hun sport zouden beoefenen. Meer vanuit dus de medische kant belicht, dan vanuit de sportieve kant.

E: Oh.

H: Zo van iedereen moet meedoen.

E: Klinkt beperkender als ik het zo hoor of niet?

H: Eh, dat was ook beperkend. Dat is een doorontwikkeling geweest, van een eh, van gehandicaptensport eigenlijk.

E: Ja.

H: Uiteindelijk is dat allemaal samengekomen en heeft men eigenlijk zo'n eigen eh, eigen organisatie per tak van sport gekregen.

E: Ja.

H: In plaats van dat dat vanuit de medici komt. Er is nog maar één organisatie die eh, die daar wat druk op legt. Dat is de IPC, ik weet niet of je die kent?

E: Nee, die ken ik niet.

H: International Paralympic Committee.

E: Oké.

H: Die bepaalt bij de Olympische Spelen, op de Paralympische Spelen, hoe de uitzending, en de eh, de toewijzing gebeurt. Dus er is, er is-

E: En de toewijzing, als in?

H: Van bijvoorbeeld de takken van sport.

E: Ja, oké, ja.

H: Maar die zit ook te zeggen van, nog steeds, van dit is de beperking die iemand heeft en dan moet die in een bepaalde klasse worden ingedeeld.

E: Ja, want er zijn dus meerdere categorieën, zeg maar toch, waar je dan, ja, 'categorieën, waar je aan kunt deelnemen.

H: Ja. Nou ja, als je dan kijkt naar 1980 bijvoorbeeld. Eh, wij hebben het zitvolleybal geïntroduceerd. Maar op dat moment, ehm. Hadden wij geen classificatie bij het zitvolleybal. Dus iedereen mocht in Nederland meedoen met zitvolleybal.

E: Ah, oké.

H: Dat mocht jij ook doen, dat mocht ik doen, iedereen mocht meedoen.

E: Oh, wat leuk eigenlijk!

H: Ja! Dat is de omgekeerde integratie.

E: Ja!

H: Je hebt een gehandicaptensport en dan mogen de valide ook aan meedoen.

E: Ja, oh wat grappig.

H: Meestal was omge-, meestal was het zo dat je had een sport, een valide sport, en daar mocht de gehandicapten aan meedoen.

E: Ja.

H: Dus dat is op die manier, heeft Holland, of Nederland, ook altijd gezegd-

E: Wat uniek.

H: Wij gaan, wij gaan niet classificeren. Wij willen niet dat mensen die eh, die met een minimale beperking zitten of wat dan, niet mee mogen doen. Dus iedereen mag bij ons meedoen. Toen hebben ze dat gelimiti-, gelimitiseerd, of geminimaliseerd, tot eh, zeg maar dat er een soort gebied ontstaat tussen wat valide is en niet valide is. En dat hebben ze aanvankelijk gekozen oké, dat iedereen een handicap moest hebben. Een beperking, laten we het zo zeggen. Maar die beperking mag zelfs minimaal zijn.

E: Oké, ja.

H: Dus zeg maar dat jij een knieblessure hebt, of niet een blessure, een knie hebt die niet meer voldoet, of een enkel, dus je kunt je normaal gesproken niet meer beoefenen. Nou, kan die man of vrouw dan meedoen met de Paralympische Spelen? Nou, nu is het zo dat men dat wel mag, maar men heeft dus een, een minimale beperking. Men is dus in dit geval grijze speler, noemen ze dat.

E: Oké.

H: Ja, je hebt witte spelers, dat zijn mensen die bij wijze van spreken die helemaal geen handicap hebben. Grijs heb je, heb je een beperkt gebied. En zwart, dan heb je een handicap die blijvend is, waarvan je kunt zeggen nou dat is gewoon een handicap.

E: Ja.

H: Als je dan zegt van eh, van de 12 spelers mogen er 2 grijs zijn en de rest moet zwart zijn, dan mag dus al iemand met een minimale beperking, bijvoorbeeld een sporthandicap, wel meedoen aan die Spelen

E: Oké, cool. Wow, wat interessant. Dat wist ik niet.

H: En dat heb je dus niet bij andere takken van sport. Als je bij het basketbal komt, dan word je allemaal punten toebedeeld. Ja? En als jij gaat hardlopen, dan krijg je punten. Mensen met bijvoorbeeld een been eraf, ja, en iemand die eenzelfde beperking heeft, omdat hij wel een been heeft, maar die functioneert niet, die stellen ze in dezelfde klasse. In dezelfde groep. Snap je wat ik bedoel?

E: Ja, want hoe bedoelt u dan dat ze dan in dezelfde klasse komen?

H: Kijk, als jij een arm-amputee ziet. En er is iemand die verlamming in de arm heeft. Die heeft de, die verliest dezelfde functionaliteit.

E: Oh, ja, op di- ja, oké. Heel functiegericht inderdaad dan.

H: Ja, heel functiegericht. Maar zo kijken wij er ook naar als zitvolleyballers. Wij kijken naar de functionaliteit. Eh, iemand, ik noem even JR Rekers, was iemand die een dubbele beenamputatie had. Als je dan zegt wie is het meest gehandicapt, voor zitvolleybal, dan is dat niet JR. Volgens de medici zegt, die zeggen JR want die heeft twee benen, die mist twee benen. Wij zeggen JR is juist het snelste in het veld, het snelste, makkelijkste aan de blok, hij kan zich best verplaatsen. Hij is het minste gehandicapt voor zitvolleybal. Snap je?

E: Ja, zeker.

H: Dus je kunt dan helemaal omdraaien.

E: Oh, wat leu- interessant.

H: Iemand met twee benen heeft eigenlijk een grotere beperking.

E: Ja, want je moet natuurlijk meer om mee te verplaatsen.

H: En als je uit aan het net zit, dan zitten er benen in de weg, noem maar op. Ja? Hij kan dus wel functioneel zijn, dus op een bepaalde manier kan hij zich beter bewegen. Maar het kan ook een beperking zijn.

E: Ja.

H: Dus in die zin is zitvolleybal ook een van de takken van sport waarvan je zegt, ja, daar kan iedereen aan meedoen en wordt het uiterste gevraagd van iedereen. En dan is het niet zo dat, dat iemand met een beperking, een handicap, dan wel echt beperkt wordt. Die kan zelfs beter zijn.

E: Ja! Oh, wat interessant. Ook wel leuk omdat het verschil tussen dat hele medische en dan de daadwerkelijke ervaring zeg maar, dat dat dan toch zo'n verschil kan zijn.

H: Ja, ja.

E: Dat is heel interessant.

H: Wij zitten nog steeds te vechten internationaal, om te zorgen dat de IPC dus meer dingen overlaat aan de nationale bonden of de internationale bonden, om te bepalen wat er moet gebeuren ten aanzien van regelgeving voor die tak van sport.

E: Oké, want nu wil de IPC dat veel bepalen?

H: De IPC wil ingrijpen, ze zeggen ja, maar dan moeten de handicaptten daar mee doen en we moeten dit interessant maken voor, zeg maar, de pers en voor de publiciteit. Dus dan moet dat mooi worden gebracht. En dan kun je dat op een andere manier wat zieliger brengen. Zeg ik dan hoor, zieliger brengen.

E: Ja, ja. En juist zonde als we daarop focussen denk ik-

H: Ja, ja.

E: Op het zielige verhaal, toch juist heel interessant als mensen juist in hun kracht heel erg mee kunnen doen, lijkt me.

H: Ja, dat is het ook.

E: Oké, wow, interessant. Nou, toch een hele interessante sport, dus het zitvolleybal. Blij dat ik dat hebt gekozen nu.

H: Jawel hè. Zo is het nog steeds, want wij hebben in 19- denk ik '87 voor de eerste keer een Europese kampioenschap voor clubteams geïntroduceerd.

E: Hm.

H: Dat bestond nog niet, zo'n Europacup.

E: Ja.

H: Die bij andere takken van sport wel was. Die was niet bij het zitvolleybal.

E: Oké.

H: Toen hebben we gezegd, we willen het wel doen. Maar dan speelden we dat in Enschede, maar we speelden het volgens onze regels. Met andere woorden, iedereen die niet beperkt is mag ook meedoen.

E: Leuk. Heel goed.

H: Want normaal gesproken zou de bond zeggen van dan moeten we dat weer tot gehandicaptten beperken, maar wij zeiden nee. Oké, de enige concessie die we toen hebben gedaan is dat er maar twee mensen zonder beperking mee mogen bijvoorbeeld.

E: Oké, ja.

H: Dus op die manier.

E: Wat goed.

H: Kijk, als jij een nationaal team hebt in Enschede, of een Nederlands kampioen wordt in Enschede, dan kun je dus mensen bij je hebben zitten die niet gehandicapt waren.

E: Oh, wat goed zeg.

H: Ga je naar een internationaal evenement toe, dan zou je die mensen die dus niet gehandicapt waren, maar wel Nederlands kampioen waren, niet meedoen-

E: Die zouden dan niet mee mogen doen.

H: Aan dat soort internationale kampioenschappen.

E: Ja, dat is ook apart eigenlijk als dat- ja.

H: Daarom. Dus wij hebben gezegd, dat doen we niet.

E: Dat gaan we niet doen. Heel goed.

H: Dus op die manier hebben we eigenlijk dat eh, geïntroduceerd en daarmee zijn ze toen gestart, en op dit moment speelt het nog steeds.

E: Dus dat is een beetje de norm geworden eigenlijk nu?

H: Hm?

E: Dus dat is een beetje de norm geworden?

H: Ja, ja.

E: O, wat leuk. Ook heel leuk om te horen dat jullie dat toch wel een beetje de basis voor hebben gelegd eigenlijk.

H: Nederland is vaak de basis geweest van heel breed openstellen en niet op zitten zeuren gewoon doen.

E: Ah, ja, ja

H: Dat was een heel groot gevecht geweest-

E: Het klinkt ook lekker Nederlands, hè?

H: Het was een gevecht geweest van Kik Jong, van Pieter, die dus eh, uiteindelijk ook eh, de wereldorganisatie toen opgericht heeft voor zitvolleybal. Maar die dus daar ook heel erg in eh, in stimuleerde en zo hard voor maakte. Die moesten dus constant vechten tegen die medici. Die hadden

een leuk jasje en gingen overal naartoe, en die mochten op een bepaald moment gewoon thuisblijven, want ja, de regels waren de regels. Conforme onze regels. Dus die heeft heel erg veel moeten vechten.

E: Wel mooi dat iemand dat deed, zeg maar.

H: Ja, nou, het is een kwestie van zelf ook een handicap hebben en dan ergens in zitten.

E: Ja, en je er zelf dan ook echt voor in willen zetten.

H: Ja.

E: Toch?

H: Ja, dat had ik gedaan.

E: Oké, interessant. Oké, nu ga ik even terug naar mijn vraag.

H: Ja, doe maar!

E: Uhm, oh. U vertelde net inderdaad dat u bent dus niet opgegroeid met een lichamelijke beperking.

H: Nee.

E: Dat is op latere leeftijd gekomen, hè?

H: Handicap op latere leeftijd. Ja, ongeluk gehad, ja.

E: Oh, heeft u trouwens ook voorkeur voor de term handicap of lichamelijke beperking? Of maakt u dat niet uit?

H: Maakt mij niet uit.

E: Dat is helemaal goe-, dan gebruik ik het een beetje voor elkaar.

H: Ja

E: Ja. Want heeft sport dan ook nog een rol gespeeld in uw ervaring met uw lichamelijke beperking? Bijvoorbeeld een stukje acceptatie? Of was dat normaal?

H: Ik ben wat dat betreft een probleemgeval voor jou, want ik heb altijd sport als normaal gezien.

E: Ja.

H: En eh, ik moet eerlijk zeggen dat sport mij eigenlijk meer gebracht heeft dan wat ik misschien gebracht zou hebben als ik geen sport had gehad. Voor handicap dan. Als ik dus kijk naar wat ik heb gedaan met mijn beperking.

E: Ja.

H: In Seoul zijn we toen, toen was ik in Seoul. In 1980 zijn we begonnen met internationaal, of daarvoor al, met internationaal zitvolleybal. Dus dat betekent dat ik vandaaruit eigenlijk al, eh. Ik zeg dit even, naar New York ging, Ja? Long Island.

E: Ja.

H: Maar dat ik daar die tijd eh, regelmatig in Noorwegen kwam om te demonstreren. Demonstraties te geven voor zitvolleybal.

E: Oh, ja.

H: Of dat dat nou weer in, in Hongarije was of in Finland, daar gebeurde dat ook. Maar het omgekeerde was ook het verhaal. Ik gaf net aan dat ik in New York was, maar een tijdje later zaten weer in Seoul. Een tijdje later in Barcelona. Daarna in Atlanta. Daarna in Las Vegas, noem maar op. Of Sydney. Dus je hebt er eigenlijk zoveel dingen meegemaakt die je anders nooit meegemaakt had.

E: Ja. Dus in die zin is het u juist dan weer veel gebracht eigenlijk?

H: Ja, u juist veel gebracht. Maar bij de zitvolleyballers zie je dat over het algemeen mensen daar, als je denkt aan werk. Mensen met een beperking die sporten, eh, over het algemeen beter in het arbeidsproces worden opgenomen en beter functioneren in het arbeidsproces dan mensen die geen sport bedrijven. Ze ontwikkelen zichzelf veel beter, worden zelfstandiger, weten beter hoe ze dingen moeten en kunnen doen.

E: Oh, hm. Oké, ja.

H: Ze zullen bijvoorbeeld zelfstandig worden gebracht naar zelf autorijden. Dus op die manier ontwikkelt zich dat zelfstandig.

E: Toch een stukje kracht en erkenning in het eigen lichaam, denk ik dan toch?

H: Ja, ja. Je ontwikkelt jezelf vooral.

E: Ja.

H: Want je zult ook als je gaat sporten, en je gaat het dan voor sporten, ga je ook aan krachttraining doen en werken.

E: Ja.

H: Maar het betekent ook dat je gaat ook met een vliegtuig. Eh, je moet dat op die manier ook ervaren en je doet het dan. En de eerste volgende keer ga je je zelfstandig, eh. Je ontwikkelt jezelf.

E: Ja, eigenlijk precies hetzelfde verhaal.

H: Maar omgekeerd ook hè. Als je kijkt naar het sociaal rendement van sport, bijvoorbeeld. Ik weet niet of je dat kent. Maar het sociaal rendement van sport betekent dat als jij 1 euro besteedt aan sport, krijg je qua sociaal rendement daar 2,5 euro voor terug. Doe je dat bij een gehandicaptensport, dus mensen met een beperking, 1 euro stop je erin, krijg je meer dan 4,5 euro terug.

E: Zo, dat is een flink verschil.

H: Ja, denk maar mensen die dus meer geen gebruik hoeven te maken van de WMO. Of minder gebruik moeten maken van de WMO.

E: Ja, oké.

H: Snap je?

E: Ja, zeker. Leuk dat u daarover begint, want ik wou inderdaad ook vragen naar de sociale interacties in sport. Ehm, en in eerste instantie wil ik een beetje een vergelijking maken tussen dan de verschillende sporten die u heeft gedaan, dus bijvoorbeeld dan nu het atletiek en het zitvolleybal.

H: Ja.

E: Zat er dan in die twee verschillende sporten ook een verschil voor u als het gaat om dan een stukje sociale interacties? Want zitvolleybal is best wel een teamsport, atletiek niet per se, hoe ik atletiek ken in ieder geval.

H: Ja, ja. Nee, dat klopt. Maar je eh, je ging vooral bij de mensen met een beperking toch al veel met groepen op pad.

E: Ja.

H: Omdat je vaak samen trainen en dan samen als groep op naar een kampioenschap gingen. Ja?

E: Ja.

H: Een Nederlands kampioenschap, hetzelfde, of wedstrijden. Ging je gewoon het hele land door, dan ging je samen of wat dat betreft, was dat eigenlijk een beetje hetzelfde.

E: Oké, dus in dat opzicht maakt niet zo veel uit.

H: Het zitvolleybal volgens mij misschien wat meer het sociale element meer is dan de individuele activiteit.

E: Ja, en op welke manier dan? Echt tijdens de activiteit zelf of er ook omheen?

H: Ik zou nooit alleen naar een toernooi moeten gaan, zeg maar in Venlo. Eh, als eenling, maar dus met andere woorden. Ja?

E: Ja.

H: Dan ga je daar als eenling niet naartoe, maar als, als atleet ga je er wel als eenling naartoe. Dus je bent veel meer betrokken bij, en je hebt bij teamsporten nou eenmaal de derde helft die belangrijk is.

E: Voor jullie ook gelukkig.

H: Ja dat was zeker belangrijk.

E: Heerlijk, dat is goed om te horen. En dan gewoon lekker met z'n allen effe nog de kantine in?

H: Ja, bijvoorbeeld dat. Ik denk dat daar dat misschien nog sterker was dan bij valide sporters.

E: Bij?

H: Valide sporters.

E: Ja? En waarom denkt u dat?

H: Ik heb meerdere keer gehoord dat het bij ons gezelliger is, omdat het na die tijd nog meer gebeurt dan bij de valide spotters.

E: Meer kattenkwaad of gewoon meer gezelligheid?

H: Nee, gewoon gezelligheid. En wat sneller gezegd van kom laten we dit doen.

E: Ja leuk, een beetje die spontaniteit.

H: Ja, die anderen zeggen ik moet naar huis want ik moet morgen dit of eh, ja.

E: Dat was voor jullie, lekker nu hier zijn.

H: Dat was toch wat meer, ja!

E: Leuk, goed om te horen. Eh, en ook als een stukje lichamelijkeid, want u vertelde net dat in sport die ontwikkeling zit dat je natuurlijk meer kracht krijgt in uw lichaam, beter leert kennen. Heeft u binnen het atletiek en het zitvolleybal daarin andere dingen geleerd?

H: Nee, niet direct.

E: Nee.

H: Zitvolleybal, of uh, atletiek is natuurlijk iets wat algemenere sport in de zin van lichamelijk actief zijn. En bij zitvolleybal is het wat minder, hoewel onze trainer van de atletiek bijvoorbeeld bij de eh, ISV Enschede en De Tubanten de onderdelen kracht en, en eh, core stability trainingen voor zijn rekening nam bij de zitvolleyballers.

E: Oh echt? Wat leuk.

H: Ja, dus op die manier eh, wissel je wel wat uit.

E: Ja, oké. Ehm, is effe kijken. Deze vragen heb ik al een beetje gehad eigenlijk. Ja, want hoe u ervoor heeft gekozen-

H: Ja, sorry, ik praat wel makkelijk.

E: Nee, dat vind ik heel fijn, maar dan doe ik alleen effe kijken van niet dat ik iets mis dadelijk, voor mezelf ook dus eh, sorry daarvoor hoor. Nee, alleen maar fijn als u makkelijk praat. Dat is heel gezellig. Uhm, ja, want u vertelde net inderdaad dat u dus voor zitvolleybal heeft gekozen om dat te doen, dus die keuze moest maken tussen atletiek of zitvolleybal.

H: Internationaal.

E: Ja, internationaal. Dat is echt dat hogere niveau, zeg maar?

H: Ja.

E: Ja. Uhm. En inderdaad, we hadden net over dat stukje sociale interacties.

H: Hmhm.

E: Ehm, was dat ook belangrijk in uw overweging voor het zitvolleybal te kiezen?

H: Nee.

E: Oké, dat is een makkelijk antwoord. Dat is alleen maar fijn. Uhm. Oh, dan heb ik denk ik het eerste hele stuk eigenlijk al gehad voor mijn doen.

H: Ja, nog even iets over-

E: Ik wou al zeggen tenzij u zelf nog dingen heeft.

H: Nog even iets over de intensiteit van trainingen en dergelijke. Had je dat ook?

E: Ehm, dat wil ik dadelijk ook nog op terugkomen, maar vertel het nu alvast.

H: Oh, nee, oké

E: Dat had ik voornamelijk voor de Paralympische Spelen.

H: Nee, ik dacht dat je daar, eh.

E: Nee, maar dat is dadelijk bij de Paralympische Spelen, wil ik een stukje vragen naar de sport- en trainingsschema.

H: Ah, oké. Volg je eigen schema maar.

E: Nee, nee, nee, vertel me maar alvast toch.

H: Nee, nee, nee.

E: Zeker? Oké, dan wil ik nu door op een stukje Paralympische Spelen. Uhm, met gewoon de beginvraag, wat heeft uiteindelijk geluid tot uw deelname aan de Paralympische Spelen?

H: Kwaliteit.

E: Kwaliteit.

H: Ja, als je beter bent dan een ander dan, dan kom je bij de top en de top die wordt bepaalde de trainer, en de trainer die daarvoor kiest die personen in het team.

E: Ja, want hoe is dat selectieproces gegaan eigenlijk? Dat, hoe is dat team samengesteld?

H: Dat team dat is samengesteld door eh, in feite de keuze, Ari 't Hart, de trainer van het nationaal team, was ook trainer van De Tubanten.

E: Oké.

H: Die was werkzaam op eh, op de universiteit in Enschede en was ook een oud-volleybaltrainer van het staande volleybal, ook op het hoogste niveau. Nederlandse kampioen. En was dus helemaal op de hoogte technisch gezien van het volleybal. Alleen moest hij dat omzetten naar het zitvolleybal.

E: Ja.

H: Dat heeft hij gedaan en dan heb je de kampioenschappen en toernooien. De Nederlands kampioenschappen die dan gespeeld worden. Nou daar kun je de keuze maken uit de, uit de mensen die daar zijn en daar kun je de kwaliteiten uit kiezen en zeggen van oké, die en die mensen wil ik graag bij het Nederlands team hebben.

E: Oké

H: En dan krijg je selecties, selectietrainingen en op basis van de selectietrainingen werd je gekozen.

E: Oké. En een zitvolleybalteam bestaat uit zes leden toch?

H: Zes teams ja, zes leden.

E: Zes leden. En, zeg maar, gingen er dan ook echt maar 6 mensen mee naar de Para-

H: Nee.

E: Want, qua wissels?

H: Normaal, normaal gesproken zou je 12 leden toe laten tot het team.

E: Ah, oké.

H: Alleen eh, de eh, gehandicaptensport had het probleem dat ook vaak bij zeg maar de Olympische Spelen, dan mocht er maar een beperkte aantal mensen meedoen. Omdat men qua housing, de huisvesting, eigenlijk onvoldoende capaciteit had.

E: Oh. Oh, oké.

H: En dat betekent dus dat je zegt van oké, eh, zo bijvoorbeeld in New York hadden wij, mochten we met 9 mensen komen in plaats van met 12.

E: Oh, oké

H: Dus dan moet je doorselecteren en zeggen nou die heb ik nodig en die neem ik mee. En zo werd het in feite door meerdere takken van spo-, en ik dacht dat het op dit moment nog steeds zo is, dat die housing nog steeds een probleem is. En dat er nog steeds wordt gezegd van je mag maar een bepaalde hoeveelheid mensen meenemen.

E: Ik geloof hier onmiddellijk dat dat nog steeds een ding is.

H Ja, ja, ja. Maar dat was hier ook zo. Als je kijkt naar de Olympische Spelen in 1980, dat moest allemaal worden ondergebracht in Schaarsbergen-

E: Ja.

H: In een militaire housing. Nou, dat betekent dat je zegt van, ik heb maar beperkt capaciteit in, eh. Dus met andere woorden, landen mochten maar beperkt mensen meedoen. Meedoen, me laten doen.

E: Ja.

H: Ja?

E: Ja, daar had ik nooit bij stil gestaan, maar het klinkt eigenlijk logisch nu u het zo vertelt. Ik denk van, oh ja, tuurlijk, dat zijn natuurlijk ook dingen waar rekening mee gehouden moet worden.

H: Ja, en, en tuurlijk is het zo dat als je kijkt, toen het eenmaal doorontwikkeld werd, kreeg je er toch wat meer ruimte. Want eh, kijk, in New York had je dus zeg maar een beperkte op, hadden we bijvoorbeeld op een universiteit waar we uitgesteld waren. En eh, in 1988 zaten wij al in het oude Olympische dorp van Seoul.

E: Hmhm.

H: Hetzelfde geldt voor de eerste keer. We waren pas compleet geïntegreerd in Barcelona, in de housing, in alles wat daar in principe al mee zit. Het gebruik van dezelfde accommodaties en noem maar op.

E: Oh.

H: Dat was allemaal hetzelfde. Dat was voor de eerste keer dat wij samen zaten in één, in één – of ‘samenzaten’- op één plek, dezelfde plek zaten als waar voor die tijd de Olympische Spelen waren.

E: Ja, want de Paralympische Spelen zijn vaak een week of twee later dan de, toch?

H: Dat is een kwestie van planning, ja.

E: Ja, oké. Uhm, misschien een gekke vraag, maar dit is echt puur uit eigen nieuwsgierigheid.

H: Ja, zeg maar.

E: Wat waren uw specifieke kwaliteiten dan binnen het team?

H: Ik ben spelverdeler.

E: Sorry?

H: Ik was spelverdeler.

E: Spelverdeler, dat houdt in?

H: Dat houdt in dat alle tweede ballen bij die man komt om te zorgen dat die andere, dat er een goede aanval voor hem komt.

E: Oké, interessant.

H: Interessant.

E: Ja, heel leuk. En is dat dan net als normaal volleybal? Want je draait toch vaak door in het veld? Of is dat puur alleen bij amateuristisch volleybal?

H: Je doet, in feite is zitvolleybal een, een kopie van het staande volleybal, alleen dan zit het. En er zijn wat regels aangepast, het veld is wat kleiner, het net is wat lager, je springt niet.

E: Nee, oké.

H: Dus op die manier is het zitvolleybal hetzelfde als het staand volleybal.

E: Oké, duidelijk, dank u. Eh, ja, dit is even een hele brede beginvraag, maar ik vind het dus ook heel leuk als u uit zichzelf vertelt. Zou u mij wat meer kunnen vertellen over uw ervaringen tijdens het spelen? Heel breed, maar ik denk misschien komt er iets in u naar boven.

H: Ervaringen tijdens het spelen? Wat natuurlijk leuker, leuk is de ervaring is dat je met heel veel mensen uit het buitenland ontmoet. Eh, en dan buitenland ook praten over alle problemen die er zijn, maar ook over alle leuke dingen die er zijn.

E: Ja.

H: Dus je raakt bevriend met heel veel buitenlandse mensen en krijgt in feite nieuwe vriendschappen.

E: Oh, wat leuk.

H: En dat is wel iets wat de Spelen eigenlijk, hoofdzakelijk met zich meebrengt. Heel veel vriendschappen. En ik zit nu nog steeds met eh, mensen te praten die, eh. Althans, als je kijkt naar mijn Facebook-pagina, je komt allemaal nog mensen tegen die vriendelijk zijn en die allerlei dingen vragen en dingen stellen. En gefeliciteerd zeggen.

E: Ah, wat leuk! Ook van toen, zeg maar.

H: Ook van toen nog. Als ze niet overleden zijn. Dat is al een tijd geleden.

E: Nee maar ook, in die zin bijvoorbeeld ook, want mobiele telefoons waren toen ook nog geen ding. Het lijkt me lastig om met elkaar in contact te blijven naderhand.

H: Klopt, dat was ook zo.

E: Ja.

H: Je kunt het wel zien, dat is wel leuk om te zien, de mobiele telefoon. Ik kreeg op een bepaald moment bij de Spelen kregen we een kaartje kregen van eh, van dit geval KPN. En met dat kaartje konden wij bellen naar Nederland. Dan kon je gratis bellen. Op die manier werd er een beetje, een beetje telefonie, althans communicatie tot stand gebracht.

E: Oké. Uhm, en zeg maar die interactie met die andere atleten. Gebeurde dat dan bijvoorbeeld voornamelijk op het speelveld of ook echt in het dorp en daarbuiten?

H: Overal.

E: Overal.

H: Ja.

E: Dus ook met andere sporten, niet alleen zitvolleybalatleten, maar ook atletiek of zwemmen?

H: Maakt niet uit wat er gebeurt, ook daar werden condooms uitgedeeld. Dus wat dat betreft was de interactie compleet.

E: Leuk. En ja, wat betekent, dit is misschien een hele vage vraag, maar, zeg maar, wat betekenden de sociale interacties voor u?

H: Eh, eigenlijk heel veel, omdat je dan eigenlijk je breder oriënteert en meer in de maatschappij staat en breder in de maatschappij staat. En ook bezig bent om eh, op andere plekken met middels sport toch sociale activiteiten en activiteiten te ontplooiën. Ik had bijvoorbeeld in Letland contacten en die mensen

die moesten ja, die moesten eigenlijk vechten om bepaalde dingen te doen. Nou, wij nodigden de mensen uit in Ensche-, naar Enschede te komen om daar te gaan sporten, te gaan trainen.

E: Oh, wat leuk.

H: Dus wij zorgden voor de huisvesting en wij zorgden ervoor dat zij ook eh, ontmoetingen hadden bij andere verenigingen.

E: Oh, wat leuk, ja.

H: Ze woonden dan bijvoorbeeld op en eh, of in een bungalowpark. Op dat moment het goedkoopste was midden, of niet midden in de zomer, maar buiten in het seizoen. Heel goedkoop, dat soort dingen. De plaatselijke levera- uh, super die zorgde voor het ontbijt.

E: Ach.

H: En de mensen die de wedstrijden organiseerden, die moesten zelf zorgen dat zij eh, zeg maar te eten kregen.

E: Oh, wat cool.

H: En op die manier kon je dat allemaal voor elkaar maken. En uiteindelijk was het zelfs zo dat bij toernooien ehm, mensen bij ons kwamen. En omdat wij in een mooie auto reden, die hadden zij niet of konden zij niet, of alleen maar trabantjes, van die Oostblok-achtige dingen.

E: Ja, van die koekblikjes zeg maar.

H: Ja. Dus dat wij zorgden dat zij binnen een weekend een auto kregen. En dan konden zij met een steen op het gaspedaal terug naar Letland.

E: Ah.

H: En in Letland werden ze constant aangehouden omdat ze dachten dat we een gesloten auto was.

E: Ja, wat grappig.

H: Er zit wel heel veel plezier, en communicatie en samenhang met anderen bezig om dingen te doen.

E: Ja.

H: Ik weet nog wel dat in de situatie toen had je ook achter het IJzeren Gordijn in bijvoorbeeld Hongarije-

E: Oh, dat was natuurlijk toen nog allemaal.

H: Ja, weinig eh, weinig de ontwikkeling, dus slechte ontwikkeling ten aanzien van housing en van alles wat daarbij was, dat er verenigingen uit Nederland daar naartoe gingen, met allemaal kleding en andere hulpmiddelen, om dat daar bij toernooien aan die verenigingsmensen te geven.

E: Zo, dan heeft dat echt wel heel veel gebracht eigenlijk, dan de sociale interactie.

H: Zo zie je dat erg gaat. Er zijn wel ontwikkelingen die dan steeds wel doorontwikkeld zijn.

E: Ja, maar wel mooi. Ook al mooi dat het niet alleen binnen dat Olympisch dorp blijft, maar dat het ook echt daarna nog heel vruchtbaar is geweest eigenlijk, de sociale interactie daar.

H: Ja, dat klopt.

E: Oh, wat mooi zeg! Ehm, eens even denken hoor. En over het sporten zelf, als u daaraan terugdenkt. Ehm, zijn er bijvoorbeeld momenten waarop u zichzelf fysiek heel sterk voelde of juist kwetsbaar tijdens de Spelen? Hoe was dat voor u?

H: Ik denk dat je eerder gewoon altijd sterker kunt zeggen, want kwetsbaar. Dat voelde je niet, dat ervaarde je niet. En waarom niet? Omdat je met allemaal gelijken daar rondloopt.

E: Hmhm.

H: Jij gaat kijken hoe iemand spaghetti eet zonder armen. En dan begrijp jij hoe fijn en goed je het zelf nog hebt van die man die zal wat beperkter zijn, denk je dan. Maar goed, hij spettert niet hè, op zijn witte shirt. Dat is wel heel frappant dat niemand dat zou kunnen. En die zie je in de eetzaal, zie je die mensen allemaal komen. Ja?

E: Wauw. Dus zeg maar, ook juist buiten het speelveld uhm.

H: Ja.

E: Voelde u zich dan heel krachtig in uw lichaam.

H: Ja.

E: Zeg maar ook daar weer die sociale interacties, niet eens per se in combinatie met sport?

H: Nee, maar dit is-

E: Oh, wat interessant.

H: Maar ook de manier waarop zij zich verplaatsten, de manier waarop mensen een eh, oplossingen hadden voor hun handicap, eh ja noem maar op. Ja, dat neem je allemaal mee, want dat pak je op als je elders ook eh, zeggen, win je je eigen gemeenschap.

E: Oké. Oh, wat interessant. Ja, heel anders dan dat ik van tevoren dacht eigenlijk. Ik denk het zit echt in de sport wanneer u een beetje die bewustheid of een beetje dat sterke gevoel had, maar natuurlijk ook daarbuiten eh.

H: Ja.

E: Oké, wat interessant. En inderdaad bijvoorbeeld. Eh, ja ik heb het gelezen, maar ik heb het eerlijk gezegd niet onthouden, de uitslagen en dat soort dingen, want hebben jullie gewonnen of door naar de finale of een medaille?

H: Nou waren natuurlijk de, eh, niet de oprichters, maar wel de stimulators van dit soort dingen. En waarom doe je dat? Omdat je zelf eh, goed genoeg bent om te zorgen dat je ook meestrijdend met de medailles. En die wil je wel winnen.

E: Ja, zeker.

H: We hebben in 1980 Olympische Goud gewonnen.

E: Oh, echt?! Oh, stom dat ik dat niet heb onthouden.

H: In de finale tegen Zweden. In 1984 hebben we Olympische Goud gewonnen eh, omdat wij in de finale tegen Duitsland hebben gewonnen. In 1988 in Seoul waren we tweede achter Iran. Datzelfde gold ook voor 1992. En toen ging het wat minder. In '96 zijn we vijfde geworden. Eh, in eh, in 19- of in 2000 zijn we zesde geworden. Maar dit zo langzaam. Maar toen kwam het omgekeerde. Toen waren de vrouwen aanvankelijk nog niet aan de Spelen. En die zijn pas later aan het Spelen begonnen en die begonnen zich toen te ontwikkelen. Dus daar werden in dit geval de vrouwen.

E: Toen werd er een podium voor de vrouwen gecreëerd.

H: Ja, dat klopt.

E: Ja, dat is toevallig iets wat ik me ook afvroeg uhm, en misschien weet u dat dan. Want inderdaad, in 1980 was er alleen een mannenteam.

H: Ja.

E: Had dat een reden? Was er toen gewoon nog geen vrouwelijk zitvolleybalteam?

H: De vrouwen waren er wel, maar dit was toch niet zo ver in de ontwikkeling.

E: Oké.

H: Ik denk dat vrouwensport pas, pas veel later ook zich ontwikkeld heeft.

E: Ja, sowieso.

H: En in dit geval heilt het verhaal met mensen met een beperking nog iets verder na, denk ik.

E: Want hoe bedoelt u?

H: Dat het nog wat later start.

E: Die ontwikkeling van vrouwengehandicaptensport.

H: Wij begonnen ermee en dat werd al gevolgd door, ja.

E: Ja, oké. Ehm, eens effe kijken. Ik vroeg me ook af, speelden er bepaalde zintuigelijke herinneringen ook een rol? Bijvoorbeeld een bepaalde geur of geluid? Of als u denkt aan het sporten tijdens het spelen?

H: Het geluid natuurlijk wel.

E: Ja?

H: Het was heel frappant dat er, de Rijnhal, in dit geval 1980, eh, onverwacht veel publiek kwam.

E: Had ik iets van gelezen inderdaad.

H: Dat betekent dus dat je heel erg gestimuleerd en geprikkeld wordt door eh, door de toeschouwers die je aanmoedigen.

E: Ja.

H: En dat was niet alleen zo voor ons, want in de Rijnhal hadden we ook het handbal, eh het basketbal gedaan, en die zat ook heel erg goed te presteren. Dus ze kwamen heel erg in beeld.

E: En hoe was dat dan, die extra stimulatie vanuit het publiek?

H: Ik denk dat dat hetzelfde is als bij voetbal eh, de beker binnen bij wijze van spreken, ja.

E: Ja, nou ja, ik heb het nooit ervaren, ik ben geen topsporter.

H: Ik denk dat het gestimuleerd wordt om wat fanatieker nog, misschien nog wat extra inzet te tonen.

E: Mooi, een beetje die extra power vanuit het publiek, van nu gaan we er echt voor. Een beetje extra motivatie.

H: Ja, ja. Ik denk dat dat wel meespeelt.

E: Mooi, wat goed. En geur of aanrakingen of iets in die richting?

H: Nee.

E: Nee, echt het geluid. Dat is echt wat u nog het meest is bijgebleven.

H: Ja.

E: Eh, en zijn er ook-

H: Welke sport doe je zelf?

E: Ik eh, heb zelf echt 15 jaar gedanst.

H: Ja.

E: Ik heb als kleine meisje ook 3 jaar gevolleybald toevallig. Maar ik doe nu voornamelijk fitnessen ehm, en zo nu en dan hardlopen. Maar niks op topsportniveau hoor.

H: Oké. Nee, ik was even benieuwd, want dit is gewoon een beetje een inlevingsprocedure, ja. Hoe je omgaat met sport en wat je doet en wat je zelf beleeft.

E: Ja, ja.

H: Als je weinig sport hebt gedaan, dan weet je misschien wat die sporten dan hebben. Want anders ben je er niet zo bij betrokken.

E: Nee, sowieso ook niet echt teams. Zeg maar ik heb inderdaad nooit echt gevoetbald of handbal. Meer dansen of fitnessen of hardlopen, meer individuele sporten eigenlijk. Dus in dat opzicht ben ik ook het publiek en alles niet gewend.

H: Jullie kant op is handbal wel interessant hè.

E: Sorry?

H: Handballen is bij jullie kant op wel interessant?

E: Zeker, ja, dat is heel groot bij ons in de buurt. Leuk dat u dat weet.

H: Ik weet veel van sport.

E: Een echte sportman.

H: Ja.

E: Ehm, en inderdaad terugdenkend aan het sporten tijdens het Spelen. Zijn er nog specifieke momenten van pijn, kracht, vermoeidheid of bijvoorbeeld flow die u zich nog herinnert tijdens het sporten zelf? Er zijn veel emoties, maar.

H: Vooral de flow natuurlijk.

E: Ja.

H: Want je beleeft het op een heel andere manier dan gewoon je. Ja, af en toe heb ik wat pijn, dat vanwege zenuwpijn.

E: Oh.

H: Maar je hebt een bepaalde flow op dat moment. En je hebt wel een drijfveer om dingen te doen.

E: Ja. Als u effe moet stoppen, moet u het zeggen, hè?

H: Nee, nee, nee. Dat komt wel goed.

E: Nee? Oké.

H: Goed. Gaat vanzelf een keer weer over.

E: Oké.

H: Maar nee, wat dat betreft zeg je van eh. Het waren Spelen die je gewoon beleefde en eh, ervoer als heel erg prettig en leuk.

E: Wat leuk.

H: En ja, en eigenlijk een waardering voor wat je, wat je zou kunnen doen.

E: Ja, ja, mooi.

H: Dat was natuurlijk iets wat nog niet zo direct werd gezien. Sport voor met mensen met een beperking in die tijd was meer eh, een zielige bijdragen, dan eh, ja.

E: Ja.

H: Bij ons was dat veel minder, maar dat was het leuke van de sport. Men ontdekte dat sport met een beperking, vooral met zitvolleybal, eigenlijk. Maar als je even keek naar die tak van de sport, dan zat je eerst te kijken naar de handicaps.

E: En daarna echt naar de sport.

H: En na een tijdje zeg je van, ik zie helemaal geen handicap. Snap je?

E: Ja zeker, echt wel.

H: Daar zit een heel groot verschil in.

E: Ja.

H: Dan kijk je alleen maar naar sport in plaats van naar een handicap.

E: Ja. En dat is denk ik een stuk belangrijker ook uiteindelijk toch?

H: Uiteindelijk komt het daarop neer ja, dat je zegt, dat je zegt van je kijkt niet naar mensen met een beperking.

E: Ja, mooi.

E: Hoewel je soms best mag zeggen hoe knap is het dat mensen dingen kunnen doen? Sommige dingen vind ik ook geen sport hoor, dat is spelletjes doen in plaats van sport. Denk aan boccia voor mensen met een cerebrale parese, iemand die eh, die spast is.

E: Oh, ja.

H: En toch nog gaat jeu de boule, ik noem maar even wat. Maar dan zeg ik van.

E: Het is geen topsport in uw ogen zeg maar.

H: Ja, dat moet ik niet hardop zeggen, maar die mensen vinden het zelf van wel. Ja, maar het is wel van, ja.

E: Ja ik heb gedanst, ook veel mensen zeggen dans is geen sport hè, dus op zich. Het is helemaal oké, voelt u veilig.

H: Ja, ja. Dus, ach.

E: En eh, want ik hoor nu dus ook echt heel veel. Herinneringen en gevoelens van juist kracht en motivatie en empowerment. Terwijl, en ik dan als leek hè, die inderdaad geen topsporter is, ik kan me echt niet voorstellen hoe het is om dan op zo'n hoog niveau te moeten sporten. Heeft u nooit een keer een moment van eh, inderdaad, vermoeidheid of een tegenslag.

H: Oh, dat zeker weten

E: Ja, wel?

H: Tegenslag zelf op dat moment, ik ben door de enkel gegaan daar. Maar ondanks het feit dat ik door de enkel ben gegaan, dat is het prettige als je zit, dan hoeft je niet te lopen, dan kun je nog wel dingen doordoen.

E: Ja.

H: Maar eh, ongetwijfeld zijn we soms hartstikke moe geweest bij trainingen. Als je bijvoorbeeld in een weekend een vrijdagavond begint, drie uurtjes te trainen, zaterdag vijf uur en zondag vier uur. Dan ben je wel moe na die tijd, en dan moet je nog wel naar huis.

E: Maar ook die herinneringen hebben niet de overhand, als in-

H: Nee, nee, nee.

E: Uiteindelijk is wat er het meest is bijgebleven juist.

H: Ik denk dat de positieve drive het meest eh, naar boven komt. Het genieten van dat je dingen hebt gedaan die je anders niet had gedaan, als survival-achtige dingen met gehandicapten. Zo vertelden wij

over bruggen heen klommen. Ja, en om dan de ene kant in de boot over bruggen heen klommen en de andere kant in de boot om verder te roeien.

E: Huh, maar waren dat ook dingen die daar ook gewoon. Zeg maar, werden buiten de sport ook nog dingen georganiseerd?

H: Nou, kijk, wij hadden bijvoorbeeld in dit geval eh, een Nederlands team. Maar je wilden proberen om bij elkaar te komen. Dus als team dingen te doen. En vanuit een team op elkaar aankunnen.

E: Ja, een beetje teambuilding.

H: Als jij zegt van- ja teambuilding. Als jij zegt van, ik heb een touw van, van hier naar daar over een beek. Een jonge JR zonder benen moet erover. Of iemand anders met één been moet erover. Of iemand die dat niet kan. Dan moet je wel zorgen dat hij wel samen aan de overkant komt. Ja? Nou, dus JR die zegt gewoon van, moet ik daar naartoe? Dan pakt hij de touw vast en als een aap gaat die zo de andere kant op. Omdat hij gewoon een heel stuk ballast mist.

E: Ja.

H: Maar iemand anders die dat ene benen heeft, ja, die moet wel kijken hoe die dat eigenlijk wel doet.

E: En dat waren dingen die je dan ook voor de Spelen deden of was dat activiteiten die tijdens je Spelen werden?

H: Nee, nee, niet tijdens de Spelen. Dit was gewoon een trainingsmoment.

E: Oh leuk, oké. Gewoon een trainingsvent. Oh wat leuk dat jullie ook dat soort dingen deden. Niet puur alleen voor volleybal, maar ook.

H: Nee, maar dat, maar dat gebeurde natuurlijk binnen de valliedenwereld net zo.

E: Ja, ja, ja. Ik denk daar ook nooit bij na, maar ja.

H: Ging men ook op kamp. Daar moesten ze allerlei dingen doen. En eh, dat gebeurde in het bedrijfsleven ook.

E: Gewoon de teambuildingactiviteiten.

H: Ja, teambuildingactiviteiten, ja. Dus wat dat betreft was dat hetzelfde.

E: Interessant, leuk. Uhm, oké, dan eh, draai ga ik effe mijn pagina om hoor. Ehm ja. Ik ga nu inderdaad ook een stukje door naar het stukje praktijk en sociale interacties. Tenzij u trouwens nog iets wilt vertellen over de Spelen zelf of over hoe u dat heeft ervaren.

H: Ik denk dat iedereen gewoon zich eh, heel goed kan herinneren hoe dat precies vroeger was. Wat we allemaal gedaan hebben. En welke relaties er wel of niet kapot zijn gegaan aan de Spelen. Men raakt ook vriendschappen kwijt.

E: Ja.

H: En krijgt nieuwe vriendschappen en heeft misschien oude vriendschappen die daarmee in conflict komen. Als je getrouwd bent en je hebt daar wel een, je ontmoet wat mensen die je misschien beter niet kunt ontmoeten, dan gebeurt er van alles.

E: Er gebeurt van alles daar

H: Als ik een boek moet schrijven, dan willen ze het graag hebben dat ik niet alle namen vernoem.

E: Een paar namen zouden er niet in moeten.

H: Dat denk ik wel. En dan moet ik ook geen handicaps omschrijven, anders weten ze precies wat het is.

E: Dan kun je ze er makkelijk uit pikken.

H: Dan kun je ze er makkelijk uit pikken.

E: Uh, eens even kijken. Hoe ervoer u de samenwerking met teamgenoten tijdens trainingen en wedstrijden? Tijdens de spelen dan, specifiek.

H: Nou eh, je hebt, je probeert elkaar wel te stimuleren in alles wat je doet. Dus met andere woorden, een stimulans. Soms had je dat heel erg niet nodig. Maar ook eh, ook is het nodig om mensen over bepaalde punten heen te helpen. Ik noem even wat. Wij waren, wij, dat bedoel ik ermee mensen die uit Enschede kwamen, waren gewend om op het hoogste niveau te spelen. Wij speelden tegen tegenstanders waar eh, die bijvoorbeeld tweede werden op het Nederlands kampioenschap. Maar er zaten ook hele goede spelers bij die bij het Nederlands team kwamen.

E: Ja.

H: Maar bij het Nederlands team waren ze tweede viool.

E: Waren ze?

H: Tweede viool.

E: Tweede viool.

H: Maar bij hun eigen team waren ze de beste.

E: Ja, oké. Ja.

H: Hoe kun je dat soort dingen accepteren? Dus je moet elkaar allemaal wel eh, bijpraten of meenemen in het hele proces om te zorgen dat men aangehaakt blijft. Ja?

E: Hmm, ja. En was dat voor u, was dat voor u iets lastig of was dat iets wat wel natuurlijk gebeurde als zeg maar een team?

H: Ik denk dat er altijd mensen zijn die dat oppakken.

E: Ja.

H: Een team pakt het op, hoort de trainer natuurlijk ook te doen, hoort de begeleiding ook te doen, maar als team zijnde eh, medespeler, ben je vaak sneller op de hoogte van dingen die gebeuren dan een, dan een coach.

E: Die er iets verder van af staat in die zin, ja.

H: Ja. In die zin, ik heb ook dames getraind, maar als ik moest, wilde weten wat er leefde binnen het team, moest ik samen met de dames onder de douche. Want daar werd het meest besproken.

E: Ja dat is wel, ja.

H: Snap je?

E: Ja zeker, ja.

H: Dus in die geest, zo moet je het een beetje bedenken.

E: Uhm, hoe zag het trainingsschema er eigenlijk toentertijd, tijdens het spelen, naast de wedstrijden?

H: We hebben in dat kader, omdat wij vrij veel mensen uit het oosten kwamen, hebben wij in Enschede drie keer per week in gymnastieklokaal wel extra trainingen gedaan.

E: Veel! Drie keer extra.

H: Ja, dus elke week drie keer, maar dat was los van de weekenden die je trainde.

E: Ah, oké, ja.

H: En de weekenden die je trainde, gaf ik net aan, heel intensief. Maar die eh, omdat je ook dat financieel moet kunnen verantwoorden, je moet geld hebben om ruimte te kunnen huren en dingen en te reizen en te doen, betekende wel dat zeg maar één keer in de drie weken misschien deden. En toen de spelers op de keer kwamen, kwamen er meer middelen vrij en dan kon je daar wat vaker trainen. Maar dan train je wel op dat moment 15 tot 20 uur per week.

E: Dat is flink. Uhm, en dan even terugkomen op het stukje teamgenoot zeg maar, want u gaf dan aan hè, het een beetje mee te krijgen in het team en al dat sociale ernaast. Tijdens het trainen zelf, hoe verliep

toen de samenwerking? Waren jullie echt een lekker geoliede machine of waren er ook tijdens het trainingen soms merken van

H: Nee, we waren geoliede machine. Oftewel pasten de mensen er gewoon goed bij. Ja, en eh, ik denk dat vooral ook de bijdrage van de, van de coach heel erg belangrijk was.

E: Leuk dat u daarover begint, want dat was inderdaad een volgende vraag. Uhm, hoe was inderdaad de omgang met coaches? Of ja, laten we eerst beginnen met uw coach dan. Hoe was dat, die samenwerking en die omgang?

H: Nou, die was heel erg goed, omdat wij die natuurlijk al kenden. Maar eh-

E: Was dat Ari dan of niet?

H: Ari was de coach, ja. Maar Sjef, die Van Rommelen, die kwam uit Maastricht.

E: Ik wou zeggen, dat is een naam van onder de rivier, Sjef

H: Van onder de rivier. Maar omdat, vanuit die hoek ook wat mensen bij het team zaten eh, werd Sjef, die trainer was van MGS, Maastrichtse Gehandicaptensport, hebben we die meegenomen als assistent-trainer van Ari.

E: Ah.

H: Dus op die manier kreeg je eh, de betrokkenheid naar de spelers toe al makkelijker was, naar de coach, staf. Van onze kant uit, maar ook vanuit die kant.

E: Ja, omdat dus vanuit beide kanten van Nederland, om het effe zo te noemen.

H: Ja! Ja, een soort betrokkenheid en eh, en praatpaal was en eh ja, gevoel was van we horen er ook bij.

E: Ja.

H: Van we horen er ook bij en we worden niet gegeneerd door, of niet geregeerd door de eh, de Oosterlingen.

E: Ja, als Brabander zijnde.

H: Niet de overhand, ja.

E: En qua contact, want u gaf inderdaad net aan dat als eh, ja coach zijnde je dan toch vaak iets verder af staat dan je vaak als team onderling, inderdaad het voorbeeld met het samen moeten douchen zeg maar.

H: Ja.

E: Hoe was dat met jullie coachen toen de tijd? Want dat was wel een man ook. Eh, voelde het voor jullie ook nog iets afstandelijker dan naar de andere teamgenoten toe? Of was die band wel hecht?

H: Nee, hoor. Nee, die band was heel hecht.

E: Ja, fijn.

H: Er zit wel, er zat wel wat verschil tussen Oost en Zuid. Maar dat begint altijd heel makkelijk als wij in Twents met elkaar gaan praten, dan zou de Maastrichtse daar ook zeggen van, wat zeg je nou. En omgekeerd is het ook zo.

E: Ja, dat plat Limburgs is ook lastig.

H: Op een bepaalde manier kan dat soms tot problemen leiden.

E: Ja, oké.

H: Dat er even wat botst.

E: Ja, en zeg maar puur inderdaad een stukje taalkundig en dat je daarin soms een beetje dat onderscheid krijgt.

H: Taalkundig en kwalitatief gezien zat er hier en daar wat verschil tussen en dan heb je wat meer problemen, ja.

E: Eh, en kwalitatief gezien, hoe bedoelt u dat?

H: Nou, als je de basis is bestaand uit de Oosterlingen en de reserves dus vanuit Maastricht komen, dan eh-

E: Dan kan er een beetje frictie.

H: Dan kan het best zijn dat dat door sommige mensen moeilijk worden ervaren.

E: Ja. Maar werd er bijvoorbeeld wel goed over gepraat onderling? Waren dat dingen die dan bespreekbaar konden worden of zorgde dat dan wel voor enige, eh?

H: Nee, nee, dat werd denk ik wel geaccepteerd, hoewel het ook wel besproken werd.

E: Ah, fijn. Ja.

H: Dus ik kijk naar Mathieu en dergelijke die dan uit het zuiden kwamen. Ja, dat werd wel opgepakt.

E: Ja, goed zo.

H: Dat werd af en toe wat over gezegd.

E: Heel goed, toch? Ja, alleen maar goed.

H: Ja.

E: En eh, vrijwilligers en andere atleten? Eh, dan nu echt specifiek in het Olympisch Dorp.

H: Nou, we hadden natuurlijk de medische staf, het CQ, wat fysiotherapeuten erbij. Nou, die liepen gewoon mee. Die horen- fysiotherapeuten over het algemeen horen ook meer dan anderen, omdat die vaak op de tafel, dat als je op de tafel ligt, vertel je meer dan.

E: Ja, ja tuurlijk ja.

H: Ja. Dus die weten ook vaak nog wel wat frictie, ehm, wat leeft binnen een team en je kan daar ook wat letterlijk en figuurlijk masseren.

E: Oké, ja leuk.

H: Ja.

E: En bijvoorbeeld bij de Olympische Spelen zelf werd natuurlijk ook veel ook mee georganiseerd door vrijwilligers.

H: Ja.

E: Hadden jullie daar ook veel contact mee? Want u vertelde net al over de andere atleten.

H: Jawel, want heel veel mensen kenden me al.

E: Ah, oké.

H: En het leuke van het verhaal was dat diezelfde vrijwilligers, denk aan de hostessen die dus de teams begeleidde, dat ik die later weer heb kunnen gebruiken bij bijvoorbeeld wat ik net noemde, die eerste Europese kampioenschap.

E: Oh, mooi.

H: Omdat ik ze kende en dat ik wist dat ze ervaring hadden bij het ontvangen van, het begeleiden van en bij de organisatie. Eh, en de mensen die bijvoorbeeld bij het vervoer moesten regelen op de spelen, kon ik later daar weer gebruiken. Dus eh, ik hoefde niet opnieuw te investeren in eh, nieuwe capaciteiten, maar ik kon oude capaciteiten gebruiken die eh, die er al was. Dus die banden hadden we gewoon.

E: Ja, wederom gewoon weer echt hele vruchtbare, eigenlijk, connecties die je toen allemaal had.

H: Ja, ja. Dat ligt natuurlijk wel aan de persoon zelf. Ik moet mezelf een beetje op de borst klappen, maar omdat ik die mensen kende, heb ik wel. Het vermogen om die mensen dan ook weer in te schakelen.

E: Ja. Was u daar ook al zelf ook actief en bewust mee bezig, zeg maar, met die, om zo actief mogelijk met zoveel mogelijk mensen een keer een praatje te maken en connecties te leggen?

H: Ik denk dat dat vanzelf ging.

E: Oh.

H: Ik was al bestuurlijk actief binnen de vereniging ook al. Ik was ook al actief binnen de normale volleybal. Ik gaf training aan gewoon valide spelers en speelsters. Dus ik was al betrokken bij het spel. Dan doe je dat vanuit natuur naar de wereld.

E: Dus die contact ook, dat komt dan gewoon.

H: Ja, ja.

E: Oké. Ehm, eens even kijken. Als ik het ook goed begrijp ehm, ook omdat we net al eerder zelf ook al begonnen over de sociale interacties, proef ik wel enige steun toch wel vanuit de interacties, toch? Dat dat heel fijn was tijdens het spelen.

H: Ja.

E: Oké, gelukkig goed om te horen.

H: Ja.

E: Zijn er bepaalde dingen of ervaringen die u zich nog herinnert ehm, in interactie met bijvoorbeeld teamgenoten of coaches die u echt als bijzonder waardevol heeft ervaren? Bijvoorbeeld een interactie of.

H: Nee, niet direct.

E: Nee, dat is helemaal oké. Ehm. Ja, en de vraag, hebben deze interacties ook invloed gehad op uw eigen lichamelijke ervaringen? Zoals bijvoorbeeld met het voorbeeld van de atleet zonder armen die spaghetti eet. Ehm. Snapt u een beetje wat ik bedoel?

H: Nee, nog niet helemaal.

E: Nee, dat snap ik. Het is ook een hele vage vraag. Ehm, want mijn onderzoek gaat uiteindelijk een stukje over de lichamelijke ervaring van atleten.

H: Ja.

E: En ik wil eigenlijk kijken of interacties daarin ook invloed hebben gehad. Naast het sporten dus, dat je bijvoorbeeld een bepaalde kracht erin hebt gevoeld. Of die sociale interacties daar ook een rol aan hebben gespeeld. In bijvoorbeeld jezelf bijzonder krachtig voelen in je lichaam of juist dat het soms tot een stukje kwetsbaarheid heeft geleid.

H: Ik denk dat het eh, althans ik spreek het even voor mezelf, er zijn nog wat anderen die het hebben, die eigenlijk het bedrijven van sport en ehm, de manier waarop ze dat doen, dat ze dat vanuit een vanzelfsprekendheid doen.

E: Ja.

H: Dus dat die handicap in principe nagenoeg geen belemmering was om erbij te betrekken om te zeggen van daarom doe ik het goed of daarom doe ik het niet goed.

E: Nee.

H: Het is wel zo dat sommige mensen, ik denk wel bij eh, in 1980 althans, dat er een hoop sporters waren, ook vooral van het buitenland, maar ook wel vanuit Enschede- of vanuit Nederland, dat die eigenlijk tot de ontdekking kwamen dat ze niet zielig waren.

E: Ja, mooi.

H: Dat ze zelf dus meer in hun kracht kwamen.

E: Ja.

H: En dat is iets wat er natuurlijk eh, bij heel veel mensen, vooral in het buitenland denk ik, omdat ze daar in een ander sociaal klimaat leven eh, op dat moment minder. Ja, moet ik zeggen, zichzelf sneller minder voelen of in ja, in een hoekje gaan zitten. Terwijl ze zien dat andere mensen nu, en vooral Nederlanders of andere mensen in een ander sociaal klimaat, veel meer voor zichzelf opkomen of makkelijker dingen doen.

E: Ja, ja.

H: Dus ze hebben er geen, ja, hoe moet ik het zeggen eh, ze kunnen zich niet meer verschuilen achter bepaalde dingen. Omdat zij hebben gezien, ja maar ik kan het ook, hoe kun jij het dan niet.

E: Ja, zeker. En dan bedoel je zeg maar dat dat in Nederland al zo was en dat die mensen van buitenaf dat hebben kunnen leren door hun ervaring hier in Nederland.

H: Ja, dat denk ik wel ja.

E: Mooi om te zien.

H: Ik denk dat dat heel veel, dat het vooral vanuit Oostbloklanden toen die tijd nog, dat je daar-.

E: Ja, daar is natuurlijk heel veel stigma.

H: Lang niet zo ontwikkeld was als bij ons. En dat hebben kunnen zien. En dan niet alleen in psychische zin. Dat je zegt van eh, ik zelf kan dat zelf doen. Maar ook in ontwikkeling wat betreft eh, aanpassingen

voor jezelf. Of dat een rolstoel is. Als jij zegt van nou, ik ga met een Oostblok rolstoel rijden of eentje met een superluxe uit Nederland, dan is die ontwikkeling op dat gebied ook al vele male groter.

E: Ja.

H: Dus je krijgt de stimulans dat dingen die je op een bepaalde manier in het buitenland al beter of anders zijn ontwikkeld, dat, dat wordt overgenomen in landen waar minder draagkracht is en minder ontwikkeling is. Dus die ontwikkeling zicht gaat daardoor in dat land ook weer sneller. Snap je?

E: Ja zeker, echt wel. Mooi om te horen dat ook van buitenaf natuurlijk dat dat.

H: Ja. Op die manier ga je elkaar wel wat meer eh, stimuleren denk ik ja.

E: Fijn, interessant.

H: Ik bedoel eh. Hangt een beetje vanaf, ik bedoel ik ben ook in Teheran vaker geweest en als je dan ziet hoe mensen zich daar ontwikkelen.

E: Waar bent u geweest?

H: In Teheran bijvoorbeeld, in Iran. Als je dan ziet hoe mensen zich daar ontwikkelen en praten over hun goede systeem en dan vr-, dan stel je kritische vragen. Eh, dan slaan ze heel snel dicht, maar ze ontwikkelen zich wel en gaan erover nadenken.

E: Ja, en dat is wel heel wat waard als je een beetje dat zaadje kunt planten dat ze gaan denken.

H: Ja, ja. Nou ja, eh. Een heel typisch voorbeeld, ik zit in Iran en dan praten we over de handicaps. En dan zijn ze zo blij dat ze zo'n fantastisch dingen kunnen oplossen, dat soort dingen. En dan eh, zeg ik van ja, jullie hebben zoveel handicaps. Ja ja, fijn he, mooi. Ja nou, we lossen het allemaal goed op. Ik zeg, nou ja, hoe zit het eigenlijk met jullie polioprogramma, zeg ik dan. Want heel veel mensen hebben polio daar. Ja, die moet worden ingeënt. En dan staan ze in een keer stil. Oh, ja, shit. En als ik dan zeg ja, waarom heb je dan zoveel handicaps? Ja, je hebt daarnet een oorlog gehad. Dan eh, dan mis je allemaal een been. In Nederland heb je maar alleen verkeersslachtoffers he, bij wijze van spreken. En geen oorlogsslachtoffers. Dus je spreekt over een stukje achter ontwikkeling.

E: Een stukje ook kritisch op een stukje preventie, om het effe heel stom te zeggen misschien

H: Ja, ja.

E: Interessant, mooi dat je wel een beetje die ogen kan open hebt, op andere plekken ook, door een stukje sociale interactie.

H: Ik denk dat het ogen heel erg opent. Maar we hebben omgekeerd wel in Teheran gelopen in de bazaar en er waren zoveel mensen dat we er niet door kwamen. Maar er waren twee zenders. Eén zender waar, waar religieuze dingen waren en één die meer sport liet zien. Op die sport kwamen wij altijd voor. Dus

men kende ons allemaal. Maar dan liepen we er daar door en dan kwamen we er niet door. Weet je wat ze riepen in het eh, in het Arabisch? Oorlogsslachtoffer, aan de kant. En hebben ze respect, dan gaat iedereen aan de kant.

E: Echt? Oh.

H: Dus op die manier zijn die gekke dingen die eruit komen.

E: Ja. Kleine cultuurshock misschien, hè?

H: Ja, ja, ja.

E: Oké. Uhm. Ik vroeg me af eh, we hebben het al een stukje over sport- en trainingsschema's gehad. Had u zelf nog bijvoorbeeld persoonlijke bijgeloofjes of routines of iets dergelijks die u deed voor een wedstrijd of voor een training?

H: Nee hoor, had ik niet.

E: Nee? U was niet van die flauwekul.

H: Nee.

E: Nou, dat is helemaal prima. Dan eh, dan was dit een korte vraag. Dat is fijn. Nu wil ik ook even heel praktisch gaan kijken naar een stukje infrastructuur, technologie en hulpmiddelen.

H: Hmhm.

E: Uhm, want hè, u zit in een rolstoel.

H: Maar dat zat toen niet.

E: Toen niet? Oh, want mag ik vragen wat u toen-

H: Ik heb altijd gewoon gelopen en ik heb alleen bij de onderbenen verlamd gehad, heel wat beperkingen in kracht.

E: Oh, oké. Ja, want ehm, Ik vroeg me af, waren er bepaalde hulpmiddelen, zoals inderdaad protheses, rolstoelen, bepaalde sportuitrusting die bepalend waren voor uw sportervaring tijdens de Spelen?

H: Nee, want die deed ik juist af.

E: Ja?

H: Ik heb nu ook, nu ook m'n onderbeen, een soort eh, hulpmiddel waarop mijn voet op 90 graden komt te staan. Een koker om mijn voet heen. En die deed ik daar juist af, omdat ik me daar dan makkelijk kon bewe- want die beperkte mij in het bewegen.

E: Ah, ja die beperkt zeker. Ja, helemaal met dat zitten.

H: Ik deed de schoenen uit, waardoor ik niet zo stroef behoor, maar wat makkelijker behoor.

E: Wat grappig.

H: Ja, dus op die manier eh, dat zal hetzelfde geldt voor een beenamputatie.

E: Ja.

H: Er wordt zelfs gesteld dat je bij zitvolleybal dat je bepaalde dingen niet mag dragen, omdat dat, dat een gevaar voor de anderen zou kunnen zijn.

E: Ja. Dat is wat u ook zei over JR, dat haast, dat hij in zitvolleybal minder beperkt was, dan. Dat is wel heel- oh, komt u maar.

H: Pak dat boek eens even.

E: Dus in die zin is het bij zitvolleybal... Ja, misschien is het weer heel generaliseren, maar haast, hoe minder hulpmiddelen, hoe beter, haast?

H: Bijna wel, ja.

E: Mooi. Het lijkt me heel krachtig aan die sport eigenlijk, zeg maar, dat hij gewoon in de meest natuurlijke staat van uw lichaam gewoon bezig kan zijn, of.

H: Ja.

E: Oké. Zoekt u even rustig, hoor.

H: Ja, ik zat even te kijken. Naar een mooie foto van JR. Of die hierin stond. O ja, dit is in 1980 genomen. Dit is JR.

E: Heel grappig.

H: Het was toen in het, in het eh, bij de huisvesting in Schaarsbergen.

E: Oh, wat grappig. Ook leuk het bijtschriftje. JR had beide protheses afgedaan en staat er met korte poten op. Beetje humor houdt het ook leuk, hè?

H: Nou die humor werd thuis nog sterker gedaan. Maar als op een bepaald moment iemand een probleem had, dan werd er juist een grap over gemaakt. Over de handicap.

E: Ja, ja. Oh, wat fijn. Ja, ik kon me heel goed voorstellen dat het juist.

H: Dat als iemand zegt van nou mijn sokken zakken elke af, elke keer. Dan zegt iemand, en dan zegt die ander, nou dan moet je zorgen dat je je poot eraf haalt dan kun je hem goed vastspijkeren op jouw prothese. Ja, dat soort dingen meer.

E: Heerlijk. Een beetje zelfspot.

H: Ja, zelfspot was daar heel gebruikelijk, ja.

E: Heb je veel meer aan.

H: Ja.

E: Sowieso echt heel leuk om al die foto's te zien.

H: Ja.

E: Ehm. Oh, en de spotlocaties zelf eh, en de voorziening zoals bijvoorbeeld de douches, de kleedkamers, het vervoer ernaartoe, ehm. Hoe waren die ingericht?

H: Ehm, ja, bijvoorbeeld voor het vervoer hadden ze speciale *ramps* gemaakt.

E: Oké.

H: Speciaal waar je eigenlijk eh, de bussen konden aanrijden. Maar zijwaarts hadden ze iets omhoog gemaakt waardoor je makkelijk in de bus kon. Want de bussen waren niet aangepast.

E: Oh.

H: In Amerika later, dan kon je vanuit de trottoir de bus in rijden. Maar dat kon je in die tijd nog niet, dus dat moest allemaal worden aangepast. Zo moesten ook eigenlijk de, eh, de toiletten en alle voorzieningen moesten worden aangepast.

E: Slaapruimtes, douches?

H: Slaapruimtes, dat viel nog wel mee. Had gewoon liggen bedden, dus dat kan wel.

E: Maar dat was wel allemaal prima geregeld zeg maar, alle aanpassingen en zo?

H: Ja, ik heb daar nooit een probleem mee gehad.

E: Fijn.

H: Misschien dat het bij, bij zwaardere handicaps wel zo is, maar-

E: Maar u persoonlijk eh-

H: Nee.

E: Dat is fijn om te horen.

H: Ik kon wat dat betreft met gewoon, kijk met die benen kon ik gewoon lopen.

E: Ja, ja.

H: En ik kon gewoon skiën. Ja. Maar met skiën, als je skiet dan heb je beide benen bezig.

E: Oh, u skiet ook?

H: Dat heb ik gedaan.

E: Wat leuk.

H: Ik kan dat nu niet meer, maar dan eh, ja. Dus op die manier kun je eigenlijk allerlei hebben ontwikkelen.

E: Fijn. Ehm, nou gaandeweg hebben we eigenlijk al die vragen beantwoord, voor mij in ieder geval. Nu wil ik het ook een beetje op een stukje maatschappij gaan betrekken.

H: Je wilt wat meer te drinken hebben, of niet?

E: Uh.

H: Want je praat zo veel.

E: Misschien dat ik nog wel colaatje lust ook. Wilt u nog iets drinken?

H: Ja, dan neem ik ook nog een colaatje. We praten zo veel. Mag ik nog twee cola misschien?

E: Dank u. Eens effe kijken. Had u destijds het gevoel dat de Paralympische Spelen serieus genomen werden door de publiek of de media in Nederland?

H: Hm. Het was eigenlijk een aanloopproces hè. De media begonnen toen in één keer te zien dat het toch wel interessant werd.

E: Oké

H: Eh, ik denk dat in die tijd, 1980, het eigenlijk begon met één uitzending. En toen kwam het tot de ontdekking dat het eigenlijk door iedereen eigenlijk gewaardeerd werd.

E: Oké.

H: En verstaande dus de, eh het evenement, werd er daardoor ook meer aandacht gegeven aan. Ja?

E: Ja.

H: En je ziet een, je ziet de ontwikkeling daarin. En Nederland is daar heel sterk in geweest in die tijd.

E: Ja, want er waren wel uitzendingen rondom de Paralympische Spelen, toch?

H: AVRO Sportprogramma, dus niet NOS.

E: Oké.

H: Kijk, als ik een evenement had, bij wijze van spreken, dan praat ik over dingen organiseren in Enschede, grote sportdagen. Dan nodigde ik de AVRO uit voor het sportieve gedeelte en de EO voor het sociaal aanspelen.

E: Ah, oké. Ja, zeker.

H: Zo zag je dat daar ook. Toen was nog NOS niet leading, maar dan deden dus de individuele eh, partijen deden dat. Nou, die kwamen wat mij dat betreft gewoon met hun eigen programma's, hun eigen mensen. Ja?

E: Ja. En hoe werd uw deelname aan de Spelen ontvangen in uw directe omgeving?

H: En daar bedoel je mee?

E: Eh, bijvoorbeeld ehm, door uw broer, of uw burens, of uw vrienden vroeger.

H: Oh, die kwamen allemaal kijken.

E: Ja?

H: Nou, over het algemeen was het zo dat je toch zag dat heel veel mensen, steeds meer mensen gingen kijken in Nederland van verenigingen uit, daar naartoe gingen.

E: Ja.

H: En wat dat betreft eh, nee.

E: Ja, en ja, ik wou zeggen, voelde u zich daardoor dan ook gesteund of gehoord?

H: Ja, het was alleen maar prettig om af en toe, omdat je dan drie weken buiten het huis bent, dat het prettig is dat er een keer iemand langskomt die je kent.

E: Ja, hoe was dat eigenlijk? Daar heb ik helemaal niet bij stilgestaan inderdaad, want je bent natuurlijk ook gewoon, u excuus, je bent natuurlijk ook gewoon drie weken inderdaad gewoon weg.

H: Ja, of nog langer, ik bedoel later, weet je, nog langer. Want als je in Australië, ik denk aan Sydney,

E: Ja.

H: Want ik ben vanuit speler, wat ik net aangaf, ben ik teammanager geworden.

E: Ja.

H: Dus ik heb zes Spelen meegemaakt. Maar dat betekent wel dat je soms, als je naar eh, acclimatisatie gaat, dus je komt ergens en dan moet je even wennen aan het tijdsverschil en dergelijke.

E: Ook ja.

H: Nou, dat is handiger, dan vier, vijf weken in Australië.

E: Ja.

H: Ja. Nou, oké. Probeer dat maar op te lossen. Ik eh, ik kreeg nog wel andere problemen erbij. Toen hadden ze wel telefoon. Ja, en eh, in Australië is de tijd anders dan in Nederland.

E: Ja, veel anders.

H: En dan gingen mensen niet slapen. Nee, dan gingen ze zitten ouwehoeren met hun vriendin in het Nederland.

E: Ja, dus ze zijn ook moe-er met trainingen.

H: Hè?

E: Dus dan waren ze met trainingen ook moe.

H: Ja, dat werd dan niet verteld, maar dat kom je later achter.

E: Ja, dat merk je dan wel. Ehm, en inderdaad dan tijdens de Spelen als de familie kwam kijken. Was dat fijn voor u?

H: Het was gewoon heel erg fijn. Even eh, weer een moment van samen zijn.

E: Ja, kon u dan bijvoorbeeld ook buiten, na de wedstrijd dan effe, weet ik veel, dat ze even mee gingen eten in de zaal of even een rondje door het dorp?

H: Me eten niet.

E: Dat niet?

H: Over het algemeen word je helemaal afgeschermd in een dorp. Je zit in een dorp en daar kunnen geen andere mensen bij.

E: Oké.

H: Dus als je wat wilt, dan moet er iets gebeuren na een wedstrijd.

E: Oké.

H: Ja, voor een wedstrijd ben je in je cocon en dan ga je even met je wedstrijd bezig zijn.

E: Die mindset eh.

H: Ja, en na de wedstrijd zeg je, dan kan erover gesproken worden en dan praat je met elkaar nog even, drink je wat met elkaar. En dan moet je weer weg in de bus, want je moet naar het dorp weer.

E: Ja.

H: En degene die eh, heeft komen kijken, die moet van huis.

E: Hoe was dat afscheid dan weer?

H: Ja God, dat is soms even emotioneel, maar voor de rest is het eh, ja het is een kwestie van eh.

E: Het hoort erbij en in een paar weken is het door bikkelen.

H: Ja, het hoort erbij.

E: Ja, en, was het dan inderdaad voornamelijk familie die kwam kijken of ook vrienden of burens?

H: Ook vrienden, buurten.

E: Leuk. Fijn. Ehm. Voelde u zich ook toentertijd erkend als topsporter of merkte u dat zeg maar uw beperking daarin een rol speelde in de maatschappij?

H: De waardering die moest nog komen.

E: Ja, wel? En hoe merkte u dat? Dat die waardering nog niet volledig was?

H: Je ziet al, wat ik net al zei dat de betrokkenheid van de pers niet altijd optimaal is en dus dat het langzaam gaat komen. Die eh, ja die acceptatie was toentertijd nog niet, hoe zou ik het zeggen, niet zoals het nu is. En is zelfs nu nog zo dat er zo bepaalde, dat zeg ik net, de boodschap van mensen die er rondlopen wordt heel anders gezien. Dat zien we heel anders als topsport dan bijvoorbeeld een Jetze Plat die als een gek tekeergaat in een rolstoel. Rijdend met een handbike.

E: Ja. Eh, en inderdaad laat dan kijken naar bijvoorbeeld ook de media. Eh, want dat heeft u denk ik wel in die tijd een beetje in de gaten gehouden, of niet? Hoe bijvoorbeeld mensen over u, jullie schreven, of jullie werd uitgezonden.

H: Nou ja, daar word je dubbel bij betrokken, omdat je natuurlijk ook werd ondervraagd.

E: Oh, tuurlijk, ja.

H: Je wordt geïnterviewd. Dus daar komt ook regelmatig wat dingen bij. Soms doe je het, leer je al die mensen ook goed kennen. En dan krijg je constant gesprekken over van hoe is dit, hoe is dat, en wat vind je ervan, en eh, ja.

E: Ja.

H: In het boek zie je straks ook wel wat interviews. Een stukje is uit de krant.

E: Leuk. En merkt u daar dan inderdaad wel een bepaalde acceptatie, een groeiende acceptatie in hoe men over jullie schreef als atleten?

H: Een groeiende acceptatie, dat zie je wel.

E: Een groeiende acceptatie, ja. En heeft u daar bijvoorbeeld een praktisch voorbeeld van? Zeg maar, werden jullie ook wel echt benoemd als topsporters of atleten? Of wordt er vaker over geschreven?

H: In de pers zelf werd, werd die vraag ook wel gesteld. Dus men vroeg wel van goh, wat vind je ervan? Ben je topsporter, en er is een discussie, hoe ga je ermee om en wat doe je ermee?

E: Aha.

H: Dus die vraagstellingen kwamen altijd.

E: Ja. En vond u dat een fijne vraagstelling, dat mensen daar zelf bewust mee bezig waren om dat een beetje op de kaart te krijgen?

H: Een normale vraagstelling. Nou eh, was in die zin wel een fijne, omdat je op dat moment eh, kunt laten zien dat het wel een topsport is.

E: Ja, zeker.

H: Of sommige dingen zegt, je hebt wel gelijk. Ja, want je krijgt af en toe ook wel een spiegel voor je dus je kunt al eh. Ze gaan ook vergelijken met andere takken van sport. Is dat dan meer een topsport of is dat minder een topsport? Word je niet als zielig ervaren? Zijn jullie niet zielig bezig?

E: Ja want, vond u dat bijvoorbeeld ook niet confronterend soms? Zeg maar, als u dan een vraag kreeg en dat u dan zoiets dacht van ik word nog niet helemaal serieus genomen in wat ik doe, of viel dat wel mee?

H: Dat viel wel mee.

E: Dat viel wel mee, oké, gelukkig.

H: Ik denk dat er een onderscheid was in, voor jezelf ook zelfs. Dus dat onderling, binnen de mensen met een beperking, nog wel anders naar elkaar gekeken werd.

E: Ja, wel?

H: Ook dat wel.

E: Oké.

H: Maar dat wist je dan soms ook, omdat de arbeidsintensiteit van sommige mensen minimaal is, wat dan minder is dan wat jij zelf deed. Ik gaf je zelf al aan hoe wij met trainingen bezig waren. Eh, als je kijkt naar wat we toen deden, dan doet men op dit moment veel meer. JR is bijvoorbeeld later meer aan de handbike gegaan.

E: Ja, dat had ik al gezien inderdaad.

H: Maar als je dan ziet welke arbeidsintensiteit hij toen had en eigenlijk als fulltime sporter, topsporter bezig is. Beroepssporter. Dat betekent wel dat hij dagelijks bezig is. Maar niet alleen dagelijks bezig met trainen, maar ook in de verzorging, in het, in het eetpatroon, het slapatroon, alles wat daarbij zit. Dat had je daar veel minder.

E: Oké.

H: Dat was nog in de beginfase van gezelligheid en er werd wel een pilsje gepakt.

E: Leuk.

H: Terwijl dat in principe, op dit moment-

E: Daar moet je niet bij nadenken dat een topsporter een pilsje pakt, zeg maar dat hoor je niet meer.

H: Dat zijn bepaalde momenten waarop de trainer zegt van jongens, morgen bij je vrij vandaag mag je een pilsje pakken.

E: Ja.

H: En dan zegt hij ook nog een keer, dat doen we samen. Omdat het team gebeuren ook dan.

E: Ja, beetje team. Ja, leuk, gezellig. Uhm, heeft u later anders naar uw deelname gekeken dan op het moment zelf? Als u eraan terugdenkt bijvoorbeeld. Zitten daar andere gevoelens, gedachtes, emoties?

H: Jawel, jawel. Emoties niet, denk ik.

E: Gedachtes wel?

H: Gedachten wel, wel dat in de investering steeds hoger en moeilijker wordt.

E: Hoe bedoelt dat?

E: Investering in, in eh, tijd eraan besteden en in het feit dat sociaal gezien je steeds minder ruimte krijgt om sociaal bezig te zijn.

E: Ja.

H: Eh, verjaardagen, iedereen wist op dat moment, dat eh, dat HD, die zal er niet zijn, maar die is bezig met zijn volleybal.

E: Ja.

H: Dus ik ben niet op een verjaardag.

E: Ja.

H: Ik kan misschien een bruiloft missen. Of ik kan dingen, ja?

E: Ja.

H: Dus er zit een heel ander gedragspatroon in. En als je, naarmate je meer tijd erin stopt, betekent dat dat sneller zal gebeuren.

E: Ja. Ehm, en bedoelt u zeg maar dat het dan, toen de tijd minder was, dan later?

H: Later was het allemaal intensiever.

E: Ja.

H: Dus dat betekent ook dat je sneller, dat er besluit moest komen om niet naar een verjaardag te gaan. Ja, om iets gezelligs te doen met je vrienden of wat dan ook. Want uiteindelijk ben je heel erg, hoe moet ik het zeggen, individueel bezig.

E: Ja?

H: Ja. Een beetje egoïstisch. Helemaal op jezelf gericht.

E: Ja, omdat je die sport moet oefenen.

H: Die gaat voor.

E: Ja, zeker. En maakt dat dat u dan anders terugkijkt op de Spelen en het sporten van toen? Dat u dan bijvoorbeeld denkt van oh-

H: Nee.

E: dat was veel fijner of ging het dan ook zo soepel?

H: Nee, je weet het alleen dat de huidige sporter dus eh, meer waardering krijgt door de manier waarop ze moeten werken.

E: Ja.

H: Want willen ze die top behouden, dan betekent het ook dat je daar heel veel voor moet laten. En dat wat men moest laten, dat ziet door de bank genomen de toeschouwer niet.

E: Nee, klopt. Ja en daar is natuurlijk nu, nu meer aandacht en kennis over dan toen nog tijd, denk ik, of niet?

H: Ik denk dat je nu steeds meer kennis hebt over die zaak. Je hebt steeds andere ontwikkelingen. Ja, iedereen, je gapt van elkaar allerlei dingen, dus van de valide wereld en de manier waarover we werken. Dat wordt vaak dan weer in feite gegapt van eh, of althans wordt gebruikgemaakt door de mensen met een beperking. Of omgekeerd ook. Het kan ook zijn dat mensen met een beperking dingen ontwikkelen die eh, die men eigenlijk bij de valide sport nog niet kent.

E: Ja, zo- zodoende leert het ook wel van elkaar denk ik, of niet, wanneer er dan interactie?

H: Zeker weten, zeker weten. Maar ik denk dat, dat eh, als je kijkt naar vroeger en nu, dat de topsporten steeds dichterbij elkaar staan. Ik wil zeggen qua intensiteit, qua manier van werken en qua denken over sporten en qua technologie, noem maar op.

E: Ja. En qua erkenning, denkt u?

H: Qua erkenning ook zeker.

E: Ja?

H: Ja, ja. Want ik denk dat als jij zegt van God wat een looptmeid had en die heeft dan twee benen, twee benen op die *blades*, dan zeg je ook van poeh. Dat is knap.

E: Ja wat cool.

H: Ja, toch?

E: Ja zeker. Wacht, effe denk ik hoe ik deze vraag ga formuleren hoor. Dit is iets wat ik nu zelf bedenk. Want u zegt dan inderdaad dat ook nu qua stukje erkenning het allemaal iets gelijkwaardiger en iets beter zit dan toen zeg maar.

H: Ja, ja.

E: Als u dan terugdenkt aan toen, is dat iets wat u dan jammer vindt dat dat er toentertijd er nog minder was? Of maakt u dat niet heel veel uit en vindt het juist goed die ontwikkeling dan te zien?

H: Ik denk dat eh, hoe je het ook wendt of keert, alles heeft een ontwikkeling doorgemaakt. Dus dit ook, ja.

E: Ja.

H: En misschien had je, had je op dat moment wat sneller gehad, maar financieel gezien was het dan een probleem om sport te bedrijven, althans op hoog niveau. En dat is voor sommige takken van sport nog steeds zo. Maar het betekent ook dat je daardoor wordt beperkt in je ontwikkeling. Wij hadden bijna geen geld. Wij konden, vooral JH bijvoorbeeld, was iemand die ook in dat team zat, die later een bedrijf had en daardoor heel veel mensen in het bedrijfsleven kende. En door dan zielig te doen, bij wijze van spreken, kon je het wel gebruiken, maar kreeg je sponsors. En kon je dus meer trainingen doen omdat jij vaker, zeg maar eh, ergens kon trainen. Ik noem even een voorbeeld. De eerste trainingen en het verblijf was in een bepaald pand. Daar kon je in het gymnastieklokaal ook slapen of in een andere ruimte. Dan hoef je niet naar een hotel. Later ging je naar de herberg. En daarna ging je naar het hotel. Dus op die manier ontwikkelde je dat ook allemaal.

E: Oké. Ja, juist wel mooi dat er op die manier wel positief op terugkijk van oh wat cool dat de ontwikkelingen allemaal in gang hebben gezet.

H: Dat had je ook allemaal nodig om tot die prestatie te komen. Het beperkt in feite, zoals Zoetemelk al zei, de gele trui, de Tour de France win je in bed en niet op de fiets.

E: Win je?

H: In bed en niet op de fiets.

E: Juist in rust en-

H: Die rust, snap je?

E: Oké, interessant.

H: Een bekende uitspraak die hij daar deed. De Tour de France win je in bed en niet op de fiets.

E: Die ken ik helemaal niet.

H: Nee, ken je niet?

E: Nee, helemaal niet. Dat is interessant.

H: Een heel bekende uitspraak van Joop Zoetemelk.

E: Oh, echt?

H: Ja.

E: Oh. Nou, ik zal hem ook eens opzoeken. Ehm, dan heb ik nog een paar afsluitende vraagjes hoe. Ehm, hebben de Spelen invloed gehad op uw relatie met sport, maar ook in relatie met uw lichaam? Dat zijn twee andere dingen, maar. Hebben de Spelen dat beïnvloed?

H: Zeker wel, denk ik een bevestiging is dat ik wel graag in de sport werkzaam zou willen zijn. Dat was ik toen nog niet.

E: Oké.

H: En dat heb ik later wel gedaan.

E: En wat maakte aan de Spelen dan dat u dat besef kreeg?

H: Omdat het zo'n uniek gebeuren is, met al die sporters bij elkaar en de diversiteit daarvan, dat je dat gewoon heel erg interessant vond en ook wilde doorgeven. Dat kun je doorgeven door of in het werk daarmee te zijn, of bestuurlijk mee bezig te zijn. Betrokken te zijn. Ik bedoel eh, de volgende twee weken is er weer wat in de gemeenteraad. De kans is dat ik op de stoep sta om daarin te spreken omdat ik bepaalde dingen niet vind. Of wel vindt.

E: En je groot gelijk, goed uw mening geven.

H: Dus ja, je bent daar toch altijd eh, heel erg met je op de hoogte. Ik denk dat dat wel helpt.

E: Want u bent dan nog altijd betrokken geweest met sport in uw werk. U zei dan ook al dat u dan nog steeds volleybaltraining lang heeft gegeven. Geeft u die nog steeds ook?

H Ik ben dit jaar heb ik nog volleybaltraining gegeven, ja.

EL En nog andere dingen zeg maar die u dan deed qua sport eh, en werk?

H: Nou, ik ben voorzitter. Ik heb eh, in de organisatie gezeten voor de Europese kampioenschappen. Zelf georganiseerd. Dus eh, ja in een toernooi ben je dan helemaal bekend mee om dingen te organiseren. Ik geef nog *clinics*, bijvoorbeeld, op zitvolleybalgebied. Dus als je bijvoorbeeld hier op de UT gaat, de volleyballers van Harambee eh, volleyballen normaal staand, dan ga je die nog een keertje uitdagen om te gaan zitten op de grond en dat keertje te ervaren.

E: Wat leuk!

H: En ook te ervaren hoe moeilijk het is.

E: En in relatie tot uw lichaam, heeft u daar nog, heeft de Spelen u daar nog nieuwe inzichten op gedaan of een nieuwe kijk op gegeven?

H: Nee, nee. Niet echt

E: Oké, dat is helemaal prima.

H: Je weet gewoon wat anderen kunnen, je weet wat je zelf kunt. En je weet hoe je, hoe je dat zelf kunt verbeteren.

E: Cool, oké. En terugkijkend naar de Spelen. Eh, dit is ook gewoon een vraag puur uit interesse, leek me heel leuk. Wat heeft u als het fijnst ervaren tijdens de Spelen en wat als het minst fijn?

H: Pff.

E: Als u zich iets herinnert. Ik snap dat het lang geleden is.

H: Ik zit even te denken. Ik denk dat je kunt stellen dat de vriendschap, de banden die ontstaan bij zo'n Spelen, de kameraadschap, dat het een van de belangrijkste dingen is van het samenspelen.

E: Ja.

H: Aan de andere kant is het ook zo dat je leert te herkennen, wat ik je al aangaf, ehm, hoe sporters met een beperking. Hoe moet ik het zeggen. Ja, dat sport dat je, dat je ziet dat je zelf maar eigenlijk maar minimaal beperkt bent. Dat je dus wat dat betreft minder te klagen hebt. Je bent veel sneller aan het relativeren. Misschien wel te veel.

E: Misschien wel te veel ja? En hoe bedoelt u dan te veel?

H: Ga je door relativieren. Dus dat je eigenlijk eh, als ik zeg van maak je niet druk joh, en terwijl je je misschien wel wat drukker had mogen maken daarvoor.

E: Ja oké.

H: Je gaat wat sneller de verkeerde kant op.

E: En dat is wat u voornamelijk tijdens de Spelen had? Of is dat u daarna nog een beetje meenam?

H: Dat neem je later wel mee, maar dat zie je vooral bij Spelen, denk ik, wel ontstaan. Wat ik je net aangaf, het feit dat iemand zonder armen spaghetti kan eten, zonder te morsen op z'n kleren, dan moet je zeggen, als iemand gaat klagen over dingen, zeg je ja, kom op maar.

E: Ja, oké.

H: Of dat iemand uhm te snel zichzelf zielig vindt, dan ben je heel snel geneigd om te zeggen van. Hé joh, stel je aan.

E: Ja, kom eens op. Ja, snap ik.

H: Ja, heel goed. En het slechtst, in Nederland was het over het algemeen vrij goed geregeld. Want over het algemeen zit je weleens met de Olympische Spelen met bijvoorbeeld voeding. Dat ze dat heel snel of slecht geregeld hebben. Ehm, denken dat het makkelijk gaat en dan moeten mensen gewoon maar in de rij staan om eten te krijgen. Ja en het eten is niet altijd even goed, soms in bepaalde gebieden. Dus dat eh.

E: Ja. Maar dat was in Nederland op zich?

H: In Nederland was het keurig verzorgd allemaal, dus.

E: Fijn.

H: Ik denk dat je toen misschien wel wat meer waardering van de pers had verwacht.

E: Ja?

H: Ja, nog meer dan. Het nam wel toe, je kon zien dat dat uitbreidde, maar dat je toch zegt van ja daar had je wel wat eh.

E: En hoe komt het dat u dat miste?

H: Ik denk dat dat gewoon een ontwikkeling is van de loop der jaren.

E: Maar ik bedoel ook u zelf eh, als in u zegt van ik had graag een beetje meer waardering verwacht of gewild. Ehm, voelde u dat zo, zeg maar, dat een bepaald gemis of een bepaald.

H: Je had het er wel eens over, ook wel met de pers of waarom schrijf je niet meer over?

E: Ja, en wat zeiden ze dan?

H: Nou, dat willen ze wel, maar de baas die wil dat niet zover.

E: Ah, ja, want van boven moet natuurlijk-

H: Kijk, maar van boven moet dan wel zeggen dat het erin komt. Het moet interessant worden, het moet eh, en dan hebben ze ook wel de neiging van is het dan werkelijk zo professioneel als je zegt, of is het zielig?

E: Oké, stom, denk ik.

H: Ja, er is ook een, een zicht van een hoofdredacteur op een bepaald gebied. Ik zei van, jij bent lesbisch, en die andere zei, ja God zit niet altijd over dat lesbische te zeuren. Dat wist je dan zo. Je gaat dat op een of andere manier verdoezelen, of je zegt van, die aandacht heeft het niet nodig.

E: Ja, oké.

H: Dat moet zich eerst ontwikkelen, maar het kan ook zijn dat het eh, *overreacting* is.

E: Ja, want dat is dan iets wat zo bovenaf werd opgelegd en merkt u dat u daar dan ook een beetje naar ging gedragen in die zin? Dat u dan zelf ook een beetje was van, oh ik moet mijn beperking daarin een beetje verdoezelen wilt het of dat niet?

H: Nee, absoluut niet.

E: Oké, gelukkig. En, want u zegt dan van hè, een stukje erkenning vanuit de pers. Uhm, voelde u daar een bepaalde boosheid, frustratie, verdriet ofzo bij?

H: Nee, eh.

E: Of dacht u gewoon van, het had gewoon meer gemogen en dat is het ook wel?

H: Ja! Ja, nou ja goed, je uit het. Maar het probleem is dat je je uit het, en je weet ook wat ik net zag, dat je eigen blikveld had, dat je echt een manier van zien en ervaren had. Dus dat, dus binnen dat veldje van allemaal gehandicaptensporters waren er ook mensen bij die zeiden van alsjeblieft, stel je niet aan, je bent geen sporter. Je bent geen topspotter. En ja, dan moet je tegen de man die het schrijft zeggen van ja, daar en daar heb je wel gelijk, maar daar moeten we toch eens, toch eens kijken. Dus je, dus je kunt het ze soms niet kwalijk nemen dat ze met een bepaalde manier zitten te kijken.

E: Ja, nee dat is ook zo. Ja, zoals u zelf ook vanuit uw eigen leefwereld natuurlijk kijkt en handelt. Oké, en dit is mijn laatste vraag. Ehm, en deze vond ik zelf gewoon heel leuk omdat ik heel benieuwd was.

Als u terugkijkt naar de Spelen hè, wat zou echt het allereerste zijn wat in u opkomt? Een bepaald gevoel, gebeurtenis, ervaring, iets dergelijks? Dit is echt de Spelen voor u geweest.

H: Ik denk dat het de massa-, de massa-, de massavite-. Hoe moet je dat zeggen. De massa is.

E: De grootsheid.

H: De grootsheid van het gebeuren.

E: Ja? Was dat indrukwekkend voor u?

H: Ja. En dat was daar al zo, en dat ontwikkelde zich. Als je zegt, wat was je leukste Spelen? Dan zeg ik Barcelona.

E: Omdat?

H: Omdat dat in al zijn aspecten heel groots was. Precies was op de, qua huisvesting en qua sportgebeuren zo massaal was dat je zegt van. Ja, dat ligt je nog elke keer bij. Hoe goed je eh, je in de appartementen zat, dat gebeuren. Hoe goed het verzorgd was bij het eten. Hoe het transport al die was. Ik bedoel, vier jaar later waren we in Atlanta. En dat zouden de beste Spelen ooit worden, want dat hadden ze gezegd in Barcelona. Maar het waren de slechtste van het hele gebeuren.

E: Echt?

H: Ja.

E: Terwijl Atlanta, dat klinkt inderdaad als iets wat heel goed georganiseerd zou moeten zijn.

H: Dat was heel slecht, ja. Qua voeding was het slecht, qua housing was het maar beperkt. Ik bedoel, de mensen die te lang waren, die hadden niet eens een goed bed.

E: En dan komen we daar als Nederlanders met onze lengte aan.

H: Wij moesten de chauffeurs zelf zeggen waar ze langs moesten rijden met de bus want anders kwamen we te laat. Dat soort dingen.

E: Oh, wat erg.

H: Er werden elke keer wel andere mensen ingevlogen die moesten rijden.

E: Ja? Oh, wat erg. Oh, wat grappig dat dat zo per Speler kan verschillen.

H: Ja, maar ze hadden wel de grote mond om te zeggen, dat wordt het beste. Snap je?

E: Ja.

H: En ja, en dat is het leuke van zitvolleybal, als team ga je ergens naartoe, maar je hebt zoveel ervaring dat je dingen al voor die tijd kunt oplossen. Toen wij in Atlanta zaten, toen- ik noem even een voorbeeld,

was de opening van de Spelen. Toen zeiden ze tegen ons van ja, de mensen die dus volgende dag moesten naar ons sporten, die mochten niet naar de opening. Omdat dat dan te groot is, kost je zoveel kracht. Dat je eigenlijk de volgende dag zoveel vermoeid bent van die opening, kunnen die niet naar toe. Nou, hoe doe je dat dan? Moet je toch een busje ergens neerzetten.

E: Ja, want je wilde al meemaken.

H: Hoe moeten we dat dan organiseren? Dan stak ik heel simpel mijn vinger op. Kom bij ons! Hoezo kom bij ons? Ja, wij hebben een oude televisie staan.

E: Jullie wisten al lang hoe het in elkaar stak.

H: We hadden een probleem met vervoer bijvoorbeeld, hè. Die auto's reden niet goed. Wij hadden een 60 persons van, maar die hadden we geregeld met, van via iemand anders.

E: Oh, wat goed.

H: En met, met de, de chauffeur erbij, zodat wij overal zonder problemen naar de trainingen konden worden gebracht.

E: En dat is gewoon al jaren ervaring voor de voorgaande spelers.

H: Maar dat was de ervaring die wij hadden, ja.

E: Oh, wat heerlijk.

H: Dus we lossen het op! Eh, want zeg maar een of andere staatssecretaris moest van links naar rechts worden gereden. En die anderen die kon nog niet op tijd zijn en de bus kon niet rijden. Dus hoe redden we dat dan? Eh, HD eh, ik heb begrepen dat jullie al een bus geregeld hadden voor jezelf. Dat zegt de chef de mission dan. Zou je dan iets eh, iets bij ons kunnen betekenen dat we dat kunnen doen? Snap je?

E: Heerlijk, ja. Ook wel leuk dat dat ook weer voor leuke interacties zorgt, en eh.

H: Omdat je dat allemaal gewend bent om zelf te doen. Vroeger, vanuit vroeger, elke evenement dat je had, moest je dat zelf doen. Bij een groots evenement, als een Olympische Spelen, dan doe je dat als Paralympische ploeg. En dan heb je een chef de mission, een chef de team, en een die, en die moeten allerlei dingen organiseren.

E: Wat grappig.

H: En je krijgt ook allerlei opdrachten. En dan kun je dat allemaal zelf eigenlijk halen. Dat is het leuke. En dat was hier ook al zo een beetje hoor. Wij waren over het algemeen heel zelfstandig en konden heel veel zelfstandige dingen doen.

E: Maar fijn als dat kan.

H: In Atlanta zeiden ze tegen ons hier, maar jongens als je naar Columbus gaat om te shoppen, dat kan niet. Dan moet je dat wel even tegen elkaar zeggen. We zeiden, sorry maar we zijn er al geweest.

E: Ook zo lekker Nederlands eigenlijk. Net een beetje eigenwijs. Heerlijk.

H: Ja, ja. We gingen kijken hoe de mensen in het steen waren gegraveerd. De presidenten staan er allemaal in. Nou, daar waren wij alweer geweest. Die anderen dus niet. En vooral, vooraf hadden wij al dingen geregeld.

E: Heel goed. Wat grappig. En hè ook even terug naar Arnhem, die massaviteit, als dat een woord is.

H: Ik zou zelf ook moeten kijken naar het goede woord.

E: Ja, maar we snappen wel wat we bedoelen.

H: De grootsheid.

E: De grootsheid.

H: Ik denk dat het een goed woord is.

E: Want bedoelt u dan en denk ik gewoon heel praktisch als in grote zalen, maar ook zeg maar veel mensen.

H: Veel mensen, ja. En denk ook dat, als jij zegt dat je 3.000 man moet eten en in de zaal moet slapen, noem maar op, dan is dat enorm bij elkaar.

E: Ja. Roepte dat ook een bepaald gevoel bij u op, als toen u bijvoorbeeld de eerste keer in zo'n zaal zat en het publiek zat vol met duizenden mensen?

H: Ja, dat roept wel een gevoel op van ja eh, gezien worden.

E: Ja, oké. Mooi. Ja, oké. Uhm, dit waren mijn vragen eigenlijk wel.

H: Ja, mooi.

E: Ik weet niet of u zelf nog vragen heeft of dingen die u nog wilt vertellen.

H: Ik denk dat je zelf een stuk moet opnemen natuurlijk. Dan moet je zelf beoordelen wat je wel of niet nodig hebt.

E: Ja, dat komt ook zeker goed. Maar alsnog hoor, als je zelf nog iets wilt, wie weet haal ik er nog iets uit. Alleen maar leuk om te horen, ook voor mezelf. Het gaat ook meer dan alleen om school.

H: Maar is het school of is het, wat moet ik zien? Hbo-opleiding?

E: Ik zit nu op de uni. Ik heb HBO Social Work gedaan. En toen ben ik dus nog doorgedaan op de uni, dus mijn laatste jaar bachelor als het goed is. En daarna wil ik nog wel een master gaan doen.

H: In welke?

E: Uh, ja Intersectional Gender Studies. Het wordt een nieuwe, maar het gaat iets met genderstudies. Dus iets over een gelijke samenleving, man-vrouw verhoudingen, LHBT-recht, ook gehandicapte geschiedenis is er ook een heel groot onderdeel van. Dus een beetje iets in die richting.

E: Heel groots, ja.

H: Ja, heel groots, zeker.

E: Ehm. Ik wil u in ieder geval bedanken dat u nu alle vragen wilde beantwoorden.

H: Moet jij nog, dat heb ik nog niet gedaan, anders zal JR het wel doen. Je zou ook nog eventueel GK nog een keer wat kunnen vragen.

E: Wacht, ik zal deze even stopzetten, hoor.

[Hier had ik de audio-opname stopgezet, omdat ik dacht dat het interview voorbij was. Al pratende kwamen we nog op wat thema's. Ik had meneer HD verteld over de ontwikkeling in lichaamsgeschiedenis, die van biologisch, naar constructivistisch naar nu meer praktijkgericht is ontwikkeld. Meneer HD haakte hierop in, aangezien hij vindt dat lichamen iets praktisch zijn. Je moet volgens hem kijken naar de functie van het lichaam en niet naar het puur medische aspect ervan.]

E: Nee, maar het is heel... Sorry, ja.

H: Het is ook goed om te kijken naar hoe eh. Als je kijkt naar de gehandicaptensportwereld, dan zie je de medici nog altijd kijken vanuit de medische bril.

E: Ja.

H: Dat de sporters veel meer kijken vanuit de functionaliteit.

E: Ja, precies.

H: Ja?

E: Ja.

H: Nou, dat zie je dus ook weer terug bijvoorbeeld naar als je kijkt wat op dit moment nog speelt, is hoe kan de eh. Even heel plat gezegd, 'normale wereld', sporten met een handicap opnemen. Je kunt zeggen, NEVOBO, bijvoorbeeld, de volleybalbond, die heeft gewoon, het zitvolleybal omarmd.

E: Ja.

H: En ook het G-volleybal omarmd. Eh, dar kunnen mensen gewoon meedoen aan volleybal. Volleybal staat dus niet los, staat dus niet als een aparte.

E: Nee, maar het is gewoon.

H: Het is geen vorm van een handicap, maar het is gewoon volleybal.

E: Cool. Ja, mooi.

H: Net als ook bij de ouderen en zo, dat is senioresport, *no-jump* volleybal, men springt niet meer, omdat men niet meer kan springen, kunnen ze toch wel blijven volleyballen.

E: Ja.

H: En daar zie je dus ook terug eh, dat je eigenlijk zegt, dat zou eigenlijk ook internationaal moeten gebeuren.

E: Ja, veel beter.

H: Maar wij kennen nog steeds een eh, een Europese bond voor het volleybal. En een wereldbond voor volleybal, maar het zitvolleybal is daar nog niet overal in geïntegreerd.

E: Zonde eigenlijk hè?

H: Omdat men eigenlijk heel veel landen er zijn waar men nog op twee spoor zit.

E: Ja, dat het echt twee verschillende takken van sport worden gezien eigenlijk.

H: Ja, dus en in die zin. En dan zou je moeten zeggen dat dat gelijklopen qua functionaliteit zou dus ook veel meer in die bondengroep zo moeten zijn.

E: Ja.

H: Maar allemaal, dat we allemaal maar denken: dit is volleybal.

E: Ja, en dan integreert dat ook heel erg, ja. Dat gewoon even kijken, oké wat kan wel en laten we het samen.

H: Bij tennis zie je dat wel. Anders ook helemaal geïntegreerd. Kijk maar bij rolstoeltennis zit je het net zo goed bij als alles.

E: Het is ook echt wel een hele erkende sport, rolstoeltennis.

H: Daarom.

E: Ja, zeker.

H: En kijk, daar wordt bij wijze van spreken eh, 150.000 euro geïnvesteerd om dingen te kunnen doen. Terwijl je bij eh, bij volleybal bijvoorbeeld, daar zijn ze net in ontwikkeling en is net iemand voor twintig uur een week aan het werk gesteld. Snap je?

E: Ja, zeker.

E: Dus het is heel anders.

E: Het is ook wel leuk dat u dat ook benoemt, want dat is dus ook wat je dus ook in de geschiedschrijving heel erg ziet over het lichaam. Dat het inderdaad eerst heel biologisch en medisch werd onderzocht. Daarna dus dat hele constructivistische en dat ze nu dus weer veel meer gaan kijken naar oké, maar, praktisch zeg maar. Er is meer dan alleen biologie of het concept, het lichaam zeg maar. Het is gewoon iets wat is en wat mag zijn en wat beweegt. Dus daar hoop ik op in te haken.

H: Ik ben altijd bezig geweest met functie. Dat vind ik ook zo fijn aan volleybal

E: Wat goed. Nogmaals, dus de perfecte sport gekozen toevallig.

H: Als je kijkt, in Nederland denk ik nog niet dat iedere tak van sport van een handicap aangesloten is bij een valide bond.

E: Nee, dat lijkt me ook niet heel eerlijk gezegd.

H: Terwijl dat-

E: Dat zou wel gewoon samen moeten kunnen gaan.

H: Hockey is hockey.

E: Ja, absoluut.

H: En korfbal is korfbal.

E: Nou en ook nog eens, en ook nog eens naast sport, dat het ook gewoon een overkoepelende tak van sport kan zijn. Ik denk ook qua een stukje ook sociale interactie, lijkt me dat ook wel heel waardevol denk ik.

H: Ja.

E: Dat je gewoon met verschillende soorten mensen met z'n allen de kantine in zit. Dat je die training met elkaar een keertje kan meepakken.

H: Dat hadden waar we het net over gehad hadden, want ik zag bij 1980, dat ik andere vormen van handicap zag. Had een hoop gezien, maar die die ik ook zag. Zie je nou ook eh, als je dus denkt even aan hockey. Dat je zegt van die kan ook hockey, goh hoe kan dat nou? Dus je leert ook accepteren dat mensen met een afwijking, dat ook kunnen doen.

E: Het verbreedt ook je eigen denkwijze en je eigen wereldbeeld.

H: Ja. Je kunt zeggen, oké, ik kan topsport. Oh, dat kan ook.

E: Ja, er meer dan wat ik ken.

H: En misschien nog wel met meer waardering, als je op die manier kunt.

E: Ja, zeker.

H: Dus dat moet je eh. Ik denk dat dat wel belangrijk is. Niet alle sporten, dus ik ken in dat boek, dat boek van een gehandicaptensportvereniging, die nog steeds bestaat, maar die eigenlijk dingen oppakt die binnen de valide wereld niet gebeuren. In de zin van ehm. Hoe moet ik het zeggen? Dansen. Ik heb ooit een keer dansen geïntroduceerd daar, bij een rolstoeldansen.

E: Wat leuk!

H: Dat wordt dus gewoon, dat werd daar gewoon gedaan, dat wordt nog steeds gedaan door die vereniging. En dat kan ook binnen een dansvereniging.

E: Ja, gewoon binnen een dansvereniging in principe ook gewoon.

H: Ja.

H: Maar soms zijn er meer dingen waarvan ik zeg van, ja, kan dat ergens ondergebracht worden? Nee, waarschijnlijk niet. Ja, dus dan eh, dan moet je zeggen, dan moet je het maar voor jezelf doen.

E: Ja.

H: Maar zwemmen-

E: En zo duurt het allemaal ook weer om ontwikkeling te ontstaan, hè?

H: Ja. Maar sta dat af en doe dat en neem dat op.

E: Ja.

H: En probeer daar ook wedstrijden te doen. Wij organiseerden toentertijd voor atletiek. Want ik zei dat ik in de atletiekcommissie zat. Organiseerden wij juist samen met valide verenigingen wedstrijden.\

E: Heel goed.

H: Of nou in diezelfde ring de mannen in de rolstoel zit om kogel te storten. Of een vrouw is daar gewoon staand en dat doet. Dat maakt niet uit. Dus je kunt het gewoon als programmaonderdeel meenemen.

E: Leuk, mooi.

H: Maar dan beneden heb je een stukje zicht, herkenning, van andere mensen die mensen dingen doen.

Dus je kunt dat heel goed.

E: Ja, dat is meer dan je eigen wereldbeeld, dan je eigen herkenning.

J: Ja.

E: Mooi, interessant, mooie dingen allemaal.

H: Is ook leuk. Leuk om een bijdrage aan te leveren.

E: Ja, heel erg bedankt eh, dat u ook hier een bijdrage aan wil leveren aan mijn onderzoek, dat is heel erg fijn.

Transcript JR

E: Zo, ik leg hem gewoon op tafel richting u. Jou. 'T is zo-

J: Dit komt niet meer goed.

E: 'T is zo'n aangewen.

J: Dit komt niet meer goed.

E: Nee! Ehm, eens effe kijken. Ik zou beginnen met een kleine introductie. Uhm, ja, ik denk eerlijk gezegd dat je het al een beetje op dat informatiedocument hebt gelezen hè, waar ik onderzoek naar doe over de-

J: Ja!

E: Ervaringen van de Paralympische zitvolleybalatleten. Uhm.

J: Ik vind het bijzonder.

E: Ja?

J: Maar ook mooi.

E: Hoe ik erbij ben gekomen, of?

J: Ja, nee eh, zitvolleybal komt niet altijd als een van de eerste eh, naar boven heen.

E: Ja.

J: Nee.

E: Ja, klopt. Ja, ik weet niet. Inderdaad, ik was gewoon een beetje op namen aan het googelen en toen kwam ik jou tegen en ze doen dat dacht ik nou wel interessant.

J: Ja.

E: En ook omdat ik toen dus al zag van, oh het is het eerste jaar dat die sport meedeed en ook alleen een mannenteam, uhm. Als iemand die gendergeschiedenis heel interessant vond. Vind ik dat natuurlijk ook opvallend, waarom geen vrouw team? Toen dacht ik nou, interessant om eh.

J: Ja, ik denk dat 2000 pas de, de dames gingen.

E: Ja, dat ontwikkelde veel later hè?

J: Ja, veel later.

E: Ja, interessant is dat. Ehm. Maar voor het interview wil ik eigenlijk dadelijk gewoon eerst beginnen met wat enkele vragen over hoe je in eerste instantie betrokken bent geraakt met sport ehm-

J: Ja.

E: En gewoon zitvolleybal in de Spelen zelf. Ehm, en daarna wil ik echt meer kijken naar de praktische en de lichamelijke ervaringen tijdens het Spelen. Dus eh, ja, hoe herinner je het sporten met je lichaam toen, het trainingsschema, sociale interacties, infrastructuur, allemaal dat soort zaken gaan we dadelijk nog effe af. Eh, en als laatste wil ik het wat breder betrekken naar, uhm, ja toch meer de maatschappelijke ervaringen, hoe jij je dan gewaardeerd voelde als atleet, hoe de media erover schreef, dat soort dingen.

J: Ja.

E: Ja, en zoals al in het document staat, alle gegevens worden gewoon vertrouwelijk behandeld. En als je ooit nog vragen hebt of je denkt over vier weken, ik wil het toch niet meer, dan eh, dan heb je nog alle tijd en ruimte om dat aan te geven. Dus doe dat dan ook vooral. Ehm, is effe kijken. Dan eh, ja dan begin ik eigenlijk gewoon bij het begin. Zou je mij kunnen vertellen hoe je je betrokken bent geraakt met sport?

J: Ehm ja, ik eh. Ik ben geboren zonder benen en daardoor ben ik op een mytylschool gekomen, omdat je bovenlichaam eh, groeit biologisch maar je prothese groeien niet mee. Dus ik moest naar een mytylschool om iedere keer uit te leren lopen. Want dat bovenlichaam eh, groeit biologisch en eh. Dus om de twee jaar kreeg ik een nieuwe prothese. Dus ik moest het eh, basisonderwijs eh, wel op een mytylschool doen. Von'k niet leuk.

E: Hmhm. En dat is, dat is dan een school voor mensen met een lichamelijke beperking?

J: Voor leerlingen met een fysieke beperking, een lichamelijke beperking.

E: Oké, ja.

J: Dus er zaten ook eh, jongeren of leerlingen in op met een rolstoel, die hadden een armamputatie of iets. Allemaal eh, die toch iedere keer opge-, tijdens de les uit de les werden gehaald om even te oefenen.

E: Ja, oké.

J: Dus ja, middelbaar onderwijs heb-. Maar op die mytylschool, hm. Ik had altijd een bal bij me. Ik, ik kon ook voetballen met die beenprothese. En toen zei een maatschappelijk werkster van, ja, jij moet, jij moet op zitvolleybal gaan. Nou, en dankzij mevrouw Janssen ben ik eh. Ik was 12 jaar toen ik eh, op zitvolleybal kwam in Enschede. En ik had het geluk natuurlijk in Enschede dat ik bij nou, een van de beste teams van Nederland meteen ook kwam. Dus hadden we drie zitvolleybalteams en eh ja, hartstikke leuk.

E: Ja, hoe ik het ook vanuit ook HD begreep inderdaad, het klonk allemaal best wel Enschede georiënteerd inderdaad, heel het zitvolleybal. Was dat ook een beetje zo?

J: Ja, dat was eh, ja. Moet je oppassen wat je tegenwoordig zegt, maar eh, dat was destijds het Ajax van het eh, zitvolleybal.

E: Ja, oké.

H: En zo was het.

E: Oké, ehm. Dus op je twaalfde ben je toen begonnen met zitvolleybal.

J: Ja, en dan kom je tussen volwassen mensen en alles, dus, dus dat is heel bijzonder.

E: Ja.

J: Maar goed.

E: Maar, daarvoor is sport wel. Zeg maar het is altijd belangrijk geweest, als ik het begrijp of niet, dat je ook zegt dat je toch wel altijd die bal meenam eh, en dat je voetbal heel leuk vond.

J: Ja, met het verjaardag of Sinterklaas eh, ik wist al wat ik kreeg. Dat was een bal.

E: Ja, oké. JR en sporten was gewoon één, zeg maar.

J: Ja, ja, en dat was nog steeds.

E: Dus? Mag ik stellen dat sport dan wel een belangrijke rol in jouw leven heeft gespeeld?

J: Ja, nee, sport heeft ook eh, mij ook ontzettend goed geholpen met de acceptatie van eh, van mijn handicap.

E: Ja, dat eh, was inderdaad ook een vraag die ik dadelijk nog wou stellen inderdaad.

J: Ja, nee, het heeft me ontzettend geholpen en het is misschien een beetje doorgeslagen door dat ik, wat ik allemaal heb gedaan.

E: Hmhm.

J: Maar het heeft mij ontzettend goed geholpen.

E: En op welke manier dan?

J: Eh, om-, omdat je dan niet in die kleine wereld van alleen maar eh, huis zit of wat dan ook. Want, toen ik op die eh, mytylschool zat, dan werd je met een busje opgehaald en weer thuisgebracht. En als je thuiskwam, dan waren je vriendjes en vriendinnen je al vergeven, omdat je eh, met vervoer zat.

E: Ja.

J: Dus ik kwam altijd al een eh, halfuur/ uur later thuis dan de leerlingen die eh, in de buurt op school zaten.

E: Hmhm.

J: Dus ja, de eh, gewoon de contacten en. Ja, het heeft me gewoon geholpen.

E: Ja.

J: Ik heb er eigenlijk nooit verder over nagedacht, maar ik weet wel dat het mij eh, geholpen heeft. Met sociale contacten daardoor.

E: Ja, ik wil zeggen, een stukje-

J: Ja.

E: Verbred- ja, verbreding van je grenzen en je, ja wereld was misschien wel?

J: Ja, maar ik weet ook niet hoe dat eh, hoe dat eh, met leeftijdsgenoten is geweest hè, want sommigen die hebben een hele kleine sociale wereld op.

E: Ja, daarin, daar helpt sporten sowieso wel in natuurlijk.

J: Door bij sporten nu ook nog steeds. Eh, ja, jij komt bij mij terecht.

E: Ja.

J: Ja, maar volgende week ga ik naar een eh, een leerling op het basisonderwijs. Hoe die erbij komt, dat weet ik niet, maar eh handbiken.

E: Ja.

J: En kwam 'ie ook bij mij terecht.

E: Schattig. Ja. Dus ook heel erg in die sociale contacten, als ik het zo hoor, dat het daar heel erg in heeft geholpen. Maar je zei ook dan van ook een stukje acceptatie van je handicap. Ehm, hoe heeft sport daarin geholpen dan, denk je?

J: Nou, eh om-, omdat je met je team op stap gaat. Je gaat hè, je ging heel het land destijds al door. En eh, ja. Je komt met iedere keer andere mensen in contact.

E: Ja. Dus 't zit 'm echt wel, toch ook wel heel erg in die sociale contacten, dat het heeft geholpen, dat stukje acceptatie van.

J: Ja. En later ben ik, omdat ik wel echt topsport heb gedaan, ben ik ook sowieso alweer minder geworden. Omdat je alleen maar met je sport bezig was.

E: Tuurlijk, ja, dat kan wel heel beperkend zijn op die manier.

J: Ja, ik, ik, ik ben wel een beetje egoïstisch geweest in de sport. Ook in mijn privéleven.

E: Ja maar dat hoor je wel vaker in topsport, toch?

J: Sport is altijd nummer één geweest.

E: Ja, gewoon qua training, maar ook voeding en sociale feestjes en dat soort dingen, of niet?

J: Ja, Eh. Dat heeft me wel ook minder dingen gebracht, natuurlijk.

E: Ja.

J: Eh, ja. Scheiding.

E: Oh, ja? Heftig.

J: Ja, een combinatie van factoren altijd hè.

E: Ja, zeker.

J: Maar goed, ik, ik heb altijd wel gezegd van, in het begin van dan is het leuk. Maar als je dan vaker weg moet of eh. En ik was ook vaak thuis. Toen ik professioneel ging sporten, dan ging ik van huis uit sporten. Maar ik was soms ook eh, twee, drie weken weg.

E: Ja.

J: Ja. Nee, dat eh. Maar goed. Ik heb alleen voor m'n jongste dochter altijd gezorgd. Die is na de scheiding bij me blijven wonen.

E: Oh, echt?

J: Ja.

E: Ach.

J: Ja. Ik heb eh, met m'n ex wel eh. Die kon geen kinderen krijgen en we hebben twee dochters geadopteerd.

E: Oh. Oh, dat heb ik volgens mij wel ergens ook gezien.

J: Ja, uit West-Afrika, uit Sierra Leone. En die jongste hebt altijd bij mij gewoond, dus.

E: Oh, wat fijn.

J: Ja, maar dat was ook weer minder fijn, omdat ze eh. Toen ze al bij ons kwam, al meteen geen klik had met m'n ex. Dus eh.

E: Oh, dus dat zat altijd al-

J: En daardoor is er weer een reactieve hechtingsstoornis en ja, dan gebeurt er wel wat.

E: Ja, maar dat hoor je ook wel vaker bij kinderen die geadopteerd zijn toch, doordat het best wel een proces is, zo'n hechtingsproces dan.

J: Ja eh, maar die dochters kunnen er niks aan doen.

E: Nee!

J: Maar dat is altijd wel eh, een combinatie van sport eh-

E: Ja.

J: En de klik met mijn jongste dochter en mijn ex, die was er niet. En ze hebben wel contact, maar weinig. Dat niet.

E: Ja, ja. Ja, wel interessant dat sport dan eigenlijk echt op alle fronten van je leven verweven is.

J: Ja, dat gebeurt van alles eigenlijk. Maar ik moest trainen, ik moest werken, ik moest voor mijn dochter zorgen.

E: Ja.

J: En later toen, toen ze uit huis ging, toen eh, toen ben ik helemaal fulltime gaan sporten.

E: Ja, want ehm. Was het altijd eigenlijk al jouw doel om topsporter te worden? Was het altijd een streven?

J: Ik was het al, ik was het al, maar ik werkte er ook naast.

E: Ja.

J: Ik werkte er ook naast.

E: Als in echt een, een gewoon, een echte baan, zeg maar? Of zeg maar, bedoel je, ik werkte ernaast in echt het trainen en dat soort dingen?

J: Nee, ik, ik had een eh, fulltimebaan had ik.

E: Fulltime?

J: Ja, ik was eh, grafische vormgever.

E: Oh, kijk eens. Dat is flink combineren lijkt me, of niet?

J: Ja, dat was echt combineren. En ook natuurlijk zorg voor mijn dochter.

E: Ja.

J: En na de tijd denk je van, hoe heb ik het allemaal gedaan? Maar op dat moment doe je het gewoon.

E: Gewoon automatisch piloot.

J: Ja joh, dus.

E: Wow, ja wow, dat is ook de eerste vraag die ik inderdaad wil stellen. Hoe heb je dat allemaal gedaan?

J: Ja, dat weet ik niet meer. Ja, het is eh, ja.

E: Het is gewoon gelukt!

J: Ja. En toen professioneel ging handbiken, dan denk je op een keer, huh, d'r blijft bijna tijd over. Maar ik heb er altijd wat naast gedaan.

E: Ja

J: Ik heb er altijd wat naast gedaan.

E: Altijd druk bezig geweest.

J: Ja, nee ja, kijk. Sporten is ook heel betrekkelijk, Elle. Hè, stel je voor je raakt geblesseerd en dan? Je moet er altijd wat naast blijven doen.

E: Ja, klopt.

J: Of studie of werken of andere dingen.

E: Ja, het is vaak ook geen levenslang beroep ook eigenlijk, zeg maar, in de zin.

J: Ja, bij, bij mij wel.

E: Ja nou, ja, bij jou dan toevallig wel. Maar bij jonge voetballers of turners of zo, die zijn vaak rond hun dertigste wel een keer eh, afgeteld.

J: Hoe- hoeveel collega's ik heb eh, af zien vallen, of die hebben maar één keer Paralympics gehaald. Of net niet, en eh. Of mentale problemen, of fysieke problemen, of niet talentvol. Ja, sport is heel betrekkelijk natuurlijk.

E: Ja, ja. Maar jij hebt allemaal weten te managen.

J: Ja, het is onvoorstelbaar natuurlijk. Eh, poehpoeh. 2021 heb ik mijn laatste WK nog eh. En ik was goed genoeg om naar de Paralympics te gaan, maar we hadden te veel goeie.

E: Oh, wat cool.

J: Maar ik werd op het eh, wereldkampioenschap in Portugal nog vijfde en zesde. Normaliter dan ga je. En nu gingen de eh, de concurrenten uit het buitenland, die minder goed waren, en die gingen wel, ja, dat was wel.

E: Huh, maar hoe kan dat dan?

J: Ja, zo werkte het. Omdat je maar een bepaalde eh. Hoe moet ik het omschrijven? Omdat je maar zoveel aantal deelnemers per land mag uitzenden.

E: Oh, oké zo, ja.

J: Wij hadden heel veel goeie.

E: Ja.

J: En de beste zijn gegaan.

E: Nou. Bijna, maar net niet.

J: Nee, dat was wel uniek geweest. Dat was tien keer geweest.

E: Ehm, ik vroeg me ook nog af, want hè, inderdaad al van een best wel jonge leeftijd al betrokken geraakt met sport. Uhm, had jouw directe omgeving hier ook invloed op? En voelde je je door hen gesteund of juist beperkt op een manier?

J: Ja, je bedoelt door je familie of eh?

E: Ja, familie, vrienden, eh, ehm, buren.

J: Ik werd altijd wel weggebracht door mijn ouders en zo. Of ik werd opgehaald door eh, door teamgenoten.

E: Ah, fijn.

J: Nou, dat is wel mooi dat je dat vraagt eigenlijk, want daar ben ik nu ook wel mee bezig. Want eh, dan kom je talenten tegen. En ze moeten wel net die sports kunnen vinden die bij hun in de buurt is, anders zit je met een vervoerprobleem. Vervoerprobleem is één van de grootste ijkpunten wel in het aangepast sporten.

E: Dat kan ik me voorstellen.

J: Want in een valide sport is zo'n vereniging veel dichterbij te vinden vaak.

E: Ja.

J: En met aangepast sporten dan zijn die, ja.

E: Zijn er minder locaties die daar dingen voor organiseren?

J: Veel minder verenigingen natuurlijk.

E: Sund, eigenlijk. Zonde.

J: Ja, Sund.

E: Ja, op z'n Brabants.

J: Ja, je komt uit Brabant?

E: Ja!

J: En waar?

E: Boekel? Ken je vliegbasis Volkel?

J: Ja.

E: Ja echt, d- dat is nog net niet m'n achtertuin, zeg maar.

J: Oh, oké.

E: Dus ja, zo'n klein boerendorp. Je had het vast al gehoord misschien. Ik doe nog vaak m'n best om het een bietje te verbloemen, maar dat lukt niet altijd.

J: Ik heb m'n dialect ook, hè.

E: Hm?

J: Ik heb m'n dialect ook, ja.

E: Ja, dat is ook zo. Want kom jij zelf wel uit eh, omgeving Enschede?

J: Ik ben geboren in Enschede.

E: Oh, ja. Oké, ja.

J: Ja eh, na m'n scheiding ben ik in Haaksbergen terecht gekomen.

E: Ja, oké. Oh, in dat opzicht kwam zitvolleybal dan ook heel goed uit, dus het is ook allemaal een beetje Enschede gebaseerd was.

J: Dat was het beste wat me is overkomen. Daar heb ik echt veel aan te denken. Tubanten, hè.

E: Ja, ik heb het boek ook bij. Het is echt zo'n dik boek eh.

J: Ja. Er staan ook nog een paar pagina's van mij in inderdaad.

E: Ja klopt! Nog een interview van jou. Ik had dat al gezien inderdaad. Ook heel leuk om al die foto's te zien van het oude team en zo.

J: Oh ja, ja, ja.

E: Ook heel leuk om te zien. Ehm, voorafgaand aan de Spelen. Eh, heb je daarvoor nog aan belangrijke evenementen meegedaan? Die voor jou in ieder geval belangrijk waren.

J: Ja, ehm, ja, welke? Paralympics eh?

E: Ja, ja ja, van-

J & E: 1980.

J: Ja ik vertel eh. Dat was mooi met dat team en daar was HD Dort ook onderdeel van. In de zomermaanden dan gingen we ook eh. We hadden in 1974 hadden we onze eerste langere wedstrijd.

E: Met dat team ook?

J: Met zitvolleybal.

E: Oh, ja.

J: Met het Nederlands zitvolleybalteam. Ik dacht dat dat '74 was, maar om de '76 was er geen eh, was er nog geen Paralympics. Op mijn 16e gedebuteerd in het nationale team, ehm.

E: Dat is jong, maar dat zie je vaak bij sport natuurlijk, dat je jong begint.

J: Ja. Dat ik ook meteen in de basis mocht beginnen, dat was ook heel leuk natuurlijk. Een goede bankzitter ben ik nooit geweest en ben ik ook bijna niet geweest hoor maar eh.

E: Gewoon lekker in het veld.

J: Maar wat we in de, in de zomermaanden deden, gingen we. Ja, er waren een stuk of zes, zeven wel, van het zitvolleybal, die gingen atletieken.

E: Oh.

J: Gingen we ergens eh, speergooien, speerwerpen en discus en alles. Dat ging ook heel goed.

E: Gewoon om een keer uit te proberen, of?

J: Ja, ja. We deden ook eh, we deden wedstrijden mee. Ja in de, in de eh, wintermaanden was er zitvolleybal. Of eh, ja, in de maanden met de R, zeggen ze vaak hè.

E: Met de?

J: Met de R. Dat is dan eh. Dat je binnensport vaak.

E: Ja, die wintermaanden.

J: Begin vanaf september tot en met april. Ja, dat klopt ongeveer.

E: Ja, wat grappig. Nog nooit gehoord.

J: Oké, ja. Nou, dan deden we dat erbij en toen eh, toen vroeg de bondscoach van de atletiek of ik niet naar de Paralympics in Canada wou.

E: Voor atletiek?

J: Ja.

E: Echt?!

J: Ja, ik ben eh, in 1976 was mijn eerste Paralympics. O, dat wist je niet?

E: Nee, dat- nee, dat heb ik niet gelezen. Oh!

J: Ja, ik was 18 toen, de eerste keer naar de Paralympics.

E: Maar dat was dan niet voor zitvolleybal, dat was dan dus voor atletiek?

J: Nee, voor atletiek.

E: Oh.

J: Maar ik wist ook eh, dat ik na de Paralympics weer zou stoppen daarmee.

E: Geen atletiek voor jou?

J: Geen atletiek. Ik ben twee keer vierde, vijfde en zesde geworden daar in Canada.

E: Oh.

J: Drie hele grote Amerikanen voor me. En ik was toen eh, ook al tenger, maar dat eh. Maar ik zei wel. En toen vroeg die bondcoach eh, van of ik door wilde gaan. Ik zei nee. Ik zeg, je gooit die speer een

eind weg, die discussie, en je moet hem niet een keer zelf ophalen. Ik zeg, ik vind het eigenlijk helemaal niet leuk.

E: Want ja, atletiek da's gewoon in principe gewoon hetzelfde als ehm, voor mensen zonder beperking. Gewoon dezelfde sporten?

J: Ja, maar dan vanuit een rolstoel.

E: Ja, oké.

J: Spenen vanuit een rolstoel.

E: Oh, wat interessant. En, ja ook daarin de vraag, hoe reageerde jouw directe omgeving dan ook op jouw eerste deelname aan een Paralympische Spelen?

J: Ja, dan word je uitgezwaaid en zo, en ehm. Wat me altijd bij is gebleven, de mensen uit de kleinere plaatsen, uit kleinere gemeenschappen, zoals Boekel, Haaksbergen, die werden altijd onthaald. En dan kwam ik thuis en dan had ik een resultaat behaald hè. Goed.

E: Mag wel gezegd worden.

J: Er gebeurde helemaal niks. Er gebeurde nooit wat.

E: En hoe voelde dat voor jou?

J: Ja, vreemd.

E: Ja, dat kan ik me voorstellen.

J: Want ik ging mee naar, naar een teamgenote, die kwam uit Denekamp. Heel Denekamp was uitgelopen. En ik kwam thuis. Helemaal niks.

E: En ook niet door vrienden of familie of iets?

J: Nee, ook niet.

E: Gewoon even een keer goed gedaan, JR, en dan weer eh, op naar je werk.

J: Ja, dat was een nuchtere mens ook gewoon.

E: Oh, was grappig.

J: Ja, nee, dat was eh.

E: Voelde je je daarin dan wel gesteund? Of had je toen ook een beetje gedacht, nou, is dit het dan?

J: Nee, nee, nee. Ja, maar omdat je het meemaakt. Ik, ik was ook altijd, als we op Schiphol aankwamen, was ik ook de eerste die in de trein zat of in de auto.

E: Was het gewoon jouw normaal? Gewoon meteen weer door?

J: Weg naar huis. Klaar.

E: Oh.

J: Dan was het ook klaar.

E: De Spelen, en daarna.

J: Ik weet niet, dat heb je meestal ook zo met vakanties. Je kijkt ernaar uit, je gaat weg. En je stelt je erop in dat je weer naar huis heen gaat. En dan is het klaar.

E: Dan is het ook fijn dat je weer thuis bent. Ja. En zo voelde jij dat ook wel.

J: Ja.

E: Het was ook wel goed als je dan weer thuis was, dan prima. Oké. Ehm, en je hebt dus ook andere sporten gespeeld. Ehm, zat er voor jou per sport ook een verschil in, ja in een stukje lichamelijke, lichamelijke acceptatie, maar ook een stukje sociale interactie? Als je bijvoorbeeld atletiek en zitvolleybal vergelijkt.

J: Atletiek en zitvolleybal vergelijken, en waar doel je dan precies op?

E: Ja, zit, zat er een bepaald verschil voor jou tussen die sporten? Want, bijvoorbeeld ook, zitvolleybal is een teamsp-

J: Nee, we deden wel heel veel met dezelfde mensen.

E: Oh, kijk eens. Oké.

J: We deden wel heel veel met dezelfde mensen, dus eh ja, dat verschilde niet zoveel.

E: Nee. En de sport zelf zeg maar, hoe het was om te doen?

J: Ja, nee, zitvolleybal zat een bal bij. Eh ja, natuurlijk ben ik later gaan handbiken, maar ik heb eh. Na 1984 ben ik ook weer gestopt na de tweede Paralympics. En toen ben ik pas in '92 eh, weer eh, deel gaan nemen aan de Paralympics.

E: Oh, er zit ook wel een flinke poos tussen.

J: Ja, eh. Daar gebeurde iets met bankzitten. Maar we hadden een hele mooie demonstratiewedstrijd, helemaal vol. En toen besloot de bondscoach dat ik op de bank moest beginnen. En toen zei ik tegen hem, ik zeg, ja, ik zeg, ik wil spelen. Ja hij zegt, een ander moet ook een keer kans krijgen. Ik zeg, ja dat kan. Ik zeg, maar dat moet 'ie eh, later. Ik zeg, hier kan ik echt niet tegen. Ja, nee, ik was eh. Nou, we kwamen er niet uit en toen ben ik gestopt.

E: Toen dacht je, prima.

J: Toen ben ik gestopt. En toen ben ik eh. Oh ja, dat eh, deed ik ook al heel veel in combinatie met zitvolleybal in die wintermaanden. Eh, rolstoelbasketbal.

E: Oh, leuk!

J: Ja, geweldig sport.

E: Ja, dat vind ik er ook altijd heel leuk uitzien, lijkt me heel leuk. Maar ik vind basketbal zelf ook altijd leuk om te doen. Als we dat bij gym hadden dacht ik altijd, oh leuk, basketbal!

J: Ah ja, oké!

E: Nooit gespeeld, maar bij gym vond ik het altijd heel leuk.

J: Ja, nee. Dat heb ik heel lang gecombineerd. Ik heb wel eens gehad dat ik eh, 's middags in Rotterdam moest basketballen en eh, 's avonds in Groningen moest zitvolleyballen of zo, ja.

E: Klinkt vermoeiend, maar.

J: Nou goed, in eh, 1991 toen hadden we een of ander toernooi met de voormalige internationals. Met zitvolleybal in Harderberg. Die oud internationals, die eh, die wonnen dat toernooi. En toen vroeg diezelfde bondscoach, die nog steeds bondscoach was, of ik niet terug wou komen. Nou, dat heb ik gedaan. Dat heb ik gedaan.

E: Zeg maar nadat je op de bank bent gezet, zeg maar.

J: Ja, nadat ik eh, heb aangegeven dat ik dan ook niet terugkwam. In 1988 zie je, oeh, was het volgens mij, ja. Toen werd ik drie maand, of twee maand voor die tijd nog eh, gevraagd om toch deel te nemen. Ik zeg, nou lijkt me niet zo'n goed idee. Ik heb niet getraind.

E: Ik wil zeggen, twee maanden van tevoren is kort dag.

J: Ja. En ik had zeker misschien wel mee kunnen doen, maar dan, dan was ik niet zeker geweest van een basisplaats en ik wil wel goed zijn.

E: Ja, je wil ook wel op je maximale kunnen presteren.

J: Ik heb het niet gedaan, ze hebben wel zilver gewonnen, dus ik had.

E: Nou hé.

J: Ja, ook mooi. En misschien had ik nog eh, bij kunnen dragen voor beter, maar goed, ik heb het niet gedaan.

E: Nee, snap ik.

J: Ik was net getrouwd, ook. Dat hielp ook niet mee.

E: Nee, snap ik. Je wil dan gewoon nog thuis zijn.

J: In 1992 ben ik, ja, ben ik een half jaar voor die tijd eh, weer aangesloten, en eh, ja. Wel vervelend voor de spelverdeling die op dat moment in de basis zat.

E: Want toen ben jij daar natuurlijk ingekomen.

J: Ja. Ik vond 'ie in het begin heel lastig en vervelend. En toen werd 't mijn beste vriend.

E: Oh echt?

J: Ja.

E: Oh wat grappig.

J: Ja.

E: Brengt 't toch weer samen 't sporten.

J: Ja. En toen hebben we zelf gewonnen in Barcelona.

E: Oh wat goed. Ja. Oh wat grappig.

J: Toen eh, toen eh, poeh. Atlanta. En daarna Sydney. En eh, toen ben ik weer gestopt.

E: Ja, nou. Maar toch wel veel wat meegemaakt.

J: Ja.

E: En?

J: Ja, het was in die tijd van het pff, ja, jaar half negentig, toen ik ook nog basketbalde. Ik heb ook nog eh, ook nog in het nationale team gespeeld van basketbal. En eh, toen werd me een contract aangeboden in Italië om professioneel te gaan basketballen. Mijn ex-vrouw is een half Italiaanse, van Sardinië, maar we hadden net die twee kinderen. Maar ik heb het niet gedaan.

E: Ja, nee.

J: Dat is de enige keer dat ik nee heb gezegd. Dat is echt de enige keer. En eh, ik kreeg b- het jaar erop ook nog een keer de kans. Maar dat betekent wel dat je dan eh, ja in de wintermaanden in Italië zat.

E: Ja.

J: En eh.

E: Ja, en als je nou ook je vrouw en kinderen thuis hebt zitten eh, en.

J: Maar ik vond het wel lastig.

E: Ja, dat snap ik.

J: Ik vond het wel lastig.

E: Er zit ook een beetje die spotdrive in je, waarschijnlijk.

J: Hoe mooi is dat om dan in eh, in Italië te gaan basketballen.

E: Ja, in Italië ook, prachtig.

J: Destijds al.

E: Ja, dat is heel cool.

J: Een beetje ervoor betaald. Huisvesting, alles. Ja.

E: Ja. Maar goed, toentertijd voelde dat als de juiste keus hè, om het niet te doen.

J: Ja, maar op dat moment maak je de beste keuze voor jezelf.

E: Ja, ja. Ja, dat is heel belangrijk.

J: Als ik alleen was geweest, was ik gegaan. Ja.

E: Ja. Maar er zijn natuurlijk meerdere factoren om soms rekening mee te houden.

J Soms wel, ja.

E: Ehm, effe ook weer terugkomend op die verschillende sporten, want het zijn best wel flinke andere sporten, hè. Je zegt qua sociale interacties veelal hetzelfde, want het zijn veel dezelfde mensen.

J: Ja, ja. Basketbal eh, en volleybal eh, zijn wel teamsporten.

E: Ja. Maar ook qua een stukje lichamelijkeid, want je doet toch wel fysiek hele andere sporten.

J: Ja.

E: Zat daarin voor jou een gevoelsmatig verschil? Hoe dat was om dan?

J: Nee, maar ik was wel een, een, ja, iemand die wel vol gas gaf op de trainingen.

E: Dus welke sport dan ook.

J: Ja, nee, dat heb ik altijd wel gedaan. Dat heb ik altijd wel gedaan. Ja, en ik ben bijna niet geblesseerd geweest. Nee.

E: Oh, dat is knap.

J: Ja.

E: Eigenlijk.

J: Hè ja, maar ik deed wel veel aan preven- eh, preventief en ook gemasseerd worden en alles.

E: Ja, ik wou ook zeggen fysio zeker en dat soort dingen zeker allemaal.

J: Maar ik moest wel naar de sportschool, want thuis eh, had ik niet de discipline om dat te doen.

E: Dat kan ik me voorstellen.

J: Ik moest wel naar de sportschool.

E: T- thuis ook lekker thuis zijn, dan. Ja.

J: Ja.

E: Snap ik.

J: Ik doe het nu nog steeds wel, van eh. Als ik niet ga handbiken, dan doe ik wel even *core stability* voor mezelf.

E: Ja, lekker. Ook fijn.

J: Ja.

E: Ehm. Hoe is je uiteindelijk de keus gevallen om het zitvolleybal dan toentertijd ehm, op hoog niveau te gaan doen? In plaats van dan het atletiek of toen al handbiken?

J: Ja, omdat ik er goed in was.

E: Ja, dat was echt wel jouw beste sport in principe.

J: Ja. Dat was wel mijn beste sport. Ik was eh. In 1996 werd ik eh, uitgeroepen tot eh, legende zitvolleybal in eh, in Atlanta. Ja, vond ik wel bijzonder.

E: Wat cool!

J: Vond ik wel bijzonder om toen al als legende.

E: Snap ik.

J: Dus uit elke sport werd iemand gepikt, en eh, ja.

E: Oh, wat cool. Nou, ik heb gewoon een legende tegenover me zitten.

J: Ja, maar ja.

E: Wat waren jouw kwaliteiten dan binnen sport, binnen zitvolleybal? Zeg maar, wat-

J: Snelheid.

E: Hmhm.

J: Ja. Inzicht. Spelletje kunnen lezen. En ik was vaak wel ja, het verlengstuk van de trainer.

E: Oké. Interessant.

J: Ja, want in 1980, toen was ik ja, 22 wat ik toen, toen was ik al aanvoerder van het eh, zitvolleybalteam.

E: Op je 22ste dat is jong.

J: Ja, ik was al eerder aanvoerder. Maar eh, met de eerste keer met het Paralympics zitvolleybal, toen was ik aanvoerder.

E: Oh, wat cool. Zaten er grote leeftijdsver-

J: Ik was het ook vaak wel ook wel in, in de basketbal. Of aanvoerder of wat dan ook.

E: Oh, ja. Daar had je wel feeling voor in principe.

J: En ik ben een rustige persoon in het dagelijks leven, en dan ja.

E: Op het veld dan komt er iets naar boven.

J: Ja, nee, ik eh, heb me weleens geschaamd voor mezelf. Te fanatiek.

E: Ja. Maar op dat moment dan zit je zo in het spel.

J: Ja, maar dan ben je ook gepassioneerd, dat is het dan.

E: Ja, klopt. Ehm, eens effe kijken hoor. Soms moet ik effe op mijn spiekblaadje kijken. Ehm. In principe hebben we alle introducerende vragen voor me gaandeweg al behandeld. Ehm. Oh ja, ik vroeg me wel af nog ehm. Want zitvolleybal is dan een teamsport. Hebben die sociale interacties die daarbij horen een belangrijke rol gespeeld ook in jouw overweging om voor die sport te kiezen?

J: Nee, nooit.

E: Nee, het was echt gewoon hier was je goed in, en.

J: Bij toeval ga ik vanavond wel slapen, waar ik eh, wat eh, m'n slapie was altijd.

E: Je slapie?

J: Slapie! Als je eh, internationale toernooien had, had je vaak een vaste kamergenoot.

E: Oh, echt?

J: En we zien elkaar niet heel vaak, hij was wel op me afscheid. Hij woont in Escharen in de buurt. Nou, daar ga ik vanavond slapen.

E: Leuk.

J: Ja! Even, even de bijpraten.

E: Gezellig. Ja, leuk.

J: Ja.

E: Heb je, heb je sowieso nog wel eh, veel contacten ook met mensen van het zitvolleybalteam van toen?

J: Ja. Nee, maar ook eh, ook eh, ja het zitvolleybal zeker. En vorig jaar bij mijn afscheid ehm, heb ik gekozen voor de, ja, mensen die met de Paralympics mee hebben gedaan, waar ik samen, eh mee samen was.

E: Leuk.

J: En het was wel heel mooi om eh, om dat weer samen te brengen.

E: Ja.

J: Dat heeft heel veel contacten weer opgeleverd. Ook die. Ik was, ik was op mijn eigen feestje aan het observeren van hoe mooi ik dat vond.

E: Ah.

J: Of het nou de fysio was, of de trainer, of de spelers. Allemaal weer bij elkaar.

E: Dat het weer samen komt.

J: Ja!

E: wat leuk!

J: En ook alle deelnemers van eh, van het handbiken die aan de Paralympics in Parijs hebben meegedaan. Ja, ze waren er allemaal.

E: Prachtig, mooi.

J: Ze waren er allemaal.

J: Een grote directeur hier in de basis van het NOC. Ik denk, die heeft geen tijd, die is alleen maar met Parijs bezig. Hele middag geweest.

E: Ah. Dat was echt een groots afscheid dan ook wel.

J: Ja, ja. En ik was te enthousiast. Ik had eh, twee mensen benaderd om mij een beetje me te helpen. En die zei- die zeden, je bent te enthousiast. Het gaat uit de hand lopen. Minder mensen uit nodigen. En dat klopte.

E: Toch goed dat je ze effe hebt ingeschakeld dan.

J: Ja, ik heb, heel, heel mooi afscheid gekregen van het NOC. Gouwe Tulpen. Ja, ik heb het even nagezocht, ja, heel bijzonder wat ik heb gekregen.

E: Ja.

J: Nou dat eh, ja.

E: Mooi.

J: En ik word eh, vaak wel herinnerd als eh, sympathieke tukker. Dat vond ik wel mooi.

E: Ja, dat snap ik.

J: Dan vond ik wel mooi. Want als je eh, als je herinnerd wordt als eh. Je hebt sommige voetballers die minder goed worden herinnerd.

E: Ja, dat is een beetje zo. In topsport, je kan toch een bepaalde-

J: Ja, dat vind ik wel mooi.

E: Ja, toch een beetje uit fanatiekheid, zeg maar, toch een bepaald. Maar dat je juist nog een beetje die, die, dat sympathiek en dat een beetje je erin hebt kunnen houden, dat is denk ik toch wel fijn.

J: En dat is ook een taak van een aanvoerder vaak om, om eh even die extra's te doen.

E: Ja

J: Dat heb ik nu nog steeds wel.

E: Mooi.

J: Dat heb ik nog steeds wel. Een soort intermediair ben je dan om.

E: Toch heel mensgericht.

J: En daar moet je wel voor oppassen dat je jezelf niet teleurstelt raakt. Want ik had ook een paar mensen uitgenodigd die eh. Ja, ja, ja, ja. Kom wel, kom wel. Sommigen hadden zich aangemeld en die zijn niet gekomen. En daar hoor je vervolgens niks van.

E: Oh, dat is. Ja. Of tenminste effe een hé, ik kom niet.

J Maar goed, *no hard feelings*.

E: Nee.

J: Maar ik ga er niet mee achteraan.

E: Nee, nee, dat snap ik. Nee, is het niet waard.

J: Ik ben er niet klaar mee, maar dan kunnen ze naar mij toe komen.

E: Ja, precies.

J: En eh, ja. Je moet er nooit in blijven hangen, maar bij sommigen was dat wel eh. Maar het gaat wel. Eh. Livemuziek erbij, de locatie was goed, het weer was goed.

E: Prachtig.

J: Ja, ik heb een fantastisch afscheid gehad.

E: Fijn, wat mooi.

J: En ik had het ook wel verdiend. En ik heb het zelf georganiseerd, dus. Ik heb eh, nog contact gehad met de NOC, van ehm. Wat gebeurt er als ik ga afscheid nemen? Kan ik hier nog wat doen of wat dan ook? Nee. Ik zeg, wat kan ik verwachten? Een tastbare herinnering. Nou, die heb ik wel gekregen.

E: Mooi, fijn.

J: Die heb ik wel gekregen. Ja.

E: Gewoon heel dat afscheid dat was gewoon prachtig geweest voor jou

J: Ja, dat kijk ik echt met ehm met echt een heel mooi gevoel. Een paar familieleden, een paar hele goeie vrienden en alleen maar Paralympische sporters.

E: Want dat was kortgeleden toch, dat je?

J: Vorig jaar 30 juni.

E: Oh, vorig jaar. Ja, kijk. Ja. Nog geen jaar geleje dus eigenlijk.

J: En die dag ervoor heb ik 365 kilometer gefietst. Voor het goede doel. Voor Alzheimer. Op één dag, morgens om vijf uur vertrokken, 's avonds om negen uur weer terug in Haaksbergen. Zestigduizend euro opgehaald met veertig wielrenners en eh, handbiken.

E: Wow!

J: En toen had ik de volgende dag dat afscheidsfeestje.

E: Was je niet keikapot?

J: Ik heb één biertje gedronken.

E: Was genoeg.

J: Ja, 's avonds heb ik nog wel wat genomen, maar eh, op dat feestje, ik denk, ik moet eh.

E: Effe rustig aan. Mooi, was leuk allemaal.

J: Ja.

E: Ehm, eens effe kijken. Dan eh, wil ik nu graag door naar de Paralympische Spelen zelf van 1980. Tenzij jij nog iets wilt vertellen.

J: Nee, nee, nee. Maar ik ben ook een beetje een flap uit, soms.

E: Ja, maar dat vind ik heel leuk. HD was dat ook al. En ik dacht, oh, maar de zo gaande komen we wel bij stukken, en ik vind het ook heel leuk gewoon.

J: Hoeveel Paralympische Spelen heeft HD meegedaan? Drie dan, ofzo?

E: Oeh, daar hebben we het eerlijk gezegd. Volgens mij Barcelona is hij wel nog mee geweest, want die vond hij heel goed geregeld. Vond hij beter dan in Atlanta. Dus drie heeft hij sowieso meegedaan?

J: Ja, maar HD is heel lang manager geweest. Dus hij heeft meer als manager mee geweest dan als speler, denk ik.

E: Oh.

J: Ja.

E: Oh, daar heb je het niet op.

J: Nee, daar hebben we het niet. Nee, het was heel zitvolleybalgericht, denk ik.

J: Ja, HD is ook een icoon ook eh, die nog steeds bezig wel met

E: Ja, ja die had ook nog allerlei contacten en alles.

J: Ja, ja.

E: Dus dat was ook fijn. Ehm, laten we eens even kijken. Ja eh, weer een hele open beginvraag. Maar wat heeft uiteindelijk geleid tot jouw deelname aan de Spelen?

J: Wat heeft geleid tot mijn deelname?

E: Ja, dat is een hele brede vraag. En ik heb het idee dat we het net ook al een beetje hebben beantwoord, maar. Als in, je kwam bij het Nederlandse team.

J: Nou, wat ik al zei, van eh, na '76, toen ik stopte met atletiek. Toen was het al bekend dat we eh, we naar Arnhem zouden gaan, naar de Paralympics. En ja, we hebben, we hebben echt veel getraind.

E: Ja.

J: We hebben echt veel getraind. En het voordeel was wel dat de meesten uit de eh, uit de omgeving Enschede kwamen. Dus dat we ook een beetje aan die kant heen. Maar we hebben echt eh.

E: Dat is denk ik wel jaren voorbereiding, of niet, of hoe zat dat?

J: Ja, dat is echt van eh, vanaf '77 geweest daar naartoe. Eh. Bondscoach, Ari 't Hart. En eh, het. Ja, ik ben wel een beetje een lieveling van de bondscoach.

E: Toch handig om te zijn soms, hè.

J: Ja, toch wel, maar eh. Ja, geweldig. En gewoon dat je. Kijk, ja, je kan het me niet meer voorstellen, dat we in het. Hoe heet het? Schaarsbergen? Schaarsbergen, dat is een of andere militaire bases.

E: Oh, ja, ja.

J: Dat we daar eh, dat was het Olympisch dorp. En dat je dan gewoon met twaalf man op een kamer sliep met stapelbedden. En dat je dan eh, naar boven moest klimmen om eh, in je bed te komen. Ja, dat kun je nu niet meer voorstellen natuurlijk. En dat is echt eh, giga.

E: Grappig.

J: Maar elke tijd eh, tijdperk heb ook zo'n charmes.

E: Ja, dat kan ik geloven. Ja.

J: Ze vroegen me eh, vorig jaar ook met dat afscheid van, ja. Eh. Geweldig voor mekaar. Ik zeg, ja maar kijk over twintig jaar dan is het, dan is er weer zoveel veranderd. Dan kijk je daar ook weer naar. Dat je denkt naar materiaal, maar, huh.

E: Hoe hebben we dat ooit? Ja.

J: Nee, dat is heel anders. En eh. We waren toen wel de gedoodverfde favorieten om goud te winnen daar. Maar we hadden voor die tijd ook wel een paar toernooien gespeeld en eh.

E: Hebben jullie ook gewonnen toen, toch?

J: Ja, maar dan moet je wel winnen, ja. En eh. Er was nog enige pff, hectiek, omdat de bondscoach die kon geen vrij krijgen van zijn werkgever.

E: Oh.

J: Ja, hij wou doorbetaald krijgen. Dus daar had je als aanvoerder ook eh, weer mee van doen, van alles. Ja, er gebeurde van alles en het mooiste was in die Rijnhal. Dat was in de Rijnhal gewoon volle bak.

E: Ja, het was eh, massief had ik gehoord. Toch?

J: Massief?

E: Ja, gewoon veel mensen.

J: Ja, ja!

E: Grote ruimte. Dat echt wel goed bezocht was.

J: Ja en, en wat heel bijzonder was, het was live op AVRO Sport Panorama op televisie.

E: Cool, ja, gewoon iedere eigenlijk of?

J: Ja, iedere dag, maar de finale zelf was live op tv. Dat was uniek.

E: Ja, voor die tijd.

J: Ja, dat is nu nog steeds uniek als het live op tv komt, zoiets. En die basketbaldames in eh, in Parijs, die hadden echt hele goede exposure. En dat was ook live op tv. Maar wij destijds hadden het toch.

E: Ja.

J: En natuurlijk was het eh.

E: Ook wel een bepaalde erkenning gegeven of zo, denk ik. Dan denkt je van, oh wat cool.

J: Ja, eh. Het voordeel was natuurlijk wel dat het in Nederland was.

E: Ja, ja. En ook eerste keer zitvolleybal heeft misschien ook wel.

J: Ja.

E: En een keus door Nederland gemaakt dat het dat jaar mee kon doen, toch?

J: Ja. Eh. Zweden was, tegen Zweden was de finale, maar toen was het meer Europa dan dat het helemaal internationaal was. Want, het is nu wereldwijd zo groot als het zitvolleybal.

E: Ja, en dat was toen nog niet?

J: Ik vind het, het echt mooi zo, dat niveau

E: En dat is zo ontwikkeld, al die jaren?

J: Nou, ik denk 200 meter verderop, 300 meter verderop, hadden we onze opening. Hier op Papendal.

E: Echt? Ik wou zeggen, want ja de naar Papendal kwam we wel bekend voor, inderdaad. Maar de opening is hier dus geweest. Ah.

J: Want volgens mij was het eh, prinses Margriet die de opening deed.

E: Ja. Had ik gelezen in ieder geval. Wat leuk.

J: denk twee jaar geleden ofzo, toen was iets met een vlam, iets met eh. Een expositie. En toen mocht ik de vlam overhouden aan prinses Margriet.

E: Het Olympisch vuur, eh?

J: Ja, dat was hier twee jaar geleden.

E: Oh, wat cool.

J: Maar prinses Margriet heeft altijd wel iets met de Paralympics gehad.

E: Oh, dat is wist ik helemaal niet. Oh, wat mooi.

J: Ja. 1996 met Willem-Alexander, staat op dat filmpje. Een deel toont ook in Atlanta. Ja en eh, ik ben niet echt koninklijk, hoor. Dat niet, maar eh. Ja, 2004 met eh, Beatrix.

E: O. Daar heb je ook contacten mee gehad toen?

J: Nou ja, als je een medaille had gewonnen, dan werd je eh. Noordeinde heet het, geloof ik. Paleis Noordeinde.

E: Dan werd je daar onthaald?

J: Weet je, een Paralympische ploeg, wie een medaille had gewonnen, die werden daar uitgenodigd. En dan kom je hier even één-op-één zitten.

E: Oh, wat vet. Bijzondere ervaringen allemaal, dan eigenlijk dat je zo een keertje maakt.

J: In 1950 eh, heb ik in een speelfilm een eh, hoofdrol gespeeld. *Ze zegt dat ik niet dansen kan.*

E: Echt?!

J: Ja, dat staat ook al op dat filmpje.

E: Oh, dan heb ik dat niet goed opgeslagen.

J: Oké, maar toen eh, daar ging er een disco langs de wie ze benen verloor met een auto-ongeluk. En toen ben ik een half jaar lang in Groningen geweest om eh.

E: Kan ik die ergens opkijken? Zou ik die gewoon ergens kunnen opzoeken, denk je? Nu ben ik ook wel benieuwd.

J: Die film kan je nergens vinden, nee.

E: Ah, jammer.

J: Nee. Hij is nog even ook eh in de bioscoop gelopen. Waar de, de, de première in eh, in Groningen. In volgens mij in het theater. En toen kwam ik met prinses eh, Juliana op het podium te staan.

E: De hele koninklijke familie gewoon bijna.

J: Ja, dat was wel, wel bijzonder. En na die tijd, de Oosterpoort in Groningen, dus 2000 man. En dan kom je op het podium te staan daar. Maar eh, toen stonden eh, er een recensie in het Dagblad van Noorden.

E: Oh ja.

J: Ja, dat was leuk. Alleen jammer van het accent van de hoofdrolspeler. En na die, na die tijd toen eh, ja, kwam ik ook weer één-op-één te zitten met Juliana en toen hebben we nog twee jägermeister gedronken.

E: Oh, wat grappig met de prinses.

J: Met de prinses. Maar de prinses die rookt ook, dat wist ik niet

E: Heerlijk.

J: Ja. En toen kwam de chauffeur eh, naar ons toe van Hoogheid, het wordt tijd om eh-

E: Om te gaan.

J: Om te gaan.

E: O, wat grappig. Je hebt het gewoon een jägermeister gedaan met de prinses.

J: Ja, maar zo maak je toch wat mee.

E: Ja, heerlijk. Leuk.

J: Ja, leuk.

E: Dat kunnen niet veel mensen zeggen, denk ik.

J: Maar toen miste ik de sport wel, hoor. Toen miste ik de sport wel. Toen heb ik echt een half jaar alle weekends en alle woensdagen daar eh, opname gehad. Gerepeteerd.

E: Oh ja, toen heb je natuurlijk ni- ja, weinig tijd kunnen hebben voor sport.

J: Maar ook een hele mooie tijd.

E: Wel weer een ervaring rijker, toch ook effe een kleine acteercarrière gewoon gehad.

J: Ja, nee, maar eh, het was ook een, een leuk team samen en dan gingen we ook weleens stappen en alles. En eh, maar goed.

E: Ja, leuk. Aan het lachje te zien leuke tijden meegemaakt, denk ik.

J: Ja net als eh. Ik doe nu heel veel *clinics* in Groningen en dan eh, laat ik dat filmpje ook zien en ik zeg dit is Groningen.

E: Het brengt toch ook wel herinneringen terug dan misschien om daar te zijn.

J: We dwalen alweer af, '80. '80.

E: Ja, ehm.

J: We hadden ook een hele grote tent op dat eh, in Schaarsbergen, Olympisch Dorp. Dat vergeet ik ook nog niet meer. Dan eh, dan speelde elke avond een band uit Enschede daar. De Bobby Show Band. Nou, dan stonden wij daar, ja. En eh, dan denk je van, dat kun je nou niet meer voorstellen. Dan gingen we bijna elke avond even die feesttent in.

E: Ja, terwijl je dan net overdag hebt gesport, en 's avonds zo.

J: Ja, en de volgende dag weer een wedstrijd had.

E: Ja, grappig.

J: Eh, ja. Ja, maar d'r is zoveel veranderd.

E: Ja.

J: Ja maar nu, wat ik nu wel heb met deze tegenwoordige tijd, dat alles gemeten wordt. Ook met voetballers, de hartslagband en alles. En het verbaast me dan soms dan, dat ze dan nog kramp hebben.

E: Ja, als jullie in de avond-

J: Dan is alles is meetbaar, dus ik denk soms ook.

E: Gewoon lekker normaal gaan.

J: Niet te veel meten.

E: Ja.

J: Je kunt ook te veel meten.

E: Ja.

J: Want eh, de vorm van de dag, je fysieke gesteldheid van de dag. En dat tegenwoordig ook met die wielrentjes. En dat hè, de cyclus komt dan soms naar boven heen.

E: Speelt wel mee.

J: Wordt wel veel over gesproken. Maar goed, het heeft wel eh, invloed op je prestaties.

E: Ja, zeker. Echt wel. Ja. Ehm. Eens effe kijken hoor. Ja, over de Spelen van 1980 dan. Eh, kan je je nog herinneren hoe het op dat moment voelde om met je lichaam te sporten? Zeg maar, voelde het goed, voelde je je op momenten juist heel kwetsbaar of heel sterk?

J: Nee, we waren zo goed getraind. We waren eh.

E: Een geoliede machine.

J: Ja, wel. Ja. Ja, want ik zag dat daar al instaan de fysieke inspanningen. Of eh, hoe noemde je het? Lichamelijke inspanningen?

E: Ja, gewoon lichaam in de praktijk eigenlijk.

J: Ja, dat was destijds al heel goed getraind.

E: Ja, ja.

J: Daarna ook echt weekenden met de eh, de zitvolleybal. Dan eh, op vrijdagavond begonnen we met één sessie. Dan zaterdag twee sessies en dan zondag twee sessies. En dan kwam je thuis en tijdens studiosport viel je in slaap.

E: Ja, ja.

J: Ja. Want om die mensen allemaal bij elkaar te verzamelen, terwijl de mensen toen nog werkten. Ja, tegenwoordig zijn de faciliteiten zo goed.

E: Hmhm.

J: Het enige wat nog ontbreekt in dit eh, in dit gebeuren, dat is je pensioenopbouw.

E: Ja, dat is wel lastig in sport?

J: Wat zei je?

E: In de sportwereld, zeg maar, is dat-

J: Ja in de eh, in de. Iedereen die een A-status hebt hè, dan krijg je je inkomen via het NOC*NSF. En dat is allemaal goed. Een leaseauto en alles, ook allemaal goed. Maar ik heb twaalf jaar geen pensioen op bouw gehad. En daar kies ik zelf voor hè.

E: Ja, klopt.

J: Daar kies ik zelf voor. Maar als je heel lang eh, aan sporten doet, wat ik heb gedaan, dan betekent dat wel dat je twaalf jaar geen pensioen op bouw hebt. En ik heb het niet slecht, hè.

E: Oh, dat wist ik helemaal niet.

J: Ik ben er niet rijk van geworden. Maar ik ben wel een gelukkig mens geworden hiervan.

E: En dat is het eigenlijk het belangrijkste, hè?

J: Ja, daar heb ik voor gekozen.

E: Ja.

J: En door die *clinics* verdien ik nu nog steeds een beetje bij.

E: Ja, want eigenlijk ben je nu met pensioen dan eigenlijk?

J: Ja, ik ben nu met pensioen.

E: Ja, met dat afscheid. Alleen daarnaast doe je gewoon nog een beetje?

J: Mijn ex-vrouw krijgt ook nog een deel van mijn pensioen.

E: Ja, dat is dan ook wel weer.

J: Ja, maar dat.

E: Je bent ook nog steeds wel bezig met sport, nog steeds actief.

J: Ja, maar dat is nou wel een ding eh, wat ik al eerder ook heb aangegeven bij het NOC. Ik ben niet de enige zoals Jetze Plat en eh. Jetze Plat, ken je de naam?

E: Nee?

J: Dat is ja, het boegbeeld van de Paralympische sport.

E: Oh, oké. Zal ik 'm maar eens opzoeken dan.

J: Jetze Plat.

E: Oké

J: Maandag hebben we met elkaar afgesproken. Hij is precies de helft jonger dan ik, maar het is wel een van mijn beste maatjes.

E: Ah, wat leuk.

J: Ja.

E: Ook gewoon zo via de Paralympische Spelen en sport?

J: Ja, hij is ook uit het handbiken.

E: Oh ja, uit handbiken. Mooi. Ehm, dus effe terug op de vraag net ook nog, als ik het dan goed heb begrepen, is het voornamelijk toch wel, denk ik, toch wel kracht wat je hebt ervaren, denk ik hè. Gewoon

dat jullie een lekker geoliede machine waren, veel trainen, dat verliep prima. Maar dan ook wel soms vermoeidheid, dan inderdaad na dat lange trainen ehm?

J: Jawel, jawel. Ik weet ook nog over fysieke gesteldheid gesproken, 1996. We waren zeker eh, medaillekandidaat. En we gingen al twee weken voor de Spelen gingen we naartoe. Toen hebben we achteraf, kan ik zeggen, te hard getraind.

E: Oh. Ja.

J: Toen het moest beginnen waren we al moe, dus. Maar goed. We hebben ons allemaal geconformeerd om dat programma te volgen. En achteraf bleek dat dat, dat het teveel was.

E: Ja, dat het teveel was.

J: Ja. Dat kan.

E: Dat was in 1980 dan wel wat beter georganiseerd? Om het misschien effe stom te zeggen.

J: Ja, ja, beter?

E: Anders?

J: Anders.

E: En tijdens de Spelen van 1980 ook nooit ehm. Ja, je zei je hebt nooit een blessure gehad, maar nooit een keer, ja, pijn of iets? Het was echt alleen maar gewoon positiviteit in die zin.

J: Wat altijd het meeste ehm. Ja, dat hadden we in Atlanta ook. Het vervoer naar de accommodaties. Als je ging trainen, als je ging spelen.

E: Ja?

J: Dan zet je je soms al drie kwartier heen en in de bus terug. En achteraf is dat ook best wel eh, best wel eh.

E: Vermoeiend?

J: Vermoeiende geweest. Té vermoeiend.

E: Want was dat allemaal goed geregeld daar? Als in zeg maar, ook qua een stukje toegankelijkheid, bereikbaarheid?

J: Hier in Arnhem?

E: Ja.

J: Ja, dat was goed. Van die eh, die eh, van het Olympisch Dorp naar de Rijnhal, dat was niet zo ver.

E: Oh, daar was je zo.

J: Maar goed, dat was wel goed geregeld. Had je gewoon zo'n opstappunt. En dat was voor die tijd. En dat was in Atlanta ook, maar daar was je veel langer onderweg. En het mooiste was zoals in Athene en Barcelona, daar zat je al bij de accommodatie zelf.

E: Oh, oké, ja.

J: Dat is het mooiste.

E: Ja, dat kan ik me voorstellen.

J: En dat was eh, pff. Even kijken, waar was de laatste keer nog? Brazilië was voor mij, Rio was voor mij de laatste keer. Och, daar was je ook veel langer onderweg.

E: Ja.

J: Ja. En dat heeft echt heel veel eh.

E: Ja, vergt op een manier toch energie, dat reizen.

J: Ja, energie. Het heeft heel veel energie gekost.

E: Ja.

J: Dus daarom heb ik het laatste jaar ook dan eh. Meestal werden we niet gefaciliteerd met eh, wereldbekerwedstrijden, met handbiken. Ik koos er altijd voor om zo dicht mogelijk bij start en finish te komen. Dat je de auto niet nodig had. Dat je, en eh. Tuurlijk, deels moest je het zelf wel betalen, maar eh.

E: Was het allemaal waard om gewoon fit aan die wedstrijd te kunnen beginnen.

J: Daar was ik wel goed in om eh, dat uit te zoeken hoe je dan, je.

E: Hoe je dat dan 't beste kan regelen. Ehm. En andere zintuigen, dus als je bijvoorbeeld denkt aan geur, geluid of aanrakingen. Heb je daar nog specifieke herinneringen van, van de Spelen van 1980?

J: Geur?

E: Ja, ik kan me voorstellen dat zo'n hal bijvoorbeeld stinkt na zweet. Ik weet niet hoe dat werkt hè. Of dat je die douchezaal binnenkomt of zo en dat je daar eh.

J: Ik ben er altijd heel slecht in geweest om met meerdere mensen op een kamer te slapen. Kijk waar ik vanavond heen ga, dat was mijn vaste maatje ongeveer. Die had ik ook met handbiken.

E: Ja.

J: Maar om met meerdere mensen op een eh. Als je moet focussen op iets en dan met zoveel mensen. Of met iemand anders. Daar ben ik nooit goed in geweest. Ik, ik gaf altijd aan van het liefst met die. En liefst alleen.

E: Ja, maar met de Paralympische Spelen van 1980 sliepen jullie met z'n twaalfen op een kamer, als ik dat goed heb begrepen hè. Hoe was dat dan?

J: Ja, dat was niet zo leuk.

E: Was dat dan ook niet vermoeiend?

J: De één maakt meer lawaai dan de ander, de één gaat later naar bed dan de ander.

E: Ja.

J: Dus ik weet nog dat ik voor de finale werd aangesproken door de bondscoach, dat die zei van eh, nu wordt tijd om naar je slaapzaal te gaan. Ja ik zeg maar, ik wil eerst hebben dat ze slapen. En die zegt, ja maar ik wil hebben dat je nu naar je slaapzaal gaat.

E: Ja, maar jij slaapt anders toch niet.

J: En ik had net een dame leren kennen, dus ja, dat was ook bizar.

E: HD die maakte ook al dat, dat. Er gebeurde daar volgens mij veel op dat Paralympisch Dorp. Maar grappig, ja. Dat trouwens inderdaad ook gewoon nu een vraag, want sliepen mannen en vrouwen ook gewoon allemaal gemengd daar dan?

J: Nee.

E: Nee hè Nee, oké. Dat denk ik ook al, dat dat wel een gescheiden was.

J: Nee, dat eh.

E: Maar was dat wel op een manier belemmerend dan, de slaapsituatie voor jou daar?

J: Ja dat, maar niet alleen voor mij, voor, voor.

E: Voor iedereen wel.

J: Iedereen is wel, wel een keer snurken of wat dan ook. Maar ja. Ik, ik vond 't niet fijn.

E: En geluiden en zo dan ook?

J: Ik was daar wel gevoelig voor.

E: Ja. Ehm, oh ja, ik wou zeggen en geluiden, maar inderdaad ook snurken dan bijvoorbeeld, dat is dan denk ik wel.

J: Ja.

E: En van het sporten zelf, als je denkt aan, oké, ik loop die zaal in, en heb je dan nog bepaalde zintuigelijke pr- prikkels die je herinnert of?

J: Nee eh, ja. We hadden altijd wel, Duitsland was tegenstander, dat was altijd wel op scherp van de snede eigenlijk. Dat was altijd, of het nu een EK was, of een WK, of vriendschappelijk, ja, er gebeurde wel wat.

E: Ja? Op wat voor een manier?

J: Daar gebeurde wel dat. Ja, dat is nu niet meer, maar destijds was het ook wel een beetje een hoop van eh. Je zag elkaar zo vaak. Sommigen speelden ook weleens bij elkaar in een competitie. Europa Cup ook, zulke dingen. Ja, dat was altijd wel eh, altijd nét iets meer.

E: Oké.

J: Net iets meer, dat eh.

E: Positief of negatief?

J: Ja, nee, positief. Positief.

E: Oké ja, gelukkig.

J: Het is een keer helemaal uit de hand gelopen. Ja. Ja.

E: Oké.

J: Dat kan. Dat kan.

E: Ehm. Eens effe kijken hoor. Eh, fan wil ik nu effe verder naar een stukje. Of trouwens, heb je zelf nog iets vertellen over de Paralympische Spelen, wat je graag kwijt wilt. Dat mag ook altijd, hè.

J: Wel bijzonder, net zoals met de valide Spelen. Ik weet nog, '92 eh, Barcelona. En dan kon je bij de Paralympische Arts kon je je condooms ophalen.

E: Echt?

J: Maar die, die condooms in no time waren die op.

E: Was er ook niet dit jaar dat er ook een tekort aan condooms was?

J: Wat zei je?

E: Was dat niet dit jaar dat er ook een tekort aan condooms was?

J: Ja, ja.

E: Volgens mij had ik dat ook ergens gezien inderdaad.

J: Dan denk ik van, hoe dan? Je bent toch met je sport bezig? En als je klaar bent, oké, maar.

E: Dat er een tekort is, dat er blijkbaar zoveel.

J: Ik. Ja, of ik weet niet, of ik weet niet, ja. Maar goed, dat heeft me wel eh, vaker verbaasd. Ik ben zelf ook niet van onbesproken gedrag, maar ik, ik heb altijd wel, eerst sport.

E: Heeft dat bijvoorbeeld wel een invloed gehad op de Spelen? Dat is misschien een intieme vraag, maar zeg maar als je dan bijvoorbeeld inderdaad bij de Paralympische Spelen komt en je ontmoet iemand leuks, heeft dat een bepaalde invloed op je ervaring? Juist een bepaalde afleiding of juist een bepaalde positieve prikkel, dat je denkt, oh leuk, effe na de training nog even door.

J: Ja, ik was zelf wel iemand van eh, van eerst sporten en dan eh, dan dat.

E: Ja, dat stond echt wel op nummer 1 voor jou, op ten alle tijde gewoon sporten en dan.

J: Ja, altijd, altijd. Dat eh, dat eh-

E: Ja, in alles. Je zei het in het begin ook al.

J: Of het nou een biertje was of wat dan ook. Met dat handbike ook. Ik was wel een van de weinigen, of de enige misschien wel, die toch voor een, een, toch voor een volgende dag of zo toch nog een keer een wijntje of een biertje nam.

E: Ja.

J: Ik weet nog dat Jetze Plat een keer tegen mij zei, hij zegt, jij hebt morgen een wedstrijd hoor. Ik zei ja, en?

E: Dus?

J: Ik zeg eh-

E: Ik kan dat prima combineren.

J: En na die tijd kwam die een keer bij me en hij zei JR, respect, respect. Ook qua leeftijd, maar ook.

E: Dat je alles daarnaast ook gewoon nog leuk kan doen.

J: Maar ook dat ik zo hard reed en zoveel trainde.

E: Ja.

J: Dus.

E: Te combineren.

J: Ja, maar dat is ook mooi, dat 'ie dan eh.

E: Dat 'ie er dan nog wel effe op terugkomt, effe eh.

J: Een van de eerste keren zei hij wel een keer van eh, wat ben jij een eigenwijze klootzak. Oké, ja. Ja, ik heb wel meegemaakt wat het lastig is in teamsport. En ik eh, we trainen bij de vereniging twee keer in de week. Dat vond ik al niet veel. En dan sommigen dan altijd nog eh, voor iets anders, wat afzeiden. Familie, of eh.

E: Toch na die verjaardag, of eh.

J: Ja, maakt niet uit wat.

E: Ja.

J: En dan ben ik in 2000 ook gestopt. Want dat eh, je bent wel afhankelijk van je teamgenoten.

E: Ja.

J: En dan gebeurt het ook wel eens met het Nederlands team, dat er toch iemand wel eens een keer een meisje schoorde. Wat te kost ging van 't eh, volleybal. Ja, daar kon ik heel slecht tegen.

E: Ik wou zeggen, een bepaalde irritatie denk ik, of niet.

J: Ja.

E: Ja, ook omdat voor jou sport wel zo op nummer één staat, denk ik, of niet.

J: En ik heb het ook niet altijd goed gedaan, echt niet. Maar als het echt moest gebeuren, dan was ik er.

E: Dan deed je het wel.

J: Dan was ik er.

E: Ja. Eh, ja leuk dat je daar nu over begint, toch een stukje sociale interacties, want dan wou dadelijk, wou ik daar nu op doorvragen. Tijdens de Paralympische Spelen, hoe ervoer je toen de samenwerking met teamgenoten tijdens trainingen en tijdens wedstrijden?

J: Ja, fanatiek.

E: Ja?

J: Ja.

E: Stimulerend?

J: Echt stimulerend. Waar ik vanavond naartoe ga, naar GK.

E: Oh! Die ga ik volgende week interviewen.

J: GK?

E: Ja!

J: Meen je niet?!

E: Die heb ik gisteren gebeld.

J: Echt?

E: Nou, wat toevallig.

J: Nou we gaan er samen straks heen. Ja hij moet om drie uur straks naar het ziekenhuis.

E: Wat grappig.

J: Maar heb je nog meer mensen?

E: Eh, nee, dit zijn tot nu toe de enige drie. Ik had ook nog eh. Oeh, nog één iemand anders had ik gebeld, maar die zit nu in Spanje. Dus dat kon helaas niet, want tot nu toe had ik jou, HD en GK.

J: Jeetje.

E: Nou, jouw kamermaatje, wat leuk.

J: Geweldig. Nou ik wou over GK beginnen, van eh. Hij woonde dus in Groningen. Hij kwam bij het nationale team, iets later dan ik volgens mij. En eh, later kwam hij ook bij ons spelen. En eh, toen was 'ie verhuist naar Grave. Ja. We hebben ook wel eens echte ruzie gehad.

E: Ja?

J: Want wij zeiden elkaar wel wat, maar die anderen zeiden elkaar niks, maar eh, ja.

E: Ja, maar soms moest dat ook kunnen toch?

J: Ja!

E: Als je een hecht team bent dan kan het juist-

J: Of het nu om een netfout ging of om een puntentelling. Och jee.

E; Daar kon je echt ruzie over hebben. Om de sport zelf. Dat echt er echt effe flink aan toe ging. Soms ook het teken van vriendschap dat het juist wel even kan.

J: Dat zei ik net ook van hè. Ja, ja. Ik vind het van eh, sommige sparen zichzelf, of die durven tegen een iets mindere speler wel wat te zeggen, dat vind ik zo flauw. Je moet tegen iedereen wat kunnen zeggen.

E: Klopt, ja. Jij en Gerald deden dat wel?

J: Maar we zien elkaar soms tijden niet, of we spreken even elkaar tijden niet. Maar als we bij elkaar zijn, dan is het altijd goed.

E: Dan is het weer een dikke mik.

J: Ja, maar het heeft gewoon weinig nodig.

E: Ja, fijn, wat mooi.

J: Ja.

E: Ehm, en de omgang met coaches, vrijwilligers en andere atleten, eventueel ook in het dorp. Hoe heb je dat ervaren tijdens de Spelen?

J: Ja, ik. Het is zo speciaal als je, als je in die grote vreeschuur komt, noem ik het even, waar al die sporters samen komen, gaan we eten en eh, alles samen komen. Hoeveel verschillende handicaps je hebt. Dat ik soms ook zit te kijken daarna, dat ik denk van.

E: Hoe doe jij het?

J: Ja, hoe doe jij het nou? Maar dat kunnen sommigen ook van mij zeer denken hè, dus ja, dat is een beetje lastig.

E: Ja.

J: Want ja, er zijn ook sommige sporters bij die denken van ja, dat is niet echt toonbaar, eh. In '84 ging ik bij het zwemmen kijken dat er een meisje met zwembandjes om eh stond. Ja, toen dacht ik van ja. Maar kijk, er is zoveel veranderd en alleen maar positief.

E: Ja. Want wat dacht je dan wel precies, zeg maar, inderdaad, als je dan bij die vreeschuur kwam, of effe jouw woorden te gebruiken, dan zag je al die verschillende mensen met ook allemaal verschillende beperkingen.

J: Ja, maar dat is zo bijzonder als je dan eh, hoeveel ziet hoeveel verschillende handicaps er zijn. Dat is niet te geloven.

E: Ja.

J: En ik heb soms ook wel eens gevonden dat ik dacht van, ja. Is dit, is dit sport? Maar goed, daar kunnen sommigen hè, ook over het handbiken hebben of eh.

E: Ja.

J: Dat weet ik niet. Weet ik niet.

E: Maar wel. Ja, ja, indrukwekkend is misschien het verkeerde woord, maar wel op een manier. Ja, ook niet confronterend. Wat deed het dan precies met je inderdaad? Toen zag je al die verschillende mensen met verschillende werken en dacht je, oké wow. Wat voelde je daarbij of wat dacht je daarbij dan?

J: Ja, nee ja, dan kijk je en dan eh. Je zit soms met verbazing te kijken.

E: Ah oké, ja.

J: En dan heb je zelf geen benen en dan zit je toch met verbazing daarnaartoe te kijken.

E: Oh echt?

J: Ja.

E: Wat grappig. Oh wat grappig.

J: Ja en, en de contacten, dat is toch wel heel leuk hoor.

E: Ja?

J: Ja, dat is wel heel leuk.

E: Met die andere atleten ook eh?

J: Ja, ja. Als er de gelegenheid was, dan eh, dan gingen we bij andere sporten kijken.

E: Wat leuk.

J: Met GK in '84 ook eh, dan gingen we bij het hoogspringen kijken. Naar die eh, Arnie Boldt heette die, die sprong dan over twee meter met één been.

E: Zo.

J: Ja, dan gingen we wel kijken.

E: Wow.

J: Toen ging ik nog te veel kijken en het laatste jaar met de, met het handbiken. Ja, je bleef toch. Heel vaak wel eh, in de buurt van je kamer om niet te veel energie eh. En het werd ook niet altijd meer toegelaten dat je overal naar naartoe ging. Maar ik ben wel een sport eh, *minded* figuur die ook heel vaak bij de basketbal ging kijken.

E: Kijken is ook leuk.

J: Hè. Ja, geweldig.

E: Ehm, en ook met coaches en vrijwilligers, hoe waren die contacten? Ook fijn, bevorderend?

J: In '80?

E: Ja.

J: Ja, coach dat eh.

E: Dat was Ari dan, dan toch hè?

J: Ja, Ari.

E: Ari 't Hart

J: Ja, ja. En Ari die ging nooit-

E: O ja, trouwens jij was een van de favorietjes, zei je zelfs. Dus dat je wel een goede eh.

J: Ook van GK.

E: Ja?

J: Maar hij ging nooit naar feestjes of wat dan ook. Hij eh, hij rookte niet.

E: Sport, sport, sport.

J: Sport, fotografie en zijn werk.

E: Oh, mooi.

J: Hij is bij eh twee bruiloften geweest, bij die van GK en die van mij.

E: Echt? Ah. Wat grappig, wat leuk dat ook jullie twee waren.

J: Ja, ja, ja.

E: Wat mooi zeg. Maar die contacten zijn dus wel goed geweest.

J: Ja die zijn eh, bijzonder.

E: Hebben die contacten ook invloed gehad op hoe jij eh, de Spelen heef- hebt ervaren?

J: Ja. Ja, ook met die vrijwilligers, ja, dat is wel speciaal. En eh, ook, ook daar moet je ook dankbaar naartoe zijn.

E: Ja, ja, Want op welke manier dan, want je zegt nu ja, maar op welke manier heeft dat dan jouw ervaring bij de Spelen beïnvloed?

J: Ja, je had ook altijd eh, hosten of hostesses en zo.

E: Hmhm.

J: Ja, en die kreeg je dan, ja, ze hebben gewoon leuke contact gekomen.

E: Ja, leuk.

J: En dan moet je GK ook even vragen hoe hij zijn huidige vrouw heeft leren kennen.

E: Zei HD ook al. Was dat niet de fysio of zo toch? Of iets?

J: Ja, maar HD moet ook oppassen. Heeft HD ook over zichzelf verteld?

E: Een beetje, een beetje.

J: Oké, oké. En ik vertel ook niet alles over mezelf.

E: Nee, maar HD zei ook al van, ja, er komen wel leuke contacten uit. Dus ik dacht, oké, dat geloof ik.

J: Ja, ja.

E: Heel leuk om dat zo te horen allemaal. Ehm, eens effe kijken. Die interacties dan eh, tijdens de Spelen. Heb je deze als steunend ervaren of juist niet? Kan natuurlijk ook dat ze belemmerend waren of beperkend.

J: Nee, het is nooit beperkend geweest.

E: Nee?

J: Nooit.

E: Altijd eh, ja een teken van steun.

J: Het ging in eerste instantie altijd over sport natuurlijk.

E: Ja.

J: Want eh. Sommigen dachten wel eens dat eh, dat het een schoolreisje was. En ik snap het hoor, als je de eerste keer aan de Spelen gaat, dan, dan maak je wat mee, zoveel indrukken.

E: Ja.

J: Er was ook een bondscoach die zei, jullie lopen allemaal je pik achterna. Dat zei die dan ook.

E: Wel eerlijk hè.

J: Ja.

E: Dat moet ook kunnen.

J: Dat was soms ook. Maar goed, ja. Nee, want het is ook gewoon. Een Paralympics. Het is zo anders dan een WK of een EK of een NK.

E: Ja, op welke manier?

J: Omdat het zo groots is, omdat alle verschillende sporten bij elkaar komen.

E: Ja. Oh ja, want WK en EK is vaak wel specifiek op één sport.

J: Ja, maar ik ga ook naar Brugge morgen en dan is het alleen maar para-cycling. Er zijn ook iets van 400 deelnemers dan. Nou ja, eh.

E: Ook wel toch heel anders.

J: Maar ook weer mooi.

E: Ja.

J: Maar al die verschillende sporten bij elkaar, da- dat is het allermooiste.

E: Ja, dat kan ik me voorstellen.

J: Dat is het allermooiste.

E: Ehm, ja. Hebben deze interacties bijvoorbeeld ook invloed gehad op hoe jou jij je lichaam ervaarde op dat moment? Want je zei bijvoorbeeld ook al, al die verschillende sporten, dat heeft natuurlijk ook verschillende manieren hoe hun met hun lichaam te werk gaan als ze aan het sporten zijn. Heeft dat ook bij jou iets eh, iets gedaan in jouw ervaring of verhouding tot je lichaam?

J: Ik snap hem niet helemaal.

E: Nee, dat kan ik snappen. Ehm. Ja, eigenlijk gewoon die sociale interacties, of die van invloed zijn geweest op jouw lichamelijke ervaring. Dus bijvoorbeeld inderdaad dat je ehm. Ja, hoe kan ik het uitleggen? Ik weet dat HD, die had, die gaf ook een voorbeeld dat 'ie een atleet zonder armen een spaghetti zag eten. En dat hij toch wel dacht van, wow, dat is weer heel anders dan ik.

J: Oké. Oh, zo ja! Ja.

E: En dat je daar ook weer nieuwe inzichten toe doet. Dat je soms denkt van, oh, wat grappig. Ik weet niet of dat bij jou ook van invloed is geweest dat je bijvoorbeeld iemand met een andere beperking, dat jij een bepaalde sport ziet en dat je denkt, oh dit is weer anders dan hoe ik mijn sport ervaar.

J: Dat zijn voorbeelden in overvloed.

E: Ja?

J: De eerste keer in '76 dat er iemand naast me kon staan die met zijn voeten tanden aan het poetsen was.

E: Oh, ja.

J: En we hadden één dag vrij eh, daar en konden we naar de Niagara waterval.

E: Oeh, mooi.

J: Ik ben er geweest.

E: Prachtig.

J: Ik ben toen wel gegaan. Geweldig.

E: Ja.

J: Dat blijf je altijd bij. En toen vroegen ze Jan Feenstra, een blinde zwemmer.

E: Ja, die naam komt me bekend voor.

J: Jan Feenstra?

E: Ja, ik weet niet waarom, maar. Ja, misschien ook ergens bij zien komen.

J: Hij woont in Drenthe ergens destijds. Toen vroegen ze aan Jan van, ga je ook mee? En Jan zei de legendarische woorden, hij zeg, ik zet de kraan wel open.

E: Wat grappig, ja.

J: Ja, nee dat is toch geweldig.

E: Ja, wat leuk.

J: Dat is me altijd bijgebleven. Ja, geweldig!

E: Doet dat dan ook iets met jou dan inderdaad, dat je dan een bepaalde bewustheid hebt van jouw lichaam zeg maar? Of dat, dat het ja. Denk gewoon wat mooi om te zien, die verschillen tussen ons.

J: Je denkt er wel eens over na hè. Ja, zoals ze zeggen wel eens blind of doof, wat zou het ergste zijn? Ik denk als je helemaal niks ziet. Zo bizar eigenlijk.

E: Ja.

J: En natuurlijk kun je veel eh.

E: Voelen en horen.

J: Maar ja, doof. Dat betekent ook. Ja, tegenwoordig ik zie steeds meer mensen met die oorbellen eh, lopen. Dan denk ik van ja, je mist wel een stukje.

E: Ja, ja.

J: En dat komt eh, ja. Het is een cliché, maar het is echt, je gezondheid. Ik ben hartstikke fit en alles, alleen dit is er niet.

E: Ja, ja.

J: Maar sommigen eh, ja. Kijk eh. Ja dan kan ik wel lopen zeiken, maar bijvoorbeeld ook eh. Ik heb ook weleens op het datingsite staan en ik heb ook wel meerdere relaties na die tijd gehad. Maar ehm, ja, voor een eventuele partner is het toch altijd nog even.

E: Ja wel, ja?

J: Ja.

E: Ach.

J: Ja. Goed. Ik weet niet of jij nu in relatie bent of dat je eh, zoekende bent ofzo, maar als jij iemand tegenkomt met een fysieke beperking, dat zal niet meteen de eerste keuze zijn.

E: Ja?

J: Misschien.

E: Ja, wie weet.

J: Nee, maar-

E: Misschien onbewust dat dat. Ja.

J: Ja, ja.

E: Denk automatisme, maar-

J: En ik kan me soms ook voorstellen dat. Ja, ik had soms wel eens idee van dat eh ik me moest verdedigen daarin. Dat ik zei, je moet me eerst even een keer live zien.

E: Ja.

J: Zien en spreken.

E: Ja. Ja, het gaat om de persoon, toch?

J: Dan wordt het al heel anders.

E: Ja, dat kan ik geloven.

J: Ja, ik weet niet wat voor idee je had. Je weet dan dat ik geen benen heb en eh, van eh. Je weet ook niet wat je kunt verwachten, toch?

E: Nee, klopt. Maar ja, ik zie het wel.

J: Ik maak het heel vaak mee met eh, trainingskampen met handbiken wanneer ik in het buitenland zit. Ik zou nooit in Haaksbergen in de rolstoel gaan zitten, maar daar, om energie te sparen en omdat het

veel makkelijker is, ga ik wel in de rolstoel. En ook wel zonder prothese. Dan kom ik 's avonds eh, in een hotel lopend aan. En dan weet ik het al, dat mensen zitten te kijken, is dat diezelfde vent?

E: Huh, ja, dat ze denken, ja, ja.

J: En heel vaak dat ze eh, dat ze daar op aanspreken.

E: Ja, toch wel? Ja.

J: wat loop je goed, ja.

E: Hoe vind je dat als mensen je daar dan op aanspreken?

J: Ja, ik zie het al gebeuren. Je, je.

E: Je weet het al, zo'n gewenning haast.

J: Dat is net een eh, een of andere antenne, dan zie je dat. Als mensen er anders uitzien, of ik bedoel eh, door haar of door een bril, kijk ik ook.

E: Ja, ja.

J: En dit vertel ik ook eh, vaak met de *clinics*. Ik zeg, mensen zien wel een bepaald looppatroon. M'n eh, m'n collega die zit in de rolstoel met een dwarslaesie. Sindsdien zit hij in die rolstoel.

E: Ja, klopt, ja. Menselijk toch.

J: Wij zijn ook allebei, we zijn beiden gelukkig. Maar wij kijken ook uit als de mensen er anders uitzien, of eh, ja. Zeg het maar, maakt niet uit wat.

E: Ja, het is wel het eerste wat u ziet, maar het moet natuurlijk niet tekenend of bepalend zijn in die zin.

J: Ja, ja.

E: En, dit is gewoon een vraag die ik zelf. Ik werk zelf ook in de zorg.

J: Oh, je werkt in de zorg?

E: Ja, wel geestelijke gezondheidszorg, maar ik heb ook al eh, mijn broer werkt wel dan weer in de gehandicaptenzorg, maar. Dus ik stel heel veel vragen omdat ik gewoon een heel vraag stellend persoon ben door mijn werk. Ehm, maar bijvoorbeeld ook, ja heb je dan liever dat mensen er dan gewoon naar vragen? Of denk je van ja.

J: Oh nee, dat maakt me niet uit

E: Ja, nee, dat lijkt me soms juist haast stigmatiserender als mensen het doen alsof.

J: Een paar weken geleden was ik ook eh, een weekendje weg met iemand en eh, ja, dan heb je toch soms, wat je wel vaak hoort, dat ze de vraag stellen, in plaats van aan mij, aan degene die bij me is.

E: Ja?

J: Ja, moet ik me daar druk om maken? Sommige mensen kunnen zich overal druk om maken. Ga ik me niet druk om maken. Als die mensen zo zijn, dan zijn ze zo.

E: Ja, beter nuchter erin staan toch dan.

J: Oh nee, maar je kunt ook overal over nadenken.

E: Klopt.

J: Nee, daar ben ik niet van.

E: Nee, goed zo. Denk ik gewoon. Lekker nuchter, goed is goed.

J: Hè, maar waar doe je dat? Waar je werkt?

E: Ja, bij Pro Persona. Zit ook hier in Wolfheze.

J: Oh, ja. Ehm, maar ja, het is geestelijke gezondheidszorg. Ja.

E: Maar ik studeer nu ook nog geschiedenis, ik heb na mijn hbo nog effe een eh, een switch gemaakt.

J: Jee, en hoeveel uur doe je dat, Elle?

E: Sorry?

J: Hoeveel uur werkt je dat?

E: Ja, ik werk op basis van flex, van flex-uren.

J: Oh, oké.

E: Dus eh-

J: Maar wel minimaal flex, natuurlijk anders heb je geen enkel.

E: Ja, het minimale eh- ik heb sowieso het minimale contract, dat is vier uur per week. Dus als ik het heel druk heb op de uni, hoef ik echt maar twee diensten in de maand te werken. Eh, en in de zomer kan ik zoveel werken als ik wil, dan krijg ik ook alles uitbetaald.

J: Oké.

E: Dus dat is perfect te combineren met mijn studie, dus dat is heel fijn.

J: Wat leuk joh!

E: Dus in de zomer werk ik vaak gewoon volle weken, en dan eh, daarnaast

J: En je broer doet dat ook zeg je?

E: Ja, mijn broer werkt in de gehandicaptenzorg.

J: Oké.

E: Ja, Dus eh, een zorgzaam gezin komen we uit. Ons mam die heeft in de ouderenzorg gewerkt.

J: Komt dat ook van je ouders uit dan of eh?

E: Ja, ons mam die heeft in de oudere zorg gewerkt vroeger. Ons pap is elektricien, maar wij zijn allemaal niet zo technisch aangelegd. Wij eh, hebben het meer van ons mam overgekregen.

J: Ja, dat komt me bekend voor. Ik heb niet alleen dit niet, maar ik heb ook twee linkerarmen.

E: O, echt? Ja. Ook van één de ouders?

J: Ja, zeker.

E: Grappig. Ehm, effe kijken hoor. Ehm. Ja, dan wou ik ook nog vragen naar ehm ja, bepaalde rituelen of routines die je jezelf herinnert aan de Spelen. Want hoe zat het sport- en trainingsschema een beetje in elkaar tijdens de Spelen van 1980?

J: Ja, net zoals de anderen Spelen eigenlijk. Van als je eh, dan 's avonds een wedstrijd had, dan ging je 's morgens nog even een uurtje een beetje los spelen.

E: Ja.

J: En ehm. Soms ook wel een rustdag ertussen. Ja, die hebben we weinig gehad volgens mij, destijds maar.

E: En hoeveel wedstrijden hebben jullie in totaal gespeeld? Weet je dat nog?

J: Ik denk dat we z- vijf of zes wedstrijden hadden gevoerd.

E: Ja.

J: Omdat het toen nog maar acht teams eh, besloeg, volgens mij. Dus we hebben twee pools, drie wedstrijden. Vijf, ja.

E: En de rest van de tijd was dan of trainen of rusten?

J: Ja, en eh, had er ook mee te maken, want die Paralympics zijn meestal in twee weken. Wanneer je competitie zou beginnen. Eh, ik heb wel wat ja, ik noem het pech gehad. Dat we altijd laat begonnen. Of met handbiken of met volleyballen.

E: Oh, dus jullie waren later in de week

J: Als je klaar bent, dan is het leuk om naar alle sporten te gaan kijken. Dus dat kon niet altijd.

E: Nee, ja. En eh, vooraf een wedstrijd, had jij zelf bepaalde rituelen of een bijgeloof die je uitvoerde?

J Eh. Nou, ik speelde wel bijna altijd met GK in.

E: Ja?

J: Ja, dat eh. Je zoekt toch bepaalde mensen op. Het was bij de club, maar ook bij het nationale team, dat we vaak samen in speelden. Ik kon er niet zo goed teren als iemand eh, iets minder was.

E: Ja, jij en GK zaten wel op het fijne niveau, goed op elkaar.

J: Ja, en dat eh. Sommige ballen dan alle kanten op vlogen of zo. Dat is niet denigrerend bedoeld, maar eh. Het gevoel, het balgevoel met elkaar en het aanvoelen van elkaar. Ik wou wel een keer doorslaan en wel een keer niet. Dat kon niet bij iedereen, nee. Dat hadden die andere personen ook bij mij.

E: Ja, dat is ook een beetje een wisselwerking van hè.

J: Ja dat is wel eh. Je kunt over veel mensen wat denken, maar ik weet ook zeker dat mensen wat over mij denken.

E: Ja, vast wel. Laten we eerlijk zijn, toch?

J: Ja, maar sommige mensen vergeten dat altijd. Dat eh. De meeste mensen zijn wel oordelend over anderen en die zeggen. Ik zeg, ja, maar wat vinden mensen van mij? Ja, wel goed, zeggen ze dan. Ik geloof het niet.

E: Ja, ja. Wat jij met GK hebt, inderdaad, heeft iemand anders weer zo met iemand anders. Ja, dat is nou eenmaal zo.

J: Niet oordelend.

E: Nee, precies, gewoon. Het is gewoon een staat van zijn, het is zo. Ja, dus in dat opzichte gewoon jij en GK gewoon samen wel lekker inspelen, dat is echt wel jullie dingetje.

J: Ja, inderdaad, dat had ik ook wel eh, ook wel met andere mensen, dan eh, dan speel je daar mee in of zo.

E: En ja, hielp dat dan ook bij het creëren van een bepaald gevoel? Ehm, zoals, weet ik veel, dat je je daardoor wat krachtiger voelde voor een wedstrijd? Of juist effe, oké ik ben lekker ingespeeld, ik voel me nu veel rust.

J: Oh ja, ja. Dat is wel belangrijk van eh, als je goed ging inspelen en het gevoel was goed. Natuurlijk had je zo wel wat. En ehm. Als er echt wat op het spel stond, dan eh. GK is ook een, was ook een echte winnaar. Die was nog meer echte winnaar dan ik.

E: Ja, die had nog meer die sportersmentaliteit?

J: Ja, je hebt eh. Ja. Die heb je nodig. Die heb je nodig

E: Ja, dus daarom gingen jij en GK denk ik dan ook wel goed, of niet?

J: Ja, dat zeker, maar GK had dat nog net iets meer.

E: Net iets meer.

J: Ja, hij gaat het ontkennen hoor, maar eh. Ga er maar vanuit dat het wel zo was.

E: Ik zal je niet verklappen. En ook, want inderdaad dan he, kracht, maar dan ook rust bijvoorbeeld. Ervaarde jij een bepaalde rust daardoor voor een wedstrijd? Of iets anders kan natuurlijk ook.

J: Nee, ik was nooit bijgelovig, ik, nee.

E: Nee, gewoon lekker inspelen, werd je een beetje enthousiast, dacht je we kunnen ertegen en dan was het wel goed.

J: Nou, ik denk dat ik altijd wel eh, goed ben geweest om eh, om mijn eigen ding te doen. Ja.

E: Gewoon lekker nuchter en normaal.

J: Als ik ook handbike dan eh. Dat was eh, ja. Pff. 2016 dat de bondscoach Henry Timmer zei, wat ben je eigenwijs man? Alweer.

E: Ja, die heb je vaker gehoord.

J: Ik zeg, ik doe toch mijn eigen wijze? Oh ja, zegt ie.

E: Ook geen eigenwijs antwoord, hè.

J: Nee, nee, maar ik vind wel. Heb ik eh, ook altijd wel gehad met die eh, met die supplementen innemen ofzo. Ik moet zeker weten. Moesten ooit eh. Rage was bietensap. Nou, ik nam een slok Ik zei, dit ga ik niet nemen.

E: Nee.

J: En eh, ze hadden ook acclimatisatie had je nodig. Dan moest je eh, al in een bepaald ritme zijn, eh. Hier eerder naar bed of later opstaan en zo. Ik heb er nooit aan gedaan. Ik heb er ook nooit geen last van gehad.

E: Nee.

J: Maar ik heb ook nooit last van gehad.

E: Nee, ik zou zeggen inderdaad, je voelt je eigen lichaam wel.

J: Als ik na ga denken. We hadden ook van die slushies. Dan gingen we hier op het dierenweg in de buurt dan gingen eh, we tijdridden rijden en dan moest je ijs nemen en zo. Nou, ik nam dat ijs, ik kreeg me een diarree. Nou ik denk eh, dat ga ik niet doen.

E: Dit is niet goed.

J: Je, je moet wel openstaan voor bepaalde dingen.

E: Ja, maar je voelt dan zelf of het goed gaat of niet. Zeg maar, uiteindelijk ken je je eigen lichaam het best denk ik dan. En als jij denkt, is 'm niet voor mij.

J: Misschien ook wel met bepaalde leeftijd te maken. Ik kreeg een *mental coach* mee met de zitvolleybalwedstrijd. Het heeft heel veel geld gekost.

E: Niet je ding.

J: Het was er geen team voor. Het was er geen team voor.

E: Oh, ja.

J: We hadden ook in 2012 een *mental coach* bij ons.

E: Nee, niet jullie ding.

J: En eh, ja die spoorde het zelf niet zo. Ik zei ook tegen bondscoach.

E: Dat werkt helemaal averechts, denk ze dan.

J: Ja, nee, maar ik zei ook tegen de bondscoach, ik zeg.

E: Hebben we niks gedaan.

J: Hij zegt ja, het wordt mij ook opgelegd.

E: Ja, hij moet ook maar doen wat eh.

J: En sommige mensen die hebben er wel wat aan hoor, daar geloof ik in.

E: Ja, maar niet voor jou.

J: Je moet er niet afhankelijk van worden.

E: Nee.

J: En ik heb soms het idee dat sommige mensen wel heel afhankelijk zijn.

E: Ja, het moet geen moetje zijn, eigenlijk.

J: En je kan natuurlijk ook weer van pech hebben, je kan eh, ook privé van alles. Nou dan, met mijn scheiding heb ik ook wel een keer even hulp gezocht.

E: Ja. Ja, maar dat is dan ook het moment dat het voor jou dan ook helpt.

J: Ik wou scheiden, en zij dan niet. Dat was niet leuk voor de kinderen.

E: Nee.

J: Niet leuk voor ons.

E: Nee. Maar dan is het wel op een manier waarop het voor jou helpend is, zeg maar. Niet dat je wordt opgelegd, dat het moet.

J: Nee, maar dan heb ik eh. Ja, ik ben wel iemand van eh, die graag de regie houdt.

E: Ja.

J: Ja.

E: Ja. Oké. Duidelijk.

J: Dat eh, ja.

E: Ik snap dat ook wel. Ehm. Eens effe denken hoor. Ik wou ook nog, naar een stukje gewoon ja, heel praktisch infrastructuur, technologie, hulpmiddelen, dat soort dingen vragen. Ehm, want ja, in hoeverre waren hulpmiddelen zoals eh, protheses, rolstoelen, dat soort dingen bepalend voor jouw sportervaringen tijdens de Olympische Spelen?

J: Nou, protheses die heb ik eh, nooit gebruikt tijdens sporten.

E: Nee.

J: Dus dat niet.

E: Want tijdens het sporten niet, maar als je dan bijvoorbeeld jezelf ging verplaatsen, deed je dat dan wel met protheses, met rolstoel? Hoe deed je dat?

J: Beiden.

E: Beiden.

J: Beiden. Maar ik vi- ik vind die *blade runners*, dat vind ik fantastisch hè. Dat zijn die mensen die met die *blades* lopen.

E: Oh, ja.

J: Die zo hardlopen, met een soort van die knieën.

E: Oh, ja!

J: En eh, dat zijn vooral mensen die nog knieën hebben. En ik heb geen knieën. Ik vind het fantastisch om naar te kijken.

E: Vanuit een bepaalde nieuwsgierigheid of interesse of fascinatie?

J: Nee, maar optisch vind ik het heel mooi. Ik vind het optisch heel mooi.

E: Oké, cool. Interessant. Optisch vind ik het ook al heel belangrijk. Dan vind ik sommige, daarom vind ik sommige sporten fantastisch om naar te kijken en sommige iets minder.

E: Ja, dat mag ja. En voor je eigen sportervaring viel het dus al mee, omdat jij dus ook gewoon zonder prothese of niks sport. Eigenlijk, toch?

J: Hoe zeg je dat?

E: Voor jouw sportervaringen tijdens het spelen hebben die hulpmiddelen eigenlijk weinig invloed gehad.

J: Nee, maar natuurlijk wel de handbike. De handbike is wel eh, een ding geweest.

E: Ja, dat is eh, ja.

J: Ja, als ik daaraan terugdenk, en nu soms wel op eh, op fietsvakanties ga of zo, dan was zitvolleybal heel gemakkelijk eigenlijk. Je had alleen maar een eh, volleybal nodig.

E: Ja, klopt.

J: Als ik dan eh, op trainingskamp ging of eh, nog wel eens ga, heb ik je koffer nodig. Een hele grote box waar eh, waar mijn handbike in zit.

E: Die moet echt enorm zijn, of niet?

J: Ja, je kunt hem in twee delen, maar dan heb je alle wielen bij in. Het is een behoorlijke boks. 1,50 meter lang, denk ik en eh. En die past ook mooi in je auto, en eh. Nou, dan heb je nog een beetje reservemateriaal nodig. Je hebt zoveel nodig bij het handbiken.

E: Ja.

J: Dat is echt onvoorstelbaar.

E: Flink gesjouw.

J: En dan mijn eigen rolstoel nog. Ja, dan zit die auto helemaal vol.

E: Helemaal vol, ja.

J: En dan moet je even kijken, dan eh, heb ik het geluk dat ik wel kan lopen. Dat ik nog even wat eh, op kan tillen of wat dan ook. Want mensen met de dwarslaesie eh, je ziet je.

E: Je probeer alles op je schoot maar mee te nemen.

J: Ja, dat is eh. Maar goed, zitvolleybal was iets makkelijker.

E: Gewoon praktisch.

J: Praktisch. Gewoon wat ehm, materiaal. Je ziet dat ik dan op eh, op het vliegveld aankom wat ik allemaal bij me heb. Zie ik ook al een beetje tegenop.

E: Nu met het, met het handbiken, dat je alles mee moet-

J: Ja, ja.

E: Ja, dat kan ik me voorstellen. Ja, is flink gesjouw. Ja, dat was allemaal handig dan met zitvolleybal inderdaad dat je alleen, want je hebt alleen jezelf nodig eigenlijk.

J: En dat is het mooie. Mensen willen altijd wel helpen.

E: Ja, dat is wel fijn.

J: Maar. Liefst ben je niet afhankelijk.

E: Nee, liefst wil je natuurlijk gewoon allemaal zelf doen.

J: Ja.

E: Dat snap ik, ja. En de eh, de sportlocaties en de voorzieningen, dus bijvoorbeeld ook inderdaad de kleedkamers, de douches, het dorp, waren die gewoon goed toegankelijk ingericht allemaal?

J: Eh. Ja, dat is zo verschillend geweest altijd. Want 't, als wij met die Paralympische selectie weggingen, of met de, ja, Para-cycling, moet ik het even noemen. Want je hebt handbikers, je hebt eh tandems, je hebt tweewielers. En dat eh, dat zijn allemaal verschillende disciplines. Als je dan met dat hele stel op weg ging, ja, dat is wel eh, een ding. En vooral de mensen met een dwarslaesie. Ja, die hebben een toegankelijke eh, toilet nodig, badkamer.

E: Ja.

J: En dat was wel lastig voor de manager van de, van de para-cycling, Om daar goeie. Ja, we hebben wel eens toestanden meegemaakt.

E: Ja?

J: Ja, nee, dat is eh.

E: Ook in dat Olympisch dorp bijvoorbeeld? Zeg maar, was dat daar ook wel-

J: Ook, ook.

E: Oké, ah.

J: Maar '96 Atlanta, nou eh, kleinere kamers hebben we niet gehad, denk ik, in Olympisch dorp.

E: Oh, ja.

J: En eh dan. Had ik geluk dat ik wel kon lopen, maar als er daar iemand bij was, ook met een rolstoel. Als je dan met twee rolstoelen daar.

E: Ja, om dan nog een rondje te kunnen draaien daar, dat. En in 1980, hoe was het toen daar geregeld?

J: Ja, je had grote, grote slaapzalen, dus eh. En wel aangepast toiletten, maar die stonden meestal van die dixies buiten, denk ik. Want, ja, dat kun je je voorstellen op zo'n eh. Militair Olympisch dorp, dan heb je geen, weinig voorziening.

E: Ja

J: Maar goed, ik, ik vergeet het soms, omdat ik eh, er zelf niet me van doen heb.

E: Ja, ja.

J: Maar ik denk er wel eens over na, als ik een keer met de trein ga, of ik heb een rolstoel bij me, of ik ga lopen. Maar mensen die in de trein, die moeten eerst aanmelden en alles.

E: Ja.

J: Het spontane kan soms niet.

E: Ja, ja.

J: Ik heb ook wel eens gehad hè, dat er op een station een keer een lift het niet deed. Dan kan iemand voor mij de rolstoel toetellen en ik eh, ik kan gaan lopen.

E: Ja, dat heb je dan als geluk gehad.

J: Maar iemand met een dwarslaesie.

E: Ja, die staat er dan.

J: Die kan een station verder gaan of zo. Maar waar is dat volgende station?

E: Ja, kom daar maar eens dan.

E: En, ga ervan uit dat Nederland eh, behoorlijk goed is aangepast. Als je in Zuid-Europa komt, dan wordt al gauw anders. Dan wordt het al gauw anders in andere landen. Ja, dan dat eh.

E: Ja, lijkt me ook wel weer ja, leerzaam om te zien dan of zo, dat het per land ook zo kan verschillen.

J: Ja, dat kan in het ene land verschillen, maar dan kan eh. Mijn collega moest vorige week ergens naar een toilet en die aangepast toilet die was eh, ja die werd als magazijn gebruikt. Hij kon niet eens bij het toilet komen.

E: Oh, wat erg.

J: Ja, maar ik kan me ook voorstellen als, als 'ie bijna niet gebruikt wordt.

E: Ja, maar dan toch.

J: Ja, maar het gebeurt wel, en dan eh, ja.

E: Ja, maar ik ben er zelf ook altijd heel streng in. Ik heb ook altijd, als er ergens een lange rij staat of zo, en vaak heb je dan dus het gehandicapent toilet dan wel vrij is, en vrienden van mij die zeggen wel zo, ja, ga daar gewoon effe. Maar denk ik altijd, nee, stel nou dat er dadelijk iemand komt en dan zit ik daar. Ja, dat ga ik echt niet doen, maar ik ben daar zelf ook heel streng in.

J: Ja dat is. Ja, ik vind het soms ook wel irritant.

E: Ja.

J: Maar dan heb je ook bij invalide parkeerplekken.

E: Ja, maar dat doe je toch gewoon niet, dat kan toch niet.

J: Het is gigantisch duur als je eh, bekeuring krijgt. Als je toch even gaat parkeren, maar je hebt toch wel een bepaalde eh, gradatie mensen wie, wie zich gewoon niks van aantrekken en die 'm d'r gewoon neerzetten.

E: Ja, dat vind ik echt erg. Zeg maar, ook al is de kans klein, dan toch.

J: Zo had ik ook een tijdje geleden ben je in de supermarkt in Haaksbergen en toen vroeg ik van heb je een invalidekaart? Nee, maar ik eh, ik ben zo terug. Ik zeg, ja.

E: Dus?

J: Ik zeg, ik heb een kaart, ik wil daar graag staan. Ja, ik ben zo terug.

E: Nou, en die plek moet nu gewoon vrij zijn.

J: Dus toen dacht ik van, bekijk het, ik zet je gewoon vast.

E: Ja, snap ik. Ik zou precies hetzelfde hebben gedaan.

J: En ik kom terug. Dan was hij net weggereden, want diegene die voor hem eh reed, of eh stond. Die was net weggereden.

E: Helaas, helaas.

J: Ja, ik moest er wel om lachen maar. Maar ja, dan kan ik wel als mensen zo reageren.

E: Ja, doe gewoon normaal, denk ik dan. Doe gewoon normaal.

J: Ja, maar ja, maar ja, als je daar niks van aan trekt. En ik zeg soms wel, het kost je gewoon 400 euro of zo eh.

E: Ja.

J: Ja, dat is wel een ding. Maar kijk, ik maak me- maar kijk, ik kan makkelijk even.

E: Ja, klopt. Maar toch, zeg maar gewoon het principe is gewoon niet netjes.

J: Ja, maar ik heb ook wel gerealiseerd. Je moet ook niet te veel principes zetten, want dan wordt het ook weer lastig.

E: Ja, een beetje kiezen, waar. Maar tijdens de Spelen liep jij dus eigenlijk niet echt tegen praktische obstakels aan toentertijd?

J: Nee, bijna nooit. Bijna nooit, nee. Maar ook zonder prothese kan ik me heel goed verplaatsen.

E: Ja.

J: En dat eh. GK, dat zul je zien, die kan niet meer zo eh. Vorig jaar zijn we naar de finale van volleybal geweest in eh, Den Bosch. Hij zegt, waar loop je toch hard? Maar omdat 'ie al niet meer zo eh, goed kan lopen met eh, of afstanden kan lopen.

E: Ja, oké. Ehm. Dit waren mijn vragen over de Spelen eigenlijk wel. Ik weet niet of jij jezelf nog iets wil vertellen erover? Anders ga ik dadelijk door naar het stukje maatschappij.

J: Ja, maar dan hebben we de hele middag nog, Elle, dat we eh.

E: Je zou uren kunnen vullen.

J: Ik kijk alleen maar met de. Ja, het enige wat ik kan vertellen uit 2008, toen was ik het beste en toen ging ik niet. Ja, dan zouden we-

E: Sund.

J: Wel een, een vervelend iets. Was wel mooi, met mijn afscheidsfeest. Ik zag 'm niet aankomen hoor, maar André Cats, de directeur van NOC. En die begon zijn toespraak met. JR, het had niet mogen gebeuren dat jij niet naar eh, naar Peking bent geweest.

E: Dat hij dat ook nog weet.

J: Ja, maar eh. En toen was hij net in dienst denk ik, dus hij had hier niet zoveel mee van doen. Een vakbond en alles erbij geweest, alle toestanden. Nou, ik werd er eh, ik werd er wel een beetje emotioneel van dat hij daarop terugkwam, want die had ik niet aanzien komen.

E: Een stukje erkenning.

J: Ja, dat ook. Dat ook. Dat deed me wel goed, maar dat 'ie. Ik denk, nou die begint over die negen Paralympics die ik heb gedaan. Nee, hij begon over de Paralympics die ik niet mee had gedaan.

E: Dat verwacht je niet.

J: Nee, dat vond ik wel heel mooi, eigenlijk, dat eh.

E: Want hoe kwam het dat je toen dan niet meedeed, was dat dat?

J: Ja, dat. De korte versie was eh, van mijn collega, die wel ging. Die eindigde als tiende op tien minuten. Of eh, hij finisht op 10 minuten. Ja, en die, die hebt, ja, een beetje vervelende dingen gedaan.

E: Hm.

J: En eh, ja. En ik weet nog dat we eh, een paar maanden voor die tijd hebben we nog een of ander internationale eh, wedstrijd in Frankrijk. En toen was al bekend dat hij ging. En toen ben ik er vandoor gefietst. En hij schreeuwen van ja, we zouden samen fietsen. Nou, daar was echt niks van waar. Maar ik heb hem wel gewonnen. Ik heb 'm echt eh, weggefietst met het NK.

E: Effe lekker gevoel denk ik, of niet?

J: In het algemeen dagblad. Hij woonde daar vlakbij, in de buurt van eh, van Pernis of zo. Iets van eh. Oud Bijenland of zo. Nieuw Bijenland woonde die. Pagina's vol. Don van der Linden, de grote favoriet voor het NK. Maar ik heb gewonnen. Ik heb gewonnen. Ik heb hem wel bijna de eh, hekken ingedouwd, maar ik heb wel gewonnen.

E: Dat lijkt me een lekker gevoel.

J: Hij was er niet met de prijzen, dat lijkt me. Maar dat ben ik dan ook. Als me onrecht wordt aangedaan, dan kan ik heel slecht zijn.

E: Ja, dat snap ik. Dat snap ik heel goed.

J: Dus dat was, dat was mijn verhaal eigenlijk. En eh. En ik was de beste klimmer op ook dat moment, ook internationaal wel. Ja. Ja nog wel eh, ik zeg geen goud, maar had wel zeker een medaille gewonnen. Ja, dat deed me wel pijn.

E: Ja.

J: Toen heb ik ook besloten om te stoppen. En toen kwam in 2009 de nieuwe bondscoach, Eelke van der Wal. Die werkt hier nu als prestatie manager. En die belde me op en die zei van, ik heb gehoord dat je eh, dat je niet verder wil. Ik zei nee. Ik zeg, ik heb vier jaar heel hard getraind en ik ging niet. Ik zeg, ik had zeker een medaille kunnen winnen. Hij zegt, ik snap het. Hij zegt maar eh, ik zou graag hebben dat je nog doorgaat. Ja. Ja. Hij zegt, ik kom naar je toe. Waar woon je? Ja, in Haaksbergen. Waar ligt dat? Ik zeg, bij Enschede. Oh. Hij zegt maar, ik kom naar je toe. En hij kwam.

E: Oh, wow.

J: Het was wel een eind rijden, zei die, uit Amsterdam.

E: Maar toch een man van woord.

J: Ja. En eh, ik heb twaalf jaar Eelke als bondscoach. Dus we hadden wel een speciaal bed.

E: Ja, mooi.

J: En ik ben hem nog steeds dankbaar dat hij me terug heeft gehaald.

E: Ja, de reden dat je weer bent begonnen eigenlijk.

J: Dus toen eh, hij afscheid nam, toen heb ik hem ook afscheidscadeau gebracht in Amsterdam. We hadden afgesproken bij de Jaap Edenbaan, bij die ijsbaan. Invalide parkeerplek. En ik had vergeten mijn parkeerkaart.

E: De pas.

J: Een bekeuring van 360 euro.

E: Oh, wat erg.

J: Daar ben ik een half jaar mee bezig geweest om die eh.

E: Ja, want je hebt wel gewoon bewijs dat je er echt mocht staan. Oh, duur afscheid.

J: Ja, maar Eelke, Eelke en ik die hadden en hebben nog steeds dezelfde band.

E: Mooi dat sport ook voor zoveel bijzondere relaties bijgekomen.

J: Ja, ja. Ook wel eens eh, meningsverschillen gehad.

E: Maar net zoals met GK hè, hoort er soms bij.

J: Hij is altijd wel eerlijk geweest en eh, ja.

E: Dat is veel waard, toch?

J: Dat is belangrijk. En ik was ook eerlijk naar hem toe.

E: Soms botst dat, ja. Dat is alleen maar goed.

J: Maar meer positief.

E: Gelukkig

J: Meer positief. Ja, en zo, zo zijn er genoeg an- anekdotes natuurlijk hè, dat eh.

E: Boekwerken vol.

J: Dat we bij elkaar komen met de oud-internationaal. Dat was nog een keer in Haaksbergen in 2004. Dat we gewoon buikpijn hadden van het lachen van voordat dat we al eh, moesten aanvangen. Dus ja, er gebeurt ook altijd wat.

E: Mooi.

J: Dan ging het altijd over van wat er buiten het spel gebeurde, of is gebeurd. Dan over het resultaat, ja.

E: Ook mooi dat dat ook kan, dat het niet alleen maar.

J: Nou, het enige wat ik niet mis, dat zijn de dopingcontroles, want dat was wel, ja. Dat was wel.

E: Oh ja, dat hadden jullie natuurlijk ook, ja.

J: Oh, ja. Ja, of dat je niks last had.

E: Maar werd dat niet gewoon via urine gedaan?

J: Wat zei je?

E: Werd dat niet gewoon via urine gedaan dan, of hoe?

J: Ja, ja. Maar dan bleef ze wel bij je staan.

E: Ja, dat voelt een beetje mensonterend. Lijkt me, of ja, gewoon niet heel relaxed.

J: Ja je had gewoon een eh. Je had altijd een eh, een tijdsslot waar ze moesten komen tussen, ik noem even, zeven en acht. Dan was wel de bedoeling dat ze om zeven uur bij je kwamen, maar was het eh, vlak voor acht uur nou ja en dan ga ik plassen, ja. En dan is er misschien een keer file gehad, net zoals ik vandaag, of wat dan ook.

E: Oh, ja.

J: En dan was eh. En ook Atlanta, dan hadden we verloren om brons en dan moest ik mee naar de dopingcontrole. Kwam 'k er drie uur 's nachts weer terug, ja.

E: Zo, dat is erg.

J: Ja. Ja, dat is niet leuk, maar ik- ik snap het wel. Ik snap wel. In 2012 hadden we een concurrent uit eh, uit Duitsland die Epo had gebruikt.

E: Ja, het is goed dat ze het doen, maar wel eh, ja.

J: Vorig jaar in eh, in eh, in Parijs-

E: Ja, toen waren er ook weer toestanden.

J: Dat iemand uit Portugal wat gebruikt had.

E: Ja, goed dat ze het wel controleren, maar ik kan me geloven dat dat tot toestanden kan leiden ook, ja.

J: Ik heb nog geen interesse gehad.

E: Nee.

J: Nee.

E: Gewoon alles op pure wilskracht en natuur en.

J: Ja, nee, maar ik, ik snap het soms wel van mensen die misschien net iets kortkomen dat die eh, eerder de, de neiging hebben om dat te doen.

E: Ja, nee.

J: Ik ben er bang voor geweest.

E: Ja, snap ik.

J: Omdat het je lichaam ook eh, stuk kan maken.

E: Ja, het is niet per se alleen maar goed.

J: Je weet niet eh, wat er gebeurt.

E: Ja, dat, ja.

J: Ja.

E: En dat is ook zonde om dat gewoon in een gezond lichaam eh, te pompen.

J: Ja, maar ook zonde is van. Zo'n een supplementensponsor in '92 volgens mij. Ja, ik, ik heb het niet gebruikt, maar ik vroeg of het eh, of het voor het eten, tijdens het eten of na het eten ingenomen moet worden. Wat doet het met je? Dat was niet helemaal duidelijk.

E: Dan weet je ook dat het geen goed teken is dan toch, als?

J: Ja, maar goed. De helft van het team deed het wel hoor, meer dan de helft. Ja, ik eh, ik heb het niet gedaan.

E: Nee, dat kan ik snappen. Ja. Ehm. Dan wil ik nu nog effe door op een stukje maatschappij. Eh, want toentertijd, had je het gevoel dat de Paralympische Spelen toen serieus werden genomen door het publiek en of de media?

J: Ik heb nooit geen klagen gehad.

E: Nee, oké.

J: En ik klaag ook niet.

E: Nee. Gelukkig.

J: Maar je moet het wel in eh, perspectief zien. Het wordt nie door iedereen in eh, in dank afgenomen. Ja, ook als je eh. Ik noem het even studiosport.

E: Hmhm.

J: Niet alle sporten komen in eh, in aan-, in eh, in aanbod.

E: Ja.

J: Want eh, wielrennen, voetbal, pff, atletiek, ja. Korfbal en zo eh, of iets anders.

E: Ja, ook al nie.

J: Of boksen of ja, noem maar op. Tafeltennis komt ook bijna nie aan bod.

E: Ja.

J: En als de Paralympics zijn, de laatste keer ook. Ja, Parijs is toch wel eh, ja, toch wel veel op tv geweest.

E: Ja, klopt.

J: En sommigen landen doen véél meer, maar er zijn ook weer landen die het minder doen.

E: Ja.

J: En regionaal bij ons in de buurt met de dagbladen, met de eh, met de hè, tv-oost en zo, ik heb geen klagen gehad.

E: Nee, dat was toentertijd voor u, of voor jou ook al voldoende

J: Ja, en nog steeds.

E: Mooi, fijn.

J: De laatste jaren ook nog. En eh, toen ook met mijn afscheid, dan was het toch eh. En eh, dat vind ik ook wel deels terecht natuurlijk, na negen Paralympics dat je dan afscheid neemt dat er toch even de aandacht aan komt. En soms moet je er ook eh, zelf even achteraan. Het komt niet allemaal vanzelf naar je toe.

E: Nee. Ja.

J: Maar eh. Het kan meer, maar het kan altijd meer. Maar dat geldt ook voor die andere sporten.

E: Ja, goed is goed.

J: Ja.

E: Ja. En voelde je jezelf destijds ook wel echt erkend als topsporter, of had je wel het idee van?

J: Nee, niet altijd.

E: Nee?

J: Nee. Ja, maar mensen gaan het pas eh, waarderen eh. Dat hadden we met zitvolleybal ook dat we weleens tegen valide clubs, ook wel tegen valide nationale team. Dat is nu allemaal voor jou tijd met eh ... en alles. Misschien zeggen de namen je wat. Of niet? En dan speelden we daartegen. En dan zeiden die mensen ook eh, die spelers van het nationale team. Best wel lastig.

E: Ja.

J: Kijk, volleybal dat konden ze wel, maar dat verplaatsen en zo.

E: Dat is weer heel anders.

J: Moeilijk En dat heb ik nu nog steeds met de wielrenners. Ik train nog steeds met de snelste groep mee in Haaksbergen. Ik heb gisteren ook al meer dan 100 kilometer gefietst en eh. Maar, op afstand. Niet, niet altijd, maar als je samen met hen gaat trainen. Zeggen ze-

E: Dan denken ze wel-

J: Respect.

E: Ja.

J: Respect.

E: Ja. En als je inderdaad ook weer kijkt naar een stukje media of maatschappij zeg maar, voelde je je daarin altijd serieus genomen in je rol als topsporter?

J: Ehm. Nou. De laatste jaren soms niet.

E: Hmhm.

J: Want, dan ging het toch altijd om mijn leeftijd, dat snap ik ook hoor. Snap ik ook. En Marti ten Kate, dat is ook een voormalige medewerker hier, en ook eh, een voormalige Olympisch atleet.

E: Wie, sorry?

J: Marti ten Kate. Eh, die heb aan de Spelen in eh, '88 meegedaan, als hardloper. Marathon en 10 kilometer. Dat was mijn eh, mijn speaker op afscheidsfeest. En die zei het ook heel mooi. Onderschat niet, maar JR heb gedaan, als 'ie nog steeds met, en dan noemde die die namen, Tim de Vries en Jetze Plat en alles. Onderschat niet, als JR nog steeds met hen heeft fiets, dan heeft 'ie wel iets unieks gedaan. Nou, mooier kon je het niet vertellen.

E: Ja.

J: Het ging, het ging hem vaak wel om van, ja, wat stelt het voor? Dat JR Rekers op 60-jarige leeftijd nog eh, mee kan.

E: Ja, met de jonkies, even zozegd.

J: Dus ja. Ik, ik kan wel zeggen dat ik wat unieks heb gedaan.

E: Ja. Ehm, en je zegt nu dan dus ook dat ehm, dat je leeftijd dan, dan op latere leeftijd heeft meegespeeld in. 'T gevoel van erkenning als topsporter. Had je ook toentertijd toen ook het idee dat je ja, dat het feit dat je met een handicapsporter had dat invloed op je beeld als topsporter, denk je?

J: Ja, ja, ik kan het niet anders zeggen. Mensen moesten eerst ervaren of mee te maken. En je kunt het niet uitleggen en je kunt je er ook niet tegen verdedigen. Maar eh, ik-

E: Pas als ze het een keer zien of doen.

J: Ik had soms wel het gevoel dat ik me moest verdedigen daarin.

E: Ja.

J: En als ik nu nog steeds zie hoe hard ik eh, kan fietsen en zo, ja, dan. Ik, ik heb gewoon geluk gehad met mijn aanleg en talent. En wat ik allemaal voor heb eh, gedaan en gelaten.

E: Ik wou zeggen, ook veel werken natuurlijk hè.

J: Ja.

EL En je zegt ook dat je soms-

J: Kijk, want wat is de definitie van een eh, een topsporter, Elle? Is dat het aantal uren wat je traint? Maar als iedereen. Nou, ik trainde 20, 25 uur in de week met dat handbiken. Een ander moest 40 uur werken of zo. Maar het eh, het was mooi. Ja, als het te regenen was het minder mooi. Ik was wel de eerste die met mooi weer fietsen, maar eh, ik heb mijn dingen wel gedaan.

E: Ja. Je hebt er echt wel voor gewerkt voor die.

J: Je houdt jezelf voor de gek als je niet doet wat je, wat je moet doen. Dus dat eh, dat was niet zo moeilijk. Ehm. Wat wou ik nou nog zeggen, waar we waren gebleven?

E: De rol van je handicap op jouw status als topatleet was een beetje mijn vraag. Heel schunnig gezegd.

J: Ja. Ik wilde wat anders zeggen. Dat komt eh, misschien zo nog even. Ja, dat je daartegen moest verdedigen, altijd wel.

E: Ja, ja. En dan voornamelijk tegen andere atleten of gewoon in het algemeen? Want dat je soms effe iets met je mannetje moest staan.

J: Ja, kijk, mijn concurrenties. 'T was vorig jaar heb ik mijn laatste wereldbekerwedstrijd in Italië gehandbiket. En we moesten zeven ronden fietsen. En eh, m'n collega's die hadden bedacht dat ik de eerste ronde alleen op kop moest fietsen. Om weer door de start-finish in Italië als je daar gaat, staat stad al 't publiek. Veel publiek. Veel publiek. Ja dat vond ik zo'n bijzonder suggestie dat ze deden. Ik zeg, het is een wereldbekerwedstrijd hè, het gaat om jullie, het gaat niet om mij. JR, jij moet op je doel. Heb heeft wel heel hard gefietst op kop.

E: Ja?

J: Ja, maar in het begin ging het te langzaam. Ik denk, ja, dan ga ik zelf maar op kop fietsen. Dan geef ik maar vol gas. En eh, ik was altijd wel goed ehm, als het echt moest gebeuren. En ik. Ik had wel publiek nodig.

E: Ja?

J: Ik heb wel finales gespeeld. In, in Rio was er zo weinig publiek. En ik ben wel vijfde geworden. Maar ik vond het niet leuk, omdat er zo weinig publiek was.

E: Want wat doet dat publiek dan met jou als je aan het sporten bent?

J: Ja dan eh, dat, dat geeft me moraal. Dat geeft me echt moraal.

E: Ja. Gewoon dat gejuich en die aanwezigheid, en?

J: In 1999, toen wonnen we de Europa Cup in Enschede, voor volle tribunes, waar GK ook onderdeel van was. Ja, geweldig. Dat geeft zo'n motivatie.

E: Mooi, mooi.

J: Ja.

E: Prachtig.

J: En sommigen, die zakten dan door het ijs. Want die, die waren-

E: Spanning, of?

J: Die waren mentaal of op spanning. De Je zag dat eh, lekkere koppie al. Dat heeft mij altijd eh, meer geholpen.

E: Fijn.

J: Ja.

E: Mooi. Leuk om te horen dat het publiek zoveel goeds doet. Eh, eens effe kijken. Jouw deelname aan de Spelen, hoe werd dat door jouw directe omgeving ontvangen? Dus inderdaad bijvoorbeeld vrienden, familie, partner, kinderen? Waren die steunend? Dachten die, oh wat cool, JR.

J: Ja, nee, eh mooi. M'n dochters eh, beide dochters, waren in Rio in 2016.

E: Ach.

J: En later eh. Ik had een privéponsor. Maar ik had al eh. Hij zeg eh, wie betaalt dat? Ik zeg, ja, dat betaal ik zelf. Hij zegt, nou, dan betaal ik de vliegtickets.

E: Ah, fijn.

J: Ja. Mooi dat ze er waren, maar in 2019 hadden we 't eh, WK in Emmen en toen eh, zei ik, ik zeg, ik heb de WK in Emmen. Ja, we hebben geen tijd, pap.

E: Dat is dichterbij huis, maar Rio.

J: Dat kon wel.

E: Ja, prioriteiten stellen, hè?

J: Ja, ja, ja.

E: Ja, Dat doen ze wel slim.

J: In verhouding had ik altijd weinig mensen eh. Ik heb toen eh, in 2016, toen had ik ook een lat- eh, nee, toen woonde ik al samen met een nieuwe vriendin. En eh. Nou Rio was zo groot en dat bleek dat mijn vriendin en haar dochter bij mij twee dochters in het hotel zaten.

E: Echt? Kleine wereld

J: Hoe kan dat, Elle, hoe kan dat? Ja, geweldig!

E: Grappig. Leuk. Leuk om te horen, al die sociale interacties rondom sport.

J: Ja.

E: Ehm. Als jij nu terugkijkt eh, naar jouw deelname aan de Spelen van 1980, ehm. Kijk je daar soms op een andere manier naar dan ten tijde zelf, zeg maar?

J: Ja dat eh, dat. Ze vragen ook wel eens van wat vond je de mooiste spelen. Ik kijk op die scholen ook vaak, wat vond je dan de mooiste spelen? Ja, 1980 was wel een van de mooiste spelen, maar eh, Barcelona en, en Sydney en Loden vond ik ook geweldig. Maar ik ben twee keer naar Amerika geweest.

E: En waarom vond je 1980 dan zo mooi?

J: Thuispubliek.

E: Ja.

J: Gouden medaille. Eh. Live op tv.

E: Fijn. Mooi.

J: En uitverkocht. Barcelona ook, want binnen stond ook buiten nog om naar binnen te komen. Ja, geweldig. Geweldige finales zijn dat. Dat zijn de mooiste.

E: Ja, toch weer dat publiek, die extra drive om eh.

J: Ja, maar dat is toch mooi.

E: Ja, kan ik me voorstellen. Lijkt me heel bijzonder.

J: En we hadden nog over van de eh ja, wordt het door iedereen de eh, de waardering of de exposure voor iedereen met de Paralympics. Ja, die is niet altijd aanwezig. Dat merk je soms. Eh. Het is ook niet altijd uit te leggen, maar ze moeten er eerst in, in aanraking mee komen.

E: Ja.

J: Het is geweldig, en het verbaast me dan, en dat vind ik ook weer mooi bij jou, van Jetze Plat. Nou iedereen vraagt aan mij van Jetze Plat. Ja, maar dat is mooi, maar eh, Esther Vergeer, destijds Bibian Mentel. En dat zijn toch namen die eh. En jonge JR, die kennen ze in eh, in het oosten wel een beetje.

E: Hmhm.

J: Maar landelijk niet. Maar eh, deze namen, ja, dat is wel mooi.

E: Ja.

J: Ja, dat is wel hè.

E: Ja, een stukje herkenning.

J: Ik had een eh, een tijdje geleden ook een podium met Eva Eikhout en Jack Renner. Maar dat is een dame met die hele korte armpjes.

E: Oh, ja, die ken ik wel.

J: Ik zeg Eva, ik zeg jij bent wel echt een BN'er. Ik zeg, wat doe jij het goed.

E: Klopt.

J: Nou, dat moest ik wel even zeggen. Dat eh, is toch mooi?

E: Ja. Ja, heel, ja.

J: Kijk.

E: Ja, van de reclame. Ja, ik ken haar. Ja, klopt.

J: Ja, want dat weet ik weer niet. Ik kijk nooit naar reclame, maar ik hoor wel dat zij in bepaalde reclames zit.

E: Ja, klopt. Ja, ja. Ja, zij, zij doet best wel veel spreken en zo, toch?

E: Ja, ja.

J: Ja.

E: Ja, mooi.

J: En ze zei van, ik. Of bij Renze of bij eh.

E: Oh ja, talkshows en zo doet ze ook regelmatig. Maar mooi als dat kan. Zeker. Ehm. Ik heb dan nu nog een paar afsluitende vraagjes. Ik ben daar eigenlijk door al m'n andere vragen wel heen.

J: Ja.

E: Ehm, hebben de Spelen van 1980 eh, invloed gehad op jouw relatie met sport en je lichaam?

J: Nee.

E: Nee? Dat mag.

J: Het is alleen maar meer geworden.

E: Ja, positief? Beter?

J: Ja, maar omdat je dat al mee hebt gemaakt, dan wil je wel weer door naar die andere spelen en alles.

E: Extra motivatie en.

J: Nee dan, dan keek ik er ook een beetje eh. Ik wist niet wat ik ermee aan moest eigenlijk, van eh. Je lichamelijke inspanning.

E: Ja, snap ik.

J: Omdat je al eh, veel traint, dan heb je geen eh.

E: Dat is heel normaal.

J: Ik denk dat het alleen maar positief is, wat ik heb gedaan. Daardoor ben ik nu ook nog steeds fit. Want dat helpt je wel.

E: Ja, zeker.

J: Dat helpt je wel. En iedereen is kwetsbaar natuurlijk hè. Als ik heel hard heb getraind met een trainingskamp, dan kwam ik bijna altijd weer een beetje ziek thuis, omdat je dan net iets te veel hebt-

E: Net iets te veel hebt gevraagd, ja.

J: Ja. Maar soms heb je je lichaam ook bepaalde prikkels nodig of iets

E: Oké mooi. Ehm. En terugkijkend naar de Spelen, ehm. Dit zijn ook eigenlijk gewoon meer vragen o, puur uit interesse, vroeg ik me af.

J: Ja.

E: Wat heb je toentertijd als het fijnst ervaren en wat als het minst fijnst van de Paralympische Spelen van 1980? Als je, een voorbeeld kan me noemen, ik snap wel als het misschien een beetje groot is.

J: Ja, minst fijn was eh, met z'n allen op een slaapzaal.

E: Ja.

J: En het eten.

E: Niet lekker?

J: Nou, dat was eh, dat is tegenwoordig wel even iets beter geregeld.

E: Ja.

J: Maar goed, eh. Eten wat de pot schaft, zeggen ze dan, hè. Ja, dat was wel zo, maar dat eh, dat had wel iets beter gekund. Maar goed. Eh. Ja, het fijnste toch wel, ja. Gewoon het resultaat natuurlijk.

E: Ja, het goud.

J: Al die mensen. Gewoon familie en eh.

E: Mooi.

J: Eh. Ja, dat het gewoon zo dichtbij was dat eh. Het was al zo anders dan 1976 weer. Alweer een stuk eh, professioneler.

E: Dat er veel kan ontwikkelen in vier jaar tijd.

J: Ja. En als je dan nu naar terugkijkt met de opening ook op de, op de atletiekbaan, dan denk je van ja, dat is tegenwoordig wel even wat anders dat je nu ziet met die opening en sluiting ceremonie.

E: Dat wordt groots uitpakkt, ja.

J: Als je ziet welke artiesten en zo, ja joh.

E: Ja.

J: Maar goed, dat zeg ik.

E: Iedere tijd heeft zo'n charme, hè?

J: Dat blijft, dat blijft.

E: Mooi. Ehm, en terugdenkend aan de Spelen, is er een bepaald beeld of gevoel of gebeurtenis, of inderdaad een bepaald geur of geluid of zo, die echt het allereerste bij je op zou komen?

J: Ja, gewoon de blijdschap met het hele team na die tijd.

E: Oh.

J: Daar heb ik ook nog wel hele mooie foto's van en eh. Al die publiciteit, en vooral omdat ik toen aanvoerder was, dan kreeg je ook eh, nog meer aandacht. Ja, er was zoveel aandacht.

E: Heerlijk. En dat was vooral tijdens het Spelen, inderdaad, of na het winnen van dat goud?

J: Ja, tijdens het Spelen, voor de Spelen, na de Spelen.

E: Ja.

J: En eh. Ik ging wel de mist in met iets anders, want we waren live op tv geweest. En van de eh, een van de volgende dagen had ik een brief gekregen van Joop Stokvis uit eh, Amsterdam. Maar zo die persoon schreef, ik denk oh, dat is een dame. Ja, toen bleek het een man te zijn. Dus dat eh, was niet zo. En mijn ouders en mijn broers die lagen echt in een deuk. En iedereen z'n voorkeur, maar ik heb wel een voorkeur vrouwen.

E: Maak je ook weer een keer mee, hè.

J: En die nodigde me uit om oh, om in zijn buitenverblijf in Frankrijk te komen. Dus ik dacht, oh!

E: Nou, gezellig.

J: Ja, gezellig. Ja, heel gezellig.

E: Ben je er wel geweest ook? En toen kwam je daar en toen?

J: Nee, nee, nee.

E: Oké, gelukkig.

J: Ik had wel enige interesse, maar ik, ik was ook in een relatie toen.

E: Dat kan sowieso niet hè.

J: Dat was niet zo handig.

E: Maar je kreeg dus meerdere vormen van aandacht.

J: Ja, absoluut.

E: Leuk, mooi. Ehm, ja, als het aan mij ligt. Tenminste, ik ben door al mijn vragen heen.

J: Ja.

E: Ik weet nie eh, of jij zelf nog vragen hebt of iets wat je zelf wilt vertellen.

J: Nee, maar we hadden het er ook nog over van ehm, poepoe. Erkenning. Erkenning. Ja, dat is zo verschillend allemaal geweest. Maar dat vind ik net langs eh. Wel heel anders en nuchter hè. En ik ben zelf ook vrij nuchter. Maar eh. Wat ik al zei van eh, in, in. Dat ik bijna in de verdediging soms moest schieten en eh, en juist de andere mensen, die zeiden van joh, het is niet normaal wat jij gepresteerd hebt, en wat heb je veel gedaan. Ik was ook een pionier. De eerste die met de rolstoel marathonging rijden. 100 kilometer ging doen.

E: Jij?

J: Ja.

E: Echt? Oh.

J: Ik was de eerste die een marathonging reed met de rolstoel. En ook 100 kilometer.

E: Zit dat ook in die video? Want een marathonging staat er wel weer bij.

J: Ja, ja, ja. Ja, dat eh. Maar goed. En dat is Nederland. Wanneer ik dit in Duitsland had gedaan, had ik een standbeeld gekregen.

E: Ja?

J: Ja. Maar. Standbeeld heb je ook niks aan.

E: Nee, klopt. Ja maar vi- ja, voel je daar wel iets bij, inderdaad, dat je dan soms een stukje.

J: Nee, maar dat is, dat vind ik wel mooi, dat sporters pff, in andere landen sp- iets meer gewaardeerd worden.

E: Ja.

J: Maar ik heb het nu niet alleen over Paralympisch.

E: Gewoon algemeen, gewoon sport in het algemeen.

J: Sporters over 't algemeen. Dat het eh. Niet negatief, maar eh, soms ook wel eens te nuchter.

E: Ja, want dat heb ik zelfs ook wel eens inderdaad. Dat bijvoorbeeld, ja hè, je hebt dan wel een Epke Zonderland of een Jutta Leerdam nu zeg maar, die zijn wel echt grote namen die.

J: Ja.

E: Maar over het algemeen, en ik weet niet of dat klopt hè, maar een beetje inderdaad het idee dat ik soms heb, is dat je dan twee weken lang bijvoorbeeld bij die Paralympische Spelen ben je effe helemaal ja, het menneke over het vrouwke witte wel.

J: Ja, ja.

E: Daarna dan, en dan verdwijnen we vier jaar een beetje van de Nederlandse aardbomen.

J: Ja, maar ja. Ja, het leven gaat door. Met alles.

E: Ja

J: Ook in privé wat dan ook.

E: Ja.

J: En natuurlijk, ik heb ook weleens eh, minder leuke dingen meegemaakt met mijn dochters, en dan eh kan ik hebben van ja eh, hoe heb je dat kunnen doen? Van, hoe gaan we verder?

E: Ja. Ja. Ja. Echt wel die verdergaan-mentaliteit.

J: Mijn ouders waren ook niet altijd blij met mij. Nee.

J: Nee. Ja, dat is menselijk, puberteit en zo.

J: Ik heb wel eh, ik vertel het wel eens. Als de wijkagent eh, aan de deur kwam, dan zei mijn moeder al van JR, wat heb je nu weer gedaan? In plaats van aan mijn broers te vragen, hebben jullie wat gedaan?

E: Ze wisten meteen van, JR, kom maar even.

J: Ja, ik heb geen saaie leven gehad.

E: Veel leuks om naar terug te kijken.

J: Ja, absoluut. En soms minder leuke dingen, maar over het algemeen

E: Hoort er ook soms bij hè Dat maakt het leven ook juist mooi soms denk ik.

J: Ja, dat zul jij nu ook hebben, want welke leeftijd heb je?

E: 23.

J: Ja. En natuurlijk heb je héle leuke dingen meegemaakt, maar soms minder leuke dingen.

E: Zeker.

J: En daar heb je geen beperking voor nodig.

E: Nee, nee, nee. En ik merk ook wel aan mezelf dat soms ook juist in die minder leuke fases dat ik denk, oké wat cool dat ik dit kan ervaren, want dan weet ik ook hoe het is om juist de mooie dingen te ervaren. En over twee maanden is het vast wel zover zeg maar, dus ervaar dit effe en dan komt het ook wel weer goed. Zo probeer dan maar een beetje te denken als het effe niet zo goed gaat.

J: Dat vind ik ook leuk, dat merk ik al eh. Hoef ik je niet goed voor te kennen, dat je wel positief in het leven staat.

E: Ja, zeker, dat probeer ik wel!

J: Die uitstraling die heb je wel.

E: Ah, dankjewel.

J: Ja, mooi.

E: Maar ja, maar ook veel positiefs om op terug te kijken zo te horen, veel mooie dingen gecreëerd voor jezelf. Toch ook echt wel hard voor moeten werken, zou ik wel- op een bepaalde moment toch, of niet?

J: Ja, ik heb veel gedaan. Ik heb ook eh. Toen ik fulltime ging eh, ging handbiken, ik denk dat ik ... Ik heb m'n eh, alimentatie hier te voldoen, dus ik had ook wel wat extra. Toen heb ik zes jaar op een schaatsbaan gewerkt in Enschede.

E: Leuk ook, lijkt me.

J: Niet altijd, als ik kon, maar.

E: Toch iets daarnaast.

J: Ook weer met sporters in aanraking, ook weer leuk.

E: Ja, toch lekker een sportwereldje.

J: Ja.

E: Mooi. Ik wil jou in ieder geval echt hartelijk bedanken.

J: Ik jou. Voor je bijzondere vragen.

E: Ja. Even kijken, nog een kleinigheidje.

J: Oh wat een lekker! Wat bedankt! Ik doe niet veel maar-

E: Nee?

J: Ik eet elke dag wel twee stukjes chocolade.

E: Oh nou kijk eens, heb je weer een klein voorraadje. Als je het fijn vindt, ik zou de opname ook naar jou kunnen doorsturen, en ik eh-

J: Vind je het erg dat ik zeg van hoeft niet?

E: Nee, nee dat vind ik helemaal nie erg.

J: Nee.

E: Ehm, ik ben wel van plan eh, als ik het allemaal op tijd af heb, om voordat ik het definitief inlever, mijn paper, om het wel naar iedereen die ik heb geïnterviewd een keer op te sturen.

J: Oh, ja.

E: Zodat jullie het altijd zouden kunnen doorlezen en effe zouden kunnen kijken van hier herken ik me in of echt totaal niet.

J: Dat vind ik wel leuk, dat heb ik ook al met journalisten gehad, en eh. D'r komen altijd, er sluipen altijd kleine foutjes in.

E: Ja, precies, en dat wil ik ook voorkomen hè

J: En het is jouw verhaal. Dat is duidelijk, maar of het nu om jaartallen gaat of aantallen of wat dan ook, is dat altijd wel eh.

E: Ja, nee. Dus eh ik zal nog effe opsturen voordat ik het allemaal inlever.

J: Ja, ik had dat pasgeleden ook dat iemand zei eh, 1980 waren de eerste Paralympics. Dat kreeg ik ook van jou al, ja, '76.

E: Ja, precies, ja. Nee, dus dat zijn wel van die kleine feitjes.

J: Toen was je nog niet geboren worden, hè Elle.

E: Nee, dat is wel voor mijn tijd.

Transcript GK

G: Goed, ik, ik vraag me wel af wat je wilt vragen. Heb je nou een horloge om je vinger?

E: Ja. Ehm, ja, ehm. Ja, ik denk dat je het wel al een beetje in m'n eh, informatiedocument hebt gelezen. Dat ik onderzoek doe naar het, 't Paralympisch zitvolleybalteam eigenlijk hè.

G: Ja, ja.

E: En jullie ervaringen tijdens het Paralympische Spelen. En dan wil ik me eigenlijk specifiek gaan focussen op ja, jullie ervaringen tijdens het Spelen. Dat eigenlijk. Ehm, dus dan wil ik beginnen met wat algemene vragen. Hoe ben je betrokken geraakt met sport? Een beetje de aanloop naar de Spelen toe. Dan vervolgens de Spelen zelf. Eh, en daarbij ook een beetje naar de praktische ervaring. Dus ehm, ook kijken naar eh, infrastructuur, de training- en wedstrijdschema en hoe het dan op dat moment voor jou was om te sporten. Eh, ook een stukje sociale interacties en algehele sfeer. En als laatste wil ik nog effe kijken naar een beetje het stukje maatschappelijke, hoe eh. Ja, zeg maar hoe jij hier gewaardeerd voelde als sporter op dat moment of juist niet, eh, dat soort zaken. Ja, verder al je gegevens worden gewoon vertrouwelijk behandeld. Daarom hebben we dit nu allemaal ondertekend, ehm. Maar als je ooit nog vragen hebt of iets dergelijks, je kan altijd mij of mijn docent benaderen. En je staat er ook altijd vrij in om tot vier weken tot na het interview nog te zeggen, hé, ik wil toch niet dat het wordt gebruikt. Dat heeft voor jou verder geen gevolgen. Dus in dat opzicht

G: En, en, en, hoe kom jij bij eh, bij d- deze onderwerpen?

E: Ja, dat vragen ze tot nu toe allemaal, omdat het best wel een specifiek iets is, hè.

G: Ja, ja.

E: Ja, je moest voor je scriptie moest je drie onderwerpen doorgeven die je interessant leken. En ik vind sowieso gendergeschiedenis en gehandicaptengeschiedenis zijn wel mijn twee favoriete takken van geschiedenis.

G: Ja.

E: Eh, en hiervoor had ik al een half jaar onderzoek gedaan naar Foekje Dillema en haar eh, genderconstructie, zeg maar, in die tijd. Die interseks Friese hardloper uit de jaren zestig, volgens mij, op m'n hoofd.

G: Ja, ja.

E: En toen ging ik dus mijn scriptie ook over sporten. En toen dacht ik nou, om dan weer iets met gender te doen, dat vind ik wel te veel op elkaar lijken in één jaar.

G: Ja.

E: Dus toen wou ik iets met gehandicaptensport. Nou, de Paralympische Spelen van 1980 in Arnhem, da's lekker in de buurt, dacht ik.

G: Ja.

E: En ik wou sowieso *oral history* gaan doen, want ik vind het gewoon veel leuker om mensen te interviewen dan dat ik in een stoffig archief ga zitten en ouwe boeken en kranten en zo daar. Dat zoek ik allemaal niet zo. Eh, dus toen ben ik eigenlijk gewoon op Wikipedia gaan scrollen op de deelnamelijst. En ik kwam heel makkelijk aan JR z'n contactgegevens.

G: Ja, JR die staat overal volgens mij, dat is-

E: Daarom! Ja, die heeft helemaal een site en YouTube en eh. Dus nou ja, perfect. En daarna kwam ik ook nog op zitvolleybalnederland.nl, en die had ik ook gecontacteerd. En die eh, gaf me dan de contactgegevens van HD. Ehm, en toen dacht ik, nou dan ga ik 't eh, gewoon lekker specifiek houden en het zitvolleybalteam doen.

G: Ja.

E: En ook heel interessant, want het was natuurlijk ook het eerste jaar dat het meedee uhm. Dus nou ja, hoe specifieker, hoe beter voor onderzoek.

G: Ja.

E: Ja, en zodoende ben ik toevallig eigenlijk bij zitvolleybal uitgekozen, maar tot nu toe vind ik het echt heel interessant.

G: Ja, ja. Oké

E: Dus ehm, dus dat eigenlijk. Ehm, ja, dan begin ik ook gewoon met mijn vragen.

G: Ja, doe maar dan dat.

E: Top. Eh, zou je mij meer kunnen vertellen hoe jij betrokken bent geraakt met sport in het algemeen?

G: Nou, ik, ik eh. Ik heb een ongeluk gekregen toen ik net 18 jaar was. Toen is m'n eh, ja. Ik zat achter op een bromfiets en toen heb ik mijn been eh. Ja, Ik heb er zelf verder niks aan gemerkt door, maar er is toen een auto tegenaan gereden. Dat is binnen doorgedaan in de bocht. En die heeft m'n eh, m'n onderbeen eraf gereden, zeg maar. Dan net eh. Ja, de knie zat er nog wel aan, maar die was helemaal stuk. Dus die kon ook niet gered worden. Dus. En ik had voor die tijd had ik altijd gesport. Ja, ik kon redelijk goed voetballen en ja, ik was altijd met sport bezig. Dus ja, nou ja, dan word je wakker in het ziekenhuis en dan zeggen ze van ja, je mist een been. Ja, nou ja, toen was het eerste, eigenlijk het allereerste wat ik dacht. Maar ik kan niet meer voetballen, wat kan ik nou doen?

E: Oh.

G: Dat was echt heel apart. Ik dacht direct van nou, dan moet ik maar een andere sport doen of zo. Eh, ik had niet het idee van nou, ik kan dit niet meer, ik kan dat niet meer. Maar ik dacht gewoon echt van, welke sport kan ik nou doen?

E: Echt heel sportgericht?

G: Ja, ja, dat was wel echt heel erg. Tenminste, dat vond ik zelf eh ja. Ik had echt zo van, nou, kom je daar nou bij om dat of zo te denken? Dat was wel heel apart. Eh eh, nou, toen ben ik eigenlijk eerst een beetje gewoon rond gaan kijken en er was een jongen bij ons in de buurt. Die eh, die woonde acht kilometer verderop zo, die had polio en die, die zitvolleybalde. En die hoorde dat ik een ongeluk had gehad, dus ja die was echt eh. Ik heb twee weken, met elkaar twee weken in het ziekenhuis gelegen en zes weken revalidatie gedaan en nou, toen was ik weer thuis en daar zat ik dan. Toen dacht ik wat moet ik gaan doen en toen kwam die jongen die kwam bij me langs. Hij zegt heb je zin om mee te gaan eh, zitvolleyballen? Ja, ik zeg ik vind prima. Ik bedoel eh. En zo ben ik eigenlijk bij het zitvolleybal terecht gekomen.

E: Ah.

G: Ik had voor die tijd ook wel wat gevolleybald en eh ja, we speelden bij ons in het dorp korfbal en voetbal en allerlei sporten wat we maar deden. We waren altijd wel bezig met sport. En eh ja, zo doende ben ik eigenlijk bij het zitvolleybal terechtgekomen. Ik was echt na drie maanden aan het zitvolleyballen na mijn ongeluk.

E: Oh, dat is ook snel, drie maanden, eigenlijk.

G: Ja, dat is echt heel snel.

E: Wat uniek inderdaad om te horen dat. Je mist een been en het eerste waar je aan denkt is sport, en niet van oh nee, m'n leven.

G: Ja, ja. Dat is nog altijd, dat iets wat altijd nog bij me is gebleven. Dat vond ik zelf ook heel frappant.

E: Dat zegt wel hoe veel- hoe belangrijk sport voor jou is, denk ik. Of niet? Als dat het eerste is waar je aan denkt.

G: Ja, ja, ja zeker. Sport is altijd in eh, in mijn leven heel belangrijk geweest. Vanaf klein tot aan. Ja, ik doe nou niet meer. Ja, ik doe nog biljart, zeg maar. Maar ja, dat is ook niet eh. Dat is geen echt sport meer. Dat is wel sport, maar dat is toch een andere sport dan. En ik fiets natuurlijk best nog wel veel en zo, maar echt actieve. Gewoon actieve sport doe ik eigenlijk eh.

E: Ja. En was er een reden waarom je sport altijd belangrijk vond? Of dat zat gewoon.

G: Ja, dat zat er gewoon in. Ik weet het niet. Ik, ik heb eh. Ik ben, in het dagelijks leven ben ik, ben ik eigenlijk best wel, want ik heb op school lesgegeven en speciaal onderwijs. En dan was het echt eh, ja dat ik altijd zo rustig bleef. Maar in sport, dan komt er mijn beest boven, zeg ik altijd.

E: Daar had JR hier ook al een beetje wat over verklapt.

G: Ja, ja, ja.

E: Maar hij zelf ook, zei die. Heel fanatiek opeens.

G: Ik was geen fa- ik was geen leuke iemand in het, in het. Ja, wel in het team of zo gezellig, maar ik was niet leuk tegenover de scheidsrechter.

E: Hart voor de zaak.

G: Ja, ja, ja. Ik dacht altijd van ze mogen van mij winnen als ze beter zijn. Maar ik dacht altijd dat ik beter was.

E: Ja.

G: Dus het was het onterecht, dus dan was het onterecht dat ik verloren.

E: Wel echt een sporters mentaliteit, dus gewoon altijd beter en meer en.

G: Ja, daar heb ik altijd wel een beetje gehad.

E: Oh wat grappig. Leuk dat het zo kan veranderen ook hè, in het veld en buiten het veld.

G: Ja, dat is echt heel apart. Nor- normaal ben ik gewoon een lieve iemand die nooit geen ruzie zoekt of weet ik veel, of agressief is of zo. Maar ja, daar was ik dat wel.

E: In 't veld komt effe iets naar boven.

G: Ik ben zelfs een keer, ik ben zelfs een keer geschorst geweest en dus eh, nou ja.

E: Huh, waarom, als ik vragen mag?

G: Ja, oh nou ja. Nou dat was eigenlijk niks, maar dat was een volleybalwedstrijd en toen was ik 't niet eens met de scheidsrechter. Toen ging ik naar de scheidsrechter toe en die man die was zo zenuwachtig dat ik zei, dat moet je niet doen, weet ik veel over wat, je hebt iets verkeerd. En ik. Ja, ik raakte hem aan, maar ik bedoel, ik, ik, ik sloeg hem niet of weet ik veel. Ik zei gewoon, man, kom op nou. En hij viel gewoon als een baksteen neer zo.

E: O, ja. Net pech gehad.

G: Ja, maar die man was gewoon heel erg zenuwachtig. En dus die stond al eh, ja. De eerste, de beste briesje wind, zeg maar, zou die al omgevallen zijn.

E: Ja, ja.

G: Héél erg zenuwachtig. Dat hebben we heel veel mee gemaakt hoor, want mensen reageerden toch als, als begeleiding of als scheidsrechter of zo. Ja, die waren dat niet gewend. Die dachten van, oh, echt wat leuk effe gehandicaptensport spelen en effe een beetje meedoen. Die mensen een beetje meehelpen, weet je wel, dat zij ook kunnen sporten. Ja, daar waren wij gewoon veel te fanatiek voor. Dus dan ging dat vaak fout.

E: Ja, maar het is ook gewoon net zo goed topniveau.

G: Ja, ja, daarom. En als je dan, als je dan in het topniveau eh, scheidsrechters krijgt die eigenlijk vierde klasse kunnen fluiten en eigenlijk verder niks.

E: Ja.

G: Dan krijg je altijd zulke problemen.

E: Ja, dat zorg wel voor een beetje frictie.

G: Ja.

E: Eh, en jou, want sport is altijd heel belangrijk geweest. Heeft jouw directe omgeving hier ook altijd invloed op gehad?

G: Ja, vanaf vroeger al eh, ik bedoel, mijn ouders die waren- mijn vader is overleden toen ik 8 jaar was, dus die heb ik er niet zo erg mee gemaakt of zo. Mijn moeder die ging altijd wel als ik voetbalde, ik eh, speelde met 16 jaar speelde ik in het eerste team bij ons in het dorp. En dan, dan waren er altijd allerlei mensen waren d'r gewoon, en familie stond ook langs de kant, en eh, weet ik veel. Niet dat ze, ze waren echt niet partijdig of zo dan, maar ze gingen wel altijd kijken.

E: Ah.

G: Ja, zulke dingen. Het is altijd wel gestimuleerd om te voetballen, of eh, om sporten zeg maar.

E: Ja, ze waren gewoon heel steunend in die zin.

G: Ja, heel erg steunend in die zin, ja.

E: Fijn.

G: En ook met eh, met later, toen ik dit dan kreeg, dat ze me. In het begin kon ik nog geen autorijden, dus mocht ik nog niet autorijden en weet ik veel, dan brachten ze me altijd en eh, weet ik veel.

E: Ah, wat is fijn. Dus het zat ook daarin wel echt in. Dat is fijn.

G: Ja, ja.

E: Ehm, en een stukje topniveau, was dat altijd al een doel van jou, om hoger en beter? Of is dat gewoon gaandeweg toevallig gekomen?

G: Ehm, nou ja. Ik heb wel met voetballen wel vlak tegen de top aangezetten, dat ik. Ik heb wel eens een keer eh, een oefen ding gedaan bij betaald voetbal, bij Veendam en zo.

E: Oh. Maar eh, of ik daar echt geschikt voor was, dat weet ik niet. Want dat was, ja dat is altijd wel loterij, denk ik. Ik denk niet dat ik dat heb bereikt. Maar in ieder geval in volleybal vond ik dat wel eh. Ja, ik was gewoon heel erg fanatiek, dus ik wil toch altijd het beste.

E: Hmhm. Dus dan probeer je wel dat op te halen.

E: Ja.

G: En toen ik daar de kans kreeg met de, met 't zitvolleybal ja, dan heb ik die met twee handen aangegrepen.

E: Ja, want hoe is dat ook gebeurd? Want dat zat voornamelijk in Enschede.

G: Ja, ik speelde in Groningen. Ik kom van oorsprong uit Groningen.

E: Oh, je komt uit Groningen. Oké.

G: In de stad Groningen was ook een eh, een gehandicaptensportclub. Want vroeger had je nog echt gehandicaptensportclubs.

E: Ja.

G: En dan was 't ook nog van eh. Die zaten vaak apart in een zaaltje en die deden dan hun dingetje daar zo.

E: Oh, echt heel gescheiden.

G: En later is het pas eigenlijk dat het bij gewone volleybalclubs terecht is gekomen zo. Dat is wel in die periode gebeurd dat ik daar volleybalde, maar dat, dat is 10 jaar later of zo. Toen is het pas echt daardoor begonnen.

E: Ja, en je bent gewoon. Ja, ik snap nooit zo goed heel dat scoutingsproces werkt. Want inderdaad Enschede en Groningen is toch ook wel een stukje weg.

G: Ja, maar we eh, we hadden landelijke competities. En eh, of eerst was het gewoon regio's. Dan had je gewoon Groningen, Friesland en Drenthe. En dan had je Overijssel, Gelderland en eh, die omstreken zeg maar.

E: Ja.

G: Je had het zuiden, Limburg en Brabant. En eh, ja vooral uit Limburg kwamen er veel clubs. En in het westen had je ook nog een paar clubs. En in het oosten zaten de meeste clubs zo. Daar had je een stuk of zeven of acht goede teams had je daar. En in Groningen had je, ja, er waren eh, drie clubjes of zo zelfs en er was dan eentje, dat was goed, die was Groningen en de rest was eigenlijk een beetje echt recreatief. En je had in Friesland, Leeuwarden, Drachten, Sneek en eh, ook een aantal teams had je daar.

E: Oké.

G: En dan had je eerst, dan had je eerst regio-kampioenschappen en als je dan de kampioen van de regio, die ging dan, de vier regio's, die gingen dan op één zaterdag tegen elkaar spelen.

E: Ah.

G: En dan gingen die om de kampioenschap spelen.

E: Ja.

G: En daar had je dan eh, ja daar kwamen natuurlijk ook de mensen die eh, die over het nationaal team gingen en die, die, die scouten daar dan de mensen een beetje uit zeg maar.

E: Oké, cool. En welk jaar was het ongeveer dat jij bij het-

G: Dat ik erbij ben gekomen? In 1978.

E: Dat is maar twee jaar voor de Spelen.

G: Twee jaar voor de Spelen, ja, twee jaar voor de Spelen. Maar toen is ook eigenlijk pas echt in Nederland. Toen is het nationaalteam een beetje écht begonnen zeg maar. Daarvoor hadden ze wel af en toe een toernooitje of weet ik veel. Eigenlijk is in '80 ook pas eigenlijk. In '79 hebben we een toernooi gehad in Haarlem. Daar waren al wat buitenlandse team zoals Finland en ik geloof Zweden was daar.

E: Ah, ja.

G: Zweden was toen nog best een redelijk land. En Finland en Duitsland geloof ik. Zo een stuk of vijf, zes teams waren daar, en die eh. Dat was in Haarlem, dat was een jaar voor de Olympische Spelen. Daar hadden ze speciaal georganiseerd om wat landen bij mekaar te krijgen.

E: Ja.

G: Want dat stond echt nog in de kinderschoenen toen, in die tijd hoor ik. Ik bedoel, internationaal stelt dat helemaal nog niet zoveel voor. Ik weet nog best, dat was eh, in, van Joegoslavië was dat toen. Er was een jongen ... die jongen die is later ook in Nederland kwam wonen. Die heeft een Nederlandse vrouw gekregen. Die is in Nederland komen, die is zelfs een Nederlands teamcoach geweest, van de dames en heren.

E: Hoe heette die?

G: Josef Bamsvier. En die eh, dat weet ik nog wel, die vertelde wel eens. Hij speelde toen nog in Joegoslavië, hij woonde in Slovenië. En eh, hij zegt dan moesten wij volleyballen en dan moesten wij dus ook eh. De jongen deed ook zwemmen, daar was 'ie heel goed in, hij miste twee benen. Hij zegt en dan kregen we papieren en er stond op van best of five. Dus zij hebben altijd getraind met vijf personen.

E: Oh, huh.

G: Zo'n verstand hadden ze ervan in het begin.

E: Van zitvolleybal met vijf personen, want er zes is toch?

G: Ja, maar zij dachten omdat het best of five is, maar dat betekende dat die sets best of five waren.

E: Oh!

G: Ze konden het ook niet goed vertalen omdat ze geen Engels konden. Dus ze hebben dat gewoon maar gedaan, dan moeten er maar vijf mannen spelen.

E: Gewoon met vijf. Oh, wat grappig.

G: Dus in het begin hebben er vijf mannen gespeeld.

E: Ja, nee oké, dus het was echt nog op starten toen allemaal. Oh, wat grappig. Want ja, ik weet niet hoe het nu gaat met de Paralympische Spelen, maar je zou zeggen twee jaar is niet heel veel voorbereidingstijd, toch? Of is dat op zich prima?

G: Nee, ja, dat kan op zichzelf wel.

E: Oké, ja.

G: Als je gewoon verder altijd al trainde.

E: Ja, dat scheelt. Het is niet alsof je vanaf niks begint.

G: Ik trainde natuurlijk al vanaf '77, trainde ik al bij de club. En dan trinden wij en wij deden wat dat betreft. Nee, vanaf. Ik heb '74, dus vanaf. Eind '74 heb ik dat ongeluk gehad, dus begin '75 heb ik dan eh, heb ik dan al veel getraind. Dus we trinden bij de club trainde wij ook eh, twee keer in de week. En, en we gingen héél veel demonstratiewedstrijden geven, we speelden competitie. Dus minstens vier keer in de week was ik al aan het volleyballen. En dan kwam die nationale teamtraining die kwamen er nog in 't weekend extra bij. Dat was vaak extra in het weekend.

E: Volle weken dan.

G: Ja, in 't, in het begin was ik gewoon echt eh. Ja, we waren wel vijf dagen in de week aan het volleyballen.

E: Zo hé. Dat is flink.

G: Ja, ja.

E: En eh, want we hebben het nu al een beetje over de spelen. Daarvoor afgaand, waren er anderen voor jou belangrijke evenementen waar je aan hebt meegedaan? Gewoon rondom sport? Of waren de Spelen wel echt de eerste echt

G: Nou nee goh, die toernooien in Haarlem, dat was al een leuke voorbereiding.

E: Hoe was het ook de eerste keer met andere landen? Best wel bijzonder lijkt me.

G: Ja, best wel apart. Je moet dat toch. Ja ik ben, was natuurlijk van oorsprong was ik niet gehandicapt. Er zijn er zoals JR die was al vanaf zijn geboorte, en HD ook denk ik, ik weet niet zeker.

E: Nee die had ook een ongeluk gehad, op z'n dertiende volgens mij, zo uit m'n hoofd.

G: Oh, nou, in ieder geval, die waren ook al wat eerder, en ook al intensiever mee bezig, dus internationaal had ik nog niet zoveel ervaring natuurlijk toen in die tijd.

E: Ja.

G: En ja. Ach ja, dat gaat zo gewoon makkelijk. Nee, ik heb daar verder eigenlijk niet zoveel moeite mee gehad dat ik dan eh, en echt zo beleefd van wauw.

E: Nee, dat viel wel mee. Oké. Eh ja, mijn onderzoek gaat deels ook over een stukje lichaam in sport, zeg maar. Da's iets in de geschiedschrijving, nieuwe stroming.

G: Ja.

E: Ehm, nou, en u heeft daarnet verteld op je 18e heb je dan een ongeluk gehad. Hoe was dat voor jou? Want ook 18, ik dacht ook meteen, oh, piek puberteit, best wel een bepaalde leeftijd. Heeft sport nog een rol gespeeld in jouw proces, in bijvoorbeeld acceptatie van toch leren leven met een been minder

G: Eén van de grootste redenen is dat ik er goed doorheen ben gekomen.

E: Ja, wel.

G: Ja, je komt. Na drie maanden kwam ik weer in de sport terecht. Er waren ook allemaal mensen die een been misten, en die hadden allemaal gewoon een normale carrière. Eén werkte als fotograaf, een ander deed dit, een ander was boer, die hadden gewoon werk en ja. We hebben ook mensen gehad. Toen in die tijd hadden we ook eh, een iemand die miste ook een been en die kon je gewoon merken dat hij daar niet overheen kwam of zo, en die is ook gewoon later afgevallen, want die kon het mentaal gewoon niet aan of zo.

E: Ja.

G: Ja, onder, onder elkaar zijn de gehandicapten heel hard hoor, dat is gewoon echt eh, dat kun je je niet voorstellen, dat gaat echt eh. Gewoon, stel je niet aan en kom op.

E: Oh.

G: Je mist maar twee benen, waar zit je nou te zeuren? Ja, zo gaat het gewoon in die contraille. En dat is gewoon echt, ja.

E: En, ja, maar denk je, zeg maar, op welke manier of waar denk je dat dat vandaan komt?

G: Ja, het is ook een beetje bescherming hè, en een beetje van eh ja. Ik zou niet weten waarom dat nou precies is, maar. Ik heb, ik heb dat bijvoorbeeld ook heel vaak zo, als ik nou mensen tegenkom en die krijgen iets met een been of zo, weet ik veel, dan denk ik altijd bij mezelf van. Zonder ben je kun je wel leven. Terwijl dat voor andere mensen dat eigenlijk gewoon echt, nou, desastreus zou ik bijna zeggen.

E: Ja, het einde van je leven eh.

G: Dat kun je je niet voorstellen. En ik denk dan heel vaak van, nou ja, maar ik ken het ook wel zonder. Zo bijzonder is dat niet. Hè, voor mij is dat niet bijzonder, snap je?

E: Ja, ja. Maar had je dat zelf ook meteen op je achttiende, toen het bij jou dus was gebeurd? Of is dat iets waar je ook echt wel ja, jaren later?

G: Nee, nee. Ik heb dat eigenlijk best wel vrij snel, want het ging, het is ook echt helemaal buiten mijn schuld eigenlijk gebeurd. Dus ik had er eigenlijk helemaal geen, geen part of deel aan.

E: Hmhm.

G: Ik was een van de grootste slachtoffers. Terwijl eh, terwijl diegene die voor op de brommer zat, was mijn broer ook nog. Die heeft wel een been gebroken en weet ik veel. Maar die kon zich verder nog niet goed redden. En ik eh, ik zat daar als ons- totaal onschuldige. Die chauffeur in de auto had niks. En ik zat achterop en ik had helemaal niks zo. En ik had, ik miste mijn been. Maar ik heb me daar altijd heel snel overheen gezet zo.

E: Knap.

G: Het helpt toch niks om erbij te blijven zitten. Dan maak je jezelf heel moeilijk. Dat heb ik met heel mijn leven. Ik heb mijn andere dingen ook wel beleefd of zo. Dat ik echt dacht van. Oké, het is gebeurd, we moeten weer verder.

E: Toch een beetje de nuchtere wilskracht eigenlijk.

G: Ja, je kunt er niks aan doen.

E: Wat goed.

G: 'T is het lot. En eh, het lot, dat kun je niet voor zijn. En de ene keer heb je mazzel en ik heb. Ik zeg ook altijd dat ik best wel mazzel heb gehad. Niet in de zin dat ik het eh, dat ik het fijn vind of zo. Ik had het liever niet gehad. Maar ik heb er zoveel andere dingen door beleefd. Dat is echt onvoorstelbaar. Ik heb er zoveel andere mensen en ideeën van gekregen.

E: Positieve instelling, toch?

G: Ja, dat vind ik ook wel.

E: Wat goed. En inderdaad ook sport daarin hè. Dan toch een stukje sociale interactie wat er ook bij komt kijken, wat heel erg heeft geholpen in je acceptatie

G: Ja, het is, het is. Het helpt je ook heel erg eh. Ik weet nog best dat eh, dat ik door de stad liep en dan liep ik nog niet met de prothese, dan liep ik op krukken. En toen kwam ik eh, dus ik liep met één been. En eh, dan komt er een jongen en zegt hij, kijk er loopt een ooievaar, want ik heb maar één been. Maar ik bedoel, je kunt al heel boos om worden, maar je kan ook denken.

E: Ja.

G: Maar zulke dingen, en dat accepteren, als je dat niet geaccepteerd hebt, dan stap je daar veel moeilijker overheen. En eh, mijn moeder zei ook altijd van eh. GK, kom we gaan naar buiten toe. Ik durfde in het begin, ja de eerste weken toen ik thuiskwam vanuit de revalidatie, dacht ik echt van, nou, dat het hele dorp kijkt naar mij. Maar dat is helemaal nie zo. En al kijken ze ook, dat maakt niks uit. Voor die mensen is het ook nieuw. En daar moeten zij, moeten zij ook aan wennen.

E: Ja.

G: Dat ik, ik als sportman in het dorp altijd een voorop liep en nu opeens dat allemaal niet meer kan doen zo. Mijn moeder heeft me daar ook heel erg mee geholpen, zeg ik altijd.

E: Ah, wat fijn. Die was diegene die jou weer 't huis uit trok en zei kom we gaan.

G: Ja, die zei, we gaan hierheen, we gaan zo doen.

E: Goed.

G: En dan, ja, nou dan moest ik wel mee.

E: Nou, mooi. Ja, ehm. En ook, bijvoorbeeld ook kijkend naar sport zelf, zeg maar. Heeft dat ook nog geholpen in bijvoorbeeld weer een stukje bepaalde kracht of weer een bekendheid in je lichaam te creëren of zo? Of was het echt al meer de sociale interactie en niet per se het sporten zelf?

G: Nee, het sporten zelf ook natuurlijk. Je wordt er lichamelijk ook weer, omdat je zo veel, weer zo sportief bezig bent.

E: Ja.

G: In het begin dan dacht ik ook van, wat kan ik nou nog doen? En toen ik ging, toen ik weer aan het sporten was, dan gaat je lichaam ook weer. Je kunt zelf ook weer beter lopen hè, en je gaat eh, en je komt weer met andere mensen in contact. En je lichaam die reageert daar gewoon weer beter op zo. Dus ik heb daar echt heel veel voordeel van gehad, ja.

E: Ja. Heeft het denk je ook geholpen met een stukje revalidatieproces? Als in je lichaam wordt ook, ja fysiek sterker. Denk je dat daardoor bijvoorbeeld ook het revalidatieproces sneller is gedaan uiteindelijk?

G: Ja, ja. Ik heb niet zo lang in het revalidatiecentrum gelegen.

E: Nee, dat zei je ja.

G: Iets van zes weken of zo, ik weet zo niet precies meer. En daar waren mensen bij die lagen daar eh, ik zeg maar wat eh, pff, een half jaar of zo met hetzelfde. Die hadden precies hetzelfde. Maar vroeger werd er ook nog. Tegenwoordig word je sneller ergens weer uitgebonjourd zeg maar.

E: Ja.

G: Maar vroeger was het nog zo, zolang het met jou niet zo goed gaat, dan hou je nog maar weer een weekje, weet je wel. En daar waren mensen, die zaten daar een half jaar. Ik heb er zes weken gezeten en toen was ik weer weg. Ik was een van de snelste die er weer uitging of zo.

E: Oh, fijn.

G: En ik heb daar echt, ook in die revalidatiecentrum, gewoon zoveel dingen beleefd en zoveel leuke dingen.

E: Ja, echt?

G: Ja, dat is echt niet no- dat kun je je niet voorstellen wat daar allemaal gebeurde.

E: In een revalidatiecentrum?

G: Ja, dat ging vroeger allemaal nog en dan eh.

E: Heb je een voorbeeldje? Een verhaaltje?

G: Nou ja, goed. Eh, we hadden bijvoorbeeld, 's avonds hadden we er eentje bij die kwam uit, dat was een oude zeeman was dat, en ik kwam dan. En die had, die lustte nog wel graag een borreltje of zo, weet ik veel wat.

E: Hmhm.

G: Dus dan ging, dan ging iemand even weg of zo, een van die zusters. We hadden altijd wel compagnons daar in de verpleging zitten zo. En dan haalde die drank op en dan deden we zo'n bloemenhanger naar

beneden. We zaten op de tweede verdieping of zo, weet ik veel, een bloemenhanger. En dan werd er weer naar boven getrokken en dan hadden we een fles drank op de kamer en zulke dingen.

E: Echt? En deden zusters dan gewoon?

G: Och, die waren zo corrupt als de pest.

E: Oh, wat grappig!

G: We gingen, we gingen stiekem weg en dan moesten we vanavond om acht uur hierbinnen zijn. Dan mocht je effe met die, met die verpleegster of een van die dingen en dan nam je je dan mee ofzo. Nou, dan werd je weer naar binnen gesmokkeld, op een of andere manier. Via de portier weer langs naar binnen. Ja, er gebeurden echt rare dingen daar op die revalidatiecentrums.

E: Maar wel gezellig.

G: Ja, nee, dat is gewoon echt zo. Ja, ik heb daar gewoon ook echt een hele leuke tijd meegemaakt.

E: Wat leuk!

G: Ja, dat was echt.

E: Dat verwacht je niet bij een revalidatiecentrum, dat je daar denkt, nou wat leuk.

G: Nee, maar toen in die tijd kon dat nog.

E: Kon nog meer.

G: Dat is echt een hele andere tijd dan tegenwoordig hoor, dat is echt eh. Er zijn zoveel dingen die gewoon toen nog gewoon veel gemakkelijker en veel.

E: Ja, maar dat zijn weer hele andere verhalen, maar ook als ik verhalen van ons mam en pap hoor over de kroeg en zo.

G: Ja.

E: Mijn opa die had zelf een kroeg. Ja, we hebben nu ook een boekje, *Wereldberoemd in Boekel*. Daar staan een beetje allemaal van die verhalen, van gewoon grappige dingen die mensen vroeger hebben gedaan. En ons paps familie staat er best wel vaak in voor, dat ik denk, ja, kan ik nu niet meer aan denken dat mensen dit, dat s- dit soort praktijken uithalen. Maar wat grappig dat dat vroeger kon.

G: Dat kan gewoon niet meer. Maar vroeger werd ook veel dingen uitge- uitge- uitgevoten, zeg maar.

E: Heerlijk. Heerlijk, fijne tijdsgeest toen.

G: Ja, nee, maar dat was. Ik denk dat, wat dat betreft. Omdat je ook gewoon je maak die waren vroeger. En bij ons in het dorp hadden we bijvoorbeeld een eh, vriendje van ons die had een, die had een eh. Zijn

vader had een garage en dan kochten we daar voor 25 gulden een oude auto. En dan hadden we een héle lange dijk langs eh, langs, van het ene dorp naar het andere dorp. En dan mocht je alles doen, zo mocht je met brommer crossen, weet je wel. Nou, dan reden we met die auto over die bult heen en zo, weet ik veel. En als die dan begaf, dan gooide we 'm in een sloot en die werd er later wel weer uitgehaald of zo. Dat was een heel andere tijd. Wat dat betreft, en dat is ook nog in, in, in 1980, dat was nog een heel andere tijd. Dat kon ook, ook met sport kon d'r nog veel meer. Gewoon even eh.

E: Vaak wel een borreltje of een feestje of-

G: Ja, dat was altijd wel wat. We hadden echt een hele leuke groep.

E: Leuk.

G: Daar kon je echt eh, dingen mee gemaakt, dat wil je niet weten.

E: Kon je nog wat dingen mee uitvreten soms.

G: Ja, ja.

E: Fijn, wat leuk om te horen. Ehm. Eens effe kijken hoor. Heb je ook nog andere sporten dan het zitvolleybal beoefend?

G: Ik heb ook rolstoelbasketbal gedaan.

E: O, ja.

G: Eh, dat is een tijd geweest. Toen ging ik in Hengelo, moest ik in Hengelo volleyballen, en dan moest ik eh. De wedstrijd was afgelopen en dan snel in de kleren. Dan naar Rotterdam toe en daar nog een basketbalwedstrijd spelen.

E: Oh. Dat is een druk programma.

G: Ja, dat was eh, dat was. Dat kwam zo uit zo, dan kon ik nog net zo die basketbalwedstrijd mee doen. Dat basketballen dat hebben we hier in Grave gedaan. In Grave was hier eh, een basketbalteam.

E: Oh!

G: En dat was eh, we zijn toen begonnen zo in de 2e divisie, toen werden we kampioen. Toen mochten we niet naar de 1e divisie. En toen werden we weer kampioen, maar toen mochten we niet naar de eredivisie want eh. Ja, in basketbal werkt het zo, spelen ze met punten, weet je wel.

E: Hmhm.

G: Als iemand eh, niet zwaar genoeg gehandicapt is krijgt 'ie meer punten. Iemand met een hoge dwarslaesie moet die punten weer opvangen. En wij konden in ieder geval geen team maken die dat eh, die dat goed kond.

E: Ja, die het juiste aantal punten had, zeg maar?

G: Ja, ja.

E: Oké. Eh, en hoe lang heb je dat gedaan dat basketbal?

G: Eh, toch wel een jaar of vijf, denk ik, is zo er nog wel bij. En ik heb ook nog wel wat getennist.

E: Oké.

G: Wat nog meer?

E: Ten tijde van dat je ook op hoog niveau zitvolleybal dee?

G: Nee, nee, dat tennis heb ik na die tijd gedaan.

E: En het basketbal wel tijdens het hoger niveau?

G: Ja, het basketbal wel. Ja, ja, op een gegeven moment dan eh. Dan vloog je gewoon van de ene kant naar de andere kant.

E: Dat is flink combinerend.

G: Ja, ja. Toen had ik nog een oude Volvo en eh, die reed op gas. En het gas kostte toen een kwartje of zo per liter. Dus dan ging je-

E: Dat kan ik me niet meer voorstellen.

G: Nee. En er was ook nog belasting. Ik mocht ook nog, omdat je gehandicapt was, hoefde je geen wegenbelasting te betalen.

E: Oh.

G: Dus toen eh, was dat helemaal eh. Dus kon je overal heen vliegen.

E: Lekker.

G: Ja, ja.

E: Ehm. Zat er tussen die sporten dan ehm, een verschil voor jou. Ehm, en daar wil ik eigenlijk twee dingen bevragen, en een stukje sociale interactie en een stukje lichamelijkeid. Dus zullen we beginnen met een stukje sociale interactie? Zat daarin een verschil voor jou tussen dan het zitvolleybal en dan bijvoorbeeld het rolstoelbasketbal?

G: Oh. Oh, dat had eh. Dat vind ik altijd een mooi voorbeeld van volleybal. Volleyballers zijn allemaal een beetje. Een beetje, heel erg sociaal.

E: Oké.

G: Volleyballers zijn sociale mensen, dat is echt zo. Die eh, die zitten ook altijd aan elkaar. En die, weet je wel, als even de bal aan de kant is, ligt het op de grond, dan komen ze allemaal even bij elkaar. En basketbal, dat is veel individueler zo.

E: Hm.

G: Die zijn ook altijd, vroeger wij hadden een sporthal bij ons, en dan hadden wij eh, gingen wij in de sporthal spelen. En dan als wij, als volleybaltraining afgelopen was, dan gaan eh, gaan die de kantine zitten en die gaan even met mekaar kletsen, een kopje koffiedrinken of een biertje, of weet ik veel. En basketballers kwamen daar ook. En die kwamen binnen na ons. En dan gingen wij, gingen wij in de kantine zitten. En als zij dan klaar waren, gingen zij direct naar huis toe. En wij zaten dan in de kantine.

E: Nog effe lekker na borrelen.

G: Dus basketballers die hadden, ja dat was, die zijn lang niet zo sociaal. Die zijn v- v-, meer individueel ingesteld. Als je eh, vooral in lagere teams heb je ook heel vaak zo. Als je daar één goeie tussen hebt, ja, dan win je gewoon. Die, die kan dat alleen wel doen, bijvoorbeeld, die pakt achter de bal.

E: Oh. Sport zelf is ook veel individueler.

G: Sport op zichzelf is ook veel individueler.

E: Ah, oké.

G: En bij volleybal heb je elkaar allemaal nodig. Je kunt niet zonder elkaar.

E: Ja.

G: Als er, als er één hele slechte toe in zit en die krijgt alle ballen op zich-

E: Je bent zo goed als je slechtste speler?

G: Ja, en dan moet je die helpen. Bij het basketbal kun je best iemand erbij hebben die een beetje rondloopt. Dat maakt er niks uit, want dat valt niet zo op. Tenminste niet in de top hoor, maar in de, in de gewoon, normale. Ik weet nog wel dat mijn zoon basketbal deed en dan had er één meisje bij. Dat meisje is nu, geloof ik, de Guusje Steenhuis. Ken je die? Dat is een, een judoster. Die heeft ook de Olympische Spelen meegedaan.

E: Oh. Judo heb ik niet gevolgd dat jaar

G: Oh, je hebt het niet gevolgd, ja. Maar dat maakt niks uit.

E: Ik zal d'r 'n keertje opzoeken

G: Maar die speelde toen bij hun basketbal en die was ook echt heel goed. Een hele goede basketbalster ook. En ja, die deed het bijna alleen.

E: Ja.

G: Ja, en die, die had die anderen allemaal niet nodig. En dat is eh, die heb je achter de bal en die dribbelt overal heen.

E: En die gooit en die gaat weer terug en ze begint weer, ja.

G: En dat was gewoon niet leuk, dat vond ik gewoon niks aan. En dat heb je bij het volleybal heb je dat niet, dat is veel socialer. Vél socialer.

E: Ja, heeft dat ook voor jou ehm, verschil gemaakt in dus bijvoorbeeld ook jouw keus om het zitvolleybal op hoog niveau te doen en het basketbal niet? Of vond je daar een van de twee leuker of minder leuker?

G: Ja, nou ja kijk het zitvolleybal is zo dat eh, ik zat normaal gesproken zat ik nooit in een rolstoel hè

E: Ja.

G: Dus ik ben, ik was lang niet zo.

E: Jij had altijd gewoon gelopen.

G: Ik had wel het voordeel dat ik heb, ik heb een, ik heb geen lang lichaam, maar ik heb een lang bovenlichaam.

E: Hmhm.

G: Dus ik kon, onder basket kon ik toch nog eh, maar ik heb wat kortere beentjes naar verhouding, en ik heb een langere bovenlichaam. Dus dan was het eh, met basketbal had ik daar nog wel voordeel bij. Zodoende kon ik met het basketbal ook goed meekomen.

E: Hmhm.

G: En ik kon ook wel redelijk goed schieten. Maar, maar het volleybal is gewoon. Daar zit je gewoon, dat is allemaal gelijk. Als jij op de grond gaat zitten. We deden bij ons ook altijd mensen bij die niks hadden. Die waren niet gehandicapt en die deden gewoon mee.

E: Dat is sowieso ook wel een dingetje bij het zitvolleybal, toch?

G: Ja. Dat vond ik ook heel leuk zo. Niet allemaal gehandicapt, maar gewoon iedereen die wou zitvolleyballen.

E: Ja.

G: We hadden vaak eh, mensen die waren een jaar lang eh, hadden die de, de kruisbanden stuk, of die hadden de enkel eh kapot, of weet ik veel, die moesten een jaar lang, konden ze niet volleyballen. En dan kwamen ze bij ons volleyballen en dat eh, vond ik hartstikke leuk.

E: Leuk.

G: Zo kregen we ook vaak, hadden we ook vaak, jonge mensen erbij die gewoon, ja die hadden heel leuk konden volleyballen. En die toch het volleybal wouden houden. En dan gingen ze bij ons volleyballen. En na een jaar als ze weer klaar waren, dan gingen ze weer gewoon volleyballen.

E: Prima, leuk.

G: Ja, dat was hartstikke leuk. Dat vond ik het voordeel van het zitvolleybal altijd.

E: Ja.

G: Dat je gewoon veel, veel ruimere eh, groep mensen hebt zo. Van, van. Ja, natuurlijk je kunt niet echt, je hebt niet echt mensen die een dwarslaesie hebben. Die kunnen niet zitvolleyballen.

E: Nee.

G: Nou, ja. Die moeten weer basketballen. Maar ja, die zitten altijd in een rolstoel. Dus die hebben dat, die zijn er al meer eh, goed mee, weet je wel. Die hebben de behendigheid in een rolstoel al wat beter. En dat heb ik nooit zo echt super gehad zo. JR die was wel heel goed in een rolstoel.

E: Hmhm.

G: Maar ja, die was van kleins af aan, heeft hij altijd wel in een rolstoel gegeten.

E: Ja, ja.

G: Ja.

E: Oké. Ehm, en als het gaat om een stukje lichamelijkeid. Want dat zijn wel twee hele andere sporten eigenlijk. Ehm, zat daarin ook verschil voor jou tussen het basketbal en het volleybal dan? Hoe het was om te sporten op dat moment? Snap je een beetje wat ik bedoel?

G: Nee, nou ja. 'T zitvolleybal speelde ik natuurlijk op een beetje een hogere niveau. Dus het basketbal heb ik eigenlijk alleen maar de eerste divisie gespeeld. Dus geen eredivisie. Dus dat is gewoon. Dat was nog net effe weer eh. Dus ik, ik eh. En met volleybal was ik gewoon ook. Ja, was ik gewoon veel beter. Dus dat beleefde ik ook anders.

E: Ja.

G: Het basketbal deed ik gewoon leuk erbij, iets dergelijks. Het was me. Ja, ik had.

E: En welke manier beleefde je het zitvolleybal dan anders?

G: Ja, toch intensiever, omdat je daar meer mee bezig was zo. Basketbal had, was mijn 2e sport die ik gewoon leuk vond om erbij te doen.

E: Recreatief.

G: Volleybal was gewoon meer eh, dat was gewoon echt fanatiek en daar kon ik ook heel goed mee komen. Ja, toch wel een beetje een andere beleving zo. Alhoewel, ik heb ook weleens, ik, ik heb ook wel eens eh. Nee, dat moet ik niet, dat is niet helemaal een goeie voorbeeld. Want ik heb bijvoorbeeld, ik heb ook getennist of zo en dan was ik gewoon veel te eerlijk van eh. Dan had je geen scheidsrechter. En als ik dacht, nou die bal is uit, dan is die uit, zo weet je al.

E: Hmhm.

G: Maar als ik dan vaak bij de tegenstander. Ik heb weleens gehad dat iemand naast, op de tribune zat te kijken. En die was de enige man die zat te kijken. En dan keek 'ie zo en die zegt, goh, jij bent veel te eerlijk. Goh, jij geeft alle ballen die uit zijn, die geef jij uit, maar hij zegt die andere die-

E: Die zegt dat nie.

G: Die zegt dat niet, die zegt gewoon. Oh, hij was uit hoor. Weet je wel, want was 'ie in bij hem, weet je wel. Oh, komt mijn vrouw aan denk ik. Ja. Hij blaft niet, dus dan is het een bekende.

V: Hallo.

E: Hallo! Hai.

V: Hoe zit ie?

E: Hoi, Elle

V: Hoi. Wees welkom!

E: Dank u. Ehm, zo nog effe denken waar we waren.

V: Dag GK!

G: Dag!

E: Ehm, effe kijken. Verschil in lichamelijkeheid waren we. Effe herpakken. Ehm. Zo, wow. Effe afgehaald. Sorry.

G: Ja, wat het, wat het verschil was tussen rolstoelbasketbal en sporten. Hoe je dat beleeft en zo.

E: Oh ja, dankje. Maar met volleybal had het dan vooral dan met een stukje intensiteit dan bijvoorbeeld te maken. Dat je dat ehm. Ja, gewoon een stukje intensiviteit, meer trainen, zwaarder trainen, fanatieker trainen.

G: Ja, ja.

E: Had jij ook wel vaak een spierpijn of iets? Of had je dat dan niet?

G: Neu.

E: Of dat je juist krachtig-

G: Nee, de laatste jar- de laatste jaren kreeg ik een beetje last van mijn schouder. Van al dat slaan, weet je wel. Want je moet met je armen plaatsen en je moet ook nog slaan met je armen, of weet ik veel wat.

E: Ja.

G: Dat heb ik wel, en spelen. De laatste jaren kreeg ik wat meer lach in mijn schouder. En daarom heb ik ook, ook op een gegeven moment gestopt. Want eigenlijk kun je 't, ook zitvolleybal kun je best wel lang. Niet op een hoog niveau, maar dan kun je best wel lang doorspelen.

E: Ja.

G: Maar het is gewoon eh, ja. Op een gegeven moment ging het gewoon niet meer. Ik kon me niet meer verplaatsen, en eh. Ik kon niet meer slaan eh, ja, dan wordt ook niet leuk meer. Ik kon niet meer blokken bijna.

E: Ja.

G: Dus dan was het niet leuk meer.

E: Ehm. Dit waren eigenlijk al mijn introducerende vragen wel al een beetje.

G: Oké!

E: kijken hoe jij met sport in aanraking bent gekomen. Wil je er zelf nog iets over vertellen, want anders ga ik dadelijk door naar een stukje Paralympische Spelen.

G: Nee, nee, dat is-

E: Maar als je denkt ik heb nog leuke verhaaltjes, vooral delen.

G: Ja, nou ja, god ik eh. Het is eh, het is een eh. Mijn vrouw heb ik bijvoorbeeld ook leren kennen via zitvolleybal.

E: Ik hoopte al dat je hierover ging vertellen. Anders ging ik het absoluut ook zelf vragen.

G: Ja, ja.

E: Maar Fysio, toch of niet?

G: Zij was Fysio, ja. Zij was in '80 was zij fysiotherapeut in de opleiding, zeg maar. En dan moest ze, daar heeft ze ook voor stage deed ze geloof ik iets met zitvolleybal of zo.

E: Ah.

G: Hoe het precies allemaal zat, weet ik ook niet meer. Maar in ieder geval. En, in '87, ik kende haar wel al heel lang, maar in '87 hebben we dus een, een verhouding gekregen.

E: Maar haar in '80 leren kennen?

G: Ja, ja. Maar ik ken d'r al vanaf 1979 ... denk ik hè.

E: Nog een jaartje voor de Spelen.

G: Ja, omdat ze toen was ze al eh, toen kwam ze al ter voorbereiding op de Olympische Spelen. Eigenlijk was zij algemeen fysiotherapeut. Dus ze was bij tafeltennis en ze was. Ze rende eigenlijk gewoon van ene groep naar andere groep of zo.

E: Ja.

G: Dat ging toen in die tijd. Toen had niet elke groep een eigen fysiotherapeut.

E: Ja, dat zie je nu, ja.

G: Maar tegenwoordig hebben ze d'r allemaal, maar vroeger was het gewoon zo dan. Ze zat bij het boogschieten, ze zat bij weet ik veel wat voor dingen ze allemaal zaten.

E: Ja. En alleen eh, ja, Paralympische atleten, zeg maar, of ook valide sporters?

G: Nee, dat deed ze, toen was het echt. Ze had zich een beetje gespecialiseerd, ten minste-

[GKs vrouw vertelt haar verhaal en ervaring met de Paralympische Spelen]

E: Oké, interessant. Bedankt. Ja, leuk. Leuk dat je het vertelt. Ik had wel iets gehoord inderdaad.

G: Oh, was het geroddel alweer begonnen.

E: Alleen maar leuk natuurlijk. Ehm, nou ja. Dan laten we ook doorgaan naar de Paralympische Spelen. Weer gewoon een hele brede introducerende vraag. Ehm, maar wat heeft uiteindelijk geleid tot jouw deelname aan de Paralympische Spelen?

G: Wat daartoe heeft geleid? Nou we hadden, daarvoor hadden we altijd selectietraining en zo. Op een gegeven moment, mensen moesten gekozen worden. Toen hebben ze gewoon iets van eh, ja, het is tegenwoordig onbegrijpelijk. Toen hadden ze gewoon 50 mensen uitgenodigd, 50 zitvolleyballers uit alle regio's. De beste mensen die ze hadden, die, die in die regio zaten. En dan gingen een soort training doen. En dan gingen elke keer, ja dat was toen, gingen we elke keer partijtjes doen.

E: Hmhm.

G: En elke keer dan hadden we partijtjes zo en dan elke keer werden 6 willekeurig en tegen 6 willekeurig gingen tegen elkaar spelen. En dan eh, de beste werden er weer uitgehaald en die gingen weer verder.

E: Wat grappig.

G: Zo hebben we een weekend lang gespeeld zo. Op een moment bleven er 12 mensen over of zo.

E: Het klinkt heel competitief. Hoe voelde dat?

G: Ja, ja, ja. Het was heel apart. Maar ze hadden natuurlijk ook. De financiën en de mogelijkheden waren niet zo groot als bij normale sporten.

E: Ja.

G: Of, of gewoon bij het voetbal, ik noem maar iets of zo, weet ik veel wat. Dus eh, moesten op zo'n manier hebben ze dus een selectie gekozen. En eh, ik weet nog best. Ik had een vriend die, die speelde aan de andere kant. Ik wist dat hij niet zo goed met eh, met opvangen van de service was. Dus ik heb geloof ik iets van eh, vijftien servers achter elkaar op hem gegooid of zo. En hij werd er uitgegooid, en ik ging verder. Ik noem maar iets.

E: Ah, ja.

G: Zulke dingen gebeuren er dan gewoon, ja.

E: Ja, maar ja. Je moet toch voor jezelf kiezen en ook dadelijk als je tegen de tegenstander moet.

G: Ja, ja.

E: Als je weet waar iemand kwaliteit en zwakkere punten liggen, dan moet je erop inspelen. Ja, hoe lullig dan ook op dat moment.

G: Nee ja, dat is gewoon zo. Maar dat eh, ja dus zo ben ik er eigenlijk bij gekomen.

E: Oké.

G: Eh ja, nou ja, dan ga je allerlei trainingen ga je doen. We hebben heel veel weekends en zo zelfs gehad. Gingen bijna, ja, elke, elke vrijdagavond gingen we ergens naar, gingen we naar Schaarsbergen, dus moest ik vanaf Groningen naar Schaarsbergen. Je weet waar dat ligt bij Arnhem.

E: Ja.

G: En dan gingen we, dan hadden we daar een training van vrijdagavond of zaterdag en zondag zo. En dan gingen we 's avonds weer naar huis toe.

E: Oké. En ehm, di's ook meer voor mijn eigen beeld, want je speelt voetbal met zes mensen. Hoeveel mensen zijn er eigenlijk in totaal meegegaan naar eh, de Paralympische Spelen toe?

G: Twaalf spelers.

E: Twaalf spelers. En hebben ze ook alle twaalf gespeeld of had je wel een bepaalde zes in de basis?

G: Nee, je hebt wel, net als met gewoon voetbal hè, je hebt mensen of eh, of met volleybal, je hebt basisspelers en je hebt mensen die gewoon aan de kant zitten en die op specifieke plaatsen ingezet worden.

E: Ja.

G: Vroeger was het natuurlijk nog, toen werd volleybal was een andere manier gespeeld dan tegenwoordig. Het ging tot 15 punten en dan moest je om en om ja, een keer serveren zo.

E: Hmhm.

G: Alleen met serveren kon je een punt maken. Zulke dingen was het vroeger allemaal. Het was een beetje anders. Volleyballen wordt tegenwoordig veel sneller. Vroeger was volleybal, wat, wat. De *counting*, een set kon zo nog wel een uur duur.

E: Echt?!

G: Ja.

E: Sow.

G: Kijk, we hadden weleens gehad dat 2-2 is of zo, en ik ben aan service en ik sla hem die kant op en zij sla- spelen hem weer terug. Dan mogen zij reserveren en het blijft maar steeds 2-2. Dan krijg je geen punten.

E: Wow, wat grappig. Dat is heel anders.

G: Dat werd heel anders gespeeld en dat ging tot 15. En dat was ook nog zo, dan moest je ook nog twee punten verschil hebben natuurlijk. Dus dat kon best wezen dat eh, ja, dat kon echt heel lang duren.

E: Was dat niet vermoeiend? Als je dan zó lang moest...

G: Ja, ja. Ik weet het niet of dat het vermoeiend was. Het was een ander soort spel.

E: Ja, oké.

G: Tegenwoordig gaat het gewoon veel sneller.

E: Ja.

G: Dat is, dat is hetzelfde als je mocht het net niet raken met de service. Nou, dat mag tegenwoordig ook. Tegenwoordig heb je libero, wat je vroeger niet had. Dus het werd gewoon, het was een beetje een ander spel ook. In de loop der jaren is dat allemaal veranderd.

E: En jij- want ik heb HD en JR dan ook geïnterviewd en toen ben ik het helemaal vergeten te vragen. Maar jullie drie waren wel één van de zes- maar jullie waren wel onderdeel van de zes in de basis, toch?

G: Ja, meestal wel, ja. Wij waren wel eh, je had wel een bepaalde kern. De vijf speelde altijd en een zesde eh, die kon gewisseld worden. Soms werd je ook gewisseld, maar over het algemeen waren wij wel de spelers, ja.

E: Oké, duidelijk. Eh, dit is weer een hele brede vraag en daar ga ik dadelijk wel op doorvragen. Maar ik denk dat ik het wil eerst voor jou laten vertellen. Zou je mij wat meer kunnen vertellen over je ervaringen tijdens de Spelen?

G: Ervaringen over de Spelen?

E: Ja, hoe was dat?

G: Ja, het was-

V: Zijn jullie voldoende voorzien van koffie?

E: Eh, mag ik nog een bakje?

G: Ik lust er ook nog wel één!

V: En wat heb je erin?

E: Niks. Dankjewel.

G: We hebben eh, en eh ja, kijk. Het was natuurlijk best wel. Eigenlijk stelde het niet zoveel voor, in de zin van eh. Eigenlijk zou het ook ergens anders zijn.

E: Ja in Rustland, of ja, Sovjet-Unie toen nog.

G: Normaal gesproken zou het in Rusland moeten zijn. Dus dat heeft Nederland heeft het overgenomen. En dat was natuurlijk wel een beetje kleiner en zo zelf, in die zin dat eh. En toen in die tijd stelde het ook eh. Het was niet zo gigantisch dan dat het tegenwoordig is. Maar het was wel leuk. Het was een hele belevenis. Want het was toch gewoon de Olympische Spelen.

E: Ja!

G: Ik had ook geen idee van eh. Voor mij was het dan Olympische Spelen. En ik had natuurlijk ook geen idee hoe dat het anders zou moeten zijn. En dat is, het is gewoon alleen nog maar gegroeid en gegroeid en gegroeid. Het is gewoon echt, geen woorden, zoiets gigantisch.

E: Ja, enorm.

G: Hè, en dat was vroeger nog niet zo. En, en het was op een kazerne, daar in Schaarsbergen daar was het, dus daar sliepen we met elkaar. Zo'n barakken had je daar allemaal, van die eh, die soort kleine flatgebouwtjes, zeg maar.

E: Ja.

G: Die stonden daar al, hier op de kazerne. En, en dan ging je naar de eh, stadion toe. Nou, er was natuurlijk. Sporthal speelden wij in de Rijnhal. En dat was op zichzelf wel leuk, want als we volleybalde dan was er natuurlijk heel veel publiek. Dus dat was natuurlijk ook voor ons was dat heel nieuw.

E: Ja, en hoe was dat om dan zoveel publiek daar te hebben?

G: Ja, dat is toch wel, dat geeft toch wel een beetje andere spanning. Zo was dat, want ja, je was dat niet gewend om met zoveel mensen te spelen.

E: Positief of negatief?

G: Nee, wel positief. Maar ja, van iedereen ging ervan uit dat wij zouden winnen. Snap je?

E: Ja.

G: Wij waren natuurlijk de toren- eh, torenhoge favoriet. En als je dan daar komt en ja, je speelt tegen ploegen ja, die we eigenlijk. En de scheidsrechters waren ook niet zo dat ze nou eh, dat ze, dat ze gewoon echt een beetje niveau hadden. Dus dan was het best wel moeilijk om soms, als je tegen die Duitsers of tegen die Zweden moest spelen. Ja, die waren, die speelden ook heel anders. Ja, die waren nog echt, de houthakkers noemen ze dat.

E: Ja, er was nog niet echt één lijn in sport op dat moment? Omdat het nog best wel nieuw was?

G: Het was echt nog in ontwikkeling.

E: Ja.

G: Toen in die tijd was het echt in ontwikkeling. Het was net wat ik zei, toen met die best of five, dat is gewoon echt eh-

E: Ja, wat grappig.

G: Ja.

E: Zo simpel, maar zo grappig.

G: Ja, ja. En in, in de Scandinavische landen werd het wel best wel veel gespeeld. Zweden was toen in die tijd best wel goed. Duitsland kwam een beetje op.

E: Ja.

G: Maar in het begin speelden ze in Duitsland *faustbal*. Dat is ook een soort volleybal, maar dat is een ander soort, dat doen ze met een vuist of zo.

E: Oh.

G: En dat is echt eh, dat is een andere eh. Dat spelen ze nog wel in Duitsland. In Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland spelen ze dat spel vaak.

E: Ja.

G: Dus die, die waren, die speelden ook eigenlijk op een andere manier dan ons. En wij dachten dat we natuurlijk wel een stukje goed waren. Dat stelde natuurlijk helemaal niet zoveel voor. Tenminste, dat vind ik ook. Als ik nou naar het niveau kijk van het zitvolleybal dan nou. Wij deden er best heel veel voor aan. Wij waren ook al redelijk goed of zo. Maar internationaal stelde het eigenlijk nog niet zoveel voor.

E: Hmhm. Ja, het is helemaal doorontwikkeld nu.

G: En tegenwoordig ja, vind ik het gewoon echt het niveau vind ik wel een stuk hoger. Het is echt heel mooi, echt heel leuk om te zien hoor, ik weet niet of je het ooit al gezien hebt.

E: Ja, een beetje. Vooral vanuit die video van JR en zo doen er wel wat oudere video's van zitvolleybal gekeken, maar nog niet naar de nieuwere.

G: Nou, dat moet je eigenlijk. D'r is binnenkort is d'r in Assen is een groot toernooi. Daar komen heel veel internationale landen komen daar ook. Nou dat moet je er maar eens, als je kunt, maar een heen gaan. Dat is echt heel leuk.

E: Oké, ben benieuwd. Ik zal eens gaan kijken.

G: Ja.

E: Leuk.

G: Dat is eh, dat is een toernooi. De mannen, eh ja, de vrouwen, het Nederlandse vrouwenteam stelt niet zoveel voor. Het mannenteam, die zijn ook weer in de opbouw, maar de internationalen. Iran en Bosnië en Rusland. Ja, al die landen waar allemaal oorlog is geweest. Ja, daar lopen allemaal jonge mannen rond met maar één been.

E: Ja, veel gehandicapten natuurlijk.

G: En daar eh, dat niveau is gewoon echt heel mooi. En Amerika is goed en Brazilië. Dus allemaal die landen zijn allemaal. En dat stelde vroeger niet zoveel voor.

E: Ja, maar, wel in die zin, jullie waren wel haast de pioniers-

G: Ja, wij waren pioniers.

E: Dus in dat opzichte kon het ook wel ontwikkelen door jullie.

G: Ja, wij waren echt eh, echt-

E: Toch?

G: En zitvolleybal komt ook uit Nederland hè. Zit eh- nee, is in Nederland ontstaan hè, dus eh.

E: Ja, het was ook Nederland eh. Ja, HD vertelde dat 'ie mee ook die brief had geschreven, die het aandroeg toch, om te zeggen hé, laten we dit ook op de Paralympische Spelen doen.

G: Ja, ja, ja.

E: Ja, mooi. Ehm, tijdens de Spelen eh, hoe was het op dat moment om te sporten met je lichaam? Want het lijkt me toch anders dan normale trainingen of normale wedstrijden. Was daar een verschil voor jou?

G: Ja, d'r was veel meer spanning hè.

E: Voelde je dat ook echt in je lichaam, dat je bijvoorbeeld gespannen schouders of gewoon effe nog erin moest komen tijdens een wedstrijd of iets dergelijks?

G: Nee, daar heb ik eigenlijk nooit zoveel last van gehad of zo zelf. Ik heb niet dat ik nou zeg, oh ik moet eh. Het is een belangrijke wedstrijd, ik kon altijd wel eh-

E: Je hoofd cool houden.

G: Goed uitschakelen van wat er belangrijk was. Natuurlijk was er altijd wel een beetje spanning, dat houd je toch altijd.

E: Gezonde spanning.

G: Het was ook de eerste keer dat je zoiets meemaakte. Dus dan is het eh. En met zo'n publiek, dus dat is altijd wel een beetje anders. Maar ja, wij gingen, wij waren wat dat betreft wel een beetje eigenwijs. We dachten ook dat we gewoon de beste waren.

E: En dat heeft ook gebleken, hè?

G: Dat heeft ook gebleken, maar het zat soms ook wel eens op kantje boord, hoor. Omdat we gewoon, omdat we gewoon te arrogant waren, of eh.

E: Jullie dachten, pff, het komt wel goed.

G: Ja, het komt wel goed. En dat is natuurlijk eh, niet altijd goed in de sport.

E: Nee, je moet altijd aan- alert blijven.

G: Ja, ja, ja, want je kunt zo maar een keer verliezen zo. Ik weet nog best dat we de eerste keer verloren. Was de eerste, we gingen, we hadden een reisje naar Zweden toe. Verloren we de eerste keer, nou. We dachten ach, dat gebeurt een keer. Maar het was ons eigen schuld. We waren, het was gewoon een feestweekend geweest in Zweden weet je wel.

E: Ja.

G: Kun je nou niet voorstellen, het was gewoon. We hadden gewoon een vriendschappelijk toernooitje dus we hadden echt zoiets van, nou pff, vandaag eens effe een keer eh. Geloof ik d'r gewoon eh. Er zijn er bij die hebben gewoon het hele weekend niet geslapen volgens mij of zo.

E: Ja nee, dan ben je niet op, op niveau

G: Dan ben je niet de optimale man.

E: Ehm, en tijdens het spelen van 1980 eh, zijn er nog momenten die je herinnert waarbij je je fysiek heel sterk of juist heel kwetsbaar voelde?

G: Nee. Nee, ik heb gewoon wat dat betreft, ik heb daar heb ik ook niet zoveel herinneringen aan moet ik zeggen.

E: Hm.

G: Ik heb, ik heb niet het gevoel dat ik daar echt ergens last van heb gehad of zo. Ik vond het gewoon een hele mooie tijd. We hebben best wel goed gespeeld. Maar we hebben meer de, meer de ook in de zin. Ik herinner me meer de dingen buiten het veld om.

E: Wat grappig.

G: Hoe ze ermee omgingen. En dat ze gewoon bijvoorbeeld voor de finale gingen er een stuk of zes, zeven mensen permanent in het haar laten zetten. Wij hadden toen allemaal lang haar.

E: Ja.

G: Dan doen we allemaal permanent, allemaal zulke kul.

E: Echt?!

G: Van die gekke dingen hadden ze allemaal, weet je wel.

E: Kon dat ook gewoon op het Olympisch Dorp?

G: Ja, ja, ja. Daar was alles hè.

E: Wauw.

G: Daar waren kappers, er was alles. Dat is altijd zo, hè.

E: Ja, maar dat ik kan me zo niet voorstellen.

G: Er zijn allerlei winkeltjes zitten daar dan.

E: Wat leuk. Kun je nog even lekker vertoeven, zeg maar.

G: Ja.

E: Je had gewoon genoeg te doen daar. Wat grappig.

G: Maar zulke dingen herinner ik me wel heel goed zo. En ook nog wel dat de koningin daar kwam en eh. Maar, de wedstrijden zelf. Maar dat is heel vaak zo. Ik heb heel vaak wedstrijden gewoon, ook wedstrijden die je verloor. Dan denk je van ah, die hadden we toch makkelijk kunnen winnen. En dan kijk ik naar de stand en dan blijkt het gewoon dat we eigenlijk helemaal niet zo goed waren of zo. Dat is niet alleen. Als je in het veld zit, beleef je een wedstrijd heel anders dan dat je, dan als je ernaar kijkt of zo. En wat dat betreft heb ik, ben ik heel vaak dingen achteraf van gedacht. Ja, is dat wel zo, of weet ik veel. En dan kijk ik dat weer terug en dan was het helemaal niet zo bijzonder of zo.

E: Ah, oké.

G: Maar dat is gewoon, ja.

E: Dat je dan zo in het spel zit.

G: Ja, je bent gewoon zo, dat je eigenlijk gewoon je eigen fouten of eigen dingen niet ziet ofzo.

E: Ja. Maar je hebt die helicopterview ook letterlijk niet, zeg maar.

G: Nee. En mentaal niet, want je zit in het spel, maar ook fysiek niet. Je kan er oprecht niet naar kijken van buiten.

G: Nee, dat gaat echt niet. Dat gaat echt niet. En ik heb dat niet eh. Ik weet nog wel eh, we moesten in de finale tegen Zweden spelen geloof ik of zo, Zweden was dat. Ik dacht dat we heel makkelijk gewonnen hadden. Nou we hadden wel gewonnen, maar met 3-1 of zo. En dat was echt. Ja, daar waren wel 1 of 2 sets nog bij. Dat zij ook nog wel, we gingen tot 15, dat zij ook nog 12 of 13 punten hadden. Dus eigenlijk was het-

E: Iets stroever dan eigenlijk.

G: Iets stroever, maar dat gevoel heb je dan helemaal niet of zo, weet je wel

E: Wat grappig.

G: Dat is eh. Ik heb dat nooit zo eh. Dat heb ik heel vaak met zulke dingen.

E: Ja. En dan eh, want je zegt, buiten het sporten dan niet per se, dat je je meer van alles. Tijdens de sporten niet per se, dat je alles meer erbuiten herinnert. Waren daarbuiten dan, in het dorp dan, bepaald moment waarin je denkt van oh, toen voelde ik me echt fysiek heel goed of juist wat kwetsbaarder, in het Olympisch dorp of in sociale interacties daar bijvoorbeeld?

G: Nee, we hebben gewoon echt heel veel getraind.

E: Top.

G: Ik had wel eens van. En dat viel me wel veel vaak op. In Nederland hadden we nogal vaak zo van dat we gewoon trainen, trainen, trainen, trainen, trainen, trainen, en weet je wel, tot je, tot je tong over de grond was gelopen of zo was.

E: Ja.

G: En dan moest je een wedstrijd spelen en dan was het gewoon echt je, dan was je gewoon moe weet je wel. En je moet soms ook rust inbouwen. Dat hebben we, dat heb ik wel vaker eh ja, toch wel meegemaakt met allerlei coaches en zo. Dat ik dacht, doe nou eens wat rustiger aan.

E: Ja.

G: We moeten ook nog wedstrijden spelen. En vooral omdat, kijk, je bent geen professional of zo hè. Doordeweeks ben je gewoon normaal al aan het werk.

E: Ja.

G: En eh. De meeste jongens hadden gewoon normaal werk en die gingen gewoon, in het weekend gingen ze trainen. En d'r waren zelfs jongens bij die maar één keer in de week trainten eh, bij hun club. Wij waren dan nog wat dat betreft nog behoorlijk fanatiek daar in het noorden.

E: Oh, ja.

G: Maar er waren ook clubs die, die deden maar één, hoogstens twee keer in de week trainen.

E: Ja.

G: Dus die, als die dan nog het hele weekend moest sporten, dan was die aan het eind van het weekend lag die echt helemaal kapot zo. En als hij dat in een toernooi ook deed. Bijvoorbeeld dat, we gingen bijvoorbeeld zijn naar Atlanta geweest, toen de week nog wel. Toen waren we twee weken van tevoren. En dan twee weken van tevoren en maar trainen, trainen, trainen. En toen we moesten spelen, toen waren we moe.

E: Ja, ja.

G: Was iedereen was kapot.

E: Ja, Dat is niet de manier om het te doen, nee.

G: Nee, nee. En dat is soms wel eens eh. En dan denk je wel ja, de eerste week gaat het nog goed, maar de tweede week dan merk je gewoon dat het niveau steeds verder naar beneden, dat de energie minder wordt.

E: Ja.

G: En dan moet je nog beginnen met het toernooi.

E: Ja, nee. En hoe was dat dan ook met de Paralympische Spelen van 1980? Was daar het trainings- en wedstrijdschema wel eh, wat beter georganiseerd?

G: Ja, nou. We hadden daar wel een eh, een goeie trainer, in de zin van, ja, we hebben altijd wel goeie trainers gehad hoor wat dat betreft. Maar we hadden wel-

E: Was dat het Ari? Want dat was de bondscoach, toch?

G: Ari 't Hart, ja. En die eh, hield ook wel een beetje in de gaten. Alleen Ari was wel. Ja, Ari was een beetje. Ja, hij had 12 mensen, maar gebruikte maar zeven of zo, weet je wel. De rest hing er gewoon een beetje bij zo.

E: Ja

G: Voor hem was het niveau nie hoog genoeg, en dan. Die betrok die d'r dan ook niet zo bij zo

E: Hij had zijn favorietjes.

G: Ja, hij had zo z'n favorietjes. En eh, daar was ik ook al bij, maar ik vond dat niet eh. Ja, ik, ik- daar heb ik wel eens een moeite mee gehad zeg maar zo.

E: Ja, ja.

G: Er waren soms ook momenten dat je beter andere mensen kon gebruiken, weet je wel. Er zijn ook mensen die. Bijvoorbeeld een kameraden van mij, die was links. Ja, dat is toch moeilijker eh. Dat is voor- vooral bij zitvolleybal. Als je aan twee kanten iemand hebt zitten die je goed kan aanvallen, dan moet je daar soms meer gebruiken.

E: Hmhm. Ja. Ehm. Ik zit nu te denken waar ik nu eerst door wil gaan. Ik eh, ga eerst nog even hierop door. Heb je ook nog bepaalde zintuigelijke herinneringen aan de Spelen? Bijvoorbeeld geur, geluid of aanrakingen als je terugdenkt aan de Spelen?

G: Oeh. Nee, dat kan ik me niet eh, dat kan ik me eigen niet herinneren, dat ik daar iets bijzonders mee heb of zo.

E: Dat is helemaal oké, dat kan.

G: Ja, nee.

E: Oké, ehm. En verder heb je nog specifieke momenten van ja, pijn, kracht, vermoeidheid of een bepaalde *flow* eh, die je je echt nog goed herinnert aan de Spelen?

G: Nee, ik heb wel het ja, het idee dat ik gewoon daar eh, daar gewoon echt, dat ik me daar echt goed voelde. Ik vond het wel gewoon een hele leuke toernooi om te, om mee te maken. Het is ook allemaal voor de eerste keer, dan beleef je natuurlijk ook alles anders een beetje intensiever.

E: Ja. En op welke manier dan goed voelen? Als in zeg maar, mentaal of fysiek?

G: Ik vond dat we een leuke groep hadden, dus dan voel je je ook gewoon, qua, qua persoonlijk ook gewoon gewaardeerd.

E: Hmhm.

G: En dat voelde ik me zeker wel daar. En eh, en het was gewoon een leuke sfeer die we hadden. Toen het afgelopen was, hebben we, zijn we nog met elkaar naar een eh, een ding gegaan en hebben daar nog een beetje een klein feestje gehad.

E: Hmhm, leuk.

G: Het is gewoon echt. We hebben daar wel een leuke groep gehad, dat vond ik wel. Soms heb je groepen dan vallen altijd wel een paar mensen buiten vallen, maar dat vond ik daar niet. Maar, dat komt misschien ook omdat het de eerste keer was of zo, dan eh, dan heb je gewoon.

E: De *teamspirit* zit er dan echt nog wel in.

G: Het was een goeie *teamspirit*, ja, ja, ja.

E: Fijn.

G: Maar ik heb zelf niet eh. Ja, ik voelde me gewoon goed. Ik was gewoon eh, ik was toen in die eh, ik was toen 25 jaar, dus dan ben je eigenlijk een beetje in de, de, in de top zeg maar.

E: De piek van je zijn.

G: Ja, de piek van je zijn. En dat is best wel eh. Dat kun je met zitvolleybal best wel poos- maar ik heb dus. Ja, de eerste, eerst toen ik die ongeluk kreeg, daarvoor heb ik n- ik heb wel gevolleybald, maar niet echt eh, zo intensief. Dus ik moest nog heel veel dingen moest ik nog wel leren. En eh, van mijn 18e tot mijn 27-25e, zeg maar. Maar toen was ik wel redelijk, ja.

E: Ja, op je top op dat moment.

G: Ja, ja.

E: Oké. Ehm, ja, ik vind het fijn dat je zelf al heel veel over de sociale interacties bent begonnen, want daar wil ik nu ook naar gaan vragen. Ehm, hoe ervoer je de samenwerking met je teamgenoten tijdens de Spelen en dan tijdens de trainingen en wedstrijden?

G: Ja, nou God. Ik vond het een leuk team. We hadden eh, we hadden een Limburger erbij zitten, dat was echt. Het was onvoorstelbaar hoe die man was, die was echt eh. En, en JR, daar kon ik vanaf het begin al goed mee op schieten. Dus dat was gewoon heel fijn. Eh, ja, ja, we hebben de, de, de. Hoe moet ik dat zeggen? We hadden, we hadden de mensen bij die konden gewoon echt voor sfeer konden zorgen en we hadden de mensen bij die waren serieus. En die konden elkaar best wel corrigeren.

E: Perfect balansje.

G: Als ik dacht die gaat nou wel effe te ver, dan kon ik dat best tegen die persoon zeggen. Zeggen dan, doe even een beetje rustig weet je wel. We moeten morgen, of volgende week moeten we ook nog spelen of zo. Zulke dingen, dat kon ik heel goed toen in die tijd.

E: Ja, gewoon heel eerlijk in die zin aan elkaar dat dat kon.

G: Ja, ja.

E: Fijn.

G: En daar heb je wel. Hè, en dan soms. Ik heb dat later wel meegemaakt dat dat altijd niet kon. Ja, ik deed het wel, maar dat kon niet altijd. Werd niet altijd goed eh, goed eh ja-

E: Gewaardeerd?

J: Gewaardeerd, zeg maar. Waar bemoei je je mee? Ik vond dat altijd, ik eh. Ja, wat dat betreft ben ik ook altijd een teammens geweest of zo.

E: Ja.

G: Ik heb nooit mezelf als belangrijkste beschouwd. Het is gewoon, het team moet gewoon goed functioneren. Dat vond ik altijd wel heel belangrijk. En dat kon toen in die tijd, kon dat gewoon echt zo, ja.

E: Ja. Eh, en ook tijdens trainingen en wedstrijden? Want, dus ook heel erg daarbuiten. Waren jullie toen ook echt goed eh. In elkaar ingesteld, is dat hoe je het zegt? Volgens mij niet, maar ik hoop, je snapt vast wat ik bedoel.

G: Ja, ja. Nou ja go, ik ben wat dat betreft, ik, ik ben ook in de training was ik altijd heel fanatiek. Dus als iemand gewoon niet zijn werk deed, dan schold ik die gewoon echt. Dan, dan, dan pakte ik die gewoon aan, dat is makkelijk genoeg. Zo ben ik altijd geweest.

E: Ja.

G: Ik, ik weet nog best, was met voetballen, dat deed ik met, was ik tien jaar of zo. En dan kwamen er van die jongens, die waren zeventien, achttien jaar. Die hadden die laarzen aan, weet je wel. Je kon ook niet voetballen, maar die schopte je wel alle kanten op als je niet uitkeek. Maar dan ging ik gewoon

tegenin en schopte ik gewoon terug. En dan kreeg ik nog een grotere knal, weet je wel. Zulke dingen heb ik altijd gedaan.

E: Ja.

G: En, en met volleybal ook. Ik bedoel, als iemand, als ik merkte dat er iemand in die bij was, dan liet ik dat merken. Ik ben ook jarenlang aanvoerder geweest en, ja. Dan zei ik gewoon van, kom op en eh.

E: Maar dat kon ook prima.

G: Ja, dat moet ook kunnen vind ik.

E: Ja, zeker, goed teken.

G: We zitten dan allemaal voor hetzelfde doel, hè.

E: Ja, je wil winnen.

G: Ik zit voor het doel om te winnen. En als je, als je merkt dat iemand effe niet erbij is, dan moet je zorgen dat die er wel bij kan.

E: Ja, fijn. Klinkt goed dat er gewoon een open communicatief team was in die zin.

G: Ja.

E: Eh, en eh, ja, je begon toen ook al over Ari, de bondscoach. Hoe was de omgang met de coach dan op dit moment?

G: Ja, ik had een goede relatie met die man. Wat dat betreft, ik kon lezen en schrijven met hem. Maar dat was ook een beetje omdat hij, ja. Hij voelde mij wel heel erg goed. En, en JR en nog een stuk wat jongens. Maar er waren ook mensen bij die voelden zich gewoon totaal eigenlijk gewoon een beetje buitengesloten.

E: Ja, ja.

G: Omdat die eh. Ja, maar zo was Ari ook een beetje zo. Ari was wel iemand die eh.

E: Hij wou ook winnen.

G: Ja, die wou ook winnen. En je had niet altijd eh. Door die classificatie zeg maar, want er zijn ook voor de Olympische Spelen, er zijn ook nog een paar mensen afgevallen omdat ze gewoon ook niet toen in die tijd werden ze nog, toen mocht je als, zelfs als, ik denk. Oh we zijn toen nog een keer naar Stoke Mandeville geweest, daar voor die tijd, en er werden gewoon mensen die werden gewoon eh, amputaties werden daar, die mochten in die team spelen en mensen met polio en zo, die mochten in die teams spelen.

E: Heel gescheiden.

G: Dat werd heel erg gescheiden. Dus en eh. En er zijn voor die tijd toen ook nog een stuk waar mensen die zijn afgevallen voor de Olympische Spelen, omdat die toch niet eh, niet eh, toch niet zwaar genoeg gehandicapt waren. Die al eigenlijk altijd mee mocht doen, overal.

E: Gek eigenlijk hè?

G: Ja, die classificaties en die eh, en die keuringen, dat is nog altijd een geklooi hè. Dat blijft ook altijd een beetje een duister gebied, zeg maar.

E: Ja. Ja, maar dat vind ik veel met sport. Ook nu weer al die nieuwe gendertesten die ook weer bij atletiek en zo worden doorgevoerd, dan denk ik ook altijd van, ja, ik weet niet, ik heb daar mening over. Maar ik geloof dat het in de gehandicaptensport ook zo is.

G: Ik heb, ik heb daar geen mening over, in de zin van, ik weet het ook niet. Ik weet niet hoe het moet.

E: Ja, het is lastig, maar het is wel, ja. Ja, daarom vind ik sport dus ook zo heel interessant, omdat het heel erg het lichaam probeert te creëren, zeg maar.

G: Ja, ja.

E: Dat ik altijd denk van, huh, hoe?

G: Ja, ja. Je bent toch allemaal bezig met om 't, om 't uiterste uit een lichaam te halen.

E: Ja, ja, ja. Ja, het is mega praktisch, zeg maar. Het is heel lichamelijk en praktisch en. Maar goed, dat dus met de coach. En eh, er waren natuurlijk ook heel veel vrijwilligers en ook andere atleten daar. Hoe waren die interacties eh, voor jou tijdens de Olympische Spelen?

G: Eh, ja. We hebben, we hadden altijd wel, bijvoorbeeld waren altijd natuurlijk mensen die eh, fysiotherapeuten en, en allerlei andere mensen om ons heen lopen. Coach, assistent, coach, weet ik veel allemaal. En op de Olympische Spelen is het, is het anders. Dan is er gewoon, dan krijg je ook vaak allerlei mensen toegewezen die, die het team meehelpen te begeleiden zo, ja. En dat vond ik altijd wel eh, dat heb ik altijd wel heel prettig ervaren. In de zin van. Ja, hoe moet ik dat nou zeggen? Ik vind dat een beetje moeilijk omschrijven. Er zijn mensen bij die het doen uit, uit eh, die, je hebt vrijwilligers die doen dat uit liefde, weet je wel. Die vinden het gewoon leuk om dat te doen en meehelpen of weet ik veel. En er zijn ook mensen die willen gewoon vaak een beetje op de voorgrond treden of zo, weet ik veel. Of in andere manieren.

E: Ja.

G: En dat vond ik nooit zo prettig. Maar over het algemeen heb ik best wel eh, hele goede ervaring met vrijwilligers. En, en, eh, wat is nou specifiek je vraag daarover?

E: Nee, dat, daar was ik gewoon benieuwd naar. En ook met andere atleten, hoe?

G: Andere atleten, ja. We hebben met andere teams altijd hele goede relaties gehad. We gingen vroeger ook heel vaak naar Joegoslavië toe in die tijd.

E: Echt d'r naartoe, zeg maar?

G: Ja, naar naartoe. We gingen naar naartoe en dan gingen we een trainingskamp of weet ik veel.

E: Oh, leuk.

G: We hebben wat dat betreft. We zijn heel, heel, in die tijd met het zitvolleybal in Europa eigenlijk elk land wel bezocht, behalve zuidelijke landen zoals Italië, Spanje en Frankrijk. Maar voor de rest Balkan en al die landen hebben we wel gezocht. En in 't noorden, Scandinavië, alle landen wel.

E: Hoe kwam het dan het zuiden niet? Had dat een reden?

G: Er was geen zitvolleybal.

E: Ah, oké.

G: Er was toen geen zitvolleybal. In Frankrijk hebben ze nu wel, Italië wel en Spanje hebben ze het nog niet. Maar Italië is ook best wel een leuk land geworden.

E: Oké.

G: Maar dat was vroeger. Ja, het is echt ontwikkeling geweest zo. Als je nou kijkt, vroeger waren er bijvoorbeeld, ik zeg maar over de hele wereld, twaalf landen die zitvolleybal speelden. In het begin, in het begin nog minder zelfs. Ja, want Nederland is het er echt mee begonnen. En doordat het op de Paralympics is gekomen zijn er steeds meer landen mee begonnen. Nou, je hebt nou Iran, Irak, Egypte eh, daar allemaal in de buurt, al die landen. Dan Italië en, en, en Argentinië en eh, weet ik veel, Amerika, Canada. Er zijn. Ik ben vroeger nog weleens naar Costa Rica geweest daar eh, daar trainingskamp gegeven en trainingen gegeven.

E: Ook zelf gegeven?

G: Ja. En gewoon heel veel landen zijn erbij gekomen. Het is echt internationaal geworden, dat is wel, ja.

E: Mooi.

G: Japan, Korea, eh ja, noem maar op. Het is er allemaal bij.

E: Ja, lijkt me heel leuk om die ontwikkeling te kunnen zien.

G: Dat is echt, dat is echt. Ja, dat is echt heel leuk hoor. Als je nou kijkt, vroeger was rolstoelbasketbal de sport voor de gehandicapten. Ook omdat het zitvolleybal, je hoeft maar een netje neer te hangen en een draadje te spannen waar je veld is en je kunt eigenlijk in het zand al zitten zitvolleyballen.

E: Oh, ja.

G: Ik noem maar iets, dat kan. Het is niet ideaal, maar het zou kunnen. Dus je kunt het eigenlijk overal doen.

E: Ja.

G: In Afrika, in Zimbabwe spelen ze het, in Rhodesië of eh, hoe heet dat nou tegenwoordig, al die landen. Er zijn heel veel landen waar ze het al spelen.

E: Ja, oké.

G: Omdat, omdat je gewoon heel weinig voorzieningen hoeft te doen.

E: Ja, je hebt een bal nodig en jezelf.

G: Een bal en een touwtje, je hebt gewoon een touwtje en je 't al spelen.

E: Ja. Makkelijk zat zou je zeggen.

G: Dus in het rolstoelbasketbal moet je rolstoelen hebben, je moet heel veel dingen hebben. Je moet kunnen rollen, je moet dus een vloer hebben waar je kunt rijden.

E: Ja.

G: Er zijn gewoon heel veel dingen. En dat is met zitvolleybal is gewoon echt. Zitvolleybal is nou het meest gespeelde olympische sport, denk ik.

E: Oh. Mooi dat dat zo is gegroeid.

G: Ja, ja. Dat is echt eh. En ook het niveau is gewoon heel hoog geworden.

E: Ja, ook vet. Ehm, oké, effe weer terug, sorry.

G: Ja.

E: Eh, die sociale interacties eh, zijn die ook echt van invloed geweest op jouw ervaring tijdens de Olympische Spelen, toentertijd?

G: Ja, dat denk ik wel. Je hebt gewoon echt heel veel mensen leren kennen. En, dus ik bedoel, het is een, eh, en eh, hoe moet ik dat zeggen, doordat je gewoon eh. Ja, ten eerste je hebt allerlei mensen uit, door de zitvolleyballen en, en de Olympische Spelen heb je heel veel mensen uit eh, ja. Dan zit je met een groep mensen uit Limburg, uit, uit het westen, uit het oosten. Dus je komt gewoon. Je hebt, je krijgt een hele andere eh kennissenkring, zeg maar.

E: Ja.

G: En dat is wel echt heel leuk geweest. En ik door het zitvolleybal heb ik heel veel mensen leren kennen waar ik nog altijd contact mee heb.

E: Leuk.

G: Ja, dat is gewoon toch wel eh. Dat is toch wel iets aparts, ja.

E: Het heeft echt wel dingen samengebracht, in die zin?

G: Ja, zeker. Door het zitvolleybal, ik zag al, dat is een van mijn gelukken geweest, van eh, dat ik zeg nou ja eh, dat heeft het leven wel weer eh.

E: Ja, dat heeft echt veel gebracht.

G: Dat heeft het leven wel weer nut gegeven, zeg maar. Dat is zeker zo, ja.

E: Mooi. Eh en ja, dan die interacties op de Spelen. Ehm, voelde je je dan ook gesteund door die interacties? Ja, dat eigenlijk.

G: Gesteund door eh.

E: Ja, bijvoorbeeld door de interactie met je coach of met je teamgenoot. Of juist ook door andere atleten die een keer komen aanmoedigen.

G: Oh, zo bedoel je.

E: Hadden die een bepaalde ondersteuning of juist een belemmering dat je juist niet gesteund voelde door ze. Kan natuurlijk ook, maar eh.

G: Ja, dat heb ik altijd wel, dat is gewoon eh. Het is wel zo geweest natuurlijk, en eh, vooral toen in die tijd, omdat het natuurlijk nog zo'n onbekende sport was.

E: Hmhm.

G: We waren ervan, van eh. Als je bijvoorbeeld in een gezamenlijk Nederlandse team. Dan was dit zitvolleybal niet zo bekend. Het was meer zwemmen en, en dat zijn allemaal individuele sporten. Dus het was, er waren niet zoveel. En het basketbal was eigenlijk nog een beetje op zichzelf, want dat was. Ja, dat, die voelden zich een beetje meer dan de zit- dan de volleyballers. Omdat, die hadden ook een langere geschiedenis natuurlijk al.

E: Al een wat grotere sport.

G: Want basketbal was al veel groter toen in die tijd. Dus dat is ook logisch dat ze niet zoveel met het zitvolleybal hadden, want die dachten, nou die steltje prutsers daar zo met mekaar, die komen voor de eerste keer kijken. Echt zo hè, ja pfoe.

E: Ja.

G: Ja, zo werkt dat gewoon. Dus dan had je ook niet zoveel. Daar had je niet zoveel contact mee. Wel met, met zwemmers op zichzelf nog wel, en ook wel met atletiek. Er waren ook jongens bij ons in het team die vroeger ook aan atletiek gedaan, zoals JR.

E: Ja.

G: Dus je kende daar natuurlijk ook al wat mensen van. Dus dat was, daar had je wat meer contact mee. Maar met basketbal, dat teamsport zeg maar, daar hadden we gewoon echt heel weinig contact mee, omdat ja. Die leefden nog in hun veronderstelling dat eh, dat hun sport het was.

E: Ja, dat ze een beetje de mannetjes waren, om het effe zo te zeggen.

G: Ja, zo was het gewoon in die tijd, zo. En dat is ook logisch natuurlijk.

E: Maar heb je dat als vervelend ervaren? Of had je zoiets van, nou ja, maakt me niet van uit. En de mensen die er wel zijn, die zijn er en daar focus je vooral op?

G: Nou, dat maakt niks uit.

E: Ja.

G: Het is gewoon, dat is. Misschien waren wij wel net zo gereageerd als wij eh, het andersom was geweest.

E: Ja, als eh, ja.

G: Ik bedoel, dan heb je, dan heb je toch. Je vindt je eigen sport altijd leuker, mooier en belangrijker dan die andere sport en eh. En het zitvolleybal heeft zich nou zo ontwikkeld dat het gewoon rolstoelbasketbal voorbij is gegaan.

E: Vet.

G: Qua niveau en qua omvang van landen die eraan meedoen.

E: Ja, cool. Ehm, en eh. Zijn er nog eh, bijvoorbeeld specifieke interacties, dan met je teamgenoten of met je coach, die echt waardevol zijn geweest voor jouw ervaring dan?

V: En scheidsrechter?

G: Scheidsrechters, ja, ja. Ja, nou, niet tijdens de Paralympics. Zeker niet.

E: Oké.

G: Geen problemen met scheidsrechters, want dan is het nog allemaal zo nieuw en zo weet ik veel wat. Dan durf je nog niet zoveel te zeggen.

E: Hmhm.

G: Omdat het eigenlijk een van onze eerste echte internationale wedstrijden was. Dus dan heb je nog eh, ja, ja. Oh, de hond doet de deur weer open.

E: Oh, kan die dat zelf?

G: Ja, daarom krast het ook, daarom zijn ook al die deuren zo bekrast, omdat die hond de deuren altijd opendoet. We zeggen weleens van, moeten we nog een sleutel om z'n nek hangen? Maar ja, nee, dus dat heb ik. Scheidsrechters en zo, niet dus zo. Maar wel, wel, wel gewoon ja, supporters en zo. De eh, familie kwam natuurlijk allemaal kijken. En mijn toenmalige vriendin die kwam kijken.

E: Hmhm.

G: En zulke dingen.

E: Dat waren ook waardevolle momenten voor je die steun?

G: Dat waren ook waardevolle momenten, ja.

E: Ja, oké.

G: Om dat dan met elkaar te beleven zo.

E: Ja.

G: Ja, je gaat er ook altijd maar vanuit dat het maar één keer is. In het begin ga je daarvan uit.

E: Ja, tuurlijk.

G: Het is éénmaal en de volgende keer zal ik er wel niet meer bij zijn. Dat er dan nog een paar volgen, dat is dan later. Maar je beleeft het toch elke keer weer. Nou, dat kan zo ook.

E: Alsof het de laatste keer is, zeg maar. Iedere keer echt van genoten.

G: Ja, ja.

E: Oh, wat fijn dat ook inderdaad dan je toenmalige vriendin dan ook komt kijken en dat je ook die steun voelde vanuit toeschouwers. Dat je dacht van, wow, dit is zo waardevol.

G: Ja.

E: Oké, cool. Ja, ehm. Eens effe denken. Ja, dit is een hele vage vraag weer, maar ik hoop, want ik vroeg me af of die interacties dan ook invloed hebben gehad op jouw lichamelijke ervaringen, als in dat je. Bijvoorbeeld door interacties met je teamgenoot of met je coach je heel krachtig voelde. Of inderdaad door het gejuich van het publiek of je vriendin die kwam kijken. Dat klinkt misschien heel stom, maar dat je daardoor dacht van.

G: Kind, dat is eh, hoeveel jaar is het geleden?

E: Ja, lang geleden.

G: Dat is 45 jaar geleden. Hoe moet ik dat nog weer boven water halen?

G: Ja, als je het niet weet is het ook een antwoord hè, maar ik denk vaak maar alles en een nee is ook een antwoord.

G: Ja, ja, ja, nee, dat snap ik, dat snap ik. Nou ja, goh, dat zal best wel eh, invloed op me hebben gehad, dat er mensen waren die ik kende en dat je gewoon. Ja, ook en bijvoorbeeld in die tijd kwam het ook in een plaatselijke krantje natuurlijk zo, dus dan voelde je je ook een beetje.

E: Erkend.

G: Een beetje erkend zo weet je wel, dat je weer wat kon, dat je weer wat deed. Omdat het ook plaatselijk best wel bekend was. Iedereen in zo'n klein dorpje is dat altijd zo. Dat heb ik wel gevoeld of zo, maar op het moment dat ik daar op die Olympische Spelen zelf. Dan moet ik je voorliegen en dat is ook niet.

E: En eh, want je zegt ook dat de plaatselijke krantjes, de AVROTROS, of AVRO, die deed ook uitzendingen en dat soort dingen.

G: Ja, dat klopt. We waren toen in die tijd was er, was een programma dat heette, dat was met Mies Bouwman volgens mij of zo. En dat was een programma en die eh. Toen had ik ook net. Nee, dat was al wat daarna. Ik zit te bedenken wat dat nou was. Nee, dat was daarna, geloof ik, of zo. Maar er was in ieder geval ook een programma van Mies Bouwman of zo was dat. Maar dat weet ik niet zeker. Ik ben ook een keer naar iets toe geweest. Toen was het team, toen had ik iets met mijn oog. En toen is het team, die zaten in Noorwegen. En toen kon ik niet meedoen dat ik dat had gehad met mijn oog. Maar dat was volgens mij '81.

E: Hm.

G: Maar d'r was, d'r was wel een programma dat klopt.

E: Ja, leuk.

G: Voor het geld inzamelen, denk ik, of zo. Voor allerlei dingen voor gehandicaptensport.

E: Oké, ja, *nice*.

G: Maar ik weet niet meer hoe dat dat precies eh, wat dat precies was. Ik weet wel dat ik na die tijd een keer iets heb gedaan. Maar dat was volgens mij na die tijd. Volgens mij was dat na die tijd, ja.

E: Eh, oké, eens effe kijken. Waren er ook bepaalde rituelen of routines of gewoontes eh, tijdens de Spelen die je nog herinnert? Bepaalde bijgeloofjes die je deed voor een wedstrijd?

G: Oh, ik ben zo bijgelovig als de pest.

E: Echt?

G: Ja, dat is echt.

E: Leuke, vertel.

G: Ik moest altijd naast iemand zitten en inspelen deed ik altijd met JR.

E: Dan zei JR ook inderdaad, altijd met z'n tweetjes inspelen.

G: Ja, altijd met z'n tweetjes inspelen, dat was. Als iemand anders tegenover je zat en JR kwam eraan, die was iets later, dan ging ik altijd weer wisselen. Dat was gewoon zo.

E: En was dat inderdaad vanuit een bepaald bijgeloof inderdaad, van dan gaat het goed komen, of dan loopt het lekker en dan zijn we lekker ingespeeld en kunnen we ervoor?

G: Ja, dan ben je lekker ingespeeld en je weet gewoon wat hij kan. En de andere mensen hadden vaak zoiets van, dan moest ik weer achter ballen aan sjouwen, weet ik veel. En met JR kon ik altijd gewoon heel goed inspelen.

E: Gewoon lekker doorspelen.

G: Ja, dan kon je lekker doorspelen en lekker achter elkaar slaan en zo. Dat was gewoon echt heel fijn.

E: Ja.

G: En ik had altijd een, ja dat was ook zoiets apart, ik moest altijd een eh. Ik had altijd een zwembroekje eronder, zo een weet je, onder de broek. Meestal dezelfde zwembroek. En ik had altijd een kort broekje. Nou, die heb ik wel. Er zitten zoveel lappen op. Ik heb hem denk ik nog wel. Dat is een eh, kort zwart broekje. Ik kan er nou al lang niet meer in natuurlijk. Maar dat was een soort kort broekje. Maar ik speelde altijd in een kort broek. De meeste mensen speelden in een lange broek, maar ik speelde altijd in een korte broek. En dan, dat was een broekje, en dat was een zwart, een zwart kort broekje. Dus als ik een zwarte aan kon hebben, dan had ik een zwart kort broekje aan. En dan had ik altijd, en die zat vol met lappen. Alle kanten, de voorkant en achterkant.

E: Dat is amper nog het originele broekje ondertussen.

G: Ja, bijna niet het originele broekje. Dat had iets van spijkerlappen, spijkerbroeklappen op en weet ik veel wat er allemaal op zat. Die moest altijd weer gerepareerd worden, dat ik die aan had.

E: En hoe, zeg maar, hoe kwam dat? Inderdaad, een soort bijgeloof van. Dit is mijn geluksbroekje, of bijvoorbeeld ook van, ik voel me gewoon het beste in dit broekje, dus ik moet die aan. Wat waren dat? Wat waren die rituelen voor jou?

G: Ik weet niet waarom ik dat had, maar dat is gewoon ritueel.

E: Zo voelde het gewoon.

G: Dat moest gewoon, die moest gewoon aan.

E: Wat leuk!

G: En eh, dan ging het ook meestal goed. En ja, het ging ook best wel natuurlijk af en toe fout. Daar gaat het niet om, maar ik bedoel. Dat was wel een ding wat ik altijd had ja.

E: En hielp dat dan ook bij het creëren van een bepaald gevoel dan voor een wedstrijd, een bepaalde rust of kracht?

G: Ja, dat denk ik wel ja, dat denk ik wel. Er was ook een tijd de mode dat je iets met Midalgan deed.

E: Met wat?

G: Midalgan, ken je dat niet? Zo dat is dat, dat is tijgerbalsem.

E: Oh, ja.

G: Dat was dan zo, en dan moest ik dan altijd effe over 1 arm zo, effe zo een beetje smeren.

E: Ook over maar één?

G: Ja, ik had er helemaal geen last van, die hele arm niet of zo. 'T Was deze arm of zo, ik had er helemaal geen last van. Maar ik bedoel, d'r moest altijd effe een beetje, die geur was er dan, hoorde er dan bij zo. Het was een beetje een scherpe geur, maar je moest uitkijken en je moest je handen goed wassen na die tijd. Want als ik, onder de wedstrijd, en ik had ook nog een bril op. Dus dan moest ik echt eh, als ik dan in mijn ogen wreef, dan zag ik niks meer.

E: Oh, ja.

G: Want ik zie, ik heb vanaf. In 1981- 1982 of zo heb ik een oogprothese. Iemand heeft mij een ding, dus ik speelde met één oog. Dat is best wel heel moeilijk hoor. Probeer dat maar eens.

E: Oh, wow.

G: Doe maar eens één oog dicht en ga dan maar van de diepte.

E: Ja, daar heb je allebei de ogen van nodig. Wauw, oké. En wanneer was dat, zei je?

G: Dat was 1981 of '82.

E: Oh, een jaartje later. En je hebt daar namelijk wel aan andere Spelen mee gedaan, toch, als in?

G: Ja.

E: Knap. Oké. Oh, maar leuk om te horen.

G: Maar ik kon d'r wel aan wennen, hoor. 't Is, het is ook een kwestie van gewennen. Alleen het is wel eh, ja, je hebt wel bepaalde dieptes of zo. Dat kun je niet zo goed zien. Dus je moet je gewoon even, je moet veel verder kunnen. Ik heb bijvoorbeeld ook deze kant kan ik veel verder op draaien dan die kant op.

E: Oh, wat grappig.

G: Omdat het gewoon. Ja, dat ben ik zo gewend.

E: Wauw. Oh, wat grappig. Oké. Ik vind het wel leuk om over alle bijgeloofjes te horen. Nu ben je volgens mij de eerste. Ik houd er zelf ook heel erg van, dus leuk eh dat dat jou heeft geholpen daarin.

G: Ja, ja, ja.

G: Eh, even kijken. Nu wou ik ook nog gaan vragen naar een stukje infrastructuur, hulpmiddelen, technologie, dat soort zaken. Ehm, want waren hulpmiddelen, zoals bijvoorbeeld protheses of rolstoelen eh, hadden die een bepaalde invloed in jouw ervaring tijdens de Spelen? Waren die, speelden die een bepaalde rol?

G: Nee, die speelden niet een bepaalde rol, alleen dat was natuurlijk wel zo. Toen in die tijd had je nog eh, had je nog eh. De hulpmiddelen waren gewoon zoveel slechter dan wat ze tegenwoordig zijn.

E: Ja.

G: Dus je had dat natuurlijk wel, ja. Wel altijd een beetje, het was gewoon niet eh. Toen in die tijd was een beenprothese nog niet echt prettig.

E: Ja.

G: Echt eh. Dat is nou ook niet prettig, dat gaat niet om. Maar het is gewoon zoveel beter geworden dan het vroeger was.

E: Ja.

G: Wat dat betreft eh. Maar voor de rest, ik heb eigenlijk nooit echt. Alleen een beenprothese heb ik altijd meegelopen. Voor de rest heb ik daar nooit veel hulpmiddelen gebruikt.

E: En tijdens het sporten, dan hou je hem dan aan of.

G: Dan deed ik 'm af

E: Ja, dan deed je 'm ook af. Want dat geeft meer bewegingsvrijheid of?

G: Ja, ja.

E: En als je jezelf deed verplaatsen in het dorp, deed je hem dan wel weer aan? Of koos je dan voor krukken?

G: Als ik me verplaats in het dorp?

E: Ja, als je gewoon naar de winkel gaat.

G: Nee, gewoon eh. Ik heb altijd vanaf het begin er waren, er zijn mensen erbij die als ze thuis zijn doen ze de prothese af. Maar als ik vanmorgen wakker ben doe ik hem aan en als ik op bed ga doe ik hem eraf.

E: Oh, oké. Het zit gewoon in je routine?

G: Bijna altijd. Altijd.

E: Oké, ehm.

G: Ik heb wel dat ik eh, dat ik nou, bijvoorbeeld met korte broek loop weet ik veel, dat vind ik wel fijn. Dat zijn ook mensen die doen dat niet doen. Dat interesseert me verder niet, waar ik ook ben.

E: Fijn. Ehm, en de sportlocaties en de voorzieningen zelf eh, waren die eh. Ja, hoe waren die ingericht?

G: Waren niet ingericht. Waren niet op eh, op gehandicapten ingericht. Er waren gewoon vaak trappen en weet ik veel allemaal. Heb daar de gekste dingen meegemaakt.

E: Nee?

G: Mensen bij de rolstoelen omhoog moesten tillen en zulke dingen. Ja, nee dat was gewoon. Toen in die tijd waren er heel weinig dingen aangepast.

E: Ja, oké.

G: In een sporthal zat al vaak een drempel, dus dan moet je al vaak, dan daar werd er wat planken in gelegd. Dan rolde je de mensen erbij omhoog. En zulke dingen. Eigenlijk is het ook pas in, vanaf 1980, zijn ook eigenlijk pas de bussen een beetje meer aangepast in Nederland volgens mij. Want toen gingen ze de bussen voor die, voor die Speen, een hele hoop bussen gingen ze aanpassen, omdat ze natuurlijk best veel bussen nodig hadden.

E: Hm, ja.

G: En die zijn later gewoon in Nederland gaan rijden. En daardoor is er eigenlijk ook een beetje, de voorziening is wat beter geworden.

E: Ja. En dan aangepast zodat rolstoelgebruikers ook makkelijker in konden, wat groter op die fiets.

G: Ja.

E: Ehm. Heb jij daar eh, zeg maar. Hoe verwoord ik deze nou goed? Was er vanuit jou, zeg maar voor jou eh, genoeg aandacht voor toegankelijkheid? Of ben je daar ook wel tegen bepaalde obstakels in aangelopen? Of heb jij daar verder zelf niet heel veel mee van doen gehad?

G: Ja, je loopt natuurlijk altijd wel tegen obstakels aan. Kijk, ik ben er nog niet zo erg. Ik heb thuis bijvoorbeeld ook een trap en, en wat tredens en zo. Maar als ik er maar een leuning bij heb, dan maakt het voor mij niks uit.

E: Ja.

G: Zolang ik dat heb, dan kan ik dat doen. Maar er zijn ook soms trappen waar je gewoon geen leuning aan zit en dat is gewoon een beetje, dat is toch voor mensen met een prothese vaak wat linker.

E: Ja.

G: En voor de rest heb ik dat eigenlijk nooit zo eh.

E: Nee.

G: Maar ja, voor mensen met een rolstoel is het vaak natuurlijk eh, dan is het vaak met trappen en zulke dingen heel lastig.

E: Ja. Hoe vond je dat om dat te zien? Want lijkt me best wel gek. Je zit in een Paralympische Olympisch Dorp, om het effe zo te noemen. Je weet, er komen allemaal Paralympische atleten, ehm. Dat, dat je dan bijvoorbeeld iemand met een rolstoel zo onderaan die trap ziet zitten en, wat, deed dat iets met jou? Of vond je daar iets van of ook, vanuit jezelf?

G: Nou, in het dorp zelf viel het wel mee, daar hadden ze wel heel veel dingen, hadden ze al goed aangepast.

E: Ah top, oké.

G: Omdat ze gewoon, dan maakten ze gewoon die plateau's zo, die gewoon ergens bij omhoog liepen. Dat waren wel tijdelijke dingen, het was een oude kazerne natuurlijk.

E: Ja, maar het was wel aangepast voor de Spelen.

G: Dat werd wel aangepast, maar als zo gauw je buiten het dorp was, bijvoorbeeld in Arnhem of weet ik veel wat allemaal, waar je natuurlijk ook wel eens heen ging. Om weet ik veel wat te doen, dan was het vaak wel wat moeilijker.

E: Ja.

G: Maar, ja. Ik heb daar persoonlijk niet zoveel last van gehad natuurlijk, omdat ik kon nogal redelijk goed bij de trap omhoogkomen.

E: Fijn.

G: Het ging wel trapje- treetje voor treetje.

E: Maar je kon het wel. Oké. Ehm, en dan wou ik nu nog effe kijken naar een stukje ja, iets groter, naar maatschappij. Want had je toentertijd het gevoel dat de Paralympische Spelen serieus werden genomen door het publiek en de media in Nederland?

G: Nee, dat denk ik niet. Het wat natuurlijk, het is altijd effe een beetje zo, het is ook een hype dat er veel aandacht aan gegeven wordt. Maar toen het voorbij was, was het ook helemaal weer voorbij. Een soort van, de aandacht was ook weer weg.

E: Hoe is dat? Want dat lijkt me best wel een gek gevoel. Als je effe twee weken zo in de publieke belangstelling staat en opeens. Ja val je haast, ja niet in een gat dat is misschien raar verwoord, maar-

G: Nee, niet in een gat. Je bent dat gat gewend, hè. Je bent die gat gewend.

E: Oké.

G: maar daarvoor was het ook zo. Dus dan is het gewoon even 14 dagen dat er wat extra aandacht is. Dat het eh, zelfs effe op journaal komt, of weet ik veel wat.

E: Ja.

G: En dat is nog tegenwoordig ook nog zo is.

E: Ja, daarom, ja.

G: Ik bedoel, het is wel iets meer dan dat het vroeger was natuurlijk.

E: Ja.

G: Maar het is natuurlijk nog, nog heel veel dingen. Je krijgt niet zoveel aandacht.

E: Nee.

G: Dat weet ik ook niet. Kijk, het is ook zo toen stond 't nog allemaal nog echt in de kinderschoenen. En 't zijn ook, er zijn heel veel sporten, zoals zitvolleybal, da's heel leuk vindt om te zien. Vooral tegenwoordig vind ik dat echt heel leuk om te zien. En het basketbal ook wel. En er zijn wel meer sporten die wel leuk zijn om te zien. Maar er zijn ook natuurlijk sporten, gehandicaptensporten, die niet zo leuk zijn om te zien.

E: Dat is met andere sporten ook hè.

G: En daar moet je ook eerlijk in zijn. Ik bedoel eh. En, en niet dat die mensen mindere prestaties leveren, maar dat is gewoon geen kijksport. Net als, er zijn ook, ook gewone sporten wat geen kijksport is.

E: Ik wou zeggen, maar dat is ook met normale sporten.

G: Dat is ook zo.

E: Zeg maar, met de Olympische en de Paralympische Spelen. Ik kies echt wel uit waar ik wel of niet naar wil kijken. Het is gewoon wat ik wel leuk vind en wat ik niet leuk vind.

G: Nee, nee, je kijkt niet naar sporten die je niet leuk vindt. Zo werkte het gewoon m- met de Paralympics ook zo.

E: Ja.

G: En toen waren d'r, natuurlijk toen in die tijd waren d'r. Toen had je bijvoorbeeld zwemmen, daar deden er drie deelnemers mee nou ja, in die klasse. En d- daar kregen alle drie een medaille, alleen moest alleen nog effe beslist worden wie één, twee of drie werd. Nou, dat was ook al duidelijk als je ze zag aan de kant van het, van het water zag staan of liggen. Dan zag je ook al wel wie er één, twee of drie wordt. Dus eigenlijk hoefden ze niet te zwemmen.

E: Nee, heel wedstrijdelement is er gewoon een beetje vanaf, dat houdt het niet spannend, en dat is wat bij sport juist zo hoort natuurlijk.

G: Ja. En dat, dat was vroeger was dat heel erg zo en dat is tegenwoordig toch wel een stuk. Ja, ze hebben er wel gewoon zo allerlei selecties in gemaakt. Ik zeg altijd van, als je aan volleyballen gaat, als je 1 meter 20 bent, moet je niet gaan volleyballen.

E: Nee. Ja, idem met basketbal, dat hoort gewoon bij de sport. Een beetje lengte is handig.

G: Ja, ja, nou dan heb je bepaalde categorieën mensen. Dan moet je gaan eh, gaan kegelen, ik noem maar iets. Dan moet je een ander sport gaan doen.

E: Dat is sowieso ook heel erg in sport, zeg maar. Ja, nogmaals, ik heb echt een hele erge mening over al die discussies die daarin gaan. Een bepaalde fysieke eh.

G: Ja!

E: Ja, fysiek. Ik weet niet hoe je het zegt, past bij. Zo is het ook bij Michael Phelps bijvoorbeeld. Die echt super brede schouders heeft en lange armen. En ja, natuurlijk is hij goed in zwemmen. Zoals hardlopers vaak heel lang en dun zijn. En dat haalt het uiterste uit het lichaam. En het lichaam is al een beetje ingericht op die sport eigenlijk.

G: Ja, ja! Je kiest een sport die bij jouw lichaam zit. Je gaat niet eh, als je, weet ik veel wat, 2 meter 30 bent ofzo, ik noem maar iets, dan ga je niet eh, tennissen of weet ik veel wat, want dan heb je, motoriek is niet snel genoeg daarvoor. Dan moet je een andere sport nemen.

E: Ja, nee dat snap ik. Ehm. Vond je daar toentertijd iets van? Want je zei van nou ja, 't werd niet super serieus genomen. Vond je dat vervelend of maakte het niet heel veel uit was dat voor jou gewoon voldoende?

G: Nee, dat is met alle sporten zo denk ik. Je moet je, je moet. Dat is met alle sporten denk ik zo, je moet je eigen voldoening halen door het zelf serieus te nemen.

E: Hm, ja.

G: Ja, en da, dan, Dat is. Vooral toen in die tijd, dat stond nog in de kinderschoenen, was het helemaal zo. Ik heb nooit zo gevonden dat ik zei van nou, ik lever een prestatie leverde die een Olympische sporter, ik noem maar iets, een gewone volleyballer of topbasketballer leverde. Die niveau had ik ook niet. Daar moet je ook eerlijk aan zijn.

E: Ja.

G: Dat is makkelijk genoeg. Ik bedoel, je deed het nog op een amateuristische wijze.

E: Ja, het was gewoon meer gewoon. Doe je best om je persoonlijke doelen te behalen en haal daar je voldoening uit.

G: Ja, ja. En je doet wat je kunt. Ik bedoel, ik trainde al vijf keer of was vijf keer in de week met volleybal bezig. Dus ik deed er best wel heel veel voor.

E: Ja.

G: Maar daarom is het nog niet zo dat ik eh. Eh ja, dan had ik misschien ook meer mijn voeding aan moeten passen en al die dingen wat ze nou tegenwoordig allemaal doen.

E: Minder het feestje meepakken wat jullie weleens deden met het team.

G: Minder het feestje meepakken. Ik bedoel als er iets te doen was, dan dronk ik ook rustig mijn biertje en weet ik veel. En dat weet ik, dat doen. Dat kun je als, als echte topsporter tegenwoordig kun je dat niet meer doen. Dus dat is ook gewoon, dat niveau is ook gewoon anders. En daar moet je ook gewoon eerlijk van zijn.

E: Ja, fijn. En voelde je je destijds wel erkend als topsporter? Of denk je dat ook toch je beperking daarin ook wel een rol in heeft gespeeld?

G: Nee, ik denk dat ja, nou goh. Ik voelde mij wel, ik voelde mij zelf wel als topsporter. En of die erkenning, in mijn omgeving wel, en maar voor de rest.

E: Ja.

G: Van de buitenwereld, dat weet ik niet. Daar ben ik ook nooit zo mee bezig geweest.

E: Maakt je niet zoveel uit?

G: Nee.

E: Leuk dat je daar ook over begint. Ik vroeg me inderdaad af hoe werd je deelname aan de Spelen door je directe omgeving dan ontvangen?

G: Ja, die waren heel enthousiast altijd. En die hadden niet alleen, maar ook gewoon in het dorp en weet ik veel allemaal. Als ik ze mensen tegenkwam ofzo. Hoe is het? Gaat het goed? En eh, lekker aan het trainen? Dus dat was wel ...

E: Ja, da's uiteindelijk ook veel belangrijker toch, in die zin?

G: Ja, dat is veel belangrijker.

E: Dat je jezelf en je directe omgeving, dat maakt ook niet uit wat de rest vindt.

G: Nee, daar kun je toch niks mee.

E: Nee, oké, goed zo klinkt fijn. Ehm, en nu terugkijkend naar je deelname aan de Spelen van 1980. Ehm, kijk je er nu soms anders op terug dan dat je op het moment zelf deed?

G: Ja, ja, kijk je er anders op terug. Kijk ik vind eh, toen in die tijd hebben we er gewoon alles voor gedaan. En, en, dat had natuurlijk, daar had je misschien nog wel wat intensiever mee bezig kunnen zijn of zoiets dergelijks, maar toen in die tijd waren de mogelijkheden waren ook niet zo dat ze tegenwoordig hebben.

E: Hmhm.

G: Tegenwoordig hebben ze toch veel meer mogelijkheden met allerlei eh ja, omstandigheden en accommodaties en weet ik veel allemaal. En financieel. Eh ja, vroeger was het gewoon dan kreeg je gewoon twaalf cent per kilometer of zo, ik noem maar iets.

E: Ja

G: En daar moest je het mee doen. Dus je kreeg een beetje kilometervergoeding en voor de rest kreeg je eh, kost het jezelf alleen maar tijd. En dat is ook prima hoor, daar gaat er niet om. Het was ook een amateursport en dat is ook. Ik heb nog wel later wel meegemaakt dat we een status hadden van de NOC en zo, dat je nog iets van een eh, een x-bedrag kreeg per maand of zo, weet ik veel. Maar eh ja, nee, ik heb het nooit echt beleefd als een, als een eh. Ja, hoe moet ik het zeggen? Ik heb er gewoon alles voor gedaan.

E: Ja.

G: En ook toen in die tijd en, en ja.

E: Dat was goed.

G: In die tijd was er niet meer uit te halen.

E: Ja, ja.

G: En dat was ook niet nodig, want we waren toen de beste. Zo werkte het ook gewoon.

E: Ja.

G: Kijk, als je een bepaald niveau hebt en je bent de beste, dan, dan brei je daarop door en dan probeer je wel steeds beter te worden. Ja, tot dat er, tot er landen komen die je inhalen en die meer mogelijkheden hebben door, door dat ze meer handicaps hebben.

E: Ja.

G: Op een gegeven moment kwam Bosnië erbij. Nou ja, Bosnië stelde, Joegoslavië stelde vroeger, het was een leuk land om tegen te spelen, maar dat stelde niet zo veel voor. Maar door eh, doordat in Bosnië een hele hoop jonge mensen met een handicap kwamen.

E: Ja.

G: En die gingen elke dag, die hadden niks te doen, die gingen elke dag in het sporthal zitten met elkaar. En er kwamen goeie clubs kwamen daar. En daar sprong het niveau omhoog. En er waren allemaal lange mensen. Want die Bosniërs zijn ook nog over het algemeen best wel grote, brede kerels allemaal. Dus eh, daar was eh ja, er waren mensen bij die waren over de 2 meter. Maar als je nou bijvoorbeeld in Iran kijkt. Er is één jongen die is 2 meter 35.

E: Zo, dat is bijna 2,5 meter

G: Daar kun je niks tegen doen.

E: Dat is heel lang.

G: Ja. Die zit nou nog net, die zit met z'n oogbogen boven het net uit, want die net is op 1,15 meter.

E: Ja, dat is makkelijk spelen.

G: Hoe kan ik daar nou tegen blokken dan? Daar kan ik toch niet tegen blokken.

E: Nee.

G: Maar zo wordt het al tegenwoordig al geselecteerd, zeg maar. En die man die kun je best wel eh.

E: Meer mogelijkheden gewoon.

G: Die hoeft nog niet eens te kunnen volleyballen. Die, die leer je een beetje volleyballen en die hoeft alleen maar te slaan.

E: Ja. Oh, wat grappig.

G: Ja. Maar zo werkt dat tegenwoordig.

E: Ja. Maar in principe gewoon terugkijken naar toen. Je had toen- nu gewoon nog steeds iets van, weet je, we hebben gedaan wat we konden doen. Goed is goed. Het was een leuke ervaring.

G: Ja!

E: Niet heel verschillend, gewoon goed.

G: Ja.

E: Fijn, goed zo.

G: We hebben m- met de mogelijkheden die we hadden, hebben we 't gewoon hartstikke goed gedaan. Ook voldoende, voldoening aan gehad zo eh.

E: Het is dan ook zonde om er te veel over na te denken en want, ja. Het is goed toch.

G: Ja, ik. Je kunt over alles kun je eh, kun je na gaan denken hè. Ik bedoel ik heb, wat dat betreft vind ik het wel leuk zo, want ik heb eh. Ik ben voor het eerst kampioen geworden, Paralympisch kampioen geworden. Ik ben voor het eerst Europees kampioen geworden. Ik ben voor het eerst wereldkampioen geworden. Allemaal in die zitvolleybal, waar allemaal. Dat is allemaal ontwikkeld door ons als het ware. Wij waren ... het beste.

E: Ja, ja. Heel cool.

G: En eh ja, dat is gewoon verder, ja. Daar ben ik best wel trots op. En ook met het Nederlands team, dat is ook heel leuk. In het Nederlands team ben ik ook in het laatste team gezeten die nog iets gewonnen heeft. Dus dat is ook wel heel leuk zo in 19 eh, ik weet niet wat het was, 90 of zo?

E: Oh, ja.

G: Nee, 2000 of zo. Zijn we nog een keer Europees nog derde geworden zo. En na die tijd is het dan alleen maar meer eh, afgezakt, zeg maar, in Nederland.

E: Ja. Ja, wat ik op het begin ook al zei, gewoon een beetje de pioniers eh, van het zitvolleybal.

G: Ja, dat kun je wel zeggen, ja.

E: Cool. Ehm, dan heb ik nu nog een paar afsluitende vragen, ehm. Tenzij jij trouwens nog iets wil vertellen over de Paralympische Spelen of over je ervaring of de praktijk of de maatschappij.

G: Over de maatschappij.

E: Ja, als je daar nog iets over te delen hebt hè. Ehm, want hebben de Spelen zelf nog specifieke invloed gehad op jouw relatie met sport of jouw lichaam?

G: Nou, de Spelen op zichzelf niet, denk ik zo. Het is gewoon algemene- het was gewoon een onderdeel die erbij zat.

E: Ja.

G: Omdat ik toen nog niet zo lang bezig was natuurlijk, naar verhouding hè, ik bedoel. Het was natuurlijk een hele leuke eh, leuke springplank zeg maar, om echt intensief mee bezig te gaan.

E: Ja, leuk.

G: Omdat na die tijd kwamen er nog wat Olympische Spelen en daar wou ik ook graag bij zijn.

E: Ja.

G: En ik was natuurlijk in de leeftijd dat ik dat nog kon. Ik kon nog wel, mensen zijn nog één of twee jaar, nog wel mee kunnen doen dacht ik toen in die tijd. Dus dat was natuurlijk heel leuk. En we plaatste ons altijd nog, tegenwoordig plaatsen ze zich niet meer. Toen in die tijd was het eh ja, moest je je wel plaatsen, maar de eerste twee of eerste drie van Europa die gingen, die mochten erheen. Tegenwoordig is het zo al, geloof ik dat, is er één vaste en eh, de Europees kampioen, en misschien de 2e kan zich nog plaatsen via een ander ding. Maar dat is tegenwoordig omdat er zo veel landen meedoen en er mogen er maar acht landen op de Olympische Spelen meedoen.

E: Oh.

G: Het is echt, echt duwen van eh. Eén uit Noord-Amerika, één uit Zuid-Amerika en één uit Azië.

E: Ja, oké.

G: En dat is het al eh. En één uit Afrika. En dan zit het al vol bijna. En een gastland. En dan is het al vol.

E: Oh, oké.

G: Dus dat is eh, dan doen daar niet zoveel mee, hè.

E: Nee, wow dat wist ik helemaal niet. Ah.

G: Dus dan moet je al echt eh, je moet echt heel goed zijn om op mee te kunnen doen zo.

E: Ja. Maar voor jou toentertijd, wat je zegt een mooie springpak is, dat het je echt wel gemotiveerd om-

G: Ja, ja.

E: lekker actief te gaan sporten en daar echt gemotiveerd mee bezig te zijn.

G: Ja, ja, ja.

E: Leuk!

G: Een leuk vooruitzicht als je dat gewoon gaat bekijken.

E: Ja, echt een drijfveer eigenlijk.

G: Ja, ja.

E: Oké. En terugkijkend eh, wat hee-, aan de Paralympische Spelen, weet je nog wat je daar dan als het fijnst hebt ervaren en als het minst fijnst? Heb je daar nog voorbeelden van?

G: Pfoe. Van 1980 ook?

E: Ja.

G: Nou het fijnste was gewoon dat je daar mee mocht doen natuurlijk zo. En dan, en dan eh, gewoon de hele entourage. Het stelde niet zoveel voor, maar gewoon de opening en zoiets dergelijks.

E: Hmhm.

G: Dat was natuurlijk ook nog best wel een beetje indrukwekkend. Het was niet zoals later, toen ben ik in Korea geweest, bijvoorbeeld. Toen zaten we in het stadion, dat was gewoon een heel andere omgeving. Het was gewoon veel groter en veel bombastischer allemaal.

E: Want in 1980 was dat in Papendal, toch?

G: Dat was in Papendal, ja. Dus dat stelde niet zoveel voor. Er stonden wel houten tribunes en weet ik veel allemaal. Ja, 4.000 of 5.000 mensen of zo.

E: Maar toentertijd je eerste Spelen, je eerste Olympische opening.

G: Ja, ja, ja. Dus dat maakt natuurlijk wel een beetje indruk. En voor de rest negatief. Ja, dat zou ik eigenlijk niet weten. We hebben gewoon een hele leuke tijd gehad.

E: Fijn. Goed teken.

G: Een hele leuke tijd gehad.

E: Goed om te horen. Ehm en, terugkijken dus, nogmaals op de Paralympische Spelen. Is er een bepaald gevoel, gebeurtenis, gedachte, geur, die echt het eerst in je opkomt als je eraan terugdenkt?

G: Toe, toe, toe, toe, toe, toe, toe, toe. Ik zit effe, dan moet ik even nadenken hoor.

E: Dat snap ik.

G: Dat is gewoon- ik zou het zo nie- nee.

E: Nee.

G: Ik heb niet iets speciaals. Ik heb gewoon een fijne tijd gehad.

E: Ja, fijn.

G: En er is niet echt iets van, dat springt er echt bovenuit.

E: Echt gewoon de algehele ervaring was gewoon fijn.

G: Ik kan me daar niet meer van 45 jaar geleden, dingen gebeurt, herinneren die eh, nee.

E: Nee.

G: Ja, nou ja, ik moet nog denken aan die jongens. Ik heb dat niet gedaan hè, dat ze toen permanentje hebben gezet, stelletje malloten want. Ja, maar zulk soort geintjes hielden ze wel allemaal uit dat het dan eh. Ja, zulke dingen konden er allemaal nog bij weet je wel. Dat kan tegenwoordig niet meer.

E: Van die kleine grapjes en grollen tussendoor die de ervaring nog leuker maken.

G: Ja. Ja.

E: Ja, en JR vertelde ook dat er bijna iedere avond een band optrad eh, en dat soort dingen.

G: Ja, dat is ook wel. D'r is natuurlijk altijd wel een feesttent. En dan speelde er een band. En dat vergeet ik, dat verge- dat weet ik nog wel. En die speelde heel vaak muziek van Queen of zo.

E: Oh, leuk.

G: *We are the champions* of zo. Zulke dingen. En dat was wel heel leuk om te horen. En die waren ook best wel goed. Hoe dat ze heten, weet ik niet meer.

E: Oeh, JR heeft het gezegd. Het staat in mijn transcript.

G: Iets van, van eh. Het was een coverband, maar het was wel een hele goeie band altijd.

E: Ja, leuk. En ook grappig dat je over die eh. Ja, ik heb eh, van HD heb ik vijftig jaar Tubantenboek gekregen. Echt zo'n dik boek. En jullie hadden allemaal nog lange haren en snorren nog allemaal.

G: Ja, ja, ja.

E: 'K vond het heel leuk om al die foto's te zien. Het is toch permanentje kon ook makkelijk.

G: Ik heb, wat dat betreft, ik ben niet zo'n. Ik heb nog wel een doos, een heleboel rommel zit daarin, maar ik heb het nooit echt gerubriceerd zeg maar. Nee, ik ben daar niet zo goed in. Ik heb ook nooit dingen echt speciaal bewaard of zo.

E: Nee, oké. Ja, dat is ook prima, ja. 'T broekje.

G: Het boekje?

E: Het broekje, want jij zegt ik heb niet dingen speciaal bewaard, maar-

G: Oh ja, het broekje! Die heb ik volgens mij nog wel in de la liggen.

E: Ja, leuk. Ehm ja, voor mij waren dit eigenlijk al mijn vragen wel. Ik weet niet of jij zelf nog vragen hebt of nog iets wilt vertellen waarvan je denkt dit is misschien nog leuk of van meerwaarde om te horen.

G: Nou, ik zou het eigenlijk zo niet weten. We hebben gewoon, ja. Net wat ik zeg, ik heb gewoon een mooie tijd gehad.

E: Ja.

G: En die, en die, eigenlijk de hele periode vanaf 1978 dat ik erbij kwam tot aan. Hoe lang ben ik erbij geweest? Ik ben in 2004 ben ik mee geweest als coach met het damesteam.

E: Oh, leuk!

G: Als assistent-coach. Met die Jos Bamsvier weet je wel, die Joegoslaaf dan.

E: Hmhm.

G: Of die Sloveen. Maar dat is weer een heel andere. Ja, vrouwenteams zijn heel anders dan mannenteams.

E: Ja? Op welke manier?

G: Ja, vrouwen die hebben een beetje een olifant geheugen. Die kunnen alles, alles weer naar boven halen wat het hele jaar, wat al jaren geleden gebeurd is. En als ze dan boos worden, kunnen ze andere dingen tegen elkaar zeggen. Ik vond het wel heel moeilijk met vrouwen toen. Mannen zijn gewoon veel makkelijker in die zin, ze geven elkaar een schop onder de kont of weet ik veel, en het is klaar. En vrouwen blijven een beetje daarin hangen zo zeg maar.

E: Ja, en dat merkte je ook wel ja, in het spel is het misschien raar gezegd, maar in een team dat dat wel soms eh.

G: Ja, dat kun je wel in een team kun je dat soms wel merken. Er blijft een beetje meer eh. Als iemand ooit in een competitie of zoiets met iemand heeft gehad, dan kan het nog weer, op zo'n moment nog weer naar boven komen. Heel rare dingen soms zo, en dat vond ik wel heel moeilijk.

E: Ja, snap ik.

G: Maar voor de rest, ja. Ik heb daar eh. Nou ja, ik ben dan in '80, '84, '88 en '96, '92 niet.

E: Dat is veel.

G: In '92 ben ik niet eh, mee geweest en in 2000 ook niet. Daar had ik een beetje moeilijkheden met de trainers en weet ik veel allemaal. Ik ben al een beetje een moeilijk persoon.

E: Fanatiek.

G: Fanatiek. En eh, 2004 ben ik nog meer als coach mee geweest.

E: Ja.

G: Dat was ook wel leuk. Zijn we nog tweede geworden met de dames.

E: Oh! Want vanaf wanneer deden de dames ook mee? Want die zijn echt pas laatst begonnen.

G: Die deden vanaf. Was het 2004 of 2000?

E: Oh ja, echt gewoon vroege 2000. Dus een van de eerste keren dat jij als coach mee was, was ook een van hun eerste keren.

G: Ja, 2004 in Athene. En dat was ook wel leuk eh, op zichzelf was het een leuke ervaring hoor, ook wel eh.

E: Was het anders als coach dan als speler?

G: Ja, ik zit dan veel rustiger aan de kant. Ik had allemaal niet zo veel eh, ja. Ik ben wat dat betreft ben ik ja. Kan ik de rust zelve zijn. Als coach heb ik me nooit zo druk gemaakt of zo.

E: Het is echt als je in het veld dan komt er effe iets naar boven.

G: Ja, ja, ja.

E: Oké.

G: Ja. Vervelend soms, maar ja, het is niet anders.

E: Vervelend? Dat er dan?

G: Nou ja, dat heeft me ook best wel veel, veel eh, veel eh.

E: Gedoe.

G: Gedoe opgeleverd en, en ook problemen. In de zin van dat ik weer moeilijkheden had met de trainer en dat ik er weer uitgeschopt werd of weet ik veel wat.

E: Echt?

G: Ja, nou ja. Dat is best wel gebeurd.

E: Gewoon dat je iets te fel was dat ze dachten, nou, eruit.

G: Ja, ja.

E: Oh, wat grappig.

G: Maar ja, dat zit in de aard van het beestje, daar kun je niks aan doen, dat kan ik ook niet veranderen.

E: Nee, dat zit erin, dat hou je niet in natuurlijk tijdens zo'n spel. En tijdens de Spelen van 1980 heb je dan ook nog een keer zo'n interactie gehad waar je echt dacht van oeh. Dat was iets te veel?

G: Nee. Daar was- was ik nog te, te groen, zeg maar.

E: Ja, oh ja.

G: Kon ik kon nog niet zo'n grote mond hebben. Ja, ik had wel een grote mond, maar niet in de zin dat ik nu al direct alles ging eh. Op een gegeven moment dacht ik dat ik alles wel even kon beslissen. Of nou ja, kon beslissen in ieder geval eh.

E: Iets meer je-

G: Iets meer je woord kon zeggen zo en eh. En dat was toen nog niet zo.

E: Ja, oké. Grappig.

G: Was het nog een beetje, groentje zeg maar.

E: Eh ja. Bedankt voor je bereidheid om al m'n vragen te beantwoorden, dat je open stond voor het interview. Ik heb ook nog een kleinigheidje- ik wou eigenlijk merci halen, maar die waren op dus eh, het zijn deze geworden. Hopelijk vind je het lekker.

G: Hoe ben je hier eigenlijk?

E: Met OV.

G: En, waar moet je heen dan?

E: Naar Nijmegen, dus daar ben je zo. Da's niet zo heel lastig.

G: Oké.

E: Hé, ik vroeg me trouwens af, want ik heb dat boek er wel bij van de Tubanten. Er staan ook al foto's in. Zou je jezelf eens willen aanwijzen? Ik ben gewoon heel benieuwd.

G: Ja hoor. Ik sta er niet zo vaak in natuurlijk.

E: Nee?

G: Ik ben wel een eh. Ik ben niet echt een Tubanter. Ik ben wel eh, ik heb daar wel een paar jaar gespeeld. Maar echt een Tubanter, dat ben ik niet echt. HD en JR staan er veel vaker in. Dat zijn echte Tubanters. Tenminste, JR heeft ook nog in Hengelo gevolleybald en weet ik veel wat.

E: Vanaf pagina 304 is het zitvolleybal. Hier heb je ook nog een hele interview met JR. Sta jij ergens op één van deze foto's?

G: Nou, nee, die oude foto's niet, want dan was ik nog niet bij Tubanten.

E: Er staan er veel hoor.

G: JR, dit is. Dit ook niet. Kijk, dit is Ali. Dit is Shawny. Ik heb hier. Even kijken of ik hierbij sta. Nee, ik ben meer eh.

E: Ja, meer een Nederlands team.

G: Hier sta ik, nee, hier sta ik ook nog niet bij.

E: Oh, deze dacht ik inderdaad, want dit is toch al een beetje een selectie.

G: Dit is Jan Vrommer. Dat is nog net voor mijn tijd.

E: Ja, want je bent eigenlijk ook maar twee jaar van tevoren.

G: Ik weet niet wanneer dat dit is. Hier sta ik wel op. Deze kleintje, daar sta ik wel op. Deze.

E: Deze?

G: Ja.

E: Oké. O, je hebt echt heel lang haar. Toch niet voor het permanentje gegaan.

G: En dan nog een dikke snor.

E: Wat leuk.

G: Even kijken. Dit zijn allemaal Tubanten foto's, daar sta ik niet bij. Nee, maar er staan. Ik moet nog wel een foto's halen. Hier, maar dan sta ik op mijn rug.

E: Oh, oké.

G: Dat zie je niet. JR staat er vaak in.

E: Jij die staat er heel vaak in.

G: En hier ben ik ook.

E: Oh, geen snor meer.

G: Hè?

E: Geen snor meer.

G: Daar heb ik geen snor. Dit was op de Paralympics.

E: Van 1980?

G: Ja, dit is een Paralympics-foto. Van de huldiging.

E: Van de huldiging?

G: Ja, na toen, na die tijd zeg maar, hadden we ook allemaal bloemen, zie je wel.

E: Leuk.

G: Even kijken. Ari. Er moet nog ergens een foto zijn. Dit is ook zoiets, dat was in Stoke Mandeville en daar staan ze allemaal op, behalve ik.

E: Echt? Jij hield niet zo van foto's?

G: Ik ben niet zo fotogeniek wat dat betreft. Ik ga heel vaak. O, daar hebben we zo gelachen. Dat was Leo, was echt een kameraad. Hier sta ik ook nog.

E: O, deze. Leuk. Leuke kledingstijl, dat oude. Want dit is JR.

G: Zo'n mooie kerel ook dit, daar hebben we zo mee gelachen. Buikpijn van het lachen.

E: Wie is dit dan?

G: Leo van Erven.

E: Dat was ook een teamgenoot?

G: Ja, ja.

E: Oh, wat leuk.

G: Ja, maar die was al een beetje ouder. Die was toen in de veertig of zo. Maar die was gewoon meer voor de teamgeest was die erbij

E: Hij was een van de grappenmakers.

G: Hebben we zo meegelachen met die man.

E: Wat leuk.

G: begon je 's morgens begonnen we te lachen en, en, en als we op bed gingen, dan zaten we nog te lachen.

E: Ook belangrijk, zo iemand hè?

G: Ja, dat was heel belangrijk. Ik zit te kijken of er nog meer foto's zijn.

E: Wat leuk. Ja.

G: O ja, kijk. Zelf al een sigaretje in m'n hand.

E: Topsporter hè?

G: Nou, dat ging toen hè Dat was toen hè. Even kijken, er moet nog een foto komen. We hebben nog een foto dat we. O, hier sta ik ook nog op, dus naar Groningen, kijk. Wij waren de 1e die Europees kampioen heeft geworden.

E: Dit is ook Leo dan of niet?

G: Nee, nee. Dit is allemaal in Groningen. Daar heb ik ook veel meegespeeld. Dit ben ik.

E: Oh, leuk.

G: Wij waren de 1e die Europees kampioen is geworden.

E: Oh, gefeliciteerd, cool.

G: Ik ben vaak overal de 1e in geweest zo, dat is heel raar. Toen in die tijd waren we nog. Even kijken of ik hier nog ergens sta. Met dit team ben ik ook vaak weggeweest, maar. Allemaal net dingen dat ik niet.

E: Niet op de foto.

G: Nee, dan sta ik niet op de foto. Of ik ben er niet bij, hoor. Dat kan ook weleens. Want deze was ik niet bij. Dit was in 1990. En dan hebben we nog eh. Even kijken. O, dit was eh. Ja, hier sta ik ook al op. Daar zijn we ook voor het laatst kampioen geworden met eh, met de Europacup.

E: Een actiefoto!

G: Veel belangstelling. Eerste Europacupwedstrijd. En dan even kijken. Oh, en dan staat hier nog eh, hier deze foto moet ik ook ergens staan. Daar zijn we nog Europees kampioen geworden. Met de club, zeg maar. Clubkampioenschappen. Europacup.

E: Heel leuk.

G: Ja.

E: Ja, leuk om te zien.

G: Dat zijn allemaal. Ik ben niet zo fotogeniek. Ik sta heel vaak, dat is heel raar. Daarmee ging ik heel vaak. Ja, ga maar op de foto jongens, ik hoef niet. O, hier sta ik ook nog.

E: Oeh!

G: Kijk, hier ben ik ook nog met de Tubanten zo. Hier ook, was ik toch een beetje ouder.

E: O, hier, ja.

G: Ja.

E: O, wat leuk. Ja, leuk om te zien.

G: Hier ook nog eh. O, god, ja.

E: Goeie ouwe tijd.

G: Ja, goeie ouwe tijd. Goeie ouwe tijd. En de deur op slot zo. Als wij weggingen, ging de deur op slot zo. Eerder gingen we niet weg. We waren altijd laatste.

E: Gezellig. Ook goed voor de *teamspirit*, toch? Een beetje gezelligheid. Dat is ook heel belangrijk.

G: Ja, en eh, en. Toen we in dinges waren, hoe heet dat. Sydney. Sydney was dat geloof ik hè. Toen had ik ook ruzie met de trainer.

E: Met de trainer?

G: Met de trainer, ja.

E: Want?

G: Ik ben ook niet meegegaan.

E: Oh, je bent helemaal niet meegegaan toen?

G: Nee.

E: Omdat dat zo botste toen?

G: Ja.

E: Welk jaar was dat?

G: 2004 ofzo, nee 2000 was dat.

E: Want zat je toen in eerste instantie wel in het team?

G: Ja, ik was aanvoerder zelfs.

E: Oh, en toch de keus gemaakt om niet mee te gaan?

G: Ja, ook een beetje meegeholpen met het trainen en zo. Maar ik kon gewoon niet met de trainer overweg. Dan kun je wel allerlei dingen willen.

E: Als 't nie botert, dan botert het niet.

G: Ik heb het vaak meegemaakt dus eh. En toen zei ik ook nog van eh, toen hadden ze nog best wel een kans gehad of zo, maar we werden gelukkig. Ja, achteraf eh. Toen zei ik van gelukkig. Achteraf dacht ik, maakt me niks uit natuurlijk. Maar we werden ze maar zesde, en dan voel ik me gelukkig.

E: Ja?

G: Probeer je daar ook maar weer eh.

E: Ja, ja. Maar dat snap ik opzich wel ja. Nou, dan zet ik 'm-

Transcript JH

JH: Nee, maar in ieder geval even een vraagje vooraf. Een nieuwsgierig vraagje.

E: Ja?

JH: Hoe, hoe kom jij zo bij 1980 en wat is jouw affiniteit daarmee dan?

E: Eh, heel- tot nu toe heeft iedereen die vraag gesteld. Dat is heel leuk. Ja, ik wou iets met sportgeschiedenis. En ik had hiervoor had ik al een half jaar onderzoek gedaan naar Foekje Dillema. Want ik vind gendergeschiedenis en gehandicaptengeschiedenis heel interessant. En dan door een sportlens vind ik heel leuk. Ehm, maar ja, om voor m'n scriptie weer iets over gender te doen, dan was ik een jaar lang bezig met sport en gender.

JH: Hmhm.

E: Dus toen dacht ik, nou dan ga ik iets met gehandicaptensport doen. En eigenlijk gewoon een beetje onderzoek gedaan. En toen kwam ik erachter dat in 1980 dus de Paralympische Spelen in Arnhem waren gehouden. En ik wou heel graag mensen interviewen.

JH: Ja.

E: En ik dacht, nou ik denk dat dit dus wel makkelijk is om hierbij aan mensen te komen. En toen eigenlijk gewoon via Wikipedia de deelnemerslijst doorgezocht. En ik kwam heel makkelijk aan de contactgegevens van JR. En uiteindelijk ben ik ook op zitvolleybalnederland.nl gekomen. Toen kreeg ik weer de contactgegevens van HD. En toen dacht ik, nou dan ga ik het gewoon lekker op het Paralympisch zitvolleybalteam gooien. Dus eh, eigenlijk zodoende ben ik bij jullie allemaal terechtgekomen.

JH: Ja, heel leuk. En, en, en is het nou zo gebaseerd op het feit van nou, nou ik wilde toch minimaal vijf of zes of acht interviewen. Want ik weet het niet hoeveel er nog leven van al die mensen hoor.

E: Eh, nou nee, niet per se. Het was meer. Ja, mijn streven was wel rond de vijf mensen te behalen.

JH: Ja.

E: En ja, u bent nu de vierde dan. En daar hou ik het nu ook wel bij. Maar ik vond het op het begin vooral ook heel spannend om iemand online te interviewen.

JH: Oh!

E: Omdat dat toch wel anders is eh, dan in het echt. Maar toen heb ik het gewoon ook even met mijn docent gesproken. En die zei, ja, doe gewoon. Toen dacht ik, oké, daar heb je ook wel gewoon een punt. Dus toen dacht ik, ja, ik moet het toch gewoon doen. Zo spannend is het helemaal niet. Dus zo doende. En ja, en ook heel fijn dat u uiteindelijk dus nog open stond om zo kortdag nog het gesprek met me aan te gaan.

JH: Ja. Ja, anders had je Nederland door ontmoeten- door moeten reizen, toch? Of niet? Je moet toch langs, bij die mensen.

E: Ja, ik eh, ben nu al op verschillende plekjes geweest. Ook op Papendal, Enschede eh. Dus ja.

JH: Ja, ja.

E: Maar ja, heb ik zelf voor gekozen, vind ik toch iets leukers dan in een stoffig archief zitten. Dus ehm ja, ik heb gelukkig niet naar Spanje hoeven. Dat scheelt dan wel, dan ben ik al lekker zo.

JH: Als het gelukkig is, dan eventjes eh, relativieren.

E: Want u bent gewoon lekker op vakantie, of?

JH: Ja, als mevrouw Bavel had gezegd, Bavel of iets, klopt toch?

E: Ja, Van Bavel, ja.

JH: Kosten mag je declareren, ga maar een weekje.

E: Prima, dan heb ik wel een paar dagjes achteraan geplakt nog zelfs, denk ik.

JH: Zeker. Oké, is mij duidelijk.

E: Ja! Eh, eens effe kijken. Nou, dan ga ik ook gewoon beginnen. Eh, zo te horen heeft u het informatiedocument dus al doorgelezen hè, over waar ik onderzoek naar doe en?

JH: Ja.

E: En zoals daarin ook al staat, al uw gegevens worden gewoon betrouwelijk eh, opgeslagen door de Radboud. Als je ooit bezwaren hebt, laat het of aan mij of Van Bavel weten.

JH: Ja.

E: En je mag je vier weken daarna nog altijd eh.

JH: Ja, ja.

E: Ja, nou. Dan begin ik gewoon bij het begin, bij de eerste vraag. Ja, kunt u mij iets vertellen over hoe u betrokken bent geraakt met gewoon sport in het algemeen?

JH: Sport in het algemeen?

E: Ja.

JH: Nou eh, wat dat betreft, ik, ik heb al, al op, nou ja. Ik heb in ieder geval in mijn bijna vorige leven, zou ik zeggen, het leven dat ik eh, nog geen beenamputatie had eh, heb ik altijd nog gesport. Diverse sporten gedaan. En eh, ja. Met name atletiek en, en ook op voetbal gezeten natuurlijk. Nou ja, tot mij dit is overkomen. En toen ben ik gestopt. Moeten stoppen. En toen ben ik in aanraking gekomen met de gehandicaptensport. En dat was in het jaar 19, even kijken, 68, 69, 69. In die tijd, ja. En toen werd ik daarop geattendeerd. Nou ja, en sindsdien ken ik HD Dorst al van het begin. HD heb jij gehad.

E: Hmhm.

JH: En een drietal, viertal jaar later kwam JR Rekers bij ons in het team. Dus in die tijd was dat. En dan praat ik over het team van eh, van Enschede.

E: Ja, van de Tubanten was dat toch dan?

JH: Ja, de Tubanten zijn behoorlijk vertegenwoordigd, ook in het nationaal team.

E: Ja, het was best wel Enschede georiënteerd, had ik al begrepen.

JH: Ja, ja, ja, klopt. Enschede, ook Hengelo wel, beiden wel.

E: Ja, een beetje het oosten zeg maar.

JH: Ja.

E: Maar dat is al best wel jong in verhouding met de rest volgens mij, dat u het dan al betrokken bent geraakt. Was het voor u ook meteen een zitvolleybal? Of heeft u ook nog andere sporten daarvoor gedaan?

JH: Ik heb eh. Toen ik bij de gehandicaptensport kwam, heb ik ook nog aan eh, atletiek gedaan.

E: Oh ja, want dat deed u daarvoor ook al een beetje, zei u hè?

JH: Ja, je ging even kijken van wat is nog meer leuk, weet je wel. Ach, heel klein beetje tafeltennis en, en. En heel even, ik geloof een dag of zo, misschien nog langer, dat weet ik niet meer, een beetje zwemmen. Maar dat vond ik niks. Dus het zitvolleybal, daar heb ik me helemaal op gefocust. En dat is in wezen vanaf 1969, 1970 echt de hoofdmoot geweest.

E: Ja, oké.

JH: Ja, dus zo was het wel.

E: Ja. Ehm ja, en sport heeft in die zin dan ook voor uw handicap wel altijd al een belangrijke leven- eh, een belangrijke rol gespeeld in uw leven, sorry, wou ik vragen. Klopt dat?

JH: Ja, ja, ja. Nee, maar dat is zeker. Maar kijk, weet je wat het is? Eh, we zeggen weleens sport verbreedert, maar sport geeft ook een bepaalde ja eh, so- sociale betrokkenheid met z'n allen voor hetzelfde doel. En, afhankelijk van hoe je in de sport staat. Afhankelijk of jij eh, prestatief bent of niet. Nou, in die groep ja, dat is een groep hè. Als je de hedendaags gaat kijken, is het weer anders. Dan zullen er weer andere teams en verenigingen beter presteren dan de, dan De Tubanten in de tijd van die jaren. En in die tijd hadden we een heel goed bekend team. Dus als je dan prestatief allemaal ingesteld bent en als je op dezelfde ja, met dezelfde instelling in wezen de sport beoefend. Ja, dan eh, dan kom je overal.

E: Ja.

JH: En we zijn ook overal. En het feit dat je steeds weer verder komt, en, en dat loopt dan parallel eigenlijk, en daar zie ik de parallellen met '80 ook, parallel aan het feit dat hoe langer hoe meer instellingen eh, de gehandicaptensport in het prestatieve gaan dragen. Zowel de media ja, in zijn geheel als wel overheidsinstanties, ook financieel. Dus betekent dat die lopen parallel aan de jaren dat wij in wezen prestatief bezig zijn met die sport.

E: Hmhm.

JH: Dus de eh, ontwikkeling en het in wezen volwassen worden van die sport. Dat liep geweldig in die tijd en dat was natuurlijk heel mooi.

E: Ja.

JH: En ja, en daarom he- moet ik zeggen, ook sociaal, ja, heb je echt een boost gekregen. En maatschappelijk heeft dat ook natuurlijk wel wat betekenis gehad, alhoewel je dat in die tijd niet zo zag natuurlijk. Dat zie je allemaal, dat relativeren pas achteraf. Maar in die tijd onderga je het gewoon en, en, en laat je het gewoon gezien je leeftijd en de mensen waar je mee omgaat, laat je het allemaal zo doorlopen.

E: Ja, en bedoelt het dan zeg maar rondom 1980, zeg maar, met de opkomst van de Paralympische Spelen, toen echt wel een flinke boos kreeg, of dat het daarvoor al.

JH: Ja, daarvoor al, daarvoor al. Maar daar was het. Kijk, je moet het zo zien. Je had natuurlijk in die tijd, en dan praat ik over de jaren '70 ehm, was het zo dat je al behoorlijk aan de weg timmerde met je eh, met je team. Dus ook met je team sport je veel, ook in het buitenland.

E: Hmhm.

JH: Wij werden eigenlijk ook als Nederland, stonden we vrij bovenaan. We stonden al vrij hoog, hoor. En kijk, als zoiets gebeurt, als zo'n ontwikkeling gebeurt, gebeurt het nooit eerst landelijk. Het gebeurt altijd eerst via clubs. Dus je had al een eh, een Europacup, zeg maar, voor landenkampioenen. En wij waren dus al vrij behoorlijk aan de weg aan het timmeren. En, en eh, er werden dus op een gegeven moment, we noemen dat ontwikkelingslanden, maar dan moet je het ook meer op het eh, sportvlak zien,

met name gehandicaptensport, waren wij ook uitgenodigd vaak bij dit soort ontwikkelingslanden om trainingssessies te geven. We zijn geweest met een paar man. Hup, moesten we weer laten zien. Wat houdt dat zitvolleybal in en hoe kun je dat verder eigenlijk verbeteren?

E: Hmhm.

JH: Dus die ontwikkeling maakten wij al mee. En na die tijd kreeg je dus ook een, met een nationaal team te maken. En een nationaal team dat ook natuurlijk behoorlijk aan de weg timmerde. En voor het eerst, en daar gaat het om, voor het eerst een Olympisch nummer werd. Kijk, daarvoor had je ook wel landenkampioenschappen hoor. Maar ja, dat zie je in de huidige sport ook. Al voor het een Olympisch nummer wordt, moet het eerst toch een bepaalde ja, profilering krijgen.

E: Hmhm.

J: Nou ja, en daar denk ik dat toch wij als team voor gezorgd hebben. Omdat wij vrij veel, en we waren ook zo hoor. We waren net van die globetrotters. Ons interesseerde het niet. We zijn overal geweest. Ja, in de meest gekke landen hoor, echt waar.

E: Ja want eh, wat voor een ontwikkelingslanden moet ik dan aan denken waar jullie dan onder andere zijn geweest?

JH: Destijds eh, hebben wij met name het zitvolleybal, laat ik het zo uitstellen, het zitvolleybal was over het algemeen het meest bekend, het meest populair, in de eh, Scandinavische landen, Nederland en Duitsland.

E: Ja.

JH: Het was zelfs zo in Frankrijk, had je nog steeds, ja en dat was echt eh, dat was nog steeds, was staandvolleybal voor geamputeerden. Je moet je eens voorstellen wat voor fysiek, het fysiek voor je belastend zal zijn.

E: Ja.

JH: En, daar, daar hebben ook artsen gezegd, jongens, dat moet je niet doen. Eh, je moet ook omschakelen naar, naar zitvolleybal. Nou ehm, in dat kader hebben wij dus ook ontwikkeling op die manier meegemaakt. Zowel naar Frankrijk toe, maar naar Zwitserland toe.

E: Ah.

JH: In dat kader ook naar Zuid-Afrikaanse landen. En, ze hebben allemaal het voorbeeld toen genomen Nederland. Want Nederland was het land van het zitvolleybal. En ook coaches allemaal. En dat soort dingen meer die allemaal uit werden genodigd. Eigenlijk *worldwide*. Om dit te promoten. En ik moet daarbij ook nog wel iets zeggen in dat kader. Dat is namelijk ehm. Kijk, gelukkig, en nu praat je eventjes wat anders. In die tijd, wij hebben dus geen tot weinig oorlogen meegemaakt. Een *comingland* als het

oude Joegoslavië, en dan praat je over Kroatië, ja, op dit moment zijn die al jaren, nou spring ik eigenlijk een heel stel vooruit, al jaren zijn ze een topland.

E: Ja.

JH: En Iran ook in zitvolleybal. Maar wij hebben ze nog meegemaakt als landen eh, die wij nou ja, met alle respect, toch wel konden verslaan. Merkte je, en daar kom ik wel later op, merkte je namelijk eh, al in het jaar 19, als ik het goed heb '88, toen ben ik naar Seoul geweest voor de Olympische Spelen. En toen merkte ik al, we zaten in die finale, maar verder kwamen we niet, want toen hadden die landen al. Dat waren allemaal knapen, ex-soldaten, die gehandicapt zijn geraakt. Knapen tussen de 20 en de 30 jaar oud.

E: Ja.

JH: Kracht, lengte, ja. En, en wij kwamen uit een heel ander nest joh. Dat was niet te doen. Dus die aanwas was ook groter. Die knapen hadden wel 10 teams neer kunnen zetten. En dan nog hadden we bewijzen van spreker verloren van een numero 10. Maar goed, dat even ter zijde. In dat kader moet je die ontwikkelingslanden dus wel heel breed zien hoor.

E: Ja.

JH: En niet alleen voor ons als sporters dat we daar naartoe gingen, maar ook in wezen de trainers en coaches van Nederland. Die werden uitgenodigd om dat te promoten. Er werden zelfs boekjes over geschreven en dat soort dingen meer.

E: Oh.

JH: Dus ja, dat gebeurt er.

E: En, en hoe denkt u dat het kon dat Nederland daar een zo'n vooraanstaand land in was in het zitvolleybal?

JH: Ehm. Punt één heeft dat ook te maken met het feit van eh, hoe wij als Nederland ervoor stonden in die tijd met een aantal sporten. Ehm kijk, buiten het voetbal om, wij hadden ook in het reguliere volleybal, ja, het was toch een, een sport die vrij veel Nederlanders deden.

E: Hmhm.

JH: Daarnaast was het wel zo, en dan zeg ik ook van, ja, daarvoor al had je de, ik weet niet meer, die games, dat zijn die games die zijn ooit begonnen, direct na de oorlog.

E: Die Stoke Mandeville Games?

JH: Stoke Mandeville Games, precies.

E: Ja.

JH: Daar is ook eh, vrij snel al sprake geweest van zitvolleybal.

E: Oh.

JH: Dat ze zeggen, dat sport, dat zich goed leent voor de gehandicapten die dus in wezen een bepaalde mobiliteit hebben. Hè, je moet wel een bepaalde mobiliteit hebben, maar vooral voor eh ja, *amputees*. Dus ja, geamputeerden.

E: Ja.

JH: En ja, hoe komt het in Nederland? Ik zeg al- ik denk dat Nederland die ontwikkeling ook vrij snel heeft meegemaakt, omdat volleybal in zijn algemeenheid toch wel een redelijk populaire sport was in Nederland.

E: Ja, oké.

JH: Dat denk ik.

E: Duidelijk, dank u. En u gaf zelf ook aan dat jullie als team er ook best wel fanatiek in waren, ehm.

JH: Ja.

E: Waar denkt u dat die drive vandaan kwam, ook vanuit jullie, om zitvolleybal wel echt op de kaart te zetten?

JH: Eh, ik zeg toeval.

E: Oh, oké.

JH: Ja, nee, dat is puur toeval. Ik zeg al, je komt bepaalde mensen tegen op een bepaald moment. Ja, ik weet niet of jij een beetje eh, kennis hebt van het voetbal in zijn algemeenheid in Nederland.

E: Niet heel erg.

JH: Niet erg, oké. Nee, dan een, een beetje moeilijk, maar als voorbeeld noem ik even de goeie tijd van, van bijvoorbeeld Ajax in die tijd. De goede tijd van Feyenoord ook in de jaren begin jaren '70. Al in begin jaren '70 in die tijd. En hoe kan dat nou ten opzichte van nu? Het heeft gewoon een kwestie te maken met het feit dat op dat moment, in die jaren eh, zijn er toch spelers, mensen, die mekaar vinden in een team op een bepaald moment.

E: Hmhm.

JH: Dat kan ja, kan soms drie, vier, vijf of zes jaar duren, maar het houdt dan een keer op.

E: Ja.

JH: Je kunt wel blijven eh, wachten op een vervanger, maar die is vaak. Ja, je kunt ze niet zomaar van de straat oprapen. En idem dito in die tijd, hadden we een heel goed team en gemotiveerden bij elkaar die het ook verder wilden uitdragen, die ook de intentie hebben van nou nee, ik, ik ga niet naar het buitenland, daar ik geen zin in, ben ik weer twee dagen weg. Ja, ons interesseerde het niet. We worden gebeld, oh leuk toernooitje volgende week in Noorwegen gaan we doen.

E: Ja.

JH: Gingen we dat doen. Dus je moet het een beetje in, in die sfeer zien. En ja, en hoe kan dat? Ja, het was een eh, het waren mensen bij elkaar. Je ziet ook daardoor, en dat is de keerzijde, zie je ook langzaam, maar zeker na jaren hè, de kentering komen, hè. Want ja, de oudjes die stoppen ermee. Hè, dan praat ik al over jaren geleden, maar die stoppen ermee. Ja, en dan houdt in wezen ook een beetje de chemie op tussen bepaalde mensen.

E: Ja, dus eigenlijk was het gewoon toeval dat, ja dan onder andere dan toevallig jij, HD en JR, effe om er drie te noemen, bij elkaar gingen zitten. Alle drie heel fanatiek waren, dachten we gaan dit doen. Maar wat u dan ook zegt, als op een gegeven moment jullie generatie voorbij is, dan zwakt dat ook al af, gewoon puur omdat jullie echt zo, ja toch een beetje die pioniersinstelling, ik heb het al met iedereen gehad, oh toch wel een beetje pioniers in het zitvolleybal waren jullie in die zin.

JH: Ja, maar dat is waar, dat klopt precies.

E: Ja.

JH: Klopt precies. En we hadden eh, ja we hadden daar toch wel geld en tijd voor over. Dus in die tijd.

E: Ja, dat is toch een bepaalde instelling die je daarvan moet hebben natuurlijk.

JH: Ja, precies. Dat is gewoon zo. En, en, je moet het allemaal net kunnen, hè. Ik bedoel, in die tijd, met je werk, met je studie ook, weet ik veel wat. Dus het moet allemaal passen.

E: Ja.

JH: En, dit is niet, niet te organiseren, dit is niet te

E: Nee, nou en. Tenminste, dat denk ik ook, zeg maar, je moet het ook passend willen maken op een manier haast, of niet?

JH: Ja, ja, dat willen heeft ook te maken met eh, dat jij jou eh, ja, je maten eigenlijk ook niet in de steek wilt laten in zoverre dat je zegt van ik wil ook meedoen. Ja, die jongens willen graag, maar je moet wel met een team gaan. Dat betekent ja, je zult ervoor moeten gaan en eh, ook, ook die verplichting heb je min of meer als je aan de teamsport deelneemt.

E: Ja. Ja, je moet met z'n allen in die zin wat willen opofferen. Opofferen is misschien niet juist verwoord, maar.

JH: Ja, ja.

E: Ja, alles of niet met z'n allen eigenlijk.

JH: Nee, precies. En dat weet je.

E: Ja.

JH: En, en daar hoeft je de mensen ook niet voor te motiveren. Ehm, Geenzins. Of er moest wel een bepaalde reden zijn, waardoor mensen zeggen, sorry jongen, het komt mij gewoon niet goed uit. Of ik kan niet, of ik heb wat. Ja, dan- maar die groep was groot genoeg om uit die groep een dusdanige selectie te hebben dat je zegt, we gaan met die en die, gaan we ernaartoe.

E: Ja, fijn. Ehm effe, ja, nu ben ik benieuwd naar die groep. Want een zitvolleybalteam bestaat in principe uit zes mensen, toch? Tenminste, zes spelende.

JH: Ja, ja, ja, ja, klopt

E: Waren het dan ook zes mensen die dan ja, toch vaak naar het buitenland gingen of die een beetje wat voort hadden daarin namen? Of hoe zat dat dan een beetje in die tijd?

JH: Sorry, het laatste was?

E: Ja, die daar een beetje het voortouw in namen. Wa- wa- was dat ook dan de basis zes? Of hadden jullie bijvoorbeeld wel een groep van acht mensen, bijvoorbeeld?

JH: Ja, wij hadden een paar teams in die tijd. Als, als vereniging was dat al behoorlijk veel, maar we waren ook één van de- we waren de grootste vereniging, gehandicapten-sportvereniging uit Nederland. Alhoewel het een omni-vereniging is. Ja, nou ja, dat betekent toch dat eh, wij hadden een eh, ik geloof, een tiental takken van sport binnen de vereniging. Eén daarvan was het zitvolleybal, maar we waren ook groot, we hadden iets van vijf, zeshonderd leden.

E: Dat is flink. En ook al meer dan alleen zitvolleybal waarschijnlijk, ja?

JH: Ja nee, zeker niet. Er waren heel veel zwemmers bij, misschien wel twee, driehonderd of zo. Maar in ieder geval, wat het leuke ervan is, is gewoon dat de groep zitvolleyballers, ik geloof dat we toen niet twee teams hadden of drie, ik weet het niet. Eh, je kon vaak peuren uit die selectie. Kijk, met dat eerste, ja, dan was je altijd nou, minimaal acht personen, minimaal. Ook voor de competitie ging je met minimaal acht personen. En daarnaast was het ook zo, en dat kan misschien heden te dagen niet zo, dat weet ik niet. Maar in die tijd had je ook eh, hele goede contacten, toch wel eh, ongeacht de rivaliteit met

andere zitvolleybalclubs. Eh, dat waren echt eh, rivalen, hoor. Nou, het was echt. Nou, over het algemeen ging het vrij scherp, heel scherp.

E: Was het niet vriendelijk?

JH: Nee, nee, nee, niet altijd.

E: Oké.

JH Er waren verenigingen waar we hele goede contacten mee hadden. Maar ook goede contacten na de wedstrijd, prima hoor. Met elkaar gingen we heel goed met elkaar om. Uit, uit eh, Groningen, uit Maastricht, Hoensbroek eh, Hengelo, Enschede. Dat waren de, toch wel de teams die naam en faam hadden. En wat gebeurde er dan? Als we dan een uitnodiging hadden. Nogmaals, ik praat hier dus al niet meer over het Paralympisch spelen 1980. Ik praat over 't, de verenigingen hè.

E: Hmhm.

JH: En we hadden een uitnodiging eh, dat wij moesten spelen in Hongarije. En stel nou dat wij maar zes spelers hadden, bij wijze van spreken, die konden en wilden, was dat geen probleem. Dan bellen we die gasten nog van Groningen, Hoensbroek of wat dan ook.

E: Oh.

JH: Hè jongens, we hebben nog twee spelers nodig. Hebben jullie nog? Oh, er waren altijd wel een paar die zeiden, ik wil wel mee met jullie.

E: Ja.

JH: Da's leuk. En, die gingen mee. Dus die, je, je vertegenwoordigt wel de Tubanten, maar in zekere zin zaten er ook twee eh ja, twee zwart- eh zwartrijders bij.

E: Oké. Eh, oké, dan wil ik eerst nog even terugkomen op uw eigen ervaringen, vooral naar de aanloop en naartoe. Want u gaf dan ook aan hè, sport is altijd al belangrijk geweest, u heeft altijd wel gesport. Had uw directe omgeving daar ook invloed op? Komt u uit bijvoorbeeld best wel in een sportersfamilie?

JH: Nee, nee, nou, het feit. Kijk, in die tijd was het wel zo dat ik natuurlijk voor mijn handicap altijd gesport heb hè.

E: Hmhm.

JH: Dus sport was iets wat in wezen als een soort aorta door mijn hele leven ging.

E: Ja.

JH: Dus in wezen, die instelling was er al. Dus je moet eh, die motivatie, die was er vanuit mijn innerlijk wel. Maar de ontwikkeling, en dat is heel wat anders, de ontwikkeling ja? Naar eh het, het in wezen nog

meer prestatief zijn, Eh, dat heeft met je directe omgeving te maken, in jouw directe omstandigheden. En die omstandigheden kunnen voor iedereen wel anders zijn. Het kan zelfs remmend zijn, maar het kan ook, ook stimulerend zijn. Want eh ja, in wezen, op een gegeven moment krijg je eh, een relatie.

E: Ja.

JH: En wat gebeurt er dan? Ja, jij wilt in het weekend sporten, je wilt hier naartoe, daar naartoe. Dat betekent wel, nou en ik kan nog verder gaan, op een gegeven moment krijg je kinderen en je wil er verder. Dat je gegeven denkt, waar houdt het op en waar gooien we de rem op.

E: Ja.

JH: Dat heeft wel eh, met de stimulering te maken en de omstandigheden ehm, die er op dat moment zijn.

E: Hmhm.

JH: Want het kan zo zijn dat je zegt, ik moet wel stoppen vanwege eh. Dus dan krijg je een andere situatie.

E: En hoe was dat voor u? Hee- heeft u uw directe omgeving wel als stimulerend ervaren?

JH: Ja. Nou, ik kan nog enige referentie, ik kan nog één ding zeggen. En je neemt het maar zoals het is. Eh, ik heb vier zonen. En eh, mijn, mijn vrouw was zwanger van de tweede.

V: De derde.

JH: De derde hoor ik net. Ik wist niet.

E: Ook toen u naar de Spelen ging, zeg maar?

JH: Ik dacht echt de tweede, maar goed.

V: De derde.

JH: Oh, nou, oké, de derde. Ik vind het goed.

E: Van één van de zonen.

JH: Nou ja, ze was hoogzwanger en in die week hebben we gewoon intensief met elkaar gesproken. Ja, van eh, joh, wat doen we? Want het Nederlandse clubkampioenschap in Beverwijk is zaterdag. Ja, nou ja. Ik bedoel, hoogzwangere vrouw. Nederlands kampioenschap. Ja, het zijn allemaal dingen. En nou begint het hè. En nou begint het te wringen.

E: Ja.

JH: Ehm. Ik ben gegaan. Op een gegeven moment. In overleg natuurlijk.

E: Hmhm.

JH: We hopen dat er niks gebeurt. Op een zaterdag. Maar goed, in die tijd had je nog geen eh, geen *handy*, nog geen telefoon, maar je had van die piepers.

E: Oh, ja!

JH: En dan hadden we, ik had zo'n pieper, zakelijk had ik al zo'n pieper, dus ik dacht, oké, neem ik mee. En als je één keer piept, dan weet je dat iets aan de hand is, twee keer, en dat iets. En als je drie keer piept, piep, piep, piep, dan is het urgent.

E: Ja.

JH: Nou, zo afgesproken met mekaar, want dat moet je komen. Dus, nou ja, ik speelde op dat moment, en het was ín de game, in de wedstrijd, werd er gepiept. Oh god. Nou, hup.

E: Eén keer, twee keer, drie keer?

JH: Ja dat weet ik n- ik weet wel dat ik eruit ging, ging douchen en terugging.

E: Ja.

JH: Van Beverwijk naar Enschede, of naar Hengelo. En ja, ik was net te laat. Bij de geboorte ben ik dus niet aanwezig geweest.

E: Oh, uw vrouw ging ik bevalling tijdens- oh.

JH: Ja, wel bevallen, maar zonder mij d'r bij.

E: Ja.

JH: Ik bedoel, het moet anders gaan. Je vraagt het mij. En dit is een eh, kleine anekdote.

E: Ja. Ja, wel een veelzeggende, denk ik.

JH: Oké.

E: Ja, oké. Oh, hoe was dat in die zin? Ook voor u, sorry, misschien een hele persoonlijke vraag, maar.

JH: Ja, nou ja ehm. Ja, kijk. Op dat moment eh, ja, je, je was al te laat. En, en, en hoe vervelend, maar kant. Je hebt het met elkaar wel besproken.

E: Ja.

JH: Maar je had het, ja, laten we, het niet verwachten. En natuurlijk gewild. En het ging ook die dag zo snel met haar.

E: Ja, heel snel.

JH: Ja, misschien had je wel een andere afweging moeten maken.

E: Ja, maar dat is achteraf.

JH: Ja, achteraf, dat is moeilijk. Maar goed, er kwam nog een vierde, dus toen heb ik het maar goed gemaakt.

E: Het is weer goed. En jullie zijn nog steeds samen zo te horen, dus er is gelukkig niks eh, nie- eh geen eh, niks aan geleden in die zin.

JH: Nee.

E: Maar inderdaad, het is wel steunend als ik het zo mag horen. Dat ze wel eens van, ga maar. En ik piep wel als er iets gebeurt en dat het gewoon. Wat mooi! Mooi dat die sport zo'n plek heeft kunnen krijgen in jullie gezin.

JH: Ja, ja. Ja, en anders niet. Ik bedoel eh, heel simpel. Ik eh, ik weet wel dat, nog één kleine anekdote, dat ligt meer in de lijn van jou eh, van jouw onderwerp. Kijk, in 1980 waren er de Paralympische Spelen, omdat dit was voor het eerst een Olympische Spelen was natuurlijk. In 1988 was aan de Spelen in Seoul. In 1983 of '84, ik weet het niet meer zeker. Ik dacht '83, '83. Ben ik gestopt.

E: Oh.

JH: Voor het nationaal team.

E: Omdat?

JH: Ik vond het toen wel genoeg.

E: Oh echt? Oké.

JH: Nou eh, '83. Maar, wat gebeurt er? Ja eh, dat is een beetje een technisch verhaal. Eh, een paar jaar daarna word ik toch gevraagd door de coach van het nationaal team.

E: Was dat op dat moment nog Ari of niet?

JH: Nee, Ari was er al uit. Jouke de Haan.

E: Jouke de Haan, oké.

JH: En heeft eh, Jouke mij gevraagd of ik toch mee wil naar Seoul. Op dat moment hadden wij de vakantie al gepland. Het was dus een paar maanden voor die tijd. Kijk, en dat is ook zo'n moment waarop ze ook gezegd heeft. Ja, nee, weet je wel. Prima, ga maar. Dit is een mooie kans, want Seoul.

E: Mooi.

JH: Kijk, als ze hadden gezegd van België, dan had ik gezegd. Nou, doe maar niet. Ik blijf lekker thuis.

E: Snap ik. Maar Seoul, ja, daar ga je anders ook niet mee naartoe.

JH: Nee precies. En toen ben ik, oké. En toen ben ik alsnog gevraagd om mee te komen. En dat heeft ook met een technisch verhaal zo, met, met puntensysteem te maken. Want de beperking die je, die je moet hebben, want anders kan een valide ook gaan zitvolleyballen.

E: Hmhm.

JH: En daar, daar is een technisch puntensysteem aan verbonden. En ik als, met mijn beenamputatie, kon heel goed scoren ook. Althans technisch hè, punten scoren. In die zin, medische punten.

E: Ah.

JH: In andere woorden, ik noem maar wat, in een team, geloof ik, moesten, mochten er niet meer dan dertig punten zijn. Ik noem maar wat, ik weet het bij god niet meer. En als ik dan maar twee punten was, of zo, of één punt, ja, een ander bijvoorbeeld, eentje bij zeven punten, met andere woorden, die, die fysiek er veel meer in staat is, ook dat soort dingen meer. Nou, dat is een heel technisch verhaal. Dus daarom hebben ze gezegd, wij moeten wat meer gehandicapt- eh, geamputeerden erbij hebben.

E: Ja, Die lagere punten scoorden in die zin.

JH: Maar goed ook, want eentje is daarginds, in Seoul, niet door de keuring gekomen. En het was dus ook-

E: Oh.

JH: Ja, die heeft een bepaalde handicap. Maar er is een zeer strenge keuring, daarginds ter plekke. En dan is de vraag of je niet te weinig gehandicapt bent.

E: Oh.

JH: Ja, dat is een heel vervelend verhaal, en, en.

E: Ja.

JH: En dat was een eh, een speler uit Venlo, dat weet ik nog. En die heeft al die tijd als toerist, al die tijd daar moeten blijven.

E: Oh, bijzonder.

JH: Ja, ja.

E: Oh, dat is rot. Dan denk je. Oh wow, wat vervelend. Oké.

JH: Ja, dat is echt vervelend. Dat is écht vervelend. Dan denk je van, ik wil naar huis.

E: Ja, ja, dan zit je daar twee weken. Ja, dan ben je er ook wel klaar mee, denk ik.

JH: Oh, twee weken. Je moest acclimatiseren. Ik ben zeker drie tot vier weken zijn we daar geweest.

E: Oh, ja, je gaat er eerder naartoe.

JH: Ja, eerder naartoe. Ja, je moet wel eventjes wennen.

E: Ja. Oh, wat vervelend zeg. Bijzonder.

JH: Ja.

E: Oké. Ehm. Ja, nu we het ook over een stukje handicap hebben, want ehm ja, zou u mij, want u heeft al verteld een beenamputatie, zou u mij misschien iets meer willen vertellen over, ja, toch uw handicap? Misschien een beetje een onbeschofte vraag, maar, want hoe oud was u bijvoorbeeld toen?

JH: Ja, ja, ja, ik was, eens even kijken, ik kreeg dit op, was ik 16 jaar,

E: Oké. Zestien.

JH: Zestien, ja. Ja. En ik heb geluk-

E: En. Oh, nee, sorry, vertelt u maar, sorry.

JH: Nee, vraag maar.

E: Ja, ik wou zeggen, want u zegt beenamputatie, één been, allebei de benen, hoe zit dat een beetje in elkaar?

JH: Ja, ik heb een eh. Hoe noemen ze 't? Een heup-ex, geloof ik. Ik heb een amputatie tot eh, één been, dus. Tot helemaal bovenaan, tot, tot aan mijn hup.

E: Oké.

JH: Dus, je moet je voorstellen, in dat kader heb je vaak van een onderbeen-amputatie noemen ze het. Een bovenbeen-amputatie heb je ook. Eh, en dan praat je altijd over eh, dat die mensen een stomp hebben, een stomp. En een stomp betekent dat ze daarmee dus eh, hun prothese hè. In wezen kunnen vullen. Ik heb dus geen stomp, omdat ik er bovenaan ben geamputeerd.

E: Echt tot aan de heup?

JH: Ja, tot aan de heup. Tot de heup, niet tot en met, maar tot de heup. Dus ik moet alles uit mijn heup halen bij het lopen en bij het bevestigen van de prothese. Dus in dat kader.

E: Ja.

JH: Maar eh, ik was altijd al iemand. Ja, het is net als JR. Mij interesseerde het allemaal niet zo.

E: Top.

JH: Oudens, ja, nee, let op. Je hebt fases in je leven, hè. Behalve het feit dat toen je het had gekregen. En ik was, ik liep met mijn prothese zeg maar eventjes vanaf mijn 17e, 18e jaar. Helemaal *standalone*, daarvoor was het met een kruk, weet je wel, dat soort dingen. Kijk, dan betekent toch ook over de bloemetjes en de bijtjes en over de interesse in het eh.

E: Ja en sowieso een piek pubertijd ook, in de zin van, dat lijkt me ook wel meespelen. Ik weet niet hoe dat was voor u, maar toch een beetje 16, 17, 18, je lichaam verandert, je bent al boos op heel de wereld, dan krijg je ook nog dat, zeg maar, dat lijkt me wel.

JH: Ja.

E: Het is best wel een vormende leeftijd en dan gebeurt zoiets dat. Ja, misschien vul ik dat nu helemaal verkeerd in, hoor, dan geeft dat ook vooral aan, maar hoe was dat dan inderdaad? En had je ook interesse in partners, in een beetje je sociale plek vinden?

JH: Nou, dat ik heb eh. Gelukkig in die tijd had ik veel, veel vrienden en vriendinnen. We gingen vanuit school, ik zat natuurlijk op school eh, gingen we dan op stap met een man of acht of zo, weet je wel. En ze namen mij wel mee, weet je wel, hoe beperkt dat ook was.

E: Ja, fijn.

JH: Maar goed, langzaam maar zeker moet je natuurlijk zelf ook verder tot ontwikkeling komen. Nou eh, ik heb toch tot mijn. Even kijken, nu weet ik het even niet zeker. Ja, ik dacht op mijn 24-, nee 25ste heb ik gestudeerd als ik geen 26 was. In leeftijd. Dus wat betekent dat? In, in dat kader kreeg je eh, van daar ook weer kennis en vrienden. Dus zeg maar even, voordat ik ging werken, volgens mij was ik 27, voordat ik pas ging werken. Dus, op dat moment is het zo dat je ook uitging en dat soort dingen meer. Dus het perfectionisme zat 'm in het feit van ja, wacht eventjes, ik ben jong, ik wil zo gezien worden als een valide iemand.

E: Ja.

JH: Dus het betekent ook dat je in dat kader probeerde zo goed mogelijk te functioneren.

E: Hmhm.

JH: Camoufleren, waarbij je weet, daardoor herkennen ze iets. Nou, daar ben ik volgens mij een geweldenaar in geweest. Ik heb het nooit geweten, vrij recent met mijn vrouw over gehad, dat de eerste maand dat ik een relatie met haar had, wist zij niet eens dat ik een prothese had.

E: Echt?!

JH: Een maand, hè. Een maand, hè. Een maand.

E: Oh.

JH: Maar dat ging meer over, ik camoufleerde dat.

E: Oké. En hoe bedoelt u camoufleren?

JH: Ja, ik zeg al, dat is al een vak apart. Kijk, ze zegt, nou snap ik ook. Dat is ook zó leuk. Waarom jij mij altijd overal liet voorgaan. Of het nou de trap of was de trap. Of je nou ergens binnenliep. Ik liet altijd haar voor. Kijk, als je achter mij loopt. Dan zie je meer.

E: Ja.

JH: Natuurlijk. Dan dat je voor me loopt.

E: Ja, klopt.

JH: En achteraf zegt ze. Ik heb er wel mee gescoord, zeg maar.

E: Ik wou al zeggen, wat een *gentleman*.

JH: Ja, want dat heeft ze wel gezegd, ik heb er wel mee gescoord, maar.

E: Win-win.

JH: Zei zij, nou snap ik. Ik zei, ja, ik liet altijd jou voor.

E: Oh, wat grappig.

JH: Ja, maar goed.

E: Oké. Ehm. En eh, heeft sport dan ook een invloed daarin ook gespeeld voor u en toch een beetje acceptatie van je lichaam of het normaliseren ervan?

JH: Ja, zeker. Kijk, je bent door, en dan heeft dat weer met het prestatieve te maken. Je werd door die ehm, die prestaties, die dus ook door de regionale krant werd, werd eh, werd ondersteund, ja, kreeg je natuurlijk ook wat meer bekendheid. Bekendheid in die zin eh, je eerste en je tweede kring die zegt, oh hartstikke leuk, goed gedaan, tatatat, weet je wel. Ja, dat betekent toch ook wel ja, dat jij maatschappelijk gezien ook wel in wezen wat, wat steviger staat. Mensen waar je dus mee sprak, ook op mijn volgende opleidingen, die zeiden goh eh, wat doe je, sport of wat voor sport, tatata, en dan krijg je weer dat hele verhaal. Jeetje, doe je dat op dat niveau? Nou, allemaal dat soort dingen. Dus je staat wat meer in het middelpunt. Je, hè. Ze weten dan in één keer wie je bent, weet je wel. En je kunt je daarmee associëren en, en refereren naar dit soort prestaties. En ja dat geeft eh, ik denk maatschappelijk, maar eh, ja. In wezen, dat overkomt je. Je staat er niet zo bij stil. Ik wil maatschappelijk. Nee, dat overkomt je.

E: Het is gewoon een bijverkomste waarvan je dan achteraf denkt van, oh het was wel fijn dat eh, je zeg maar juist ook werd gezien in je kunnen, zeg maar.

JH: Ja, ja. Ja, je groeit gewoon daarin. Ik bedoel, dat is gewoon zo. En, en later zeg je, ja dat klopt. Daarom durfde jij dit, daarom deed je dit. Ik ging naar eh, naar zo'n opleiding, fysiotherapeut in Enschede.

E: Leuk.

JH: En dan hadden ze in wezen een bepaalde eh, presentatie in die, hoe noem je dat, in die grote zaal.

E: In zo'n hoorcollege ofzo.

JH: Ja, ja. En toen vroeg die docent mij, JH, wil jij eens eh als gast? Ik zei, is goed joh, ik kom wel. En dat heb ik diverse keren gedaan. En dat is wel grappig. Eh nou, eerst wilden ze natuurlijk alles weten over het medische aspect.

E: Ja, want ze wisten dan wel van het feit dat u, zeg maar, een been geamputeerd had. Of was dat dan iets, dat je daarvoor opeens dachten ze huh?

JH: Ja, ja, ja. Nee, nee.

E: Oké.

JH: Dat, dat, die informatie werd gegeven door die docent.

E: Ja.

JH: En dan werden de meeste vreemde vragen wel gesteld. En eentje kan ik me nog zo herinneren. En toen vroeg iemand, ik weet het nog goed, hoe hebt u seks? Jezus. Dus werd dat zo gevraagd, weet je wel. Ja, als ik zo adrem was geweest toen als nu, dan had ik gezegd nou, ik praat nog wel even verder met jou na dat, na. Maar goed, in die tijd moest je daar serieus op antwoorden, weet je wel. Nou, dat deed ik dan ook.

E: Ja, ja, voor zo'n volle collegezaal.

JH: Ja, ik moest als serieuze vragen van die dame beantwoorden. Ik bedoel, iedereen luisterde wel van nou, wat gaat die man nou zeggen? Maar ik heb wel de gekke dingen. Ik heb op school hè, op mijn opleiding, ook wel een collega gehad, iemand. En weet je wat het is? De confrontatie. De mensen verwachten niet dat je een beenamputatie hebt. Ze denken dat je iets hebt. Weet je wel? En dan zeg je dat in één keer. En dan zie je gewoon. Eigenlijk dat daardoor heel veel mensen niet realiseren wa- wat een amputatie inhoudt.

E: Hmhm.

JH: Qua mogelijkheden, onmogelijkheden. En toen kreeg ik van die persoon. Nou, niveau was toch redelijk intelligent. Kreeg ik de vraag, groeit dat weer aan?

E: Alsof u een soort reptiel zijn, zeg maar, echt gewoon. U heeft toch van die dieren bij wie dat gebeurt?

JH: Ja.

E: Oké.

JH: Weet je wat het is? Weet je wat het is? Ik snap, daar moet ik ook serieus, moet ik daarop antwoorden, hè? Let op, hè? Want ik zet hem voor Jan Lul neer, als ik daar.

E: Ja, dan zet je 'm een beetje te kakken, zeg maar. Dat is ook weer.

JH: Ja, ja, ja. Nee, dit zijn personen die met iets geconfronteerd worden, met een term, amputatie, die ze begod niet in wezen eh, bovenaan in hun vocabulaire hebben staan.

E: Ja, kennen ze gewoon helemaal nie.

JH: Kennen ze niet. En in één keer, en nou moeten ze een reactie geven. En moe- dan krijg je eigenlijk een hele vreemde reactie. Dus ik moet hem eigenlijk beschermen voor zijn eigen onbenullige reactie. Zonder hem te kwetsen.

E: Ja, hoe het, het klinkt voor mij, zou ik zeggen, wat stom eigenlijk. Maar hoe was dat voor u?

JH: Nee, ja, ja, het was. Ik vond het te dollen.

E: Ja, oké.

JH: Ga daar maar serieus op, op antwoorden. Dan moet je niet verwachten dat dat gaat gebeuren. Ik zei, dat werkt zo niet. Oh, nee, nee, prima. Dus, je gaat daar serieus een antwoord op geven. Dat moet je niet, op een gegeven moment beginnen om te lachen of te bagatelliseren of een komische nood van te maken. Nee, die jongen die weet zich geen houding te geven.

E: Nee, dat ja. Ze weten het gewoon niet.

JH: Ze weet geen houding te geven, dus die zegt iets.

E: Ja.

JH: Hij moet iets zeggen, anders stopt het gesprek. Je loopt met elkaar en in één keer, pats.

E: Ja, dat vinden ze ook ongemakkelijk voelen natuurlijk.

JH: Exact.

E: Ja, oh wat uniek eigenlijk. Ja, ik geloof ook goed dat u wel eens in unieke situaties terecht bent gekomen dan in die zin.

JH: Ja.

E: Oké.

JH: Dus, dit soort vragen krijg je en ook van dit soort studenten eh, fysiotherapie, weet je wel.

E: Gewoon voor een, voor een volle hoorcollegezaal moet u gewoon even uw seksleven gaan blootleggen. Nou, fijn.

JH: Ja, ja.

E: Wat grappig. Leuke anekdotes heeft u, moet ik zeggen.

JH: Ja?!

E: Heel grappig om te horen. Ja, maar ook als ik dan uw verhalen ook goed begrijp eh, sport heeft dan ook vooral een rol gespeeld in, ja, uw lichamelijke ervaring noem ik het effe, voornamelijk omdat u gewoon zo zat van ja, een beetje genormaliseerd in die zin, want je kan gewoon sporten en. Zeg ik het zo goed of zo niet?

JH: Ja, ja, ja, nee, maar. Dat wel, maar, maar kijk, je kunt het een beetje, ja, maatschappelijk zien hè. Ik bedoel eh, alles heeft z'n effecten. Kijk, op het moment dat jij zo presteert met een team, zo bekend wordt. En ik, wij zaten in de jaren van de ontwikkeling van de gehandicaptensport.

E: Hmhm.

JH: Op een gegeven moment eh, ben ik in die organisatie gedoken en het voortouw genomen om ehm, dit soort grote evenementen als een Euro- Europa Cup te organiseren. Ik geloof één, twee, drie keer in Nederland. Drie keer in Enschede, sorry.

E: Zo.

JH: Ik heb drie keer georganiseerd.

E: En zeg maar, hoe bedoel je georganiseerd, als in?

JH: Ja, zoals jij. Kijk, hoe gebeurde het altijd? Eén keer per jaar was de Europese kampioenschap. Een land moest zich daarbij eh, voorstellen om het eventueel te organiseren.

E: Ja.

JH: Nou, we hebben dat drie keer gedaan in mijn tijd. Dus zeg maar vanaf eh. Eh, nege-, even kijken. Begonnen is 1976 zoiets. Tot eh, 1992, in die tijd. Ik heb het drie keer georganiseerd. En dat betekent dat je dus ook met de media moet praten. En, en eh, je moet natuurlijk zorgen dat er een beetje interesse is van radio en tv, van de krant, onder meer. Maar goed, dat kon omdat wij name- natuurlijk in een bepaalde *flow* zaten. Van eh, de acceptatie van de gehandicaptensport en het promoten in breder verband zien. Maatschappelijk kreeg je een behoorlijk draagvlak.

E: Hmhm.

JH: Alleen, je moest dat natuurlijk wel kenbaar maken en je moet dat natuurlijk altijd eh, proberen te onderbouwen. En, en dat was het leuke ervan. Dus maatschappelijk krijg je natuurlijk daardoor ook een bepaalde boost hè.

E: Ja.

JH: Op basis van je eigen positie daarin. Dus het heeft je ook wel, wel eh, gesterkt. En, en ja, met Erika Terpstra aan tafel en dingen bespreken. Dus ja, al met al was het wel leuk hoor, in die tijd. Dus dat, dat heeft het zeker wel toe bijgedragen, dat bepaalde dingen gevormd hebben. En misschien wel toe bijgedragen dat jij bepaalde stappen ook maatschappelijk durfde te maken.

E: Ja.

JH: Hè, dat is zelfvertrouwen, hè? Zelfvertrouwen.

E: Ja, een beetje stevig in je schoenen staan in die zin, gewoon eh.

JH: Ja, ja, ja.

E: Oké. En u heeft dan dus gekozen voor het zitvolleybal eh, om dat echt op hoog niveau te gaan beoefenen. Ehm, was daar een reden voor? Want u heeft bijvoorbeeld ook atletiek uitgeprobeerd. Waarom het zitvolleybal voor u?

JH: Ja. Omdat het een teamsport was. Ik ben geen individualist.

E: Oké.

JH: Ik zei al tegen iedereen, gingen we dan, we gingen dan speerwerpen als onderdeel. Ik zeg, hartstikke leuk, maar het allergrootste nadeel en waar ik ontzettende hekel aan heb, zei ik, bij het speerwerpen is, hoe verder je gooit, hoe verder je moet lopen om die speer weer op te halen. Dus je kan beter zorgen dat hij niet prikt.

E: Gewoon zo dichtbij mogelijk gooien, dan ben je ook snel weer eh.

JH: Daar heb ik geen zin in!

E: Oh, wat grappig.

JH: Ja, toen ben ik daarmee gestopt.

E: Ja, snap ik. Ja, maar dus echt wel teamverband maken voor u, het zitvolleybal dus wel echt de sport voor u, zeg maar.

JH: Ja, ja, ja.

E: Oké, fijn. Ehm. Ja, ik zit te kijken, ehm. Ik denk dat we gaandeweg wel een beetje mijn introducerende vragen hebben ehm, beantwoord. Ik weet niet of u zelf nog iets wilt vertellen over uzelf en sport in het algemeen.

JH: Nee, ik denk dat je nu wel een goed beeld daarbij hebt.

E: Oké.

JH: Ik eh, ik hoor wel wat je vraagt, dus dan eh.

E: Dan ga ik nu eigenlijk graag door naar de Paralympische Spelen.

JH: Ja.

E: En dan beginnen we ook gewoon weer met een hele brede openingsvraag. Maar wat heeft uiteindelijk geleid tot uw deelname aan de Paralympische Spelen?

JH: Geleid heeft natuurlijk dat een coach je uitnodigt om bij het nationaal team te mogen spelen. Daar begint het al.

E: Ja.

JH: En dat was toen Ari 't Hart. Ari 't Hart was onze trainer van eh, van de Tubanten. En Ari eh, was ook coach van het nationaal team. En dat was een eh, een perfectionist. Dat was een vent die heeft eh, ja. Kijk, dat is het mooie, in het reguliere volleybal heeft hij zijn sporen verdiend, die jongen. En eh. Maar goed eh, al met al, het was de éérste keer dat er natuurlijk zitvolleybal op de Olympische Spelen waren.

E: Ja.

JH: Ja, dat wil iedereen meemaken. Het is de eerste keer dat wij ineens zó in de *picture* komen. Dus ja, we zijn ook op televisie geweest toen, na die tijd.

E: Hm.

JH: Bij een of andere show. Ik weet het echt niet meer. Eh, we waren op uitgenodigd in Hilversum. Maar goed, op dat moment wil je die dingen juist meemaken, want je denkt, ja jongens, dit maak ik nooit meer mee. Niet wetende wat er na die tijd allemaal gebeurde. Maar goed.

E: Ja, je gaat ervan uit dat iedere speler je eerste, of ja, je laatste keer is, toch? Een beetje.

JH: Precies. *You never know*.

E: Ja.

JH: Dus eh, dus dat heeft toen geleid in wezen dat ik dat ging doen. En dat ik zeg van dit wil ik meemaken. Ik werd uitgenodigd eh, voor het nationaal team. Dus ik zeg van zeker ben ik voor bij aanwezig.

E: Oké.

JH: Dat heb ik ook, dat staat ook heel goed, heel nou, behoorlijk in mijn *memorie* afgedrukt van jongens moet luisteren. Eh ja, die details weet ik. En, en dat heb ik ook op eh, diverse manieren, heb ik dit natuurlijk aangegrepen. Want het was niet alleen natuurlijk, dat zitvolleybal. Het was het eh, 't totale entertainment.

E: Van de Spelen bedoelt u of?

JH: Van de Spelen, precies.

E: Ja.

JH: Ja, als je zag wat er allemaal gebeurde om je heen. Kijk, zitvolleybal was maar een klein onderdeel van het geheel. Als je bekijkt, alles was een klein onderdeel. We hadden zoveel sporten, nou dat was. Dit was een heel groot evenement. Dat was niet te plaatsen. Kijk, en dat is het leuke ervan. Je komt gewoon van allerlei. Ja, ik zou altijd zeggen blamage tegen, maar ook nationaliteit tegen. Eh, met mensen die zeggen van, nou, dit, dit zul je eenmalig meemaken.

E: Ja.

JH: Of je moet nog meer of nog vaker Olympische Spelen meemaken. Waarbij je dit allemaal kunt ondergaan. Dat was wel leuk.

E: Hmhm.

JH: En je familie was op korte afstand en die konden natuurlijk ook in die periode prachtig eh, prachtig eh aa- eh, *supporten*.

E: Ja, die zijn gewoon een keertje komen kijken bijvoorbeeld.

JH: Ja, ze zijn zelfs een week komen, op een camping, die hebben we georganiseerd weer voor de dames. De camping. En ze zijn nu ook een week hier. En verder konden we altijd hun naar binnen loodsen, was allemaal geen probleem.

E: Fijn.

JH: En, en, en, je speelden daar in volle, volle zalen in de Rijnhal. Nou, dat waren allemaal dingen die hadden wij nog nooit meegemaakt daarvoor, weet je wel. Je hebt wel interesse, maar ja, maar niet zo.

E: Hmhm.

JH: Maar, het was ook logisch, want de mensen die komen voor de, in, in zijn algemeenheid voor de gehandicaptensport en in het bijzonder voor het zitvolleybal. Ja, die waren allemaal. Dat zijn mensen die je normaal gesproken in de loop van jaren nooit ontmoet of gezien hebt. Maar die hebben gezegd, ja, maar nu wel omdat er vrij breed de gehandicaptensport werd gepromoot ook op die manier.

E: Ja.

JH: Ja, het was prachtig.

E: Mooi, fijn. Ehm, ik wil nog effe kort terug naar het selectieproces hoor. Eh, want u bent eigenlijk gewoon uitgenodigd voor het team. Want ik had ook van iemand gehoord dat ze allemaal toernooitjes en zo deden. Maar hoe is dat selectieproces überhaupt dan een beetje gegaan voor het Olympisch Team?

JH: Ja, met toernooitjes was het ook wel. Maar ik kan mij alleen maar eh, het feit herinneren dat ik eh de, de ui- eh.

E: De uitnodiging.

JH: Ja, en Ari 't Hart kende mij natuurlijk. Maar dat was mijn trainer.

E: Ja.

JH: Ja, ik. Je hoeft mij niet meer eh, weet je wel. Die zegt, je gaat wel of niet mee, klaar uit. Ja, maar ik weet dat er later. Ja, met Jouke de Haan was dat zeker zo. Met Jouke waren er selectietoernooitjes gehouden. En eh, we hebben daar bepaald. Maar ik denk dat het al iets later was.

E: Oké.

JH: Maar het kan b- direct daarna al, want ik. Nogmaals, ik ben in '83 gestopt. En ik ben weer teruggekomen zo'n eindje later

E: Ja.

JH: 1987 of zo, om eventjes naar zijn Seoul te gaan. Dus eh, dus in die tijd kon het best wel zo zijn geweest hoor.

E: Ja, oké. Nee, duidelijk. En eh ja, je begon dan al te vertellen over uw ervaring tijdens de Spelen, dat het heel groot was en veel aanmoediging, ehm. Hoe was dat voor u, om een beetje ja, die erkenning en steun te krijgen van het grotere publiek?

JH: Het was voor ons eh, in wezen een beleving, wat je natuurlijk nog nooit eerder hebt meegemaakt. En ehm ja, ik wil niet zeggen dat je in een roes zit, maar het is wel zo. Ik, ik kan me nog herinneren. Dat je denkt, jeetje weet je wel eh, dat je dat nog mag meemaken op deze wijze. En zelf heb je nooit het zitvolleybal, het gehandicaptensport, op dat niveau zelf gezet. Zo van in die geest van, je kunt denken

van hè hè, eindelijk erkenning, zo hoort het en dan moet 500 man op de tribune. Nou nee, zo zat ik niet in mekaar.

E: Nee.

JH: Ik zeg dat er nog zoveel belangstelling is van radio, tv en van de mensen om dit te mogen bekijken, aanschouwen als echt, als een sport, als een titanengevechten, weet je wel. En zo, zo zag ik dat. En eh, ik denk, nou dan moet je dat maar zo beleven.

E: Mooi.

JH: Gaan. Anders kan niet. En, en eh ja, koester dit.

E: Ja, mooi. Ehm, en ook echt terugkijken naar hét spelen zelf. Zijn er bijvoorbeeld ook nog bepaalde momenten van echt wel fysieke vermoeidheid of kracht of juist een bepaalde *flow* die u nog herinnert tijdens de sporten bijvoorbeeld?

JH: Ikzelf eh, ikzelf kan me dat niet herinneren.

E: Oké.

JH: En, en dat komt misschien ook wel. Kijk, je had een selectie van twaalf man.

E: Ja.

JH: Dubbelteam, twaalf man. En eh, ik speelde zeker niet elke keer.

E: Oké.

JH: En eh. Er werd nog wel eens een keer gerouleerd in dat kader. En eh, in wezen wist ik ook wel, je hoorde bij de twaalf mensen.

E: Ja.

JH: Maar, en of je nou zeven, acht of negen was of, o- zeker niet bij de eerste zes. Althans, niet bij de basis.

E: Ja, want je had wel een beetje een basis zes.

JH: Ja, je had wel een basis zes zeker ehm, waarbij de verschillen niet groot waren, maar dat waren de basis zes. Klaar, dat weet je ook.

E: Weet u nog een beetje wie dat waren?

JH: Ik weet het nog wel. Ik weet het nog wel eh.

E: Ja.

JH: De namen nog ken weet ik niet, maar ik weet wel wie het waren.

E: Oké.

JH: Ja, want ik eh, weet ik niet wie jij hebt geïnterviewd, maar onder andere was dat Stef de Wit, JR, Hennie Schulenberg, HD Dorst eh, en Leo Erfen en een Huub, Huub nog wat, die kwam uit Zuid-Holland.

E: Hmhm.

J: Waren meer de basismensen.

E: Ja. Oké.

JH: Ik weet ook niet wie jij geïnterviewd hebt, maar misschien zat iemand erbij.

E: Ja, wel enkeling, ja.

JH: Ja, ja, ja. En, nou ja, in ieder geval. Dat kan ik me herinner- Dus fysiek, nee. Maar de beleving zelf. En, en, en eh ja, ik zie dat wel positief. Kijk, er was ook nog een leven na de wedstrijd.

E: Ja, vertel?

JH: Geen anekdotes, vertel ik. Maar dan, dan is het wel zo. Hè, en eh. Ja, ik ga er toch één vertellen.

E: Leuk.

JH: We waren in eh, het was allemaal keurig geregeld, jongens. Je kon naar Arnhem toe. En, en eh, nou ja, van daaruit naar Arnhem was allemaal geregeld. Kon je met de bus dan kon je opgehaald. En dan had je volgens mij de Korenmarkt. Ik weet niet of je ervan gehoord hebt.

E: Ja, dat ken ik.

JH: De Korenmarkt is eh, is een geweldig eh, een geweldig pleintje of straat was dat, geloof ik, waar ook nog wat horeca zat en zo.

E: Hmhm.

JH: Het is allemaal niet zo erg. Ik bedoel, je hebt vrije dagen en dat soort dingen meer. Dus ik kan mij de dag zo niet meer herinneren. Maar zeker was dat niet één dag voor de wedstrijd. En toen eh. Dat soort situaties, met de kern, niet alle twaalf, maar er zijn altijd een paar mensen die zeggen van eh, sport en horeca, dat hoort bij elkaar. Nou, daar hoorde ik dan ook bij.

E: Nou, leuk. Bietje genieten.

JH: Ja, ik kwam ook kom, we gaan, toen was met een man of zes of zo. En toen moesten we eh, kwamen we bij een disco, of je weet ik wat. En we moesten die trap af. Je hebt JR ook gehad, hè?

E: Ja, zeker.

JH: Nou, JR heeft beide benen geamputeerd. Nou, oké, we gaan. Dus wij naar beneden. Zeg, die portier op een gegeven moment, JR die moest terug, want ze dachten dat hij dronken was. Omdat hij een beetje wank-

E: Omdat hij een beetje wankel die trappen afliep natuurlijk.

JH: Ja, hij was dronken.

E: O, Germ. O, wa erg. Uiteindelijk ook niet meer binnengekregen, of wel?

JH: Jawel, jawel, maar goed, moet je dat maar uitleggen.

E: Ja, ik wou zeggen, leg dat maar effe uit, ja.

JH: Maar die, die man was gewoon niet bewust, dat het, dat dat gehandicapten sportbelevingen of Paralympische was. Wat weet die vent ervan. Toen was het wel goed.

E: Wat leuk, wat grappig.

JH: Ja, ja, grappig.

E: Ik had ook al gehoord over dat er ook een bandje speelde en ook nog iets over permanentjes voor de finale. Ik had al wel leuke verhaaltjes gehoord, hier en daar.

JH: Ja, ja, ja.

E: Maar wel goed voor de *teamspirit* natuurlijk. Is ook belangrijk.

JH: Ah, natuurlijk. Dus ik, ik eh. Dus dat, die belevenis krijg je er ook bij.

E: Ja.

JH: Dus je moet alles aangrijpen, hè. Ik bedoel, het was niet alleen volleybal en ik wachtte weer drie dagen tot de volgende wedstrijd, ben je belazerd.

E: Nee, ook gewoon lekker alles eromheen.

JH: Van eh, wat eh, wat is er allemaal. En dan had je een leuk programma. Precies wat je zegt, er was muziek altijd. Er was altijd thema. En je zocht de momenten op waar je dat verantwoord achtte.

E: Ja, leuk. Ehm ja, wil ik dadelijk ook nog meer over ingaan op de sociale interacties dus eh. Maar nog effe terug naar het sporten zelf. Want u gaf dan aan van, ik zat niet standaard in het veld, maar ik werd eerder soms gewisseld. Waren. Ja, heeft u daarin nog wel bijvoorbeeld een moment waarin u herinnert van, oké, dit was eigenlijk een moment waarin ik me heel kwetsbaar of juist heel sterk voelde in het spelen of in mijn lichaam of? Gaat het voor u echt wel meer om alles eromheen?

JH: Ja, je, je bedoelt in die zin van eh, dat je dan met andere mensen ook wat te doen hebt in verband met hun handicap? Of bedoel je nou eh.

E: Nee, echt tijdens het spelen zelf, tijdens het volleybal zelf. Of dat een bepaald ja, bepaald gevoel in uw lichaam heeft gecreëerd, inderdaad. Een bepaalde kwetsbaarheid, een bepaalde rust, een bepaalde kracht. Een bepaald zelfvertrouwen, iets in die richting.

JH: Nou, zo heb ik dat niet beleefd.

E: Dat mag ook.

JH: Het is. Nee, het is wel zo, en dat is wel een punt eh, dat je dus natuurlijk wist wat jou eh, wat er van jou verwacht wordt.

E: Ja, waar je kwaliteiten lagen.

JH: Hè, en qua fysieke instelling en dat soort dingen meer. Dat werd ook heel, ja, toch wel, ja, laten we het zo stellen, semi-serieus naar gekeken. Ik kwam in een positie, je, of je was basis, of je moest invallen, en je wist wat je te doen stond.

E: Ja.

JH: Dus, dus in wezen fysiek. En kwetsbaar, je mocht niet kwetsbaar zijn. Hè, er wordt niet gekeken van, ja, nee, dat eh, ja daar kun je niks doen, dat kun je niet, of weet ik veel wat, of moeten we een beperking doen. Nee, in die z-. Kijk, ik kan je ook wat sporten geven waar dat wel zo is. Ik ben jaren voorzitter geweest van de Tubanten.

E: Hm.

JH: En we hadden ook sporten waarbij ik zeg, ja, dit is typisch recreatief.

E: Ja.

JH: En, en eh, in wezen wat niet lukt, op wat voor reden dan ook, kon je altijd terugvoeren op zijn beperking van zijn handicap ofzo. Ja, dat was bij ons niet in vragen.

E: Nee.

JH: Nooit. Je zat er. Je zat er voor het spel en er wordt verwacht dat je gewoon fysiek die *power* hebt, die kracht hebt, die intentie hebt om het te doen.

E: Ja.

JH: En je kunt wor- je kunt niet na die tijd zeggen, ja maar goed. Ik viel bijna op m'n stomp, of weet je wel. Dan moet je niet gaan zitvolleyballen, dan moet je wat anders gaan doen, jongen. Bij wijze van spreken.

E: Ja.

JH: Maar zo was het wel, hoor. D-, d-, dat was gewoon de situatie. En zo zat je er ook in.

E: Ja, want ik wou zeggen, vo- v-, want ik was buitenstaander. Ja, het is natuurlijk ook topsport, dus dat de druk heel hoog ligt. Maar dat was voor u totaal geen probleem. Dat was gewoon zo, en je ging er gewoon volledig voor.

JH: Ja. Want, de coach die, die had het vertrouwen dat jij in die positie nam en dat jij je prestatie daar leverde.

E: Ja.

JH: En, en n- niet terugvallen op eh. Sorry, vanwege mijn beperking. Nee, dat heeft er niets mee te maken.

E: Nee, gewoon je werk leveren. Oké.

JH: Dan moet je op een andere manier oplossen. En zo niet. Nou, dan pakken we numero zeven en die eh, die zetten we op je positie neer.

E: Ja.

JH: Ja, zo werkt het.

E: Ja. Ja. Nou ja, je wil natuurlijk een topprestatie leveren, dus in die zin.

JH: Natuurlijk. Kijk, iedereen zat in hetzelfde schuitje, en ook al had je een beperking eh. Nou, probeer het uiterste eruit te halen en ga je daar nooit achter verschuilen.

E: Ja. Nee. Bikkelaar, maar wel mooi ook op een manier, denk ik.

JH: Ja, ja, ja, maar anders kon het ook niet. Nee, nooit, nee.

E: En wat eh. Dus ook gewoon een vraag puur uit interesse. Wat waren jouw kwaliteiten in het spel dan bijvoorbeeld? Wanneer werd jij ingezet of op welke positie?

JH: Ja, dat zal ik je vertellen. Ik was, ik dacht de enige, linkshandige die dus-

E: Oh, ik ben ook linkshandig! Leuk.

JH: Schrijf je ook links?

E: Ja.

JH: Goed zo. Maar ik was een linkshandige, dus ik was eh, geen verdediger. Ook al is er eentje wat gebeurd. Daar praten ze nu nog over, geloof ik. JR en HD. Onbegrijpelijk is. Ik ben geen verdediger. Je

moet verdedigen altijd. Je hebt de positie ervoor dat je moet verdedigen, maar ik was niet een topverdediger.

E: Hmhm.

E: Maar, ik was een aanvaller, ja? Ook geen spelverdeler. HD was een echte spelverdeler. Ik was een aanvaller en een linkshandige aanvaller had je niet zoveel.

E: Nee.

JH: Dus, op, in dat kader was het interessant voor zo'n team om mij op die positie te zetten mid, voor of rechtsvoor voor, om met links aan te vallen. Om op een gegeven moment op die manier een eh, een verrassing

E: Ja, want dat gebeurt niet zo vaak. Ah.

JH: Ik was, Europees kampioenschap volgens mij, ik weet het niet, in Duitsland, in '81 geloof ik. Een toernooi gespeeld met 't nationaal team. En dan krijg je eh, altijd prijzen hè, voor de beste *defender*, voor de beste aanvaller en, en spelverdeler, heel veel meer, het beste team. En er waren dus, weet ik veel, twaalf landen die aan deel nemen. En toen kreeg ik de prijs van de beste verdediger.

E: Echt?

JH: Ik denk, Hé? Nou ja.

E: Wacht huh, maar u was aanvaller toch?

JH: Ik zou wel goed zijn geweest als verdediger toevallig, dat weet ik ook niet. Maar dan zeg je, hij, een beste verdediger, nou dan heeft u wel een knipper dag gehad. Maar dat was wel uniek.

E: Ja huh?

JH: Ja, maar dat was wel grappig.

E: Ja, nou ja, ook gefeliciteerd, want u zei toch dat u als aanvaller eigenlijk in het veld stond?

JH: Eh ja, maar je eh, vaak, moest natuurlijk met het doorschuiven van het volleybal, moet je altijd.

E: Dat doordraaien, ja. Oké, ja.

JH: Je moet een keertje achterin. Of ze zullen je gewoon moeten wisselen, of ze slecht moeten verdedigen. Nou ja, ik was niet slecht in verdedigen, maar ik

E: Blijkbaar de beste.

JH: Zeker niet de beste in verdedigen.

E: Oké, wat grappig, wat leuk.

JH: Nou ehm, misschien wel een goede dag, ik weet het ook niet.

E: Ja. Nou, u heeft wel de titel kunt u nu dragen, hè?

JH: Ja, ja, ja, precies.

E: Ehm, en eh, speelden er verder nog bepaalde zintuigen een rol in uw herinnering aan het sporten? Dus bijvoorbeeld een bepaald- een bepaalde geur, of geluid, of gevoel, aanraking, iets in die richting?

JH: Nee, daar kan ik mij niets bij voorstellen.

E: Dat is ook helemaal oké, dan is dit een korte vraag.

JH: Nee, daar kan ik me niets bij voorstellen.

E: Snap ik, is ook lang geleden hoor, maar eh, ik denk misschien toevallig.

JH: Hm.

E: Dan wil ik nu een stukje verder naar een stukje praktijk en eh, sociale interacties. Eh, want hoe ervoeren de samenwerking met ja, met uw teamgenoten tijdens de trainingen en wedstrijden van de Paralympische Spelen?

JH: Hmhm. Ehm, dat was altijd eh ja, toch in het veld over het algemeen heel zakelijk, in 't veld.

E: Hmhm.

JH: Je wist, als je binnen die lijnen zit ja, word je gewoon verrot gescholden als je het niet goed deed. Duidelijk.

E: Ja. Heel fanatiek.

JH: Ja, ik weet niet of je dat van anderen gehoord hebt, maar zo was het wel.

E: Zeker wel, jawel.

JH: Ja, echt, daar moest je voor gaan, want anders eh. Ja, en zat er gewoon, anders was je eh. Ja, een matennaaiër, je was eh hè, ons in de steek laten. Je moest ervoor gaan.

E: Zo, bikkellhard.

JH: Ja, dat was echt, echt hoor, dat moest ook. En dat vind ik ook terecht. En dat was bij trainingen in idem dito. Met de training eh ja, verwacht je gewoon een hele goede instelling.

E: Ja.

JH: Wordt verwacht. Zodat een ander er ook wat aan heeft. Weet je wel?

E: Ja.

JH: En eh ja. Ja, en verder daarbuiten was het weer eh.

E: Was het gewoon dikke mik.

JH: Ja. Precies.

E: Oké. Ehm, en ja, en ja, vond u dat wel fijn? Dat is misschien een beetje een rare verwoording, maar. Ja, voelde het als team zijnde wel goed? Vulden jullie elkaar daarin wel goed aan, zeg maar, binnen die lijnen? Ook al was het effe bikkelhard, je wist wel van eh. Dit is gewoon een goede samenwerking van ons en we gaan ervoor. En dadelijk gaan we lekker een pilsje pakken met z'n allen, helemaal prima? Snapt u een beetje wat ik bedoel?

JH: Ja, als jij bijvoorbeeld met name in eh, in de vereniging als team. Kijk, nationaal team was weer wat anders, hè? Kijk, het nationaal team, dat was natuurlijk een eh, een samenraapsel van allerlei spelers.

E: Ja.

JH: Die je wel kent, maar in wezen niet genoeg kende om eh, sociaal dusdanige contacten te hebben. Dat je zegt van, kom op, nou gaan we even samen de kroeg in, weet je wel.

E: Ja. Dat viel tijdens je spelen dan dus ook wel mee? Dat was echt een beetje die standaard zes waarvan u al eerder zei?

JH: Ja, als je vier weken bij elkaar bent, is het heel wat anders hè. Dan, dan eh, dan zoek je je maten wel op. Maar ja, er waren er zoveel van onze vereniging, een stuk of vier, vijf. Dus dat was allemaal geen probleem.

E: Ja.

JH: Ehm, maar als je nog even kijkt naar eh, het clubteams eh ja, dan was het toch ook zo dat je je heel gemakkelijk met mekaar, na die tijd. Gewoon eventjes weer lekker gezellig met elkaar zat. Ja hoor, deed je absoluut. En dat kun je wel merken, want de eh, de contacten die wij nou nog hebben, en het heeft geen regelmaat, het is een onregelmaat, maar als er iets is wat enige aanleiding er toegeeft, hebben we toch wel eventjes even contact.

E: Ah.

JH: En dat kan zijn jaren niet. En, en eh, dat merk je wel. En dat met name de groep uit Enschede.

E: Ja.

JH: Dus van De Tubanten, dat is zeer zeker.

E: Fijn, mooi. Ja, echt gewoon contacten overgehouden dus aan die tijd.

JH: Ja, zeker.

E: Mooi.

JH: Ja, ja, ja.

E: Ehm, en de omgang met de coach tijdens de Spelen, hoe heeft u, ja, heeft u die die ook als stimuleren ervaren?

JH: Ja, nou ja, daar zal iedereen eh, natuurlijk het zijne over denken. Ik heb weleens gehoord van iemand die altijd reserve was bij de voetbal. Ik heb een waardeloos coach. Ja, dat komt omdat jij zeker reserve staat.

E: Ja.

JH: Ik bedoel, en dat is ook wel zoiets, weet je wel. Het is zo gekleurd als een zodemieter.

E: Ja, klopt.

JH: Nou, laten we dat even buiten laten, eh. Met Ari 't Hart eh, was het fantastisch.

E: Fijn. Oké.

JH: Fantastisch. Eh, als je het over de coach hebt. Praat ik ook 't Nederlands team weer. Ja, als jij althans dat min of meer als speerpunt gebruikt. Eh, daarna kwam, even kijken, kwam Jouke de Haan.

E: Hmhm.

E: Jouke de Haan, ehm. Ja, die zat wat anders in elkaar. Ik had geen hekel aan die man. Ik heb hem ook niet zo lang meegemaakt als, zeg maar, vier jaren of zo. En eh, hij was meer vanuit een eh. Ja, hij was meer een onderwijzer.

E: Ah.

JH: Dus in dat kader ging 'ie ook op die manier met zijn kinderen om. En eh ja, soms vonden we dat ineens een eh. Jongen, jongen, jongen, doe dat met de leerlingen in de klas.

E: Ja, een beetje belerend.

JH: Juist. Eh, ik weet nog goed onderweg. Eh, we waren in Duitsland. Nou, we gingen even een stop maken, want we gingen door met de bus. En dan zegt eh, Jouke zegt, nou oké, even hier stoppen jongens, sanitair. Even eh, even wat drinken. Ja, ja, ja, oké. En hij zegt, Niet meer dan, één biertje. Eén biertje. Nou, hij had er één gezegd. Stef de Wit, die weet het nog goed. Want die was jarig. Zo doen de was dat, dacht ik, geloof ik. Die denkt, ik wil wat trakteren. Hij zei, wacht maar even. Dus hij zei naar die barkeeper. Hij zegt eh, één pilsje mag iedereen. Hij zegt maar eh, hoeveel van die laarzen heb je? Van die bierglazen.

E: Ja, ja, van die grote.

JH: Ja. Allemaal één!

E: Dus jullie wisten wel een maniertje om eh, er net een beetje tegenin te gaan.

JH: Dat was wel typisch Jouke, die zei één pilsje, je weet wel. En, en, en dan terugkomend op eh, hoe heet dat ook alweer, in Arnhem, waar we waren, wat je net vertelde. Eh, hoe heet dat ook alweer?

E: De korenmarkt?

JH: Juist! Wij gingen uit, maar weet je. 's Nachts tegen een uur of tien of elf, twaalf misschien wel, dat weet ik niet meer. Wie komen we daar tegen?

E: Ari?

JH: Ari 't Hart.

E: Echt?!

JH: Dag jongens, oké. Nou, daar hou ik van.

E: Oh, heerlijk. Hij was gewoon lekker, lekker normaal. Gewoon gelijkwaardig.

JH: Ja, ja. Ik bedoel ach, met elkaar. Nationaal team, we hielden wel van humor. Wat dat betreft, je moet wel oppassen, want je wordt zo eh, je wordt zo te grazen genomen. Dus daar moet je wel voor oppassen. En, en eh, in dat kader moest je je mannetje wel even staan. Ik kan, als je dat leuk vindt, één kleine anekdote vertellen.

E: Graag, tuurlijk, leuk.

JH: We waren uitgenodigd in, in eh. Even kijken, in Noorwegen. En we gingen dus eh, op een gegeven moment met vliegtuig er naartoe en vandaar met een bus naar die plaats. Ik geloof Stavanger, maar ik weet het niet meer. ... dat kan ook. Nou, we zijn allemaal in die bussen van al het best, maar die buschauffeur, en misschien wij ook wel, wisten niet exact welk hotel we naartoe moesten. Hoe dat kwam, weet ik niet, maar ja, dat ik niet mee moest spelen, ik vind alles best.

E: Ja.

JH: Nou, op een gegeven moment zegt 'ie van, oké eh, misschien bedoelen ze dit hotel. Dus die bus stopt. Maar ja, ik zeg al die jongens eh, sport en horeca. En twee van die knapen, die zeiden van, wacht, verdorie weer. Die buschauffeur die gaat er naar binnen. En die gaat dus naar die receptie en gaat daar informeren of hier, dat dat dat is geboekt.

E: Hmhm.

JH: Maar toen we in die bus zaten, die bus stond stil, zagen die twee knapen God, hier heb je ook een eh, een kroegje. Oh, zullen we gewoon een pilsje pakken? Dus twee man, die gaan eruit. En die gaan

een pilsje pakken daar. En, in ieder geval, die buschauffeur komt terug. En die buschauffeur die stapt dus in. En, nou jongens, oké, kunnen we rijden? Ja, zeiden wij. Rijden! Ja, da's toch prachtig. Rijden, dat spul.

E: Oeh, wat grappig.

JH: Ik geloof twee hotels verder hadden we eindelijk het hotel moesten zijn. Dus we waren d'r, min twee. Min twee.

E: Wat simpel ook. Gewoon, ja, rij maar. Wat lekker. Gewoon zo'n inkoppertje.

JH: Van tevoren, wij hielden onze mond weer, vonden dit prachtig. Dus, die waren *not amused*. 's Nachts kwamen die twee knapen. Potverdomme, had je niet kunnen st-

E: Hebben die heel het stuk gelopen? Of hebben, wa hebben die gedaan?

JH: Ik denk dat ze een taxi hebben genomen. Op een gegeven moment zijn ze gaan bellen of zoeken. Ik weet het niet. En misschien zijn ze wel gaan bellen met de omschrijving van de, van de begeleiding, want die wisten dat natuurlijk niet. Wij hadden het wel gezien. Natuurlijk veel. Maar die wisten dat natuurlijk niet. Dus waren wel gekomen, maar die waren *not amused*.

E: Oh, wat leuk! Wat een ongein! Heerlijk! Nou in dat opzicht, oprecht wel een leuk sfeertje binnen het team.

JH: We gingen elkaar sollen en even later was het weer prima.

E: Ja. Ja, weet je, nu waren hun twee slachtoffers, voor de volgende grap zijn weer andere mensen of niet?

JH: Nee, precies, precies.

E: Leuk! Oh, heel leuk verhaal.

JH: Ja, ja, ja, ja, oh God, oh God, ik weet nog goed welke twee dat waren.

E: Lijkt me ook heel grappig als ze dan buiten het hotel aankomen, dat ze dan, in dat moment.

JH: Ja. En dat ze dan naar buiten gaan en drinken. Verrek, waar is de bus?

E: Ja, dan baal je! Goed dat jullie het ook zo lang hebben kunnen inhouden nog.

JH: Ja, ja, ja.

E: Oh, wat leuk. Nou, klinkt gezellig allemaal. Toch leuk, die topsport.

JH: Ja, dat was het sociaal, hoe je met elkaar omging.

E: Leuk.

JH: En het werd, ja, het werd gedoogd gewoon, hè.

E: Gewoon een bietje ouwehoeren.

JH: Ja, natuurlijk!

E: Moet kunnen, hè. Ja, leuk, heerlijk. Hé, en ook weer terug naar de Spelen dan, van 1980, want we hebben nu al de teamleden, de coaches. En ook de omgang met vrijwilligers en met de andere atleten, bijvoorbeeld op het Olympisch Dorp. Hoe, hoe was die interactie?

JH: Ja, ja, was eh, was behoorlijk. Eh, laat ik zo stellen, zowel met de begeleiding, als wel met, met de eh, spelers uit andere landen. Ehm, ik kan even voor mezelf wel spreken ook. Ik heb daar een hele goeie vriend, een kennis aan overgehouden.

E: Oh.

JH: Hij was eh. Dat was in de wereldkampioenschappen in eh, '83, voor het nationaal team. Dat is het laatste jaar dat ik deed. '82, '83, zoiets, ik weet het zo niet meer. En eh, hij was journalist. Hij was van het Hongaarse team. Hij had een eigen tv-programma. Ik, ik noem hem weleens de Mart Smeets. Ik weet niet of jij die kent, Mart Smeets.

E: Hm?

JH: Een presentator in Nederland eh, van Hongarije. En met hem heb ik eh, heel veel contact. Dusdanig, jaar erop is hij met zijn gezin bij ons gekomen.

E: Oh!

JH: Ik ben naar Zeeland gegaan, voor het eerst dat die kinderen de zee hebben gezien. In Hongarije kent geen zee.

E: Wauw, bijzonder.

JH: En, daarna ben ik in Hongarije geweest eh, met mijn, met mijn kinderen. Daarna hebben we elkaar diverse keren nog ontmoet.

E: Ach.

JH: En tot op heden heb ik nog goede contacten met hem en met zijn zoon. En in dat kader hebben we al een paar keer afgesproken van, we moeten elkaar toch nog eens een keer ontmoeten.

E: Ja.

JH: Voordat de laatste dag aanbreekt. Kijk, dat heb ik aan haar overgehouden.

E: Wat mooi.

JH: En, en ik denk, meerdere mensen. Ik weet een coach, die nader coach was van de Tubanten, is een goede vriend van mij. Jacques heeft een hele goede relatie overgehouden aan de coach van de Finnen en is er ook al, ook privé geweest.

E: Wat mooi.

JH: Dus zo zijn er meer mensen, die allemaal mensen aan overgehouden.

E: Ja.

JH: Wij stonden daar ook ja, open voor in die zin. Kijk, als Nederlander, je kunt het merken hè, toen had je nog echt het Oostblok, met eh, ja nog echt een beetje dat zoals Hongarije, Polen. Eh, die mensen waren over het algemeen waren ze wat terughoudend in contacten, in zijn algemeenheid. Dus wel even de groet, maar verder ook niet. Punt één heeft dat ook met, met de talen kennis te maken.

E: Hmhm.

JH: Dat moet je wel hebben, want anders eh, werkt het ook niet.

E: Ja.

JH: Maar wij hadden bijvoorbeeld heel veel contact, goed contact, met de Duitsers, met het Duitse team en zo. We hebben ook vaak leuke dingen gedaan in dat kader.

E: Wat leuk!

JH: Ja, kijk, en, en dát is wel leuk. Dus eh, op een gegeven moment, wel een leuk verhaal was dat. We waren in eh, in Hongarije. En eh nou, er waren dus diverse internationale eh, teams aanwezig. En toen was het na de finale. Jongens, hebben we zin vanavond uit te gaan? Ja, prima, we gaan naar die en die tent en dat gezegd is leuk, gezellig, prima. Dus je was daar met een man of twintig of weet ik zo. Dus, wat gebeurt er? In ieder geval, ehm. Eén van ons, die heeft toen gezegd, oké jongens, we moeten We moeten toegang betalen. Nou, dat is goed, prima. Hij zei, ga even met de pet rond. Nou dat waren, misschien stonden er Zweden bij en een wat meer nationaliteit, dat soort dingen meer, weet je wel. Die stonden erbij. Wat eh, even kijken, wat gebeurt er nu? Ja, heel goed. En, dus hij ging met die pet rond. Eh, zo betaal, zo betaal, zo betaal. Ik zei nou, mooi. Dan kunnen wij naar binnen. Ik zei, wat krijg je van ons?

E: Oh, sorry, één moment. Sorry, ik ben bezig met een interview. Huisgenootje.

JH: Ja, ja, dat is schitterend. En eh, en in ieder geval hij zegt, nou, wij hoeven niks te betalen. Ik zei, wat dan? Nou, die mensen willen toch niks. Die buitenlanders zeg, die hebben allemaal ook geld van ons betaald. Dus wij kunnen gratis naar binnen. Ik zei, nou, dat heb je goed gedaan. Kijk ja, zo ging het dan ook weer. Die mensen waren leuk en blij.

E: Ja.

JH: Ik ging hem zeggen, betaal zoveel zorg dat we allemaal in één keer naar binnen kunnen. Oh, hartstikke mooi dat je dat maar doet.

E: Oh, wat lief, ja.

JH: Dan betaalde die ook voor mij, maar ja, dat wist hij niet.

E: Wat vriendelijk, ja.

JH: Het was Nederlanders dan. Nederlands of niet. Maar goed, zo gingen we met de buitenlanders om.

E: Ja, ja. U klinkt in die zin best wel positief over die contacten. Waren die dan ook ja, op een manier van invloed ook op uw ervaringen tijdens de Spelen?

JH: Ja eh, zeker. Ik moet eerlijk zeggen kijk, in die tijd vond ik het juist leuk, weet je wel eh, met de buitenlanders ehm, in het kader en dat je een beetje contact kreeg met die, met die mensen. Je moet, ja. Wij vonden dat sowieso al fijn, omdat. Kijk, op het moment dat je dat ook, ook voor open stelt, en dat zie je ook na die tijd, werd je ook een keer daar gevraagd, kun je bij, wij houden een toernooi in dat of dat land? Hebben jullie zin te komen?

E: Hmhm.

JH: Omdat ze ons een aardig team vonden, het zijn aardige mensen. Ja, op een gegeven moment vinden ze het leuk. En zeker dan als je dan redelijk goed kunt volleyballen. Dan zeggen ze veel makkelijker dat ze naar je toe stappen. God, kan ik je een uitnodiging sturen? Willen jullie meedoen met een leuk toernooi? Dat soort dingen meer. Dus zo doende kwam je ook weer overal, weet je wel.

E: Ja.

JH: Dat was het ook weer. We hebben trainingspakken. We hebben wij, in Nederland ja, het klinkt het een beetje hoogmoedig, maar we waren redelijk tot. Ja, te veel voorzien van kleding, van sportkleding. We verwisselden nog weleens een keer, hè.

E: Hmhm.

JH: Ja, dus, ik noem maar wat, dan kreeg je weer blauw trainingspak voor een toernooi, kreeg ik weer een oranje trainingspak. Maar, er zijn diverse landen, die hebben het allemaal niet zo breed. En eh, toen wij naar eh, Seoul gingen, naar zo'n team, hebben wij ook eh, omdat wij andere trainingspakken hadden gekregen, hebben we alle trainingspakken heb ik geschonken aan eh, aan Hongarije.

E: Oh.

JH: Hier, heb je trainingspakken van ons.

E: Oh, wat mooi, wat fijn.

JH: In die tijd was het ook nog, de verschillen waren toch wel eh, wel redelijk groot.

E: Ja, ja.

JH: Maar in die tijd wel. Dus dat deed je dan ook.

E: Mooi.

JH: Ja, maar door die contacten weer. Je moet openstaan. Maar goed, wij konden alle- allemaal over het algemeen wel een redelijk woordje of Duits of Engels. Ik kon dan behoorlijk met al die mensen wel praten.

E: Ja. Mooi, klinkt goed, ja.

JH: Ja, zeker. Ook toen eh, ook de uitnodigingen uit Finland en Noorwegen komen alleen maar omdat wij ons openstelden. Iedereen wilde eigenlijk in contact of zo. Nou ja, dat was leuk.

E: Ja. Ehm, heeft u ook nog herinneringen van bijvoorbeeld specifieke dingen die u ja, tijdens de Spelen dan kon delen met uw teamgenoten, uw coaches of andere atleten die u toen echt als waardevol hebt ervaren?

JH: Als?

E: Waardevol. Tijdens de Spelen, bepaalde interacties.

JH: Eh. Nou, kijk. Wat wij sowieso eh, wat ik al zei, als waardevol ervaren, waar wij dus veel mee gedaan hebben, waren nou juist de contacten die je kreeg met buitenlanders.

E: Ja.

JH: Dus door die contacten kon je ook gemakkelijk ook tegen jouw teamgenoten zeggen, jongens, ik heb leuk contact gehad met die en die en die. Eh, ze vroegen mij of een keer eh, of we geïnteresseerd zijn of met ons eigen team een keertje daar te komen, weet je wel.

E: Ja, het is echt wat uit die contacten nog is voortgevloeid daarna.

JH: Juist.

E: Ja, oké.

JH: En, en dat was natuurlijk voor de anderen natuurlijk zeer interessant, om te zeggen, oh leuk, hier wil ik wel een keer naartoe. Dat was gezellig, weet je wel.

E: Ja, oké.

JH: Prima. Zo was het. Want da- daar ging het met name om. Eh, want ja, kijk. Verdere contacten waar wij deelden, niet. Maar het was met name op dit gebied. Van wat ik mij nog kan herinneren.

E: Nee ja, dat is helemaal prima, duidelijk. Dan snap ik uw antwoord nu volledig. Eh, en verder tijdens de Spelen, waren er ook nog bepaalde rituelen, routines of gewoontes die u zich nog herinnert?

JH: Nee eh, niet van dien aard dat ik dat bijzonder vind.

E: Nee, u had geen persoonlijke bijgeloofjes of zo, of iets dergelijks, of een bepaald iets in 't trainingsschema wat u fijn vond.

JH: Of rituelen ofzo, dat soort dingen. Nee, nee, nee.

E: Dat is ook helemaal prima, dan is dit een korte vraag.

JH: Ja, ja, een heel kort antwoord.

E: Ja. Nee is ook een antwoord hè. Eh, ik- ja, wilt u zelf nog iets vertellen over een stukje praktijk en sociale interacties? Of niet, want anders ga ik door naar het volgende onderwerp.

JH: Eh nee eh, sociale interacties heb ik al genoemd, ook de maatschappij met eh, met fysiotherapie.

E: Ja, een stukje maatschappij kom ik dadelijk zo effe ook nog. Daar heb ik dadelijk zo ook nog wat vraagjes over.

JH: Ja, sociale interactie. En het feit met andere eh, landen.

E: Ja.

JH: Nee, dat contact heb ik ook genoemd. Nee, verder niet hoor.

E: Oké. Dan wil ik nu nog een stukje gaan kijken naar infrastructuur, technol- technologie en andere hulpmiddelen. Want waren tijdens de Olympische Spelen hulpmiddelen zoals bijvoorbeeld protheses eh, rolstoelen, bepaalde sportuitrustin- uitrustingen, waren die van invloed op jouw ervaring tijdens de Spelen?

JH: Ehm. In die zin, ja natuurlijk ieder had zijn eigen handicap hè, en iedereen had zijn eigen voorkeuren voor eh. Als, als ik, ik noem maar even, heup-ex, noem ik het even. Je keek wel naar het feit of er bepaalde mensen waren die in diezelfde doelgroep of categorie vielen. En hoe zij met hun prothese omgingen, etc. Nou, ik moet eerlijk zeggen hè, ik heb eh, mensen die van het blok even naar die kant toe, en met name die kant toe. Niet naar te kijken, want die hebben dat goed voor elkaar. Dat waren de mensen waarbij ik zei, joh, wat primitief nog.

E: En dan bedoelt u, zeg maar, de mensen met ook een beenamputatie zoals u, en dan de middelen die hun hebben daarvoor. Wat bedoelt u?

JH: Ja, wat primitief toch nog, weet je wel. Dan hebben wij het toch goed voor elkaar.

E: Ja, deed dat iets met inderdaad uw eigen lichamelijke ervaring of een bepaalde bewustheid?

JH: Nou, ik heb één keer meegemaakt. Dat is ook weer een anekdote.

E: Komt u maar.

JH: Dan eh, ja. Dat heeft met mijn prothese te maken. Wat hadden ze gedaan, die jongens? Dat was na de wedstrijd. Ja, was na de finale. Was na de finale. En eh, toen hadden ze mijn prothese verstopt.

E: Wat?

JH: Ja. Och, kameraden onder elkaar. Potverdorie. Nee, oké, JH. Waar is je prothese? Dat weet ik ook niet. En eh, toen eh, op een gegeven, toen moment hebben ze mij opgebeurd, hebben ze me dus zo, zonder prothese, door de kroeg in de gedaan. Opgebeurd en op een gegeven moment gezegd tegen iedereen van, wie weet wat zijn prothese gebleven. Deze man is, zijn hulpmiddelen gevonden? Nou ja, dat is dus over hulpmiddelen.

E: Dus ook daar konden jullie ook wel wat geintjes over uithalen.

JH: Ik heb wat gevonden, weet je wel. Ik moest eerst door de zalen heen, weet je wel.

E: Moest je maar naar die kant doorgegeven worden.

JH: Hier, even wat gevonden. Maar dat eh. Kijk, en met name kijk je daarnaar. En ik moet eerlijk zeggen, daar viel je toch wel op eh, dat wij hier toch wel redelijk vooruitstrevend waren in die medische wereld.

E: Ja, ja. Hoe was dat voor u om da- dat te zien, te ervaren?

JH: Ehm. Ja, heel positief natuurlijk. En, en, en eh, toch dat je zegt van nou ja, nogmaals ook weer koester dat, want dat is toch wel iets wat in wezen jij wilt. Jij wilt al sportief, prestatief zijn in dat kader. En je wilt in het dagelijks leven ook in wezen, je zo profileren, dat je met het ja, beste gerij, zeg maar, het beste in wezen kunt functioneren.

E: Ja.

JH: Dat is ook van belang. En eh, en als je zou hebben gezien dat bijvoorbeeld de Amerikanen al veel verder zijn met dezelfde prothese, dan denk je, shit, dan voel je je wel een beetje van ja, godverdorie, hub hebben dat al mooi voor elkaar, weet je wel eh.

E: Ja. Ja, een beetje achtergesteld klinkt het misschien zo lullig, maar eh, dat je denkt verdorie.

JH: Hier heb ik eh, op het Roessingh, ik zat in het Enschede revalidatiecentrum. En dat ben ik alweer jaren geleden. En ik wist van een eh, een bionische knie. En eh, voor mij wel van belang een bionische knie. Dat betekent op een gegeven moment zorgt, even in het kort gezegd, dat als je knie buigt, en dat

kan al zijn, doordat je een stoeprand mist, of dat jij eh, in een, in een kuil met je voet zit, dat je eigenlijk door je knie gaat, dan gaat die je automatisch opvangen.

E: Oh.

JH: Want, als jij eh. Ik kan met een bionische knie een trap afgaan, in gebogen stand. Hij vangt je op.

E: Ah.

JH: Da- en dat zijn twee merken, Rea en Ottobock. In die tijd was het Ottobock. Maar, je moet je voorstellen dat in die tijd, in het gulden tijdperk, kostte die eh, 15.000 gulden. Alleen die knie.

E: Zo.

JH: Maar, heel simpel, ik wou die knieën hebben. Simpel. Maar goed. Een ziektekostenverzekeraar verzekert het niet.

E: Wat duur.

JH: Ja, want een conventionele knie die functioneert. Máár, ik wist ook dat die er was. En ik weet ook dat 'ie verstrekt werd, want wie kregen het aller-allerbeste. Dat zijn de militairen die in wezen ja, met een amputatie hadden. En die kregen het beste van het beste.

E: Ja.

JH: Ik wist dus dat het bestond. Nou ja, en ik kon hem ook wel krijgen. Nou, dan heb ik hem zelf gekocht. Nou, klaar de eerste keer. Maar daar doe je dan een eh, een jaar of zes mee, zeg maar, eventjes. En daarna was het al zo geïntegreerd, dat 'ie al in het pakket zat.

E: O, echt?

JH: Ja, ja, ja, ja. Ja dat zal eh, maar dan spreken we alweer over jaren geleden hoor. Dus 't zit in een pakket. Dus kreeg je dat het automatisch is dat al van, nee, die hoort erbij.

E: Ja.

JH: Maar ja, dat betekent toch weer dat je daardoor weer wat eh, perfecter kunt lopen.

E: Ja, wel fijn dat die ontwikkeling daar is, dat het nu gewoon zo geïntegreerd is.

JH: Als jij, als jij eh, op een gegeven moment niet zo'n bionische hebt en je staat ergens op. Kijk, alles is niet egaal.

E: Nee.

JH: Ja, in, in je huis misschien. Maar dat betekent dat zoiets je kan overkomen.

E: Ja.

JH: Ook, noem ik wat, aan dat randgebeuren van langs eh, de haven wat je loopt. Als je er doorheen gaat, dan plomp, dan ga je erin.

E: Ja.

JH: Of je valt met, met de nodige blessure. Meneer ziektekostenverzekeraar, gaat het u nou, gaat het u nou nog véél meer geld kosten.

E: Ja.

JH: Ja. Du- du- dus in dat kader is het gewoon zo dat eh, ik daarom zeg ik ook, ben blij dat juist het positieve naar voren kwam.

E: Ja.

JH: Dat je zegt, jeetje, we zijn al zo ver.

E: Ja, dat is goed.

JH: Ja, en, en ik zeg al, als ik de Amerikanen had gezien, had ik misschien gedacht van, oh zo, maar die moet ik ook hebben.

E: Ja, maar ja, wel fijn dat daar op dat moment dat juist het positieve werd benaderd. Dat je juist zo bent bewustgemaakt van oh, we zijn al fijn ver hier eigenlijk.

JH: Ja.

E: Ja. Ehm, en sowieso eh, tijdens de Spelen en in het Olympisch Dorp en ook de sportvoorzieningen zelf. Ehm, was er daar voor u genoeg aandacht voor toegankelijkheid of bent u wel tegen bepaalde obstakels aangelopen?

JH: Ja eh, nou dat is ook weer zoiets. Dat is ook een tijdsmoment. Je praat over 1980.

E: Ja.

JH: Hè, daar praat jij over. Ehm. Dat was allemaal op dat moment al, al een aantal jaren komende. En die ontwikkeling, en het aanpassen, het, het verplichten van eh, horeca of andere instanties. Dus met de Olympische Spelen was dat perfect voor mekaar.

E: Oh, fijn.

JH: Och jongens, ja natuurlijk, want die mensen die wisten van tevoren Arnhem is te gast hier in Arnhem is alles goed. Dus ook met die bus, je stapt uit, betekent niet dat je eerst, noem maar wat, even een 30 centimeter naar beneden moet of zo, of 20, weet ik veel. Maar dat je direct al, al op een soort loopplank komt, je kan zo doorlopen en stijgen.

E: Fijn.

JH: Gewoon af. Kijk, horeca zelf, prima. De één heeft wel een voorziening getroffen, andere niet, klaar uit. Eh, maar die voorzieningen waren nog eh, beperkt.

E: Ja.

JH: Voor rolstoelers is het nog wat moeilijker natuurlijk.

E: Hmhm.

JH: Ook, ook het sanitair in zo'n tent, dat kan niet van de ene dag op de andere dag. Maar, als jij in die tijd kijkt eh, waar je naartoe kon, was allemaal, en natuurlijk in het dorp zelf was het helemaal perfect geregeld.

E: Helemaal perfect geregeld, fijn.

JH: Want ja, dat moest toch wel laten blijken dat wij eh, eh, de gehandicapten serieus namen. En in die zin alles goed voor elkaar hebben, weet je wel. Zeker te weten. En dat je je als gast voelde.

E: Ja.

JH: En ook in Arnhem. Ja, nee, maar dat moet ik zeggen.

E: Goed zo, fijn.

JH: Het is allemaal nog beter geworden, maar meer, niet uit, uit eh, een incident. Want '80 was een incident natuurlijk. Alle aandacht moet daar natuurlijk naartoe. Maar het ging erom wat er na die tijd mee gedaan werd. En in die tien jaren daarna zie je ook langzaam maar zeker het, het vrijwillig werd verplicht. En verplicht betekent u moet uw zaak aanpassen of u moet dat aanpassen.

E: Ja, maar al die doorontwikkelingen dat gewoon steeds toegankelijker wordt naarmate gewoon de jaren vorderen.

JH: Ik bedoel, ik zit nou in Dénia hier in Spanje. Als je ziet hoeveel invalidenparkeerplaatsen ze hier hebben, is ongekend.

E: Oh.

JH: En, en dat viel me echt op in een klein plaatsje als Dénia.

E: Ja.

JH: Ja, ik, ik vind op een gegeven moment daar hoef je al niet meer druk om te maken om een, een invalidenparkeerplaats.

E: Fijn.

JH: Zo ingeburgerd, weet je wel zoveel moeten er zijn. Een, een eh, ik weet in Nederland een bedrijf, wat ook publiekelijk ja, moet één of twee afhankelijke auto-invalidenparkeer moeten ze hebben.

E: Ja.

JH: Als ze publiek zijn en niet toegankelijk is, moeten ze hebben. Nou, dat zijn allemaal van die dingen. Dan hoef je niet meer naar te kijken, die zijn er ook. Er is er altijd wel eentje.

E: Ja. Nou, fijn ook dat tijdens het Spelen alles wel goed geregeld was in die zin.

JH: Ja, alles goed.

E: Eh, en, dat ben ik net vergeten te vragen, maar daar vroeg ik mezelf ook gewoon af. Want tijdens het sporten zelf, dan doet u denk ik uw prothese af toch? Want hoe eh, ja. Ja, dat vroeg me gewoon af. Want tijdens het sporten zelf zijn ze niet echt van invloed geweest op uw ervaring. Want, ja, u doet het gewoon zonder.

JH: Ja, ik doe het zonder. Dat is ook geen issue.

E: Nee.

JH: Eh, die jaren daarvoor eh, en maar even weer maatschappelijk, in sport en versperatie. De maatschappen probeerden hier zo veel mogelijk juist de andere kant op te gaan. En te zorgen dat alles gecamoufleerd werd, zodat je het niet. En in de sport was het juist andersom. Dan was het een belasting met dat ding aan.

E: Hmhm.

JH: Dus dat ging eh. Dus, dus je liep de hele dag liever op krukken en eh, en dat vond je veel fijner.

E: Ja.

JH: Dus was veel beweeglijker. Dus je ziet daar een andere wereld.

E: Ja.

JH: Nee, daar val je ook niet op.

E: Ja. Ja, tenminste lijkt me f-, lijkt me een fijn gevoel als ik het zo mag invullen.

JH: Ja.

E: Dat je gewoon m- met je lichaam in 't, 't puurste zijn van wat het kan zijn, dat je gewoon lekker kan bewegen en het juist heel beweeglijk en krachtig kan zijn zonder al die extra hulpmiddelen. Dat het juist is zoals het is, en dat is perfect.

JH: Precies. En dat is, dat is het punt. D- dus eh, niemand zal in die sport zeggen, mensen zien ze lopen met krukken en zeggen hè, wat is jouw overkomen?

E: Nee.

JH: Raar, hè?

E: Ja, mooi.

JH: Maar dat. Ja, ja.

E: Oké. Oh, wou u nog iets zeggen, sorry?

JH: Nee, nee, nee, nee, nee, nee, nee.

E: Oh. Ehm, want ik wou nu dus zelf ook nog doorgaan op een stukje maatschappij eh, als u dat oké vindt. Tenzij u ook nog over dit onderwerp zelf iets te delen hebt.

JH: Hm. Uh, nee verder ook niks, nee.

E: Nee?

JH: Nee, niet dat ik eh, nee, nee, nee.

E: Oké, dan ga ik nu dus inderdaad door naar een stukje maatschappij. Want ik vroeg me af, had u destijds het gevoel dat de Paralympische Spelen serieus werden genomen door de publiek en de media in Nederland?

JH: Eh, op dat moment eh wat wij, wat ons overkwam eh, zeker. Ik moet even mijn telefoon opladen.

E: Neem uw tijd.

JH: Ik ben er zo weer in.

E: Neem uw tijd.

JH: Oké. Eh, zeker. En waarom was dat? Omdat namelijk eh, in wezen wij zagen nu dat door die belangstelling die er nu was eh dat dat, wat ik al in het begin zei, van in één keer vijfhonderd man.

E: Ja, gewoon zoveel bezoekers.

JH: Dus wij werden ook van, jezus, weet je wel, *huge happe*- hebben wij eh, hebben wij zo'n achterban, hebben wij zoveel belangstelling.

E: Fijn.

JH: Weet je wel. Dus alles was al super uitvergroot. Zo moet je het zien.

E: Ja. Ja, en eh, ja, lijkt me wel een eh. Ja, hoe voelde dat voor u? Ik wil het meteen voor u gaan invullen maar.

JH: Ja, fantastisch, je voelde dat eh, ja.

E: Ja.

JH: En dat broedde je alleen maar na die tijd werd je door de eh ja, door de televisie uitgenodigd om eh, hè. Zo'n dingen meer.

E: Ja.

JH: Dus in wezen was dat gewoon, je zat in de *flow*.

E: Ja.

JH: En eh, het was steeds alleen maar het, het vijf- of tienvoudige wat je voorheen gewend was. Dus ja, daar kun je niks van zeggen.

E: Ja. Voelde u zich in die zin ook erkend als topsporter?

JH: Ja.

E: Ja.

JH: Ja. Ja. Niet van eh, nou eh, jullie zaten lekker daar te freubelen, weet je wel, met elkaar.

E: Nee, het was- sorry.

JH: Mensen dus in wezen eh, iets hierover schreven of aandacht gaven, ja? Waren mensen die zich richtten op de sport en ontwikkeling of in zijn algemeenheid de serieuze aandacht voor gehandicapten sporters. Dat is altijd een positief element.

E: Ja.

JH: En niet in de vorm van kritisch van ja jong, we glijden allemaal met z'n allen af als we zoveel tijd en aandacht daaraan besteden.

E: Ja, dus echt meer gewoon op ja, gewoon de sport en het kunnen en niet op de handicap, om het zo te zeggen.

JH: Ja.

E: Fijn. Ehm, en ehm. Als u eh, nu terugkijkt naar uw deelname, heeft u daar soms op een andere manier naar gekeken dan tijdens de Spelen zelf?

JH: Gossie, als ik nou even terugkijk naar mijn deelname toen. Nou, in die zin eigenlijk dat je toch zegt van eh, omdat je er eigenlijk overrompeld bent door de eh, toentertijd zijnde aandacht eh, en, en elke

dag wel weer. Ja, kun je dat nu wat meer relativëren. Eh, door op een gegeven moment te zeggen, ja, maar als je dat nou naar heden ten dage kijkt, of de tijd die ik naar die tijd nog heb meegemaakt, ja, dan zeg je gewoon, was het toen ook min of meer een overgang waarbij je zegt, ja, Dat eh, dat had wel vanuit ons als, als team, als, als spelers, wel eens wat serieuzer aandacht kunnen geven. Dus met andere woorden, wij vonden dat alles wat ons overkwam, entertainment, horeca, Spelen, alles wat er omheen zat weet je wel, wij vonden het voor ons van, oh jeetje, dat ook nog, dat ook nog, dat ook nog. Dus voor ons was het meer of, een, een totaal beleving.

E: Ja.

JH: Van, waarbij je naderhand na jaren zegt, ja jongens, maar eh, laten we ons meer focussen op de sport, weet je wel.

E: Ja.

JH: En, en eh. Maar dat komt alleen maar, omdat alles wat je kreeg daar. Ja, ik zeg al, dat was het tienvoudige. Eh, wat je met een wedstrijdje in Nederland in een sportzaaltje speelt.

E: Ja.

JH: Wat wil je? Wat wil je? Alles was toch eh, vergroot.

E: Ja.

JH: Alles was toch vergroot, ja.

E: Ja.

JH: Nieuw.

E: Ja, en vindt u daar iets van? Of heeft u ook wel zoiets van, nou dat was die tijdsgeest van toen en hoe cool dat we het ook juist in het totaal hebben kunnen ervaren.

JH: Nee, ja, precies.

E: Ja.

JH: Ik vind dat dat op een gegeven moment nee, niet niks bijzonders. Het is opmerkelijk, maar als je het nou in die tijd plaatst, dan zeg je van ja, dat, die sprong was groot.

E: Ja. Nou en sowieso ook eerste keer zitvolleybal ook überhaupt zeg maar. Jullie waren ook echt het allereerste team daar. Hoe eh ja, hoe cool is dat eigenlijk?

JH: Ja. Ja, precies.

E: Ehm, Oké. Dit was eigenlijk heel snel een beetje de dingen die ik me afvroeg rondom maatschappij. Ik weet niet of u daar zelf nog wat dingen over had. Anders ga ik gewoon door naar mijn afsluitende vragen. En dan kan je daar ook lekker 't zonnetje in.

JH: Doe dat maar.

E: Ehm, hebben de Spelen, hebben die nog invloed gehad op uw relatie met sport en uw lichaam? De Spelen specifiek.

JH: Ehm. Je bedoelt met relatie in die zin?

E: Ehm, bijvoorbeeld dat u sport serieuzer bent gaan nemen of dat u heel erg bewust bent geworden van het feit dat uw lichaam eigenlijk allemaal kan. Want ja, u bent wel bij de Olympische Spelen geweest. Dat is wel echt het hoogste van het hoogste.

JH: Hmhm, hmhm, ja.

E: Een beetje in die richting, bijvoorbeeld?

JH: Ja eh. Nou, je hebt er zeker toe bijgedragen dat ik de ontwik- eh, ontwikkeling verder wilde meemaken in eh, in ja, de professionalisering.

E: Hmhm.

JH: Maar ook zag in wezen toch ook een, een wereld opengaan waarbij ik zei, oh, wacht eens eventjes. Nu kom ik daar terecht, daar terecht door die sport. Dus ook eh, op dat gebied, als je daar open voor stond, en dat heb ik al gezegd, dat zijn wij eh, dat we zeggen dit willen we meemaken jongens. Want wij worden ook gevraagd.

E: Ja.

JH: Omdat wij een Olympisch kampioen zijn, omdat wij eh, bekend zijn, omdat wij geen allemaal introverte mensen zijn. Eh, dat betekent dat wij graag geziene gasten zijn voor toernooien in het buitenland.

E: Ja, dus echt alle mogelijkheden.

JH: Want die buitenlanders eh, vooral die landen, wilden graag in wezen min of meer promoten dat ze het beste team, of een bekend team, of een goed team, uit het zitvolleybal, uit Nederland eh, hebben, hebben kunnen, kunnen benaderen om het toernooi op te smukken van hun.

E: Ja.

JH: Ja, en dat was het gewoon. En, en eh, dat vonden wij prachtig.

E: Ja, snap ik. Ik kan het me heel goed voorstellen.

JH: Ja, en, en er waren best wel teams die misschien wel beter waren dan ons eh, als clubteams, weet je wel. Want dat weet je niet, hè. Maar die wonen dan misschien wel in Lapland of zo, of weet ik veel. Maar wij stonden namelijk eh, altijd vooraan.

E: Ja,

JH: Van ons- onze prestaties. En daarom kreeg je van, nou ja, ze kennen ons, dus nodigen ze ons uit.

E: Ja.

JH: Best wel een eh, en wij wilden wel, we komen wel.

E: Ja, gewoon echt wel die mogelijkheden, maar ook het serieus genomen worden en dat heel erg.

JH: Ja, ja.

E: Oké, mooi.

JH: Absoluut. En internationaal dus hè.

E: Ja. En terugkijkend op de Spelen. Wat heeft u als het fijnste ervaren en wat als het minst fijn?

JH: In die Spelen? Eh, ja. Eigenlijk begin ik al met te zeggen dat ik alles als mooi ervaren heb en als super. En eh ja, als ik toch zeg van het minste of meest. Nou ja, misschien dat ik nog wel meer vrije tijd had willen hebben. Maar daar is het niet voor.

E: Nog iets vaker die kroeg in of?

JH: Ja, ja, ja.

E: Gezellig.

JH: Ik weet nog goed jongen eh, als een roes ging het voorbij joh.

E: Ja.

JH: De tijd ging vrij snel hoor. En, en steeds dan kwam je een stukje verder weet je wel. Hij is poulewedstrijd A, en dan de finale was een apotheose joh, dat was gewoon geweldig. En, en tussendoor heb je echt eh, met mekaar een hele gezellige tijd gehad.

E: Mooi.

JH: Met z'n allemaal. Met mekaar.

E: Het is alleen maar positiviteit eigenlijk.

JH: Ja, absoluut hoor. Zeker te weten.

E: Goed zo.

JH: Ja, ja.

E: Eh, en als u d'r aan terugdenkt hè, is er één bepaald gevoel, gebeurtenis, geur, die echt als allereerste in u opkomt?

JH: Als ik aan die tijd terugdenk?

E: Ja.

JH: Nou, de geur van bier, maar ik eh, nee, nee. Ik, ik eh, z- zou niet weten wat. Het enige wat in mij opkomt is echt, echt de finale.

E: Ja?

JH: Ja, is echt, echt eh. Dat was gewoon geweldig. Ja, ik moet eerlijk zeggen, dat is het eerste waar ik, ook, ook qua media-aandacht, wat daarna gebeurde, ook dat we uitkwamen. Al met al, dat was in wezen het, 't eh, 't toppunt toch wel.

E: Ja, die finale, echt het hoogste punt van heel de week.

JH: En daar, daar denk ik dan aan.

E: Ja.

JH: En daar denk ik dan aan. En, en ik denk dat dat het helemaal gemaakt heeft.

E: Ja, mooi.

JH: Ja, ja, Dat je dat, daar ook ehm, op dat moment een behoorlijke bijdrage in heb kunnen leveren.

E: In het behalen van dat uiterste, zeg maar.

JH: Ja. Ik wist gewoon, je bent met twaalf man. Het ligt maar op hoe het gebeurde, weet je wel. Wat er gebeurde en hoe je. Nou ja, dan weet ik ook nog dat ik eh, toch nog wel aan mijn trekken ben gekomen. En zeker in eh, in de laatste winnende set. En dat is altijd zo, hè. Ik bedoel, als jij in het begin erin zit en je wordt gewisseld. Of op het moment dat je allemaal de overwinning ruikt en je zit in het veld of je zit ernaast.

E: Ja.

JH: Ja? Dat is nét iets anders.

E: En jij hebt toen in het veld gestaan, u, sorry.

JH: Zat ik in het veld.

E: Wat mooi.

JH: Gezeten, niet gestaan.

E: Heer-, ja. Maar heerlijk, wat mooi. Mooi afgesloten dus.

JH: Ja, ja. Zeker.

E: Ja, ik kan hier echt nog honderden doorvragen op doorstellen, maar we zijn al iets langer bezig dan gepland. Eh, dus ik snap als u ook wel een keer, want ik zei dat ik u lekker Spanje wil gaan ontdekken. Sorry?

JH: Ja, we gaan op 2 uur, geloof ik, of niet?

E: Ja, bijna. Ja, ehm. Nou, dus ik wil u in ieder geval hartelijk bedanken voor uw bereidheid om hieraan mee te delen, en dat eh ja, uw openheid en het beantwoorden van mijn vragen.

JH: Ja, ja.

E: Heeft u zelf nog vragen of iets wat u nog wilt delen?

JH: Hm, Het enige wat ik eh, misschien, als je. Kijk, ik ben er heel open in. Maar vanuit openheid is ook tevens de kwetsbaarheid. Maar het is maar hoe jij bepaalde zaken interpreteert. Hoe je eh, bepaalde zaken beschrijft. Eh, aangezien ik ook niet anoniem hoeft te zijn, helemaal niet. Het interesseert me helemaal niks van wat ik zeg. Het is gewoon zo klaar uit. En wat ik dan wel wil, is eigenlijk na die tijd lezen en weten wat is ervan overgebleven

E: Ja, nee, ik ben sowieso ook al van plan om mijn werkstuk nog voor de deadline naar iedereen op te sturen die ik heb geïnterviewd, zodat jullie het altijd effe een keer kunnen nalezen. Stel jullie denken dit klopt niet of hier vind ik mezelf echt totaal niet in, dan kunnen jullie dat nog altijd teruggeven, want zeg maar het is natuurlijk deels mijn verhaal, maar het is ook voornamelijk ook jullie verhaal wat ik ga vertellen. Dus eh.

JH: Ja, ja.

E: Nee, ik was zeker van plan om van tevoren naar jullie op te sturen. Zodat jullie altijd kunnen zeggen van ja, hier ben ik het wel mee eens, hier ben ik het echt niet mee eens. Pas dit nog effe aan. Ja nogmaals, het is wel gewoon jullie verhaal wat ik vertel. Dus wel zo netjes om jullie ook zo goed mogelijk. Ja, dus dat komt zeker goed. Dat was ook zeker van plan. Dus u zal hem voor die tijd nog opgestuurd krijgen.

JH: Oké. Nou, dan wens ik je verder veel succes. Met het werk, tjonge jonge.

E: Ja, heel erg bedankt. Nogmaals heel erg bedankt voor uw eh, tijd en moeite. En dan ziet u het eindresultaat vanzelf verschijnen.

JH: Helemaal goed.

E: Dankuwel hè, geniet nog van het lekker weer daar. Doeg!

JH: Dag, doei doei!

Mail ISMGF

1977, 23 juli Stoke Mandeville (GB) .

Tijdens een vergadering van het ISMGF en ISOD bestuur kunnen de Landen Denemarken, Zuid-Afrika en Nederland hun Bid om de Paralympics 1980 te organiseren toelichten.

Voor Nederland zijn de hoofdbestuurleden Cor Westerneng en Jan Bolk aanwezig. Na ampel bestudering van de ingeleverde documenten besluiten de Internationale Federaties dat Nederland in 1980 de organisatie van de zesde Olympische Spelen voor gehandicapten krijgt, in plaats van Rusland.

Nederland biedt de Internationale Federaties aan om naast Standing Volleyball ook Zitvolleybal als nieuwe sport in het Paralympisch programma op te nemen. Dit stuit nog op wat moeilijkheden, omdat er geen ervaring is met StaandVolleybal en Zitvolleybal nergens gespeeld wordt.. Bovendien is ISOD de bevoegde Internationale Organisatie voor geamputeerden. Deze wil dus bepalen welke spelers er zullen worden toegelaten. Het wordt een zware onderhandeling omdat Medisch hoofd een Noor is en SG van ISOD een Zweed beiden zeer conservatief.

ISOD geeft toestemming een Pre'-Paralympisch toernooi in 1979 te houden voor Staand- en ZitVolleybal in Haarlem. Voor StaandVolleybal geldt een team punten classificatie regel en voor Zitvolleybal bedingt Nederland alleen een minimale speler classificatie met de Nederlandse Zitvolleybal regels . Hiermee wil ISOD akkoord gaan.